

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. F. Felicis Potestatis Panormitani Ordinis Minorum S.
Francisci de Observantia ... Examen Ecclesiasticum**

Potesta, Felice

Coloniæ, 1712

De Primo Præcepto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40060

PARS SECUNDA

De decem Præceptis Decalogi.

166 **N**omine *Decalogi*, venit sacrum volumen decem præcepta divina complectens, quæ habentur in *Exod cap. 20.* quorum tria priora dicuntur, *prima Tabula*, septem posteriora, *secunda Tabula*, quatenus illa Deum, ista Proximum immediate respiciunt.

167 Decem Præcepta Decalogi sunt divina naturalia, adeoque observanda etiam cum periculo vitæ: *v. n. 143. & 125.* Alia sunt negativa, quæ prohibent aliquid fieri; hæc obligant semper, & ad semper, ut *non adorabis Deos alienos, non occides, &c.* alia positiva, quæ præcipiunt aliquid fieri; hæc obligant semper, at non ad semper, sed ad locum, & tempus: ut *honora parentes.*

DE I. PRÆCEPTO DECALOGI

Unum Cole Deum.

CAPUT I.

DE RELIGIONE.

168 **R**eligio est virtus moralis hominem inclinans, ut Deo debitum cultum exhibeat tanquam omnium Creatori, & Domino.

Ejus actus tam interiores, quam exteriores præcipui sunt, Adoratio, Sacrificium, Oratio, Juramentum, Adjuratio, & Votum.

A D O R A T I O

169 **E**t actus, quo alium reveremur, ipsi nos submittendo tanquam Superiori, in recognitionem suæ excellentiæ.

Est triplex: *Latria*, quæ est in Deum, ob excellentiam increatam: *Dulia*, quæ est in Sanctos ob excellentiam creatam communem: Et *Hyperdulia*, quæ est in Beatissimam Virginem ob excellentiam creatam singularem, cæteris supereminentem.

270 Hæc triplex adoratio, alia est absoluta, quæ convenit Deo, Virgini, & Sanctis per se venerabilibus; alia respectiva, quæ convenit Cruci, Imaginibus, Vestibus, & similibus ratione carentibus, quæ non per se coluntur, sed propter aliud. Unde eorum veneratio non sistit in illis, sed ad prototypum refertur, cuius sunt imagines, aut quod representant.

271 Licitum est votis, & alio cultu, privato tamen, puta genuflexione, deosculatione, &c. & ut privatam personam venerari sepulchra servorum Dei eximie Sanctitatis, de quibus est indubitata miraculorum fama. Gobat. *tom. 3. de voto nu. 401.* quia id practicum legimus cum illis, qui postea Sancti declarati sunt.

272 At non licet cultu publico, v. gr. erectione Altaris, Sacrificio Missæ, horis Canonicis, & thure, appendendo tabellas, lampades, cereos accendendo, &c. velut personam publicam, aut nomine Communitatis, quia id prohibetur maxime ab Urb. VIII. qui etiam in specie prohibet, *Eorum imagines in Ecclesiis, aliisque locis publicis, ac etiam privatis, cum laureolis, aut radiis, seu splendoribus proponi* Alberghinus in *Man. qualif. cap. 30.*

273 Sacrificio Missæ Deum colunt Sacerdos, ac cæteri assistentes, & cum Sacerdote offerentes. De eo actum est fuse in tom 3. De aliis Religionis actibus plenè agimus in hoc primo tomo.

CAPUT II.

DE TRIBUS VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

FIDES

274 **E**X Apost. ad Hebr. 11. *Est sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium, innixum testimonio divino.*

275 Primò, fideles, postquam ad usum rationis pervenerint, sub mortali, & necessitate medii tenentur explicitè credere quinque: 1. Deum esse: 2. esse justum remuneratorem, dantem præmia iustis, supplicia malis: 3. Mysterium Trinitatis, quod consistit in unitate, naturæ divinæ, & Trinitate personarum. 4. Mysterium Incarnationis. 5. Mysterium Redemptionis, nempe Christum esse mortuum pro nobis: Christus est verus Deus, & homo in unitate personæ Verbi divini. Dixi, necessitate medii, quia sine horum actuali fide quis salvari non potest, nec ignorantia juvat. Unde homo, qui mysteria fidei necessariè necessitate medii ignorat, etiam si ignorantia supponatur invincibilis, absolvi non potest, nisi prius super iis erudiat, quia caret medio necessario ad justificationem, & salutem: *vid. propos. 64. ab Innoc. XI. damn. & de baptismo.*

276 Constat ex Apost. ad Hebr. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & inquirentibus se remunerator est.* Ex Jo. 17. Matth. 18. & ex Simb. Ath. *Seu necessarium est ad æternam salutem, ut incarnationem quoque Domini nostri Jesu Christi fideliter credat, &c.* *vid. propos. 22. ab Innoc. XI. damn.*

277 Secundò, tenentur sub mortali, necessitate tamen præcepti, explicitè, crasso tamen modo, & quoad substantiam, credere, & scire. 1. Articulus Symboli Apostolorum. 2. Orationem Dominicam. 3. Præcepta Decalogi, & Ecclesiæ. 4. Sacramenta maximè necessaria, ut Baptismum, Eucharistiam, & Peni-

tentiam. Reliqua autem, quando volunt suscipere.

278 Pueri sæpè à mortali excusantur, ob intelligentiæ naturalem defectum; non excusantur autem, qui eorum curam habent, si non doceant. Confessarii in primis confessionibus debent pueros super præmissis examinare, & tudire.

279 Non sufficit fides ex testimonio humano, aut simili naturali motivo, quia fides ad salutem supernaturalem necessaria, & quæ est radix nostræ justificationis, & de qua ait Apost. *cit. n. 16 §. Sine fide impossibile est placere Deo, est fides stricta supernaturalis innixa testimonio divino, quod solum est infallibilis veritas.* Inò meritum fidei consistit in hoc, quòd independentè à naturalibus rationibus, revelata credimus, præcisè, quia Deus verax dixit: *vid. propos. 4. 19. 20. 21. & 23. ab Innoc. XI. damn. & propos. 1. ab Alex. VII. damn. vid. tom. 2. d. n. 281.*

280 Præceptum confessionis externæ fidei est duplex, negativum, scilicet non negandi fidem, & affirmativum, confitendi ore fidem.

281 Primum obligat semper, & pro semper, ita ut per nullum signum externum liceat aliquando negare fidem, non obitante, quòd interius servetur fides, etiam si urgeat periculum mortis: patet ex Matth. 10. *Qui me negaverit coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo.*

283 Secundum non obligat pro semper. Unde oportet distinguere.

Vel enim taciturnitas est in talibus circumstantiis, ut sit signum negationis fidei, aut erubescentiæ confessionis fidei, aut credit aliis in scandalum, quo avertantur à fide; & tunc etiam cum discrimine vitæ fidem confiteri tenemur. Quia ut ait D. Chrysost. *in cap. nolite timere*; non solum est proditor veritatis, qui mendacium loquitur; sed etiam ille

ille, qui non liberè veritatem pronunciat, quam liberè pronunciat oportet. Hinc si Tyrannus interrogaret te de tua fide serio, & taceres, peccares: *vid. prop. 18. ac Innoc. XI. damn. Idem* dico, si Pastor, urgente persecutione in suas oves, cum earum scandalo fugiat.

283 Si verò taciturnitas sit in aliis circumstantiis, ut non sit lignum negationis fidei, &c. tunc non esset peccatum. Similiter tunc licitum est iurare, aut occultare fidem signis ex se indifferentibus, minime signis ad professionem fidei institutis. Constat ex Matth. 23. *Cum persequerentur vos in civitate ista, fugite in aliam, &c.* exemplo D. Athanasii, aliorumque Sanctorum, ac ipsius D. Pauli.

De fide, Scotus in 3. d. 23. q. 1. *lit. G. d. 25. q. 1. lit. F. in 4. d. 14. q. 3. lit. E. d. 5. q. 1. lit. C.* Maltrius in Theol. mor. disp. 10. n. 2. Diana par. mult. 3. ref. 46. 48. & 49. par. 5. tract. 7. resol. 34. Joan. de la Cruz, pag. 9. Tamb. tom. 1. lib. 2. c. 1. Bufen. lib. 2. tract. 1. Cardenas disp. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 4. 1. 42. Bonac. tom. 2. in pag. 178. Leand. tom. 6. dec. tr. 2. de fide. Fenech. Bertaldus 1. pr. dec. par. 1. Castropal. tom. 1. tr. 4. Plura v. in 2. tom.

S P E S

284 *E*st virtus supernaturalis, inclinans ad amandum Deum amore concupiscentia, quo Deum, & divina prae omnibus aliis bonis nobis concupiscimus. Quae concupiscentia est sancta; non est enim talis, qua fruamur utendis, & utamur fruendis, quia Deum, sed beatitudinem concupiscimus nobis, non tanquam finem, sed tanquam subiecto beatitudinis perficiendo, quod totum potest esse ordinatum ad ipsum Deum tanquam finem. Et hoc pacto differt spes à charitate, qua Deum amamus amore amicitiae, ut summum bonum in se.

285 Ratio est, quia Deus non solum est in se infinite bonus, sanctus, &c. sed etiam est nobis infinite suavis, delectabilis, &c. hinc Psalmes de hoc sancto mercenario affectu absque verecundia ait: *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem.* Pl. 83. *Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.* & Aug. in Man. c. 10. *Accende me Domine voluptate. & concupiscentia tua, qua sancta est, & bona.* Scotus in 3. d. 26. q. un. lit. C. d. 34. q. un. lit. F. Maltrius in Theol. mor. disp. 10. n. 3. Joan. de le Cruz, pag. 15. Bufen. lib. 2. tract. 2. Fenech. Castrop. tom. 1. tract. 5.

C H A R I T A S

286 *E*st virtus supernaturalis, qua Deum diligimus propter se, & proximum propter Deum. Deum diligere tenemur supra omnia, non intensivo, sed appetitivo, seu praelativo, ita ut in casu iacturae Deus sit preferendus filiis, divitiis, & ceteris bonis, qui amor appetitivus est perfectior intensivo.

287 Fides, Spes, & Charitas, quantum ad praeceptum negativum de non discredendo, de non desperando, & de non odiendo, obligant semper, & pro semper, non sic quoad praeceptum affirmativum de eliciendo actus fidei, spei, & charitatis. Et quidem non sufficite eos elicere semel in vita; non potest autem faciliter assignari tempus sine periculo erroris, aut fovendi scrupulos. Tenemur verò eos frequenter elicere, quia huiusmodi actus virtutum Theologicarum, cum habeant pro objecto immediato Deum, ad differentiam virtutum moralium, quae habent pro objecto proprias materias creatas honestas, maxime requiruntur ad nutriendam, & conservandam vitam spirituales animarum; praesertim ad eos tenemur, quando urget gravis tentatio contra fidem, spem, & charitatem, cum periculo labendi.

bendi; tunc, inquam, firmari debemus per actus positivos oppositos. Tenemur actum charitatis elicere in casibus, in quibus debemus Eucharistiam recipere, & confessorius non adest, & in aliis casibus, qui in peculiaribus materiis infra differuntur.

288 In hac tamen re non est scrupulosè agendum; eo maxime, quia si attentè consideremus, frequenter actus formales directos, fidei, spei, & amoris, elicimus; quando enim Symbolum Apostolorum, Orationem Dominicam, & similia recitamus, aut sacramenta recipimus, & sacra adoramus, aut signo Crucis signamur, actus fidei elicimus, quibus articulis illis credimus. Item, quando penitentes ad sacramentum penitentiae accedimus, veniam, & salutem speramus. Denique, quando divina beneficia recogitamus, ad amoris actus in Deum excitamur; & praesertim, quando mentaliter oramus, assiduos, atque fervidos amoris actus in Deum experimur: v. *proposit. 1. ab Alex. VII. & proposit. 5. 6. 7. 17. & 65. ab Innoc. XI. damn. Maftrius cit. & Carden. disp. 42. Bonac. tom. 2. pag. 164. Leander tom. 6. dec. tr. 4. Bertaldus 1. pr. dec. penult. 1. Castropal. tom. 1. tract. 6.*

CHARITAS ERGA PROXIMUM

289 **N**on sufficienter expletur, si abstinemur ab actu odii, & erga eundem exequamur facto opera externa benevolentiae. Sicut enim certum est, nos obligari ad diligendum proximum, ex Matth. 22. *Diliges proximum tuum, sicut te ipsum*; ita certum esse debet, nos obligari eam diligere actu interno expresse, & formali, ex illo Joan. 3. *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem*, & Matth. 22. ubi Christus loquens de praecepto charitatis, ait: *Secundum autem simile huic, diliges proximum tuum, sicut te ipsum*. Ubi per ly

simile, datur intelligi, quod praeceptum charitatis proximi sit non solum de opere exteriori, sed etiam de interno cordis affectu, uti est praeceptum de diligendo Deum; non tristando de bonis, displicendo, & non complacendo de malis, ei que in necessitate subveniendū: v. *prop. 10. & 11. ab Innoc. XI. damn.*

290 Proximus est omnis homo beatitudinis capax, sive infidelis, sive amicus, sive inimicus.

291 Ordo in dilectione proximi servandus, quoad bona pertinentia ad naturam, & vitam corporalem est: Ut extra extremam necessitatem succurrendum sit, 1. uxori, quia est una caro cum viro, 2. filiis, 3. parentibus, & patri prae matre, 4. fratribus, & sororibus, deinde propinquis, & familiaribus. In extrema autem necessitate, parentes, eo quod vitam dedierint, sunt praefereendi filiis.

292 In rebus pertinentibus ad civilem communicationem praefereendi sunt concives, in bellicis commilitiones, in spiritualibus patres, & fratres spirituales. Bannez tamen probabiliter tenet, parentes etiam in spiritualibus esse omnibus aliis praefereandos, quia prima conjunctio carnalis est fundamentum aliarum conjunctionum; ita Buseb.

293 Tenetur quis succurrere proximo in extrema necessitate spirituali constituto, etiam cum periculo propriae vitae, si sit certa spes illum juvandi, & non possit alia via juvari, nec sit periculum damni proprii spiritualis. Quia damnum spirituale proximi praevalet omni damno temporali etiam proprio, damnum vero spirituale proprium praevalet damno spirituali alieno. Hinc teneris baptizare infantem, & absolvere peccatorem, quem scis certo moriturum, cum periculo tuae vitae, si sit certa spes illum juvandi, & tibi constet non posse alia via juvari, nec tibi imminere periculum damni proprii

propti spiritualis.

294 In gravi necessitate tenetur tantum Parochus, cui talis cura ex officio incumbit, cui proinde non licet fugere tempore pestis, nisi substituto alio æque idoneo.

Scotus in 3. dist. 28. an. Maftrius in Theologia moral. dist. 10. Joan. de la Crux pag. 10. Tamb. tom. 1. lib. 5. Bufenb. lib. 2. tract. 3. c. 1. & 2. Leander tom. 6. dec. tract. 4. dist. 3. Fenech. Castropal. tom. 1. tract. 6.

ODIUM

295 **E**st duplex, videlicet inimicitia, quo volumus proximo malum, quatenus id malum; & hoc est peccatum grave, vel leve, iuxta gravitatem, aut levitatem, materie. Alterum est odium ab omINATIONIS: Quo non per suam, sed ejus malitiam, vel saltem personam tantum, ut malum, aut nobis noxiam, averfamur. Et hoc regulariter non est peccatum. Ita Bufenb. De hoc ait Pfalter: Iniquos diu habuit. Est tamen grave, si aversio sit magna, & cadat non tantum in malitiam, aut qualitatem offensivam, sed in personam. Est igitur malum odium ab omINATIONIS personæ, non sic odium ab omINATIONIS ejus malitiae, aut qualitatis infestæ v. prop. 9. ab Alex. VIII. dam.

296 Probabile est, sufficere, si in confessione dicas: Volui grave malum proximo; non explicando speciem mali, mortis, corporis, inimitie, aut in bonis temporalibus; cum conveniant in una ratione anali.

297 Item probabile est, quod non tenearis speciem mali, aut boni explicare, in tristitia de bono alterius, in gaudio de malo, & quando desiderium est inefficax, videlicet, quando desideras, ut alius occidatur, &c. at voluntatem non habes eum occidendi, &c.

Probabilius tamen est teneri id explicare, quia recentia mala distinguuntur specie.

298 Non peccat, qui sibi, vel alteri mortem desiderat naturalem ad gravem infirmitatem, miseriam, & vitam acerbam, &c. vitandam, quia tunc tolerabilior est mors quam in tantis miseriis vivere. Peccat autem graviter, si ob leves molestias mortem exoptat. A mortali excusari sæpe solent ratione primi motus, aut ex defectu advertentiae malitiae gravis, vel ex defectu deliberationis mulieres.

299 Non peccat, qui desiderat mortem naturalem proximo ingens malum inferenti, ut si desideres latroni, aut tyranno mortem. Si desideres infirmi tatem peccatori, ut convertatur. Si tristeris de bono proximi, in quantum id in aliorum damnum rediundat, quatenus est eo abusus: v. gr. si tristeris assumptum esse in Judicem hominem injustum, &c. quia hi actus non habent pro objecto malum proximi, sed bonum honestum aliorum, nempe publicæ quietis, cessatio iniquitatum, injustitiarum, gravium offensionum, &c.

300 In nullo autem ex his casibus licet privatâ auctoritate proximum occidere, quia plus requiritur ad mortem, & malum inferendum, quam ad desiderandum; ut cum de homicidio. Similiter nunquam licet desiderare alteri mortem ab alio injustè infligendam, quia est actus de objecto malo: v. ver. Homicidium alterius, de Tyranno.

301 Imò secluso casu ingentis damni impendendi, non licet malum, aut mortem naturalem alteri desiderare, aut de eo gaudere, vel de bono tritari, v. gr. quia exinde temporale bonum nobis advenit, aut hereditas, quia hoc est leve, imò iniquum motivum ad malum grave alteri cupiendum. Tum quia hereditas, vivente domino, est tibi indebita; adeoq; vivente domino iniquum est ei desiderare malum, nempe mortem ob bonum, tunc tibi indebitum. Multò magis iniquum est eam desiderare Patri, à quo post Deum vitam accepisti.

Iti: v. proposit. 13. 14. & 15. ab Innoc. X. damn.
 Scotus in 3. dist. 30. quest. un. lit. A. Maltius
 in Theol. mor. disp. 10. n. 97. Bolen. cit. Cader-
 nas disp. 11. Bonac. tom. 2. pag. 207. Bertald. 5. pr.
 dec. puntt. 1. Castrop. 10. tract. 6.

CHARITAS ERGA INIMICUM,

302 **E**X præcepto obligat, ut quilibet homo
 privatus communia charitatis signa,
 & beneficia, exhibeat; specialia verò solum ex
 consilio, nisi aliunde obligatio oriatur, v. gr. ra-
 tione scandali.

303 Hinc non potes sine mortali à com-
 muni bus orationibus, aut à sacrificio inimicum
 excludere. Nec si tota vicinia elemosynam e-
 largiaris, potes inimicum excludere; quia licet
 liberè des, supposito tamen, quòd des, inimi-
 cum excludere est odii signum.

304 Regulariter non tenetur quis salutare,
 aut alloqui inimicum; quia salutatio, & allo-
 cutio sunt actus liberi inter æquales; unde eos
 omittere non est per se signum odii. Inter inæ-
 quales eos omittere est signum inurbanitatis in
 inferiores; imò si inæqualitas sit insignis, ut inter
 superiorem, & subditi, &c. salutationem o-
 mittere est signum contemptus.

305 Dixi regulariter, quia aliquando ratio-
 ne alicujus circumstantiæ adjunctæ eos omit-
 tere est mortale: 1. si cedat in scandalum, &
 signum odii interni; uti esset, si pluribus simul
 tibi occurrentibus ceteros salutes, & inimi-
 cum excludas; si allocutio non est debita, sed tu
 prævides, quòd ex tua allocutione, aut saluta-
 tione, inimicus odium deponet, tunc mortali-
 ter peccas, si sine magna animi difficultate po-
 tes: hoc addidi, quia charitas non obligat cum
 magno incommodo.

306 Possunt tamen isti aliquando excusari à
 mortali, si alii, qui videbant eos prius ad invi-
 cem salutare, & modò vident non salutare, sciant

causam rixæ fuisse levem, & rixam levem.

307 Quando consuetudo est debita, debet
 prius incipere laudens, inferior, qui prius of-
 fendit, qui excitavit, qui gravius offendit, licet
 fuerit posterior. Si injuriæ sint æquales, aut non
 sit major ratio, cur incipiat prius unus, quam
 alter, utrique incumbit cura occasionem ca-
 piendi; & ille, cui prius occasio occurrit, in-
 cipere debet, sicut inter æquales onus prius sa-
 lutandi incumbit illi, qui eos alio petran-
 sit.

308 Non teneris salutare inimicum, si sit
 moraliter certus eum non resalutaturum; quia
 tunc esset periculum, ut tu graviter contri-
 lum inveheres. Similiter, si prævideres inimi-
 cum exinde evasurum audaciorum, & magis
 tibi infestum: aut si inde notabile damnum
 esset tibi secuturum.

309 Si in inimicum graviter tibi infensum
 te salutantem non resalutes, peccas mortaliter,
 quia est signum odii, à mortali excusaris, si cir-
 cumstantiæ sint tales, ut omissio resalutationis
 judicio prudenti non sit signum odii, v. gr. si sa-
 lutans sit valde inferior. Si salutatus simulet se
 distractum, ut verè appareat non advertisse. Si
 injuria sit gravis, & recens, & salutatus sit ti-
 moratè conscientie, ut omissio resalutationis
 attribuat fragilitati conditionis humane, quæ
 non patitur tam subito resalutare offensorem.
 Sic Matrona nobilis, si non resalutet more pa-
 triæ occisorem sui filii; in hac enim, cum vin-
 dictam de injuria nonumat, omissio resalu-
 tationis non est signum odii, sed sensus just
 doloris, vel muliebris fastus. Ita Tàmb. Adde,
 solere mulieres vitare occisoris aspectum, non
 ratione odii, sed ne dolorem renouent cum
 memoria occisi filii.

310 Concluditur tunc te teneri ad præfata
 specialia signa, quando circumstantiæ sunt ta-
 les, ut eorum omissio sit signum odii interni;
 secus, quando non.

§ 11 Aliquan-

311 Aliquando poteris scandalum vitare, si inter familiares societates eorum, qui possunt scandalum pati, proteleseris te ex toto corde personam talem diligere, à signis verò specialibus te abstinere, minimè ex odio, sed ex iusta consideratione, qua tibi grata non est societas eorum.

312 Dixi in principio: *Quilibet homo privatus*. Quia persona publica, nempe Prælati, Superior, Princeps, regulariter potest, imò debet subdito deficienti signa nedum specialia, verum etiam communia denegare, atque etiam asperum, & austerum vultum ostendere, quia hoc non est signum odii, sed medicina, ut subditus se emendet, qui sæpe in pejora prolābetur, si post defectum, superiorem scientem, adhuc hilarem, atque beneficium experiretur.

313 Offensus potest offendorem accusare, nec tenetur postea ei facere juridicè remissionem; id enim est consilium, non preceptum. Ratio est, quia non peccat, si id faciat, non volens poenam, ut malum, & molestem ipsi offensori, quia hoc est odium mortale; sed volens satisfactionem offensori, quæ per offensoris punitionem habetur, & exemplum aliorum, ne alii, vel idem iterum in similes offensas prorumpant, sed coercantur à malis. Primus qui dem est actus odii, quia sinit in malo proximi: secundus vero est actus iustitiæ vindicativæ, qui sinit in reparatione injuriæ, adeoque est actus bonus; aliòquin inique instituerentur iudices pro reparatione injuriarum, & satisfactione patientium offensas. Debent tamen iudices in procuranda satisfactione, præsertim in causis criminalibus, esse moderati, atque cauti, ne cum actu iustitiæ odium immiscerant. Debitis autem moderationibus adhibitis, si alius exinde sumat occasionem odii, erit scandalum passivum; quia tu jus tuum agis.

Poest. Exam. Ecclesiast. Tom. I.

314 Demum, quando in præsentia inimici experiris varios motus sensus, nempe te trepidare, faciem immutare, repugnantiam de ejus aspectu habere, non inde peccas, si ad deliberatam, & gravem aversionem, aut ad grave malum deliderandum non transeas, quia illi motus sunt naturales, & involuntarii, orti ex apprehensione objecti, ut tibi molesti. Scotus in 3. dist. 30. quest. unic. Mastrius in Theol. mor. disp. 10. n. 48. Tamb. to. 1. lib. 5. c. 1. §. 3. Busem. lib. 2. tr. 3. c. 2. Bonac. tom. 2. Bert. Cast. c. 1. tr. 6.

INVIDIA

315 **E**st inordinata tristitia de bono alterius, ut est diminutivum propriæ excellentiæ; unde per invidiam non tristatur quis de bono alterius, quia velit malum ipsi, nam hic est actus odii; sed falsò apprehendit illud esse diminutivum propriæ excellentiæ, & honoris. Ex genere suo est mortale, si bonum sit grave. Regulariter tamen solet à mortali excusari ratione levitatis materiæ, aut ex defectu plenæ advertentiæ, & deliberationis.

316 Invidiam satis clarè distinguit Busem.

Si doleas, quòd alter tibi equalis, vel non multum inaequalis in excellentia crescat, ita ut fiat te superior, & ipsum incrementum excellentiæ apprehendas, ut tibi malum, est propriè invidia. Quia falsò, & immeritò id apprehendis, hinc teneris eam apprehensionem repellere, & non voluntate contentire, & tristari.

317 *Si tristitia sit ex eo, quòd nobis desit bonum, quòd alter habet, ita tamen, ut illud alteri non discupiamus, non est invidia, sed emulatio, seu zelus, qui si est circa bonum honestum, est laudabilis, dicente Apost. ad Cor. 12. Emulamini charitumata meliora. Si autem circa temporalia, inordinatum est veniale, ut si bonum dolenti sit improporionatum, quale esset, si rusticus doleret se non esse Regem.*

H

318 Si

318 Si tristitia est de bono alterius, in quantum ille est indignus, non est invidia, sed indignatio, quia non est peccatum.

319 Si tristitia est de bono alterius, in quantum eo tibi, vel alius times nocumentum; v. gr. inimicus tuus est evectus ad officium, ut tibi facilius possit nocere; non est invidia, sed timor, qui per se non est peccatum, nisi sit inordinatus.

320 In his autem potest esse peccatum mortale per accidens, puta, si divinam providentiam argueres: Si ad malum ei desiderandum transires, &c.

Scotus in 1. dist. 6. qu. unic. lit. K. Mastius in Theol. mor. disp. 10. n. 98. Tamb. tom. 1. lib. 3. 1. §. 3. Bolen. lib. 5. c. 3. Aub. 4. Bonac. 10. 2. pag. 209. Castropal. r. 1. tr. 6.

SCANDALUM,

321 **E**X D. Thoma, est dictum, vel factum, quod est occasio ruinae spiritualis proximi, nempe peccati. Est duplex, activum, & passivum.

322 Activum, est dictum, vel factum malum, seu speciem mali habens, praebens alteri occasionem ruinae spiritualis. Est peccatum mortale, si est occasio peccati mortalis; veniale vero, si veniale. Et tale est, etiam si peccatum alterius, seu scandalum passivum non sequatur; quia per accidens est, quod non sequatur.

323 Scandalum activum dicitur directum, si malum, aut speciem mali habens, dicis, aut facis intendens ruinam spiritualem proximi, sive formaliter ob damnum spirituale proximi, quod est proprium Daemonis; sive materialiter ob proprium commodum, & utilitatem, quod est proprium hominis; ut si quis verba obscena dicat coram muliere, ut eam inducat ad peccatum.

324 Indirectum dicitur, si malum, aut speciem mali habens, dicis, aut facis praevidens esse aptum natum, ut sit alteri occasio peccandi,

licet id non intendas. Malum dicitur, quod in se est malum. Speciem mali habens dicitur, quod in se non est malum, pusillis tamen apparet malum; ut si feria 6. coram pusillis cienes comedas, non dicens, quod licentiam habeas, seu necessitatem. Nomine dicti, vel facti venit etiam ommissio mala, aut speciem mali habens.

325 Scandalum passivum est ipsa ruina spiritualis proximi ex occasione dicti, vel facti alterius sequens; quod si illud dictum, vel factum sit bonum, aut indifferens, & nullam speciem mali habens, scandalum, quod sequitur, dicitur pure passivum; at si sequatur ex debilitate, aut ignorantia, dicitur scandalum pusillorum; si vero sequatur ex malitia, dicitur scandalum pharisaicum. Unde scandalum passivum dividitur in datum, quod oritur ex activo, & in acceptum, quod non oritur ex activo, sed ex ignorantia, aut malitia ipsius accipientis scandalum.

326 Ob scandalum pure passivum pharisaicum non teneris tuas actiones omittere, aut differre; sed illud est contemnendum, quia malitiose concitatur ad tuas actiones impediendas. Hinc Matth. 15. ait Christus: *Smite illos*. Ob scandalum vero pure passivum pusillorum teneris tuas actiones omittere, aut differre, si faciliter, & sine tuo incommodo potes; minime, si sine tuo incommodo non valeas, quatenus ad sit necessitas, vel utilitas; ratio est, quia non es ejus causa, unde peccatum alterius malitiae imputatur.

327 Quando coram aliis peccas, tunc est scandalum, quando attentis circumstantiis personae agentis, & personarum aspicientium, probabiliter timetur, quod per illum actum ad peccatum trahantur, qui alias peccaturi non essent. Bufen. Unde non est scandalum 1. si persona, coram qua peccas, sit parata ad idem peccatum, ut si quis fornicetur coram parato

ad

ad fornicandum, nec ejus exemplo movetur, sed ex propria deliberatione. 2. si persona agens sit ita vilis, ut potius moveat ad indignationem, quam ad peccatum. 3. si persona præfens, eorum qua alius verba inhonesta profert, est ita proba, & timorata, ut potius ea sint illi causa horrois, quam amoris. *Castrop. t. 1. tr. 6. disp. 6. punct. 4. n. 4.* nam in tantum peccat peccato scandalum in quantum es causa moralis peccati aliorum.

318 Scandalum activum nedum directum, sed etiam indirectum, contrahit malitiam scandalum specie distinctam contra charitatem in confessione explicandam: Quia ex præcepto charitatis quis tenetur, tam ad non procurandum ex propria indulgentia ruinam proximi, quam ad se abstinendum a causa injusta, ut proximus cadat.

Item in scandalo activo, etiam indirecto explicanda est species peccati, ad quam proximus inducitur. Quantum ad numerum verò inducitur una actione, sufficit dicere: *Fui pluribus meo exemplo occasio peccandi in tali specie, v. g. adulteris, &c.* probabilius tamen nulli est cum Bonac, quod teneatur exprimere speciem personæ, cui scandalum dedit, si ille affert peccatum malitiam specificam, v. gr. in materia fornicationis, si persona scandalizata sit conjugata, aut voto castitatis ligata.

319 Qui habens votum castitatis inducit facilitatem ad peccandum contra castitatem, peccat contra castitatem, & tenetur circumstantiam sui status aperire, quia castitas indiget obligat, ne alios ad luxuriam provocemus. Contra Dianam, & Tambur. qui negant, dicentes, eam propriam, non alienam castitatem promississe: *v. n. 283.*

320 Qui autem directe, & explicitè induxit alterum non paratum ad idem numero peccatum, quod est commune duorum, & ab ipso poscente in confessione explicatur, v. gr. in-

duxit mulierem non paratam ad fornicandum secum; si ipsa consentiat, & peccatum sequatur, non tenetur circumstantiam inductionis exprimere, sed sufficit, si fornicationem aperiat; quia inductio ad peccatum, & ipsius peccati commissio, tunc moraliter pro una transgressionem reputantur.

331 Non peccat mulier se ornans juxta qualitatem personæ, & usum communem, & ita virorum aspectibus se offerens. Quod si ornatus sit superfluous, esse solum veniale, nisi adsit prava intentio, docent Cajet. 2. 2. q. 169. art. 2. Bonac. de matr. q. 4. p. 9. n. 17. Castrop. t. 1. tr. 6. disp. 6. p. 7. n. 1. quia hæc superfluitas est ita vulgaris, ut regulariter gravem occasionem non præbeat.

Mortale erit, si excessus sit notabilis, & rarus, uti esset in puella pectus nudum gerere, ubi non est consuetudo; quia insolita magis movent. Ubi tamen est consuetudo, à mortali eam liberant Cajet. Nav. & alii apud Tambur. 10. 1. lib. 7. c. 8. §. 3. n. 7. Sæverò ait, quod difficulter absolveret. Et quidem sunt deterrenda.

332 Quod si sciat ab aliquo concupisci, tunc peccat mortaliter, si ejus aspectui se offerat, absque ulla sui necessitate, vel utilitate; quia obligatio charitatis est, ut quilibet teneatur ruinam proximi vitare, quando commodè potest. Hæc autem non tenetur se sua libertate privare, sed potest licitè ea uti, ex honesta, & justa causa, quæ non sit solum libertatis exercitium, sed bonum aliquod sibi necessarium, aut utile; charitas enim non obligat eam, ut se abscondat, aut non exeat, cum jactura rei sibi necessaria, aut utilis, ob alterius malitiam, juxta dicta n. 326.

333 Non peccas, si potens impedire, permittas peccatum alterius. Primò: ut ille deprehensus corrigatur. Castrop. cit. punct. 5. quia justa causa est correctio. Hoc autem est verum

in assuetu peccare; quia hic emendari non solet, nisi poena, aut timore correptus.

334 Secundo: *Ut te servas indemnem*. Et sic maritus suspicans, aut secretò sciens adulterium uxoris, potest clam testes aptare, ut adulterium probet, & divortium faciat. Quia habet jus ad repellendam injuriam habitandi cum adultera, ad quod aliâ viâ ei non suppetit, nisi permissio peccati.

335 At non licet ob recensitos fines occasionem peccandi offerre, seu invitare; quia id non esset permittere, sed cooperari ad malum. Unde ait Bonac. *de pec.* non licere marito cum uxore pacisci, ut juveni ejus castitatem tentanti se offerat, & assignet tempus, quo veniat, non sine adulterandi, sed, ut deprehensus, puniatur, & corrigatur; quia talis oblatio, & invitatio facta tentanti, est adulterii acceptatio.

336 Non obstat, quòd ait Castr. *cit. nm. 6* licitum esse Patri volenti deprehendere filium in furto, ut corrigatur, linquere clavem in arca quasi oblitam, aut apponere nummos in loco patenti. 1. Quia hæc est potius occasionis permissio, quàm oblatio. 2. Quia est res valdè indifferens, & ea posita adhuc filius est indifferens, & liber ad non furandum. 3. Quia talis permissio compensatur correctione; ad quam maximè pater habet onus.

QUÆRES.

337 *An opus consilii, vel præcepti omitti debeat ad vitandum scandalum proximi?*

DE præcepto negativo nulla est difficultas, non enim sunt facienda mala, ut inde eveniant bona; unde non licet occidere ad vitandum scandalum fratris.

DE PRÆCEPTO AFFIRMATIVO.

338 **D**ico 1. non esse omittendos actus præceptos ad vitandum scanda-

lum alterius. Castrop. *cit. p. 16. nm. 3.* contra Valent. Sotum, & alios apud ipsum. Ratio est: quia obligatio servandi præcepta est primaria, obligatio vitandi scandalum secundaria; ordo namq; charitatis exposcit, ut prius quis sine salutis consulat, & ut præcepta ipse impleat, quàm ut curet, quod impleat alter.

339 Confirmat: *Si Petrus, qui est tibi inimicus, mittat missam, eo quòd tu ad illam accedis, non poteris nullo modo missam omittere, ut ille missam audiat; ergo ob scandalum non sunt omittenda præcepta.*

340 Hinc mulier non tenetur omittere sacrum die festo, ne sit occasio peccandi viro eam adamanti, quem sent in via expectare inspektorum; quia hæc non est occasio data, sed accepta ex malitia alterius, & ex parte mulieris adest iusta causa.

341 Dices. Vita spiritualis animæ est nobilior vita corporali proximi, & tamen ad servandam vitam corporalem proximi debet quis omittere auditionem sacri die festo. Ut contingeret, si ex tuo accessu ad sacrum agrotus domi periclitaretur, vel quis esset alium occisurus.

342 Tum quia obligatio vitandi scandalum est obligatio præcepti naturalis charitatis, obligatio audiendi sacrum est obligatio præcepti positivi, adeoque minor: igitur. Hæc sunt fundamenta sententiæ oppositæ.

Resp. disparitatem esse; quia malo spirituali potest proximus reparare, & illud impedire; nam vita spiritualis non nisi libere, & voluntariè potest amitti; vita verò corporis per se, & regulariter non amittitur à proximo libere, sed necessariò, ut in præmissis casibus, puta ex defectu auxilii, vi morbi, aut ex violentia alterius.

Tum quia obligatio vitandi scandalum est naturalis, & potior obligatione præcepti positivi; sed [loquendo de scandalo passivo] includit

includit conditionem, si sine tuo, aut alterius
damus potes.

343 Dico 2. Nos non tenemur omittere
opera consilii ob scandalum pharisaicum; nam
ut ait Castrop. *Non est iustum malitia alte-
rius, cum damno nostro spirituali, imo nec tem-
porali, consulere. Alias quilibet posset suam mali-
tiam bonam spiritualia, & temporalia nobis impedi-
re. Si vero ad id scandalum pusillorum, tene-
mur, quousque pusilli admoneantur, ut in n.*
326.

ADMIRATIO

344 Distinguitur à scandalo, nam est qui-
dam stupor de persona, aut de fa-
cto. Scandalum verò est omnis actio aut omis-
sio, quæ est causa ruinae spiritualis proximi.
Hinc omne id, quod est causa ruinae, est scan-
dalu; quod est causa stuporis, dicitur admirati-
onis. Adeoque potest dari admiratio sine
scandalo. Dicitur autem vel factum, quod est
causa admirationis potest esse mortale, si ex in-
de scandalum, aut grave damnum sequatur. Sic
in communitatibus, quæ de elemosynis vi-
vunt, admiratio ab aliquo ex illis data materia
gravi, est mortalis, quamvis non cedat in
iudicium spirituale, seu scandalum, quia
cedit in detrimentum notabile suæ communi-
tatis, quoniam malo exemplo frigescit chari-
tas.

COOPERATIO MATERIALIS.

345 Fit, quando quis ministrat, aut præ-
bet alteri materiam, qua ille utitur
ad peccandum.

QUÆRES I.

An ministrare indifferentia sit peccatum?

346 IN differentia, alia sunt remota actio-
ni malæ alia proxima. Remota di-
cuntur illa, quæ non sunt occasio, vel materia

actus peccati, seu nullum influxum, aut cau-
salitatem habent physicam, aut moralem in
actum peccati, sed merè per accidens se ha-
bent ad illum. Et hæc ministrare ex honesta, &
iusta causa, nullum est peccatum. Proxima di-
cuntur illa, quæ talia sunt.

Proximum erit famulo ducere concubinam
ad Amasium, remotum verò eidem concubinæ
potum ad bibendum præbere, quia prior fa-
mulatus causalitatem habet, & influxum in
actum peccati, posterior verò nullum, sed me-
rè per accidens se habet ad illum.

347 Castropal. tom. 1. tr. 6. dis. 6. punct.
11. num. 4. ait, indifferentia nimis remota est,
se, cibos condire, mensæ ministrare, lectum
concubinæ sternere, equum, quo usura est, præ-
parare, illam ornare, deferre munuscula inter-
nuncia, urbanitates, & similia v. n. 361.

348 At de ornatu omnino non probos; quia
hic, & nunc alium usum non habet nisi ma-
lum, cum supponatur directus à concubina ad
provocandum: sic de delatione munusculorum,
& internunciorum: v. n. 361.

349 Insuper indifferentia, quæ ministran-
tur, sunt duplicis generis, alia scilicet, quæ
communiter in malum usum ordinantur, alia
verò, quæ communiter in bonum usum: ita
Castrop. cit. punct. 8. cum quo.

350 Dico 1. Non licet ministrare indiffe-
rentia, quæ communiter in malum usum ordi-
nantur, nisi constet, quod ille sit bonè usurus.
Quia talis ministratio est subministratio mate-
riæ peccati, quod proinde ministranti imputa-
tur.

351 Hinc constructio, & venditio Idoli,
de se est indifferens, cum deservire possit ad
conservandam antiquitatis memoriam; sed
facta Idololatriæ, qui communiter, & regula-
riter idola ordinant ad cultum, est pecca-
tum.

352 Venditio veneni est indifferens, cum
possit

possit venenum deservire ad colores, imò ad medicinas construendas. At non licet illud vendere, nisi illis, quos moraliter constat bene usuros. Quod dignosci potest ex qualitate personæ petentis, & modo petendi publice, quod sufficit ad moralem certitudinem de bono usu; tunc namque est præsumendum de bono usu; raro enim [ait Castropal.] *quis ita audax est, ut si delictum velit efficere, non curet secretum.*

353 Hac ratione excusantur Macellarii vendentes carnes tempore jejunii, & caupones ministrantes cornam petentibus; quia non præsumuntur soluturi jejunium, sed justam causam excusantem habere, quam examinare non tenentur. *Quia fieri commode nunquam potest:* ita ille ex Cajet. & Suarez.

354 Dico 2. Licet ministrare indifferentia, quæ communiter in bonum usum ordinantur, nisi constet de abusu petentis. Quia tunc cessat ratio scandali, cum non adsit intentio mala petentis, quæ quidem de nullo debet præsumi, quia ex jure *delictum non est præsumendum*: Et Innoc. XI. condemnat prop. 51. de cooperatione famuli ad malum, sub particula *sciens*.

355 Quòd si credas [subdit Castropal.] proximum male usurum iis indifferentibus, teneris, si commode potes, ea illi non vendere, vel subministrare; quia cum ex charitate obligeris proximi peccatum impedire, si possis, à fortiori obligaris materiam peccati non subministrare.

At si sine tuo detrimento non possis, non peccas; quia ex una parte talis subministratio ex se non est mala, sed indifferens, & ex alia est tibi utilis, aut necessaria; unde tunc non censuris peccatum alterius causare, sed illud permittere, & tuo jure uti. Ita ille cum Bonac. & Suarez.

356 Præterea in actione cooperativa ex se

indifferente, & ex malitia alterius proximi ordinata ad actum malum, est maxime attendenda conditio malitiæ actus, ad quem ordinatur: si enim est ad actum ab intrinseco malum quod nulla ratione potest cohonestari, & hic, & nunc alium usum non habet, nisi malum, est mala, ut dñ. 225.

357 Non est tamen cum tanto rigore discurrendum in ordine ad actum non ab intrinseco malum, aut quod valet aliqua ratione cohonestari; in his namque casibus in ministratio rei indifferentis potest dari causa à peccato excusans, puta necessitas, notabilis utilitas, gravis metus, &c.

358 Hæc autem non debet esse levis, sed gravis, nec æqualis in omnibus materiis, sed proportionata materiæ, in ordine ad quam versatur actio; ita ut in materia justitiæ debeat esse gravior, quam in materia charitatis, &c. Res clara fit exemplis.

PLURA RESOLVUNTUR.

359 Non peccat, qui domum locat meretrici; quia domus est remota ad peccandum. Imò Castropal. cit. punct. 12. nu. 1. addit, te posse pluris meretrici locare, quam mulieri honestæ, non quidem in quantum illa pluris lucratur [sic namque peccares] sed ratione damni, in quantum ex ejus habitatione tua domus vilescit.

Si tamen tua domus sit aptior ad meretricium, seu usuram exercendam, rectè Castropalao docet te teneri eis non locare, si alios reparias, quibus loce; *Quia lege charitatis teneris vitare peccata, quæ possis absque tuo gravi detrimento. Præcipue, cum Republica solim intendat iis habitationem concedere ad vivendum, non aptitudinem ad peccandum:* vid. nu. 402.

360 Patroni meretricum in aliquibus locis deputantur, ut illæ serventur incolumes, & morbo

morbo contagioso laborantes expellant. At si ad meritum cooperentur, pulchriores videlicet in loco aptiori videndas exponendo, &c. sunt in peccato habituali, & absolvi non possunt, nec essent.

361 Peccat 1. Construens picturam Concubinae, eamque tradens amasio, quia est provocatio ad turpem amorem. Famulus scribens, aut deferens illi literas amatorias. 3. Praebens munera concubinae iudicis, ut apud illi intercedat. Sanchez *lib. 1. cap. 7. n. 38.* quia ab ea petens, quod ipsa praestare non potest; nam ejus intercessio, visitatio, & similia fovent turpem amorem. Contra Bonae *dis. de peccatis caus. 4. punct. 2. §. unico num. 24.* apud. Castropal. *tom. 1. tr. 6. dis. 6. punct. 15. num. 2.* qui negat peccare, cujus ratio est; quia ex una parte intercessio fit ex bono fine, ut iudex justitiam gerat; ex alia, intercessio non est de se mala; nam ea stante iudex, & concubina adhuc possunt à prava voluntate se continere: *v. num. 347.*

362 Peccat famulus dominum comitans ad fornicandum, si comitatus casualitatem aliquam habeat in actu, puta si inserviat pro custodiis; sic namque dominus majorem libertatem, & animositatem sumit ad peccandum: *v. n. 346.*

363 Quod si comitatus sit in purum obsequium domini, uique non peccat; quia nullum influxum habet in actum pravam, & excusatur ratione mercedis, & famulatus, etiam si postea casualiter contingat invasio domini, & famulus illum ab invadente defendat cum moderamine inculpatae tutelae, aut eundem moneat, ut fugiat: *v. num. 222. & prop. 51. l. 1.*

364 Haereticus non peccat Christianus, qui dominum infidelem ad idolotum templum committit. Loco Castrop. *cir. punct. 11. n. 8.* id est dicit, si genuit etat genuflectente domi-

no, dummodò tales sint circumstantiae, ut adstantes percipiant, genuflexionem illam fieri minime in cultum, sed in signum reverentiae, & obsequii domino; quod dignoscant, si publice habeatur ut verus, & bonus Christianus ita ille. *v. n. 282.*

365 Peccat famulus, si domino accedenti ad fornicandum januam meretricis aperiat, aut quid simile praestet; quia est actio proximè ordinata ad peccandum, hic, & nunc alium usum non habens, nisi malum; debet tamen famulo id certè constare, non sub dubio: *ut in n. 354. & 227.*

366 Eadem ratione peccat Vector, si mulierem intra rhedam ad amasium ducat ad fornicandum.

367 Histiones, seu Comediantes mortaliter peccant, si utantur mulieribus, & repraesentent turpia ad libidinem provocantia. Secus, si puras facietas.

368 Peccas, si enssem vendas ei, quem certò scis hic, & nunc esse determinatum ad occidendum eo instrumento inimicum; quia occisio est ab intrinseco mala, & venditio illa hic, & nunc est ordinata ad malum.

369 Pariter peccas, si invites ad coenam, quem scis esse paratum acceptare, & jejunium solvere; quia invitas ad actum [nempe ad coenam tempore vetito, & sine justa causa] à quo hic, & nunc malitia separari non potest; adeoque invitas ad peccatum.

Nec obstat, quòd ille sit ex se paratus; quia adhuc verum est, quòd per tuam invitationem influas in individuum peccatum, quod aliàs ille hic, & nunc in re non efficeret, quàmvis ad id esset paratus.

370 Non peccat venditor, si exculenta vendat non servaturis jejunium, si exinde timeat gravem injuriam, aut diminutionem emporum, & remanentionem mercium invenditarum; quia actus non est ab intrinseco malus, & si ille

le non venderet, ab alio emerent: Tum quia adhuc illi possunt exculenta illa non emere. Non excusatur autem, si paucae res, & parvi pretii invendite remanerent. Peccat verò ille, qui non est venditor, si apponat in magna quantitate exculenta fracturis jejunium Castropal. cit. punct. 8. n. 7. & punct. 14.

371 Non peccas, quando Sacramentum poenitentiae petis à Confessario, quem certò scis esse in mortali, si alium promptum Sacerdotem non habeas; quia necessitas, seu utilitas spiritualis te excusat: & Sacerdos potest peccatum per contritionem vitare. Idem est, si accedas ad Confessarium jam expolitum ad confessiones excipiendas.

372 Peccat, qui mutuum petit ab usurario sub usuris, etiam si paratus sit dare sub usuris. Eum tamen à peccato excusant quamplures Doctores, si adit necessitas, & utilitas propria, aut aliena, & non habeat promptum alium, qui ei mutuet sine usuris; quia tunc utitur jure suo, nec intendit usurarii injustitiam, sed propriam utilitatem: nec dando usuram, dat usurario occasionem peccandi, cum ille recipere non possit, unde illi imputatur peccatum, si recipiat, & mutuarius excusatur, quia solvit, quod promissit, ne videatur infidelis, & ne se impediatur ad habendum iterum mutuum. At non possum à peccato excusare famulum, qui usuras pro usurario exigit, nec detentorem libri computorum de usuris; ob dicta à num. 227.

373 Idem Doctores addunt, non peccare Christianos captivos ex gravi metu in trementibus infidelium remigantes contra Catholicos, sarcinas, machinas, arma ad bellum necessaria convehentes, propugnacula aedificantes, &c. Eos autem peccare docet Toletus, quia tales actiones non habent hic, & nunc alium usum, nisi malum, & intrinsecè malum. Omnes tamen conveniunt eos peccare, si immediate contra Catholicos pugnent, si ligna ad eorum

naves comburendas applicent, &c.

QUÆRES II.

374 Petrus volens accedere ad fornicandam talis apertè horà quia ad id erat tunc quadam curà domus impeditus, eam curam commisit cuidam suo familiari, ad quem non spectabat, qui sciens finem Petri, amicitie gratia eam curam accepit, & pro ea horà supplevit. An peccaverit?

R Esp. peccasse eadem specie peccati, inquam cooperatorem, ut potè participantem, juxta dicta de rest. pro furto. Nec illa dici potest actio indifferens; quia licet absolute, & in se sit indifferens, hic, & nunc est proximè ordinata ad peccatum.

QUÆRES III.

375 Duo sunt officiales, unus major, alter minor, cui ex officio incumbit onus supplendi defectum majoris. Hoc praemisso, major accedit ad peccandum, hinc curam majoris supplet minor id sciens. An peccet, ut cooperator?

R Esp. non peccare; quia majoris curam pro eo tempore supplendo, praestat id, ad quod ex officio tenetur: per accidens autem est, si major pro eo tempore ad peccandum accesserit; nam etiam eodem modo suppleret, si major alia causà honestà deficeret. Nec supplet eo animo, ut praebet commoditatem majori ad peccandum, sed ut satisfaciatur proprio muneri, quod est supplere defectum majoris, seu loci.

QUÆRES IV.

376 An liceat determinato ad majus malum minus consulere, &

An mulieri ad altum nefandum indultalliceat vas naturale offerre, aut consulere, ut innaturale servet?

R Idè praemittendum est 1. difficultatem procedere in casu, quo non sit alius modus diver-

divertendi à majori malo. Et loquendo de patiente, in casu, quo non possit alio modo illud effugere.

377 Secundò, quòd aliud sit determinato ad majus malum offerre, seu proponere minus, & aliud consulere ac invitare: nam offerre, seu proponere, est ostendere minus malum, ut ille à majori se avertat; consulere verò, & invitare est efficaciter movere, & influere. *Vide dicta de consiliente homicidium.* Sit exemplum de Loch, qui *Gen. 19.* offerendo viris nefandis filias, solum obtulit, & proposuit illis materiam explendæ libidinis minorem illâ, ad quam erant determinati; at nullo pacto consuluit, & permisit, ut facerent.

378 Castropal. l. 1. tr. 6. dis. 6. punct. 6. n. 5. ait, certum esse, quòd determinato ad grave malum, licitum sit materiam minoris proponere, ut à majori retrahatur, v. gr. *Sodomiam* invitanti licebit tibi fornicationis materiam proponere. Unde difficultatem ad expressum consilium restringit.

In qua tres sunt sententiæ.

379 Prima negat, determinato ad majus malum licere consulere minus. *Cajet. Valent. & alii apud Castrop. cit.* quia esset consulere peccatum, nam objectum consilii, licet minus, tamen peccatum.

380 Secunda affirmat licere. *Lessius, Bonac. Vázquez, & alii apud Castrop. cit. num. 6.* quia illud minus, quamvis sit in se peccatum, relativum tamen ad majus avertendum, involvit carentiam majoris mali, quæ est bona; unde minus illud malum in ordine ad committendum est peccatum, cum in ejus potestate sit illud non patrare, nec majus; minimè in ordine ad consulentem, qui minus malum respicit non ut malum, sed ut aversum à majori, quod non potest alio modo vitare; adeoque gerit voluntatem peccatoris, & Dei.

381 Tertia media tenet licere, si ille sit de-
Potest. Exam. Ecclesiast. Tom. 4.

terminatus ad utrumque peccatum, v. gr. ad actum nefandum, & fornicationem; quia tunc non tu consulis, & invitas ad minus, cum ipse sit determinatus ad illud, sed divertis à majori. Non licere, si solum erat determinatus ad majus, ob rationem primæ sententiæ. *Castrop. cit. n. 8.*

Præfatæ tres sententiæ sunt probabiles, sed valdè secunda: vide de Restit. vere. qui restituereteneantur.

382 Eodem modo præfati Doctores discunt de eo, qui alteri determinato ad prodendam patriam, vinum in qualitate valde generosum, aut in quantitate offert, & ad illud bibendum invitat, sciens se sopitum, & inebriaturum; idque facit ad prodicionem patriæ vitandam. *Gobat. tom. 2. tr. 5. cap. 13. à n. 24.* Ant à Spir. S. tom. 1. tr. 2. dis. 2. sect. 8. n. 183. vide ver. *Homicidium sui ipsius.*

QUÆRES V.

383 An liceat eligere, seu patrare minus malum ad vitandum majus?

Resp. Non licere, loquendo de malis ab intrinseco. Unde tibi in extrema necessitate constituto, non licet mendacium eligere, & proferre, ne in blasphemiam prorumpas. *Dispar enim est ratio de consilio; quia mendacium proferens, patras malum ab intrinseco, quod nulla ratione cohonestari potest, & hinc peccas.* Consulens verò alteri mendacium, uti supra, non tu patras, nec vis mendacium, sed vis vitiationem, & carentiam majoris mali, puta blasphemiam. Et insuper id consulis alteri, qui libere potest se ab utroque malo abstinere; unde illi peccatum electionis minoris mali imputatur, non tibi. Et illud; *De duobus malis minus est eligendum,* non est intelligendum de malis ab intrinseco, quæ nulla ratione cohonestari valent.

384 Licere autem, loquendo de malis ab extrin-

extrin.

extrinseco, videlicet, quia præceptis. Unde tibi in necessitate constituto eligendi omissionem auditionis sacri die festo, aut omissionem necessitatis assistentie infirmo periclitanti, licet eligere omissionem sacri; quia in tali casu omissionis sacri, cum non sit ab intrinseco mala, sed quia præcepta, amittit malitiam; lex namque positiva, etiam divina, est rationalis, non crudelis, sed viribus, & conditioni hominis accommodata, ut in huiusmodi casibus non obliget, juxta *dist. à n. 121*. Sic David ad vitam conservandam comedit panes propositionis. Omnino vide dicta de Restit. *ver. qui restituere teneantur*.

QUÆRES VI.

385 *An liceat petere à malefico solutionem maleficii.*

Resp. licere, si scias, aut prudenter credas, maleficum scire modum licitum maleficium solvendi. In dubio, non licere, quia te exponis periculo petendi malum: ita Com.

386 Modo licito solvet maleficus, si signum destruat, vel daemonem cogat, ut ipse maleficium tollat, aut signum destruat, quo durante durat pactum vexandi; quia hoc non est uti ope demonis in ejus obsequium, sed illum cogere, ut destruat opera sua, & à nobis per modum defensionis naturalis malum avettere. Del Bene *par. 2. dub. 228 sect. 28 n. 18*.

387 Item si quis novo pacto cum damone ab eo addiscat maleficia tollere, peccat; sed eo pacto transacto, poterit in sui commodum ea scientia uti, dummodò per eam nec implicite, nec explicitè daemon invocetur, & non sit modus illicitus. Fagundez in *Dec. 1. præc. l. 1. c. 42. n. 14*. Leander *tr. 9. Dec. dis. 3. c. 4*.

388 Quòd si scias, aut prudenter credas maleficium scire modum solvendi tam licitum, quàm illicitum, sed tibi certò constet, il-

lum esse usurum modo illicito; non licet ab eo solutionem maleficii petere, docent Cajet. & Delrius; quia petit actionem, quam scit hic, & nunc futuram malam.

389 Licere autem, tenent Leander *tr. 9. in Dec. disp. 3. qu. 26*. Ant. à Spir. *S. rom. 1. tr. 4. d. 1* apud ipsos Fagundez, Suarez, Ledesma, Leli. & alii; quia petens utitur jure suo, quod est de reparando proprio damno, quod alio modo reparare non potest, & hoc facit petendo à malefico rem, quam modo licito, & sine peccato præstare potest; unde, quod cum peccato præstet, malitiæ malefici imputatur. Et adducunt paritatem de petente mutuum ab usurario parato, ut in *n. 372*.

CHOREÆ,

390 **S**unt triplicis generis: *Pura*, *Impura per se*, & *Impura per accidens*.

Pura sunt, quæ sunt inter personas ejusdem sexus, absq; ullo pravo gestu, aut fine, vel circumstantia mala, ad animi levamen, & recreationem. Has non esse illicitas, constat, quas 2. *Regum. 6.* habuit David ante Arcam,

391 *Impura per se* sunt, quæ sunt inter personas diversi sexus, vel ejusdem cum pravis gestibus, malo fine, aut ante amatorium, vel amatorium conspectum. Has esse mortales constat, cum sint saltem provocativæ ad libidinem; hasq; damnant sacri Canones, & Patres, & prohibendæ sunt à Principibus.

392 *Impura per accidens* sunt, quæ sunt inter personas ejusdem, aut diversi sexus, honestis tamen, sine pravo fine, gestibus, aut circumstantiis malis, in convivii, nuptiis, in publicis Principum solemnibus, &c.

Hæc non sunt per se peccaminosæ, sed potius ludi, ratione publicæ, aut privatæ, seu domesticæ latitiæ exerciti, Sapè tamen sunt peccaminosæ per accidens, *ratione nimirum periculis* [ait Tamb.] *ut in tanto latitia calore, in*

tanta adolescentularum, juvenumque specie,
gratu, concursu, in artificio illa corporis gra-
tuitatis agitatione, in contactu manuum, qui
sape adhibetur, non is solum, qui choreas a-
gunt, verum etiam spectatores in impudica la-
bantur.

Hæ igitur sunt periculose, maxime si fre-
quenter fiant. Idque innuit Ecclesiasticus cap.
9. 4. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audiat
illam, ne forte pereas in efficacia ejus. At si ex-
perius, tibi tale periculum non subesse, te hoc
nisi chorizantem, aut chorizantes afficien-
ti, nequam esse mortis peccati reum, tenet
Tamb. lib. 7. de c. 8. §. 7.

DOMUM AD LUDENDUM

393 Tene chartas, mensas, candelas, &
similia ad id ministrare, quantum
eius se, est quid indifferens; unde est cum ne-
cessaria distinctione procedendum.

394 Vel enim domus est talis, ut in ea re-
cipiantur indifferenter omnes, tam viri hone-
sti, habiles, & qui ludunt recreationis causa
sine periculo recensendorum malorum; quam
viri periti, vagabundi, pauperes, infimæ ple-
bis, qui solent in blasphemias, juramenta, &
ritas procurpere, fraudes in ludo committe-
re, furtiva inde patrare, proprias curas, ad quas
tenentur, omittunt; aut qui, quæ in die suo la-
bore lucrantur, ludo exponunt cum detri-
mento familiarum, cum uxorum, & filiarum peri-
culo.

395 Velest talis, ut in ea recipiantur so-
lum viri honesti, habiles, & qui ludunt recrea-
tionis causa, sine periculo recensitorum ma-
lorum.

396 Si domus erit secundi generis eam te-
nere non erit mortale. Tales domus possunt
concedere Principes. Imò privati nobiles eas
tenere solent, ubi alii nobiles congregantur
ad ludendum recreationis causa absque malis
prædictis.

397 Et quia ministrantes chartas solent
etiam ibi dulcia, & potus ludentibus ministra-
re, licet possint pretium excedens pro chartis
accipere, quantum sufficit ad hujusmodi dul-
cia, potus, & sui laborem compensandum; lu-
dentes namque id sciunt, & liberè donant ex-
cessum. Tamb. t. 1. lib. 8. tr. 2. c. 9. §. 1. ann.
31.

398 Si domus erit primi generis, omnino
mortale erit hujusmodi domus, seu tabulas te-
nere, chartas, & similia ad ludendum mini-
strare ob præfata pericula proxima, & occasio-
nes malorum; unde qui eas tenet, & ministrat,
cooperatur ad recensita mala, adeoque peccat
mortaliter, & in casibus restitutionis, tenetur
secundo loco ad restitutionem. Tamb. cit. cum
com.

399 Hinc domus, & tabulas primi generis
non possunt Principes sine mortali permittere,
& multo minus concedere.

400 Suadetur firma ratio ex praxi. Hu-
jusmodi namque periti, vagabundi, &c.
prohibentur ludere chartis, aut taxillis, alibi
extra designatas domus, ita ut puniantur
amissione chartarum, & pecuniæ, non alia ra-
tione, nisi ad præmissa mala, quæ sequuntur
vitanda, si velis ad avaritiam recurrere, nimi-
rum ut finis sit, eos ad domos designatas redu-
cere, & inde majus lucrum ex iniquitate re-
portare; quod non est dicendum, nec præsu-
mendum igitur sunt etiam prohibendi ludere
in designatis domibus, cum eadem sit ratio
malorum; imò potior, cum in illis tuti, & sine
timore poenæ ludant.

401 Dices: Meretrices sine peccato per-
mittuntur; igitur & recensitæ domus lusoriae.

Resp. disparitatem esse primò, quia mere-
trices permittuntur ad majora mala vitanda,
puta ad peiores actus libidinis impediendos:
In permissione autem recensitorum domorum
ad ludendum, non sunt majora mala, quæ vi-
tentur,

lentur, sed potius ex eorum permissione majora, & pejora mala, quæque reipublicæ nocent, sequuntur.

402 Secundo; quia Principes meretrices permittunt solum dando locum ad habitandum, minime dando aptitudinem ad peccandum, ut in n. 359. Permittendo autem luforibus indifferenter huiusmodi domus ad ludendum, dant aptitudinem ad peccandum; unde, sicut si darent meretricibus aptitudinem ad peccandum, peccarent, ita in casu nostro, Vide infra de ludo.

403 De assuetudine ad ludum ait Tertullianus lib. de spect. 5. *Et utiq; communis usus reus non erat, sed cum ad ludos coactus est, transiit à Dei munere ad demoniorum officia.*

404 Concedit autem Diana p. 2. tr. 15. ref. 65. cum Tamb. cit. posse Principem permittere ludum Bonavoglia, & ludum Capo diguardia, dummodo in hoc posteriori soli milites admittantur; adest namq; rationabilis causa; prior enim mundat Rempublicam viris perditis, posterior otium militum tollit. De scandalo, & cooperatione agunt, Scotus in 3. d. 38. qu. 1. ut. E. in 4. d. 3. qu. 4. litt. L. d. 13. q. 2. litt. E. d. 15. q. 4. litt. D. Maffius dis. 11. q. 4. n. 102. Joan. la Cruz. Bonac. tom. 2. Tamb. 2. l. 5. c. 1. §. 4. Busen. lib. 2. tr. 3. c. 2. dub. 5. Bertaldus, Castropal. tom. 1. tr. 6.

E L E E M O S Y N A,

405 **E**st unum ex præcipuis misericordiae, & charitatis operibus, Deo acceptissimum, exercendum erga proximum; adeoque tam erga fidelem, quam infidelem, amicum, aut inimicum.

406 Pro ea triplex est distinguenda necessitas, extrema, gravis, & communis. Extrema est ea, in qua quis positus est in probabili periculo gravis infirmitatis, aut mortis, nisi subveniatur. Ad hanc reducitur neces-

sitas quasi extrema, & est illa, quæ est proxima præfato periculo, in quantum est ita urgentissima, ut si quis non subveniatur, constituitur in recensito periculo.

407 Gravis est illa, in qua quis positus talia patitur incommoda, quæ ei vitam reddunt nimis molestant, & miseram.

408 Communis est illa, in qua quis positus incommoda patitur, sed non talia, quæ reddant ei vitam nimis molestant, & miseram, iuxta patientis statum, & conditionem. Talis regulariter est necessitas mendicorum, qui hinc inde subveniuntur.

Hinc habes duo, 1. quod necessitas, quæ est communis in mendico, potest esse gravis alteri attendita conditione, & statu. 2. Quod etiam in mendico necessitas possit esse gravis, ut si sit in tali statu constitutus, ut solo pane velcatur, & jusculo.

409 Item bona hominis, & divitiæ, alia sunt necessaria ad naturam, quæ ad vitam conservandam requiruntur. Alia necessaria ad statum, quæ ad statum, atque decorem moderatum, & decentem requiruntur. Alia superflua naturæ, aut statui, quæ superabundant post sumptus impenso in necessariis ad vitam, aut statum. His præmissis.

410 Tenetur quis extreme indigenti, si non sit alius, qui ei effectivè subveniat, sub mortali succurrere ex superfluis statui, imò ex necessariis statui, quæ naturæ superfluant, ita tamen ut non patiat maximum detrimentum excessivæ jacturæ sui statûs. Unde si extreme indigens indiget centum, & si dives daret centum, pateretur excessivam jacturam sui statûs, viginti verò essent superflua statui, aut non cauferent excessivam jacturam; teneretur dives dare viginti.

411 Tenetur etiam sub mortali ei succurrere ex necessariis naturæ, si id facere possit cum modico sui detrimento. Unde si ha-

bens communem quantitatem panis, & cibi, pro eo die sufficientem, videat extremè indigentem, qui si non comedat, est in mortis periculo, eo quia per plures dies non comedit, sub mortali tenetur medietatem sui cibi illi impertiri, quia ejus privatio pro uno die modicum incommodum affert; & ad id natura ipsa, & viscera charitatis impellunt.

412 Gravier indigenti tenetur quis sub mortali succurrere ex superfluis statui, si non sit talis, qui ei effectivè subveniat, nec in simili necessitate reperitur: constat ex Matt. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum, quia non dedistis mihi manducare.* Ubi per *esurivi*, patet, Christum loqui non de extrema, sed de gravi necessitate. Tum quia præceptum charitatis obligat, ut non diligamus verbo, neq; lingua, sed opere, & veritate. Joan. epist. 1. c. 3.

413 Eis, qui sunt in necessitate communi non tenemur sub præcepto mortali elargiri eleemosynam ex superfluis, sed ex consilio, quia consilii querant ab omnibus, præsumuntur juvandi à pluribus.

414 Probabilius tamen puto, mortaliter peccare divitem, si in necessitatibus communibus nullam pauperibus eleemosynam largiatur: cum namq; increpare videtur D. Joan. in epist. 1. c. 3. *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?* D. Gregorius Nyssenus in erat. de paup. amandis: Duplex in turpili exercetur peccatum; alterum propter ebriorum societatem; alterum propter expulso- rum famem. O pauperum inimici! an nefarii horum causa commemorari in Evangelio exempla horrenda, & terribilia? v. in prop. 12. ab Innoc. XI. damn.

415 Eleemosyna igitur est maximè consu-

lenda, pro quo sufficiat illud Tobie cap. 4. *Audi fili mi verba oris mei, &c. Ex substantia tua fac eleemosynam, & non avertere faciem tuam ab ullo paupere; ita enim fiet, ut nec à te avertatur facies Domini.* &c. si multum tibi fuerit, abundanter tribue, si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude, premium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis, quoniam eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras.

416 Non tenentur homines privati inquirere pauperes, sed sufficit, quod dent eis, qui occurrerint, aut quos sciverint. Tenentur verò ex officio Prælati, & Principes vassalorum, quia sunt Patres pauperum. Scot. in 2. d. 7. q. un. lit. E. in 4. d. 15. quest. 2. art. 3. Mastrius in Theolog. moral. disp. 10. q. 3. art. 2. nu. 56. Tambur. tom. 1. lib. 3. cap. 1. Joan. la Crux. Bonac. tom. 2. Bolen. lib. 2. tr. 3. c. 3. Leander tom. 6. dec. tr. 5. Bertaldus. 1. Prac. Dec. Castrop. 1. 1. tr. 6. disp. 2.

CORRECTIO FRATERNA.

417 *Est admonitio fraterna qua quis proximum conatur revocare à peccato*

418 Ut obliget sub mortali, quinque conditiones requirit. 1. Peccatum mortale, quod certò constat. 2. Quòd proximus non sit emendatus, & adsit probabile periculum reincidentia. 3. Quòd sit ipse fructus. 4. Si non sit alius, qui correxerit, aut effectivè corrigat. 5. Quòd adsit occasio, locus, & tempus opportunum, quo correctionem sine tuo gravi incommodo facere valeas. Gravis repugnantia animi est judicata ab aliquibus notabile incommodum.

419 Quia autem omnes relatæ conditiones raro simul habentur, ideo raro ad eam personæ privata sub mortali obligantur. Frequenter obligantur Prælati, de quibus

ad Hebr. 13. dicitur. *Ipsi enim per vigiliam quasi rationem pro animabus vestris reddunt.*

420. Bufen. addit: *Si quis ob timorem pusillanimitatem, verecundiam, puer se non stricte obligari, vel minus esse idoneum ad corripiendum, videtur tantum peccare venialiter.*

Vide tom. 2. an. 88. ordinem vero correctionis, vide in tom. 2. n. 95. De correctione, Maffrius d. 10. q. 66. Joan. la Cruz. Bufen. lib. 2. tr. 3. c. 2. dub. 4. Leander tom. 6. dec. tr. 6. Bertald. 1. prae. dec. de Virtut. Theol. agunt Scotus in 3. d. 25. q. 1. lit. B. d. 23. quast. 1. F. d. 25. q. 1. F. in 1. d. 6. qu. 4. n. K. Maffrius d. 10. Bufen. lib. 2. tr. 1. 2. c. 3. Fenech. & Bertald. indre-
tor. citat. Castrop tom. 1. tr. 6. def. 3.

421. Ad Charitatem spectat onus denunciationis ad monitoria Papae, & Episcoporum, ad edicta Inquisitorum, & pro Confessariis sollicitantibus; de quo fusc actum est in secundo tomo.

CAPUT III.

DE HORIS CANONICIS.

422. **H**ora canonica, hoc est per Sacros Canones distributa, & statatis horis praefixa, sunt septem; laudes cum matutino computantur pro una hora. Cujus numeri mystica significatio declaratur per sequentes versus:

423. *Hec sunt, septenis propter quae psallimus horis.*

Matutina ligat Christum, qui crimina purgat.

Prima replet spiritus. Causam dat Tertia mortis.

Sexta Cruci nectit. Latus ejus Nona bipartit.

Vespera deponit. Tumulo Completa reponit.

AD HORAS

424. **S**ub mortali tenentur constitui infantes à puncto Subdiaconatus, Beneficiati, & Religiosi Choristae Ordinis Minorum, quos Regula obligat à die professionis. v. tom. 3. n. 140. & 141.

425. Omissio divini officii est peccatum contra Religionem. Omissio unius horae, seu partis notabilis, est mortalis. Omissio unius Psalmi, aut lectionis, est parva materia. Licet non sit necesse, consultius est exprimere numerum horarum eodem die omissarum ob poenitentiam imponendam.

RELIGIOSI CHORISTAE, ET MONIALES CHORO ADDICTAE

426. **N**on obligati ex vi Regulae, tenentur sub mortali ad horas privatim, si Choro desint, ex consuetudine obligante ad mortale. Com.

427. Ad illud non tenentur Religiosi ad terrena damnati; quia fatigatio, & status illos excusat, Mendo n. 38.

428. Majus argumentum, quod ad oppositum potest adduci, est Constit. Eugenii IV. nonis Febr. 1456. incip. *Ordinis sui*, ubi habetur: *Insuper cum Dilectus filius Frater Joannes de Capistrano, tuus in Vicariatus officio predecessor, declaraverit quod in Regula prima B. Clara continentur centum Syriae praecepta regularia, in quorum transgressione Moniales, siue Sorores professae peccatum mortale incurrunt, idque nimis durum, & scrupulosum iudicemus; auctoritate & tenore praesentium declaramus & volumus quod in nullius praedictorum transgressione, praeterquam eorum quatuor, quae concernunt principalia vota, obedientia scilicet, paupertatis, castitatis, & clausurae, & super electione Abbatisse, & depositione, peccatum mortale*

mortale incurvant. Et cum unum ex relatiss
præceptis sit divinum officium, ideo Clarissæ
non videntur ad illud obligatæ privatim sub
mortali. Cui valde favet dispositio Julii II. 10.
Augusti 1504. apud Rodriquez to. 1.

429 Resp. Eugenium, & Julium solum
disposuisse de præceptis, obligationibus, & con-
suetudinibus Clarissis particularibus, quibus
ultra vires erant gravatæ, minimè de consue-
tudinibus cunctis Religiosis utriusque sexus com-
muni, qualis est de recitandis horis privatim.
Qua ratione nemo audeat dicere, consuetudi-
nem abstinendi à lacticijs in jejuniis quadra-
gesima non obligare sub mortali Clarissas.
Nec quis audebit dicere, consuetudinem reci-
tandi horas privatim obligare Religiosos vi-
ros, & Moniales omnes, exceptis Clarissis stri-
ctioris Regulæ.

Hinc Fr. D. Martinus Archiepiscopus Pa-
normitanus in sua Pastoralis ad Moniales om-
nes Urbis, & Diocesis panormitana 20. Maii
1611. contrariam opinionem vocat inventam
à patre mendacii.

440 Innoc. IV. per Bullam 10. apud Pelliz.
6. 6. 16. concessit Monialibus sub cora Fra-
trum Minorum degentibus, & per communi-
cationem aliis, ut ex rationabili causa possint
officium conversarum recitare, & sic satisfacere
per hæc verba: *Et que occasione rationa-
bili non possunt legendo dicere horas suas,*
dicat eis, sicut alia Sorores, dicere Pater no-
ster.

Causa rationabilis erit, si sit gravi, & iusto
negotio occupata, si sit nimis scrupulosa, si
capitis indispotionem patiatur, si nesciat ex-
pedire legere; hæc tamen curare debet, ut di-
cat, ita ut rationabili causa cessante, redeat ad
horas.

441 Hac prudentia uti poterit Confessa-
rius in iis, aut similibus causis, maxime in du-
bio necessitatis.

Monialis autem, cui ex justa causa fuit com-
mutatum Officium Divinum ad Pater, seu ad
officium conversarum, si hoc omitat, non
peccat mortaliter; Pelliz. *cit.* quia obligatio
sub mortali est ad horas canonicas. Nec offi-
cium conversarum conversas obligat sub mor-
tali. Vide de commutatione voti.

432 Capellani primarii Monialium, qui
quotidie, & ordinarie in earum Ecclesiis ce-
lebrant, possunt de earum Sanctis recitare,
ut conformentur Missæ; uti tamen debent bre-
viario Romano, cui per se sunt obligati. Go-
bat. t. 1. tract. 5. casu 23. n. 625. vide tom. 3.
n. 342.

DE MODO RECITANDI.

433 **R**ecitatio debet esse vocalis, ut verba
voce exprimantur, licet ab aliis non
audiantur; quia obligatio est de oratione voca-
li. Unde non sufficit, si mentaliter solum percur-
rat. Sufficit, si se ipsum peripiat; nec hoc re-
quiritur, si sit surdaster.

434 Requiritur intentio orandi, sed suffi-
cit, quod sit intentio Deum colendi, vel Deo
vacandi, & quod sit habita in principio recita-
tionis. Et oratione tres oriuntur fructus, *meri-
tum, impetratio, & relectio*: ad meritum, &
impetrationem sufficit illa prima intentio; un-
de distractiones involuntariæ, quæ inter oran-
dum solent contingere, priores duos fructus
minimè impediunt; tunc enim sufficit intentio
implicita, & virtualis, prima videlicet non re-
tractata, sed perdurans in ipsa recitatione, quæ
in virtute illius primæ intentionis habetur. Ad
relectionem verò spirituales non sufficit illa
prima intentio, nec attentio, sed requiritur
continua, licet sufficiat directa, & non requi-
ratur reflexa, quam scilicet quis revera habet,
quamvis non advertat habere, *ut in tom. 3. n. 213.*

Relectio autem non attenditur in oratione
voca-

vocali, sed solum in mentali, de qua Apost. 1. ad Cor. 14. *Si orem lingua, mens mea sine fructu est.*

435 Officium recitari debet attentè, clarè, & devotè.

436 Devotè, Devotio consistit in externa corporis compositione, ut non recitetur ridendo, ludendo, gestus, & actus immodestos habendo, sine necessitate cubando, &c. At non peccas mortaliter, nisi defectus sit voluntarius, & notabiliter attentionem Internam impediatur.

437 Clarè: hoc est distinguendo verba, ut in num. 433. Pelliz. de Monial. c. 6. num. 17. monet recitantem horas divinas syncopando non teneri repetere illas, nisi notabiliter sensum verborum corrumpat; quod raro accideret, notant Diana p. 2. tr. 12. ref. 22. citans pro hac doctrina Filliuc. Azor. ac Villal. cum quibus sentit Sanchez. lib. 7. conf. c. 2. d. 17. notans n. 3. non oportere Clericos nimis esse scrupulosos casu, quo putant se non integrè pronuntiassè, vel aliquantuliter syncopasse, vel verba aliqua solo guttore discessisse; nisi defectus sit valde notabilis.

438 Attentè. Attentio est duplex, interna scilicet, quæ consistit in advertentia ad id, quod agitur puta ad officium, quod recitatur; externa, quæ consistit in exclusionem actionis externæ impossibilis cum attentione interna, seu advertentia animi ad id, quod recitatur, uti esset depingere, scribere, & omnis alia actio externa, quæ specialem attentionem, & applicationem mentis exposcit.

439 Pelliz. cit. num. 17. putat cum pluribus, sufficere solam attentionem in externam, ita ut non peccet mortaliter, qui voluntariè distrahitur, sed solum, qui notabiliter oecubatur in actione externa cum interna impossibili.

440 Omnino tamen dico non sufficere, sed requiri attentionem internam, juxta dicta

in num. 186. ita ut peccet mortaliter, qui per notabile tempus per internas divagationes voluntariè distrahitur. Cajet. cum communiori, quia preceptum est de officio divino studioso, & devoto, seu fructuoso, ad quod requiritur attentio interna. Ex c. Dolentes de Celebr. Mis. farum. Districte precipientes in virtute Obdientie, ut divinum officium nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis Deus dederit, statim se celebrent pariter & devotè.

441 Sufficit autem attentio illa prima in principio recitationis habita, ut in n. 434. nam continuata attentio est nostræ fragilitati impossibilis.

442 Attentio interna est triplex: Ad verba, ad sensum, & ad Deum. Dicitur ad verba: hoc est ad verba materialiter. Ad sensum: hoc est ad significationem grammaticalem verborum, aut ad significationem spirituales, & mysticam, seu ad spiritum verborum. Ad Deum quatenus per recitationem officii intendimus Deum colere, eique vacare.

443 Non est necessaria attentio ad sensum grammaticalem, aliàs rudes, & moniales non satisfacerent. Nec ad sensum spirituales, quia non est oratio mentalis, ut in n. 434. Est autem necessaria attentio ad Deum ut cit. in n. quia est oratio (ad differentiam auditionis sacri die festo, quia in ea non precipitur oratio, sed assiduitas modo humano) & ad verba materialia; quia est oratio vocalis.

444 Satisfacis, si attendas, quantum mortaliter potes, quamvis ob socii, aut chori culpam, nil ex illis percipias; quia per societatem, & tuam attentionem, mortaliter facis orationem socii tibi communem. Tamb.

Quod esse verum, etiam si sis surdus, & inde alterius chori partem audire non valeas, docet Leander par. 6. tr. 8. dis. 6. quest. 40. cum Pascal. & aliis; quia ex una parte ad impossibile nemo tenetur; ex alia, quod recitatur in cho-

ro, et oratio totius chori, adeoque etiam ejus, qui non audit, non valens, dummodo choro assistat, & attendat. Mendo vult, quod si durus teneatur repetere. *ver. Hora n. 33.*

445 Qui in Choro occupantur in libris hinc inde mutandis, aut in præparando thure, satisfaciunt, licet aliquot versiculos omittant, dum ad illos attendant. *com.*

446 In Ecclesia, ubi est Reliquia notabilis sancti, puta caput, brachium, crus, aut ea corporis pars, in qua præcipue passus fuit, potest de eo sub ritu duplici recitari.

447 Advenæ & itinerantes possunt, sed non tenentur se conformare officio loci. *Tambo. r. 1. de Horis c. 5. §. 2. n. 38.* Mendo, & alii, *juxta dictum n. 163.* quia substantia officii est de lege communis; quod autem recitari debeat de tali, vel tali, Sancto, solet esse de lege locali. Unde in loco, ubi es advena, potes recitare officium loci, aut tuæ Ecclesiæ. Consultus tamen puto, ut ita te geras, quod idem officium bis non recites. Hoc dico in recitatione privata; Missa enim, & horæ in Choro sunt dicende de Sancto loci; quia sunt publicæ; & tunc consultius est, imò oportet, ut reliquas horas, quæ privatim tibi recitandæ maneat, recites de Sancto loci, ut sic te conformem reddas toti officio diei.

448 Si recitasti de uno Sancto pro alio involuntarie, cum advertis, non teneris repetere. Quod si quæras, an teneris de eo recitare prima die non impeditur; utraq; pars est probabilis; affirmativa, quia Sanctus habet jus eo anno, ut de ipso recitetur; negativa, quia unus officii est alligatum diei, & aliàs ordo Calendarii perturbatur.

449 Si recitasti ex errore Matutinum, & Laudes de uno Sancto, detecto errore, religiosus est, si repetas, at non obligaris; quia quoad eam partem tributum solvisti Deo per æquivalentiam: nec potest præsumi, Ecce *Peregr. Exam. Ecclesiast. Tom. 1.*

clesiam velle duo officia ab eo, qui sine culpa recitavit. Debes tamen proseguere reliquum de Sancto diei, quia error est corrigendus, non continuandus.

450 Qui dubitat, ob evagationem mentis, an aliquem psalmum, vel antiphonam omiserit, potest præsumere se dixisse, cum non soleat tam faciliter prætermitti. Tum quia id esset scrupulorum fontem. Hinc si incepisti Nonam v. gr. cum attentione, modò reperias in ultimo psalmo, & dubites, an recitaveris medium, sufficientem habes conjecturam, quod recitaveris. Gobat.

451 Inversio horarum, aut interruptio, sine rationabili causa non potest excusari à veniali: at non peccas, si matutinum à laudibus per noctem divides.

452 Mutatio officii sine causa, ut si debens recitare de feria, recites de Sancto, si fiat raro, bis, aut ter, erit venialis; quia servatur præceptum quoad substantiam officii, & defectus, qui habetur in modo, est levis. Gravis tamen est, si fiat sæpe: Aut si debens recitare de feria, aut de Sancto novem lectionum, recites de Resurrectione, etiam semel; quia est omissio, & mutatio notabilis. *v. in propos. 34.* ab Alex. VII. *damn.*

453 Occupatus per duodecim horas diei non proinde est liber à recitatione officii, sed debet attendi qualitas occupationis; unde si fueris occupatus assistendo tuo Prelato, ad illum negotiatores deferendo, &c. quæ sine notabili labore, aut attentione fiunt, non excusaris. E contra, si fueris occupatus studio, computatione, scriptura, &c. quæ caput dolore plenum, aut caliginosum relinquunt, excusaberis, etiam si per decem, aut horas octo occupationi vacaveris.

454 Si ex causa recitare non valeas majorem partem officii, puta matutinum, & laudes, potes autem reliquam, teneris ad illam; *sicut*

sicut qui non potest restituere centum, potest tamen decem, tenetur ad decem. Et qui non potest jejunare totam quadragesimam, potest tamen duos dies, tenetur ad illos. Ratio est, quia praeceptum de recitando divino officio est de materia dividua. Et dictum illud, quod *major pars trahit ad se minorem*, quo nonnulli oppositum docebant, non est ad rem; quia est desumptum ex cap. 1. de iis, quae sunt à majori, qui Textus loquitur de Canonicis danti-bus suffragium, & statuit standum esse pro majori parte suffragiorum.

455 Materia praecepti alia est dividua, alia individua: dividua est illa, quae habet plures partes, ad quarum singulas praeceptum obligat: ut praeceptum jejunandi in quadrage-sima, quae continet plures dies, in quorum singulis seorsim praeceptum obligat; similiter & praeceptum recitandi officium quolibet die. Individua est illa, quae vel non habet plures partes, vel si habet, praeceptum non obligat ad singulas seorsim, sed ad omnes conjun-ctim; ut praeceptum confessionis, quae con-tinet tres partes, nempe cordis contritionem, oris confessionem, & operis satisfactionem, quae praecepit non seorsim, sed conjunctim ad unum Sacramentum conficiendum. Prae-ceptum recitandi divinum officium est de materia dividua, ut declaravit Innoc. XI. dam-nando prop. 54. Vide etiam *propos. 35.* ab Ale-xan. VII. damn. v. n. 461.

456 Aegrotus non valens recitare matu-tinum, & laudes, dubitans, an possit reliquas horas, non tenetur ad illas; quia praeceptum de recitando officium, non obligat cum periculo gravis detrimenti, aut salutis.

457 Infirmitas excusans non sufficit, si sit levis, nec requiritur, quod sit gravissima, sed sufficit, si sit gravis: & quidem in dubio dictum medici, aut experti infirmum legitimare, sicut

& Superiorem dispensare posse, non est du-bium.

458 Luscus, & qui oculis laborat, si ti-met legendo visum paulatim deperdere, non obligatur ad officium legendum. Ipse tamen, sicut & cæcus, tenetur recitare partem illam, quam memoriter scitu sequitur ex n. 452.

459 In privata recitatione matutinum, & laudes ex jam praescripta consuetudine licite recitari possunt duabus horis post nati-vitatem diei praecedentis, usque ad unam cit-citer horam post ortum Solis diei sequentis. Pri-ma, Tertia, Sexta, & Nona ab aurora usque ad meridiem. Vespera, & Completorium à meridie usque ad semihoram circiter post Solis occasum. com.

460 Si autem intra eundem diem reci-tentur eo intervallo, quod intercedit inter medium noctis praecedentis, & medium no-ctis sequentis, quo praeceptum durat, non in suis horis, ut supra, est peccatum veniale, & nullum, aliqua existente causa: ex Diana in summa, esse potest major devotio, aut peri-culum supervenientis occupationis, vel in stu-dioso, quia tempus illud vespertinum est ine-ptum studiis.

461 Qui incepit recitare officium diei praesentis media hora ante mediam noctem diei sequentis, tenetur recitare quantum po-test per eam mediam horam, juxta dict. a n. 454. (nisi somno, aut vaporibus mens sit va-occupata, ut sit redditus impotens) quia ad huc praeceptum durat. Data autem media no-cte, consultius est, & melius, si prosequatur; sed ad id non tenetur, nec satisfacit, quia tunc cessat praeceptum, quod quidem est ita af-fi-xum diei, ut eo elapso adimpleri non possit. Unde solum peccavit in causa, si voluntarie, & sine legitima causa se reduxit ad eam ho-ram, juxta dicenda de auditione Missae, & jeju-nio.

OFFICIUM DEFUNCTORUM,
ET VIRGINIS.

461 Psalmi Penitenciales, & Graduales non obligant etiam in Choro; quia B. Pius V. per Bullam *Quod à Nobis* 1568. pro utentibus Breviario Romano ab ipso tradito aboluit obligationem, & concessit Indulgentiam centum dierum recitantibus Officium Defunctorum, & Virginis; quinquaginta autem recitantibus Psalmos Penitenciales, & Graduales, diebus à Rubricis præscriptis. Reliquos verò, qui non utuntur Breviario Romano, uti sunt Patres Ordinis Prædicatorum, Carmelitarum, &c. Pius V. reliquit propriis consuetudinibus.

462 In Ordine Prædicatorum consuetudo non obligat sub culpa, ut rectè docet, & probat Donatus *2. 3. tr. 18. q. 48.*

463 Moniales S. Claræ tenentur quoad divinum Officium ritui Fratrum Minorum se conformare, ac proinde non tenentur ad Officium Defunctorum, &c. nisi temporibus ex Ordinario Romano statutis; quia tunc solum Fratres Minores tenentur; idque neque sub culpa, ut dictum est, excepto die Defunctorum. Urb. IV. in 2. Regula, & clarius Leo X. 29. Martii 1515. apud Bullar. Rodr. Bulla 46. *Consuetus Nobis.*

464 Officium autem Defunctorum die annuarum, Litaniarum Rogationum, & D. Marci obligant sub mortali eos, qui utuntur Breviario Romano, ita ut teneantur recitare privatim, qui Choro defunt, & Processioni; & si sinescitati, teneantur ad restitutionem fructuum pro rata; quia sunt pars officii diei. Donatus *cit. qu. 49. & 47.* cum communitiori. Quamvis plures cum Pelliz, de *Monial. c. 6. n. 19.* teneant, Litanias non obligare.

465 Qui verò non utuntur Breviario Ro-

mano, stare debent consuetudini suarum Ecclesiarum.

467 In Ordine Prædicatorum à viris doctis ejusdem audio consuetudinem pariter ad Litanias non obligare.

QUÆRES I.

468 An Moniales S. P. Dominici teneantur sub mortali ad Officium Defunctorum semel in hebdomada recitandum?

Videtur, quòd teneantur; quia Fratres Prædicatores tenentur, & ipsæ ad eorum ritum se obligaverunt.

469 Respondeo, non teneri ad illud sub culpa. Ratio est; quia præceptum non est præsumendum, sed debet certò constare, ut in *num. 43. & 176.* In casu nedom non constat, sed evidenter constat non ad esse pro Monialibus.

Quia Moniales se obligaverunt ad officium divinum, & suffragia, quæ exprimuntur in Regula; in Regula autem nulla fit mentio de recensito officio defunctorum semel in hebdomada recitando, ut constat ex primo, & tertio Capitulo, in quibus agitur de Officio Divino, & suffragiis. Unde ad Ritum tenentur, qui est accessorius Officio ordinario in regula præscripto.

470 Corroboratur: quia Moniales se obligaverunt, & obligant ad Regulam, seu constitutiones Regulæ, minimè ad statuta Capitulorum generalium; Regulam namq; profitentur, non statuta: Officium autem Defunctorum non est de Regula, sed de statuto Capituli Generalis de anno 1551.

471 Quod statutum nullo pacto potest Moniales ligare. 1. Ob rationem allatam. 2. Quia, etiam loquendo de privilegiis, Moniales communicant cum Religiosis viris ejusdem Ordinis solum in favorabilibus, minimè in odiosis. Donatus *rom. 1. p. 1. n. 6. q. 3.* Et in re

K 2 notica

nostra agitur non de privilegiis, sed de odio-
fis, nempe de onere peccati mortalis. 3. Quia
statutum est præcisè editum pro fratribus.
Constat tam ex verbis, quàm ex fine, & causa
motiva.

472 *Ex verbis, quæ in dist. 1. de Officio Ec-
clesiæ c. 1. fol. 14. col. 3. in fine apud Donatum
tom. 3. tr. 18. qu. 47. n. 2. sunt: Item declaramus,
quod Fratres tenentur ex præcepto, semel in
hebdomada, totum officium defunctorum dice-
re, cum dici debeat in Ecclesia, omni antiqua
consuetudine rationabiliter prætermissa. Ubi
per ly Fratres statutum est restrictum ad fra-
tres; quod si odia sunt restringenda, quomodo
poterit dilari ad Sorores?*

473 *Ex fine, & causa motiva.* Finis enim
fuit, ut sic fratres satisfacerent iustitiæ, & cha-
ritati pro animabus benefactorum ob elee-
mosinas, & bona fratribus relicta, de quibus
vivunt, quod fuit causa motiva: qui finis, &
causa non habet locum in Monialibus, quæ vi-
vunt minime ex elemosinis à benefactoribus
relictis, sed ex propriis dotibus.

Statutum igitur præcisè Fratres ligat, ut te-
neantur sub mortali officium defunctorum
semel in hebdomada recitare privatim, si
Choro defint, minime Moniales.

474 *Firmatur dilcurffis doctrina, & histo-
ria.*

Doctrinam præbet doctissimus Donatus,
super controversiis Regularium peritissimus
loco cit. *Officium mortuorum videtur institu-
tum indeterminate pro omnibus benefactori-
bus, qui non determinant sibi anniversarium:
unde videntur teneri ad illud omnes, qui bona
illius Ecclesiæ participant. Hoc idem docet S.
Thomas in quodl. 6. art. 10. Sc. Semel in heb-
domada, aut singulis mensibus, dicitur q. ex eo,
quod huiusmodi clericus accipit bona, quæ fue-
runt defunctorum, ergo iusto iustitia tenetur
in spiritualibus compensare, Sc. ac proinde te-*

*netur pro eis officium defunctorum dicere. Secum
autem dicendum, Sc. si clericus abiens est à sua
Ecclesia, & non sit particeps distributionum
quotidianarum, Sc. Ergo de mente D. Thomæ
tota obligatio recitandi officium Defunctorum
emanat ex acceptatione fructuum beneficii, qui
quidem proveniunt ex bonis prædictorum, Sc.*

475 *Hinc in Ordine Prædicatorum dist. 1.
Sc. adest præceptum recitandi officium Defun-
ctorum, Sc. quo fit, ut omnes Religiosi Clerici
teneantur illud sub mortali semel in septimana
publicè in choro recitare, vel privatim, si su-
erint impediti choro interesse, & si quæ ibi, item
declaramus, Sc. ubi prosequitur verba statu-
ti, ut in n. 472.*

476 En igitur finem, & causam motivam,
unde in Ordine Prædicatorum emanavit præ-
missum onus officii Defunctorum. Et quia
ingeniosus Donatus percepit, ea non habere
locum in Monialibus, præcisè Fratres, & in
specie Religiosos clericos studiosè expellit
non Moniales, quas aliàs Author tantæ peti-
tici hand siluisset.

477 Historiam tradunt Constitutiones
ipsæ Regulæ Ordinis Prædicatorum ex Edi-
tione Barcinonensi anni 1620. dist. 1. c. 1. de
Officio Ecclesiæ fol. mihi 14. Et clariùs habe-
tur in traductione earumdem de latina lingua
in vulgarem, edita Panormi anno 1595, ut se-
quitur.

478 Ob motivum, & finem n. 474. rela-
tum, ex pervetusto tempore in Ordine Prædi-
catorum recitari solebat in Choro nocturnus
unus officii defunctorum, quem soli mini-
stri Altaris dicebant, & Sacerdos ille,
qui erat designatus ad Missam pro defunctis
canendam, minime alii fratres. Quapropter
Capitulum generale Salmaticense de an. 1551.
providere volens timoratorum scrupulis, cum
confirmatione, & autoritate Apostolica sta-
tuit, ut sequitur:

479 Absolvimus tam Chororum, quam Ministrorum Altaris ab obligatione recitandi vigiliis trinum lectionum pro mortuis, prout hactenus observatum est. Et in recompensationem, pro debito iustitiæ, & charitatis, ordinamus, & statuimus, ut servari volumus, ut nullis festis, aut oblationibus solemnibus obstantibus (præter octavam Pasche, & Pentecostes) totum officium pro ipsi defunctis cum novem lectionibus qualibet hebdomada semel ab omnibus, & singulis fratribus tam in Choro, quam extra existentibus persolvatur. Et in mane sequenti pro ipsis missa de Requiem cantetur, si non sit dies natalis sollemnis, &c. Et hoc inviolabiliter in omnibus conventibus nostri ordinis observetur, super quatuor Prelatorum, quatuor Cantuarii conscientias oneramus, &c. Ad quæ omnia, & singuli teneantur, etiam Magistri, & alii lectores, suis dispensationibus non obstantibus.

480 Hæc est historia, & forma statuti, ac præcepti, ubi constat præcisè, & semper expressè fratres, nunquam sorores.

Insuper officium defunctorum semel in hebdomada recitandum, fuit subrogatum loco nocturni, & missæ; unde sicut certum est, quod nocturnus, & Missa non obligabat Sorores, cum non sint Ministri Altaris, sed solum fratres Ministros Altaris. Donatus est. *num. 372* nec Officium semel in hebdomada recitandum obligare eas potest; nam in favorabilibus, subrogatum sortitur naturam ejus, cui subrogatur. Exclusio ab onere est favorabilis, adeoque si sorores erant exclusæ à priori onere, sunt etiam exclusæ à posteriori subrogato loco prioris.

481 Item in præcepto Officii includitur etiam celebrandi, & cantandi Missam die sequenti, quod non afficit Sorores; ita nec onus Officii.

482 Denique commutatio nocturni in to-

tum Officium fuit facta in recompensationem, pro debito iustitiæ, ut in *num. 479*. quod debitum iustitiæ in fratribus locum habet, qui ex elemosinis, & donis à benefactoribus legatis vivunt, juxta dicta *num. 474*. minime in sororibus, quæ vivunt ex propriis dotibus.

483 Non adducas pro obligatione consuetudinem. Quia non est constans; nam si meæ experientiæ fidem adhibere velis, pro certo habeo plurium annorum experimento nullam recensiti Ordinis Monialem obligationem tamquam certam tenere, sed alias eam non adesse certò putantes, alias verò scrupulizantes, dubitantes, & inde consulentes, An pro ipsis extet præceptum sub mortali ad id obligans, vel non?

484 Ceterum consuetudine [si quæ sit] gratis data, nulla obligatio sequitur. Consuetudo enim ex *num. 239*. potest esse duplex, una præter legem, quæ ipsa obligationem inducit, & ad hanc requiritur, quod sit introducta animo se obligandi, ut in *num. 240*. Alia secundum legem, quæ non ipsa obligationem inducit, sed supponit præceptum, quod obligationem inducit, & ipsa est solum observantia præcepti; adeoque si præceptum cadat, cadat etiam obligatio, consuetudine non obstante.

485 Consuetudo in re nostra [si quæ extat] non est, quod Moniales credant se esse obligatas ex consuetudine, sed ex præcepto obligante fratres ad mortale; unde est consuetudo secundi, non primi generis; cum igitur sit luce clariùs probatum, præmissum præceptum non habere locum, sed cadere pro Monialibus, dicendum est, obligationem recitandi semel in hebdomada officium Defunctorum [consuetudine non obstante] non habere locum, sed cadere pro Monialibus.

486 Confirmatur; quia consuetudo (si quæ adest)

adest) non fuit à Monialibus introducta animo ea se obligandi, sed supposito ex simplicitate, & errore præcepto; unde non erit consuetudo imponens, sed supponens obligationem ex præcepto; quod cum revera non extet, obligatio non extat. Et hæc est una ex rationibus, quæ non obstante consuetudine, excusantur ab obligatione abstinendi à laeticiniis diebus Sabbathi, mulieres, & simplices falsò putantes ad id habere præceptum. Imò Doctores communiter docent eas esse monendas, ne peccent ex conscientia erronea.

487 Demùm meam resolutionem claram reddit Ordo ipse, qui iussu Reverendissimorum PP. Seraphini Sicci, & Vincentii Bandelli, Generalium Magistrorum, Constitutiones Regule, quæ observari debent, emendatas, & in unum collectas, Barcinonæ ann: 1620. impressas publicavit. Ubi primo loco apponuntur *Constitutiones Fratrum Ordinis Prædicatorum cum declarationibus*. In quibus declarationibus *dist. 1. super c. 2. de Officio Ecclesiæ lit. E.* apponitur præceptum sub mortali obligans expressè Fratres ad recitandum Officium Defunctorum, uti supra, nullam mentionem faciendo de Sororibus. Postea secundo loco apponuntur *Constitutiones Sororum Ordinis Prædicatorum*, in quibus nullum prorsus fit verbum de relato defunctorum Officio, ut in n. 471.

488 Quia autem mea mens est, Sacras Moniales solum à peccato, & scrupulis liberare, eas enixè hortor, ut nedum semel, sed pluries in hebdomada pro sanctis animabus purgatorii Officium recitent Defunctorum,

QUÆRES II.

489 *An Moniales teneantur extra Chorum recitare Officium Defunctorum, quod iussu iustitiae, puta legati, tenentur pro benefactoribus recitare in Choro?*

R Esp. non teneri, nisi pro ipsis extet speciale præceptum id exprimens, uti in Ordine Prædicatorum adest pro fratribus, de quo supra n. 479. Pelliz. de *Monial. c. 6. num. 19.* Quia obligatio illa non afficit singulas Moniales, ut singulas; afficit enim Monasterium, adeoque afficit illas, ut faciant unum corpus morale, quod est Monasterium; quapropter, quia cum recitatur officium in Choro, quamvis plures desint, verè dicitur Officium à Monasterio recitatum, jam est oneri satisfactum. Accedit praxis communis, ita namque sine scrupulo observatum videmus.

BENEFICIATI

490 **E**tiam in minoribus tenentur sub mortali ad horas, nec satisfaciunt suæ obligationi, si studio litterarum vacantes per alium recitent; quia est obligatio personalis; nam B. Pius V. ait, eum, qui non recitat suo tempore, non facere fructus suos: v. *prop. 21. ab Alex. VII. damn.*

Non tenetur ante diem possessionis, etiam si sit provisorius, nec si possessio sit litigiosa, sed donec sit pacifica, nisi sit constitutus in sacris.

491 Si sint in sacris, peccant omittendo horas duplici peccato, contra iustitiam, & Religionem, in confessione exprimendo; quia et vi beneficii tenentur ratione contractus cum Ecclesia, à qua beneficium datur ob officium, c. *fin. dist. 92. c. fin. de rescript. in 6.* & B. Pius V. motu proprio: *Const. incip. Ex proximo Lateranen. 1571.*

492 Hinc

492 Hinc Beneficiati omittendo, tenentur ad restitutionem in conscientia, etiam ante sententiam Judicis: *v. in propoſit. 20. ab Alex. VII. damn.* onus autem restitutionis non oritur, nisi ex iustitia commutativa læsa, *v. num. 524. 512.*

493 Qui plura beneficia pinguia possidet, non tenetur ad plura officia, sed satisfacit uno sicut concurrentibus eodem die pluribus festis, satisfaciunt fideles uni Missæ assistendo; quia pia Mater Ecclesia vult multiplicare titulos, non satisfactiones.

494 Obligatus ad horas ex beneficio, si ex culpabiliter omittat primis sex mensibus post acquisitionem possessionem, peccat solum mortaliter, si elapsis, ultra mortale tenetur ad restitutionem fructuum pro rata omissionis; ita ut pro toto officio teneatur restituere fructus omnes illius diei; pro Matutino, aut reliquis horis mediam partem, pro una ex horis tertiam partem. Ex Conc. Later. ex Pio V. *cap. 1. 162.*

495 Cæterum, qui ex beneficio habet alia opera præter recitationem Officii, vel est Episcopus, &c. omittendo, solum tenetur restituere partem fructuum correspondentem operi honorarium, nempe tertiam, vel quartam partem. In Hispania praxis est de quinta parte *Gub. tem. 1. tr. 5. m. 537.*

496 Restitutio facienda est fabricæ beneficii, vel pauperibus, etiam ipsi beneficiati, si est pauper, per Busem. Item applicari potest ad meliorandum domum, & prædia beneficii, quæ etiam veniunt nomine fabricæ beneficii.

497 Restitutio non potest suppleri per elemosynas à beneficiario de fructibus beneficii antea factas, ratione cuiusdam anticipæ solutionis quia nec solutio antecedit debeat ex culpa, nec poena delictum; potest autem suppleri per elemosynas factas post

omissionem horarum, quamvis non isto intuitu, ob virtualem intentionem, quæ datur elemosynam, satisfacere intendit obligationibus, quas suis peccatis contraxit: *v. prop. 33. ab Alex. VII. damn.* Item potest obtineri condonatio restitutionis per recursum ad Sacram Pœnitentiariam.

498 Si beneficium sit tenue, putà, si ex eo non percipias tertiam partem ad mediocre, & honestam tui sustentationem requisitam, qua alii Clerici similis conditionis, & loci, communiter uti solent, tenerite sub mortali ad horas, docet communior opinio. Non teneri, sed sufficere, si ex gratitudine ores pro benefactore, probabile putat Tamb. cum Diana.

499 Si verò plura beneficia tenuia habeas ad tertiam partem tuæ sustentationis sufficientiam, teneris ad horas; quia notabilem sustentationem ab Ecclesia recipis.

500 Illud est beneficium, vel patrimonium ad honestam sustentationem sufficiens. ex Trident. *sess. 21. c. 2.* quod ab Episcopis in suis respectivè locis præscribitur. In Synodo Panormit. de anno 1629. & 1679. *n. 97.* declaratur, debere esse Panormi scutorum 60. in Dioecesi verò ad minus scutorum 40. *v. tom. 3. n. 50. § 68.*

501 Præstimoniam, videlicet portiones deductas ex beneficiorum redditibus, quæ adolescentibus assignari solent, ut sustententur in studiis, & inde possint Ecclesiæ deservire, inter beneficia, saltem quoad effectum recitandi horas, à B. Pio V. comprehenduntur, si dentur in titulum perpetuum, & annexum habeant aliquod spirituale obsequium, quod per laicum exerceri non possit: Sunt autem beneficia simplicia alia beneficia non impediunt; at non sunt beneficia, nec ad horas obligent, si in temporalibus obsequiis consistant.

502 Beneficium namq; est illud, quod confertur à Pralato persona Ecclesiastica ad officium ecclesiasticum exercendum. Et proprie definitur: *ius perpetuum percipiendi redditus ex bonis ecclesiasticis propter aliquod officium spirituale, auctoritate Ecclesiæ institutum.* Unde differt à patrimonio, quod est *ius percipiendi redditus ex bonis laicalibus*; putà paternis, maternis, &c. Hinc non tenentur ad horas illi, qui habent Capellaniam non sacram, quæ videlicet sine auctoritate Episcopi à laicis solet conferri; quia licet hæc fructus afferat, non est verè beneficium.

503 Non tenetur Vicarius Beneficii, aut Coadjutor cum futura successione, etiam si gaudeat stipendio sui laboris, vel aliqua beneficii portione; quia ille non est beneficiarius, sed ejus substitutus: scilicet non est beneficiarius, sed erit.

504 Qui verò habet Capellaniam sacram, quæ collativa vocatur, quatenus Episcopi auctoritate confertur, tenetur ad officium; quia hæc est verè beneficium. Idem dic de habentibus beneficia manualia ad nutum, videlicet superioris, amovibilia. Ita & de habentibus beneficium in commendam, videlicet in administrationem, sive in perpetuum, sive ad tempus; quia est verè beneficium.

505 Intrusum, qui nulliter beneficium obtinuit, & quia simoniace, cum excommunicatione, &c. eximunt Sanchez, & Castrop. comprehendunt in obligatione officii Bonac. & alii; ratio 1. opinionis, quia hic nec habet titulum beneficii, nec fructus facit suos sed tenetur illud relinquere, hos restituere.

506 Qui solo titulo ordinis, aut alio, qui non sit beneficii, seu capellanæ collativæ tenetur ad horas, non tenetur restituere; quia non percipit fructus ob onus officii. Nec qui est obligatus ad horas titulo beneficii, tenetur restituere, si horas omisit ex invincibili igno-

rantia, bonâ fide, oblivione, justo impedimento, aut ex alia causâ sine culpa; quia non debetur in conscientia poena, ubi non est culpa.

507 Qui casu aliquo accidentali fructum non percipit, putà ob anni sterilitatem, vel quia fures depopulati sunt; item qui fructus pro pensione solvit, tenetur ad horas; quia voluntariè onus suscepit. Mendo n. 39.

508 Pensionarius non tenetur ad horas; quia pensio non est beneficium, sed jus percipiendi fructus ab eo, qui habet beneficium. Si verò pensionem percipiat ut Clericus, videlicet, non ob sæculare obsequium, sed titulo clericali, & spirituali, tenetur non ad Officium magnum, sed ad parvum B. Mariæ, sub onere restitutionis fructuum illius diei, Ordinis, sit obligatus ad Officium magnum, non tenetur ad parvum B. Virginis, sed satisfacit per solum magnum; quia non præsumitur, quòd Pontifex voluerit illum alio gravare onere, sed solum quòd Clericus pensionarius non sit liber ab orando.

509 Tunc dicitur habere pensionem, ut Clericus, quando, ut illam habeat, necessariò requiritur, ut sit initiatus primâ consurâ. Potest autem pensio dari Clerico, aut Religioso, non titulo Clericali, sed alio titulo, sicut & laico, ver. gr. ob merita, senectutem, inopiam, &c. & tunc non obligat ad Officium Virginis; quia non datur illi, ut Clerico.

510 Cardinalis tenetur ad horas statim, ac scit se esse nominatum à Papa. Mendo cit. n. 43. quia est Caput illius Ecclesiæ, cujus habet titulum; unde sicut Abbates, Priores, Decani, & similes, qui sunt Capita Ecclesiarum, eo solo titulo tenentur ad horas; ita ille. Tum quia Cardinalatus est beneficium majus habens titulum Ecclesiæ, insuper fructus, & redditus.

DE DISTRIBUTIONIBUS.

F 128 agit Leander par. 6. tracl. 8. disp. 6. ex quo.

111 Non potest quis ad Canonicatum promoveri, nisi intra annum valeat Ordine sacro insigniri: v. tom. 3. n. 106.

112 Canonici, & Præbendati distributiones locantur correspondentes horis, quibus assunt. Quando sine legitima causa Choro desunt, illas amittunt; & si accipiunt, restitue- re tenentur. Quæ sunt aliis, qui interfuerunt, dividenda: v. n. 465.

113 Conceditur à Trid. sess. 24. de refor. c. 12. ut absq; alia causa, quam levaminis, pos- sint à Choro per tres menses abesse; qui tres menses possunt esse continui; vel interrupti ad arbitrium, dummodo compententur cum re- pectui ad totum annum. Quo tempore possunt lucrari fructus Canonicatus annexos, minimè distributiones, quia istæ Chori assistentiam requirunt. Sac. Congr. Conc. apud Leandrum par. 6. tr. 8. dis. 6. q. 156. *Qui absentes sunt recreationis causa, non lucrantur, nisi fructus præbendarum, non autem distributiones quoti- dianæ sive sint antiquæ sive novæ, ex c. 3. sess. 24. & 11. quæ sunt distincta à præbendis.*

114 Si ultra dictum tempus sine legitima causa à Choro desint, eos peccare mortaliter, nisi parvas materię excuset, puta per inte- gram horam, aut nisi raro, puta ter, aut quater in anno contingat, docet Leander cit. q. 33. & sess. quia ex Jure Canonico, d. n. 440. ad- huc tenentur ad assistentiam Chori sub pœna excommunicationis ferenda, & depositionis. A mortali autem eos excusant. Tambur. lib. 1. in dec. c. 5. §. 4. n. 7. & alii apud Leandrum cit. q. 3. dummodo animum habeant celebrandi distributionibus tempore absentiar; & illi deficerent in contemptum, aut contra

Leand. Exam. Ecclesiast. Tom. 1.

præceptum Superioris; vel si ex eorum defe- ctu, omitteretur officium in Ecclesia, aut non diceretur cum solemnitate debita. Quia nul- lus adest textus, ex quo mortalis obligatio col- ligatur; v. n. 176. Cui accedit praxis multo- rum prudentium, qui nullum sibi scrupulum faciunt: ita illi.

115 Si in Choro reperiantur duo, aut tres Canonici, excusantur à canendo, minimè à recitando alta voce horas.

116 Si suam partem recitent, aut cantant submissa voce, ut ab altero Choro non possint audiri, satisfaciunt præcepto Officii, minimè servicio Chori, & consequenter non possunt distributiones lucrari. Quia B. Pius. V. *Con- stit. 135.* prohibet, dari distributiones inter- essenti, sed non recitanti Officium publicè, ut fideles ad devotionem excitare possit; talis est, qui submissè recitat.

117 Excipiuntur Ecclesiæ, ubi viget con- suetudo, quod Canonici solum sint præsentés, & non cantent, nisi per Capellanos, & subiti- tatos, ut sunt omnes fere Cathedralés Hispa- niæ; quia consuetudo potest derogare jus posi- tivum: ut à n. 242.

118 Si cantant Musici, sufficit servicio Chori, & pro distributionibus, assistentia per- sonalis, etiam sine attentione; at non ad satis- faciendum officio.

119 Non possunt Canonici distributiones lucrari, si per alium Choro assistant, nisi ubi legitima consuetudo adsit: Si notabiliter con- fabulent, aut alias actiones attentioni externæ repugnantes exercent.

120 Lucrari possunt, qui sunt impediti legitima causa, quæ est triplex: Morbus, cor- poralis necessitas, aut evidens Ecclesiæ pro- priæ utilitas. *Ex c. unico de Clericis non resi- dentibus 6.*

OB INFIRMITATEM

521 **L**ucratur infirmus, si infirmitas sit gravis, iudicio prudentis. Quando est levis, sed prudenter timeatur, quod ex accellu augeatur. Etiam si infirmitas sit contracta ex propria culpa. Qui podagra laborat. Et Senex septuagenarius.

Canonicus, si post beneficium obrentum fiat cecus, potest abesse à Choro, & distributiones lucrari. Sac. Congr. Conc. die 11. Augusti 1618. & 20. Julii 1629. Item docet de surdo, Diana par. 5. tract. 6. res. 14. contra Leandrum par. 6. tract. 8. disp. 6. q. 49. qui negat de surdo, quia potest adesse Choro, & Declarationes Congreg. loquuntur de ceco.

522 Infirmus non lucratur, si ante infirmitatem non erat solitus assistere Choro; quia tunc infirmitas non est causa non interessendi Choro; nam si illa non esset, adhuc non interesset. Hic autem, si in ipsa infirmitate voluntate mutata, efficaciter proponeret assistere Choro infirmitate cessante, tunc posset distributiones lucrari, quia jam infirmitas esset vera causa non interessendi.

OB CORPORALEM NECESSITATEM

523 **L**ucratur Canonicus, si iusta corporali necessitate deest. Puta, si grave damnum prudenter timeat in vita, honore, aut fortuna. Si debeat medicinam sumere, aut emittere sanguinem. Si valetudinarius iudicio medici domi se continet, aut causa mutationis aeris ad salutem recuperandam alio se transfert. Si somno oppressus, attendere, aut recitare non valeat; quia non est in culpa, & aequivaleret infirmo. Secus, si somno nullo pacto resistat, sed acquiescat. Qui tempore pestis grassantis alio se confert. Qui nimis de-

fatigatus à cantu, aliquantulum se eximit, ut spiritus assumat. Qui iniuste detinetur in carcere. Secus, si iuste, & delictum sit probatum.

524 Iniuste excommunicatus, & inde non assistens; secus, si iuste, etiam si absolutionem petat, & iuste denegetur; quia ex c. Passivus, §. Verum, de appell. iuste excommunicatus est ex vi juris ipso facto, & ante iudicis sententiam, privatus tam fructibus beneficii, quam distributionibus quotidianis. Nisi alibi ad sit consuetudo lucrandi, ut dicitur esse in Hispania: v. n. 492. Lucratur autem, si absolutionem petenti iniuste denegetur; quia tunc non est in culpa quoad abtenuam à Canoro.

525 Eadem pariter dicenda veniunt de Canonico, seu Præbendato suspensio à beneficio, vel interdicto à divinis officiis, si sit specialiter ipse interdictus. Lucratur vero, si interdictum sit speciale solius Ecclesie, & ipse causam non dederit interdicto; quia tunc absentia non est ei culpabilis. Si autem interdictum sit generale, privatur distributionibus, si deest, tam si causam dederit interdicto, quam si non; quia si causam dedit, est in culpa; si causam non dedit, privatur, si deest; quia tunc potest, & tenetur assistere Choro; tunc namque celebrari possunt divina, servatis conditionibus infra de interdicto generali adducendis.

526 Tempore autem cessationis à divinis non lucratur, etiam si ipse causam non dederit; quia in hac datur specialis prohibitio iuris, quæ non datur in interdicto; nam Gregor. X. in c. si Canonici, §. Securi, de officio ordin. in 6. decrevit, quod qui causam dedit cessationi à divinis, debeat resistere Canonicis etiam interesse, quod amittunt ex omnia assistentia divinis officiis.

527 Non lucratur beneficiarius, si evadat irre-

irregularis, & deficiat quia irregularitas non im-
pedi celebrationem Officii divini, nec inde
assistentiam; unde non privatur distributioni-
bus. Quod est verum, etiam si fuerit irregula-
ris ante beneficii collationem; quia irregula-
ritas illicita, non invalidat beneficii collatio-
nem. Diana, Castropal. & alii contra Bonae.
& alios, qui volunt, quod invalidet, & conse-
quenter privet.

528 Lucratur, si defuit tempore, quo pol-
lata manet Ecclesia; quia non stat per ip-
sam.

DE EVIDENTEM ECCLESIAE PROPRIAE
UTILITATEM

529 Utilitas esse debet gravis, certa, &
propria Ecclesiae: non sufficit le-
vis, dubia, aut alterius Ecclesiae. Sufficit, si sit
Ecclesiae universalis, quia utilitas communis
est propriae cuiusque. Unde Bonae, in nova edi-
tione disp. 2. de Horis, adest Declarationem
Cardinalium: *Quod si quis Beneficiarius ab-
sit a propria Ecclesia ad impediendum ne benefi-
ciarius illius diocesis onere tributorum gravetur,
tunc possit distributiones Ecclesiae suae re-
operare. Hic applicanda sunt dict. n. 522.*

530 Canonicus, qui suum comitatur Epi-
scopum, aut ab eo mittitur ad visitanda suo
nomine limina, lucratur; quia agit propriae
Ecclesiae negotium, Pontificem instruendo de
eius statu. Ex Const. 17. Sixti V. Non sic Pa-
rochus, nisi visitatio intra bimestre perficia-
tur, quia ex decl. 5. Congr. non potest Episco-
pus occupare Parochum ultra bimestre.

531 Lucratur, qui ad Concilium mittitur
tanquam Theologus, Procurator, &c. Qui
alio Capitulo ad Principem, &c. legatus
mittitur. Qui tempore officii de mandato Ca-
pituli in computis, & rationibus Ecclesiae fa-
ciendis, sumendis, &c. occupatur, Canonicus,
qui sede vacante est electus Vicarius Capitu-

li, & inde defuit; quia utilis est Ecclesiae, quod
occupetur unus Capituli, quam totum Capi-
tulum. Secus, si sit electus Vicarius Episcopi;
quia hic Episcopo, non Ecclesiae servit; &
ideo fructus percipere potest, non distribu-
tiones.

532 Lucratur, Archidiaconus visitans Ec-
clesiam, iura, aut redditus suae praebendae quia
tunc servit in re utili Ecclesiae.

533 Non lucratur, qui abest causa voti
adimplendis; qui tempore divinatorum Offi-
ciorum detinetur sua peccata confitendo, ex sua
devotione Missam celebrando, nisi ei faveat
consuetudo; quia abest in sui utilitatem. Lu-
cratur verò, qui tunc celebrat de mandato
superioris in Ecclesiae servitium.

534 Penitentiarius ad Confessiones de-
putatus, lucratur tam distributiones Chori,
quam alias, quae extra Chorum lucrari solent;
puta ob Litanias, Processiones, &c. dummo-
do in Ecclesia astitat, audiens, aut paratus con-
fessiones audire, Trid. sess. 24. de reform. c. 8.
quia tunc censetur praesens in Choro.

535 Canonicus Magistralis, aut Lectora-
lis, non lucratur distributiones corresponden-
tes diebus, quibus concionem, aut lectionem
componit; quia ex Decl. Sac. Congr. tunc non
dicitur abesse in servitium propriae Ecclesiae,
nisi remotè. Lucratur verò ex gratia distribu-
tiones correspondentes non solum horis, qui-
bus legit, aut concionatur, sed omnibus horis
illius diei; quia exercet actionem magis labo-
riofam, quam alii praebendati, & quae mayo-
rem preparationem exposcit. Decl. Sac. Cong.
Conc. apud Garciam. Non extenditur tamen
haec gratia ad horam Matutini diei sequentis,
quae praecedenti die post Vesperas recitari so-
let. Ex Decl. Sac. Congreg. apud Garciam, &
Leandrum cit. q. 120.

536 Canonicus, qui simul curam anima-
rum habet in alia Ecclesia intra, aut extra Ci-
vita-

vitatem, sed intra diocesium, tunc pro tempore, quo in curata Ecclesia refederit actu sacramenta ministrans, aut alia, quæ ad ejus curam spectant, exercens, distributiones Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiæ lucratur, quia habetur tanquam ibi præfens, & adfens. Ex Trid. sess. 24. de refor. c. 3. Idem dicendum venit de Parocho.

537 Canonici Examinatores, aut ab Episcopo instituti administratores piorum locorum, Visitatores Ecclesiarum diocesis Vicarii foranei, Deputati Monasteriorum, &c. fructus lucrantur, non distributiones; quia non sunt occupati servitio propriæ Ecclesiæ, sed Episcopi, aut diocesis. Nisi illis faveat consuetudo. In d. de examinatorebus extat. Decl. S. Cong. Conc. apud Leandrum cit. q. 127.

538 Canonici assistentes Episcopo solemniter in Cathedrali, aut in alia Ecclesia celebranti, lucrantur distributiones; secus, si privatè celebret; nisi adsit consuetudo.

539 Præbendati inservientes Episcopo in officiis Capellani, Secretarii, &c. percipiunt fructus præbendæ, quæ habentur pro præsentibus, minime distributiones; quia non sunt occupati in utilitatem propriæ Ecclesiæ, sed Episcopi. Ex cap. de cetero. & cap. ad audientiam de Cler. non resid. Inservientes pariter Pontifici acquirunt fructus. Ex c. cum dilectus de Cler. non resid. sed non distributiones nisi privilegium habeant.

540 Inservientes verò legato Pontificis, Regi, Cardinali, &c. non solum non lucrantur distributiones, sed neq; fructus, si absentia à propriâ Ecclesia excedat tres menses: v. m. 513.

541 Auditores Rotæ Romanæ acquirunt fructus, & distributiones suarum præbendarum in absentia, ex concessione Clement. 7. per Bullam, Convenit 1525. Item Inquisitores ex priv. Pauli III. & Pii V. quod ad alios Mini-

istros, puta Finales, Qualificatores, Consultores, &c. ad favorem fidei extendunt. Castro-pal. & Trullench. apud Leandrum cit. q. 136. nam causæ fidei est communis: v. m. 519. Gaudet hoc privilegio Inquisitores, loquendo de beneficiis simplicibus, dignitatibus, & præbendis, minime de beneficiis curatis. Ex Decl. S. Congr. apud Leandr. cit. q. 137.

542 Collectores generales Cameræ Apostolicæ, ejusq; officiales, in absentia lucratur fructus, & distributiones, ex priv. Sixti V. Maii 1590.

543 Docentes publicè in aliqua universitate, aut studio generali Theologiam, lucratur fructus in absentia à propriâ Ecclesia etc. finali de Magistris, minime distributiones, ad differentiam Magistris, aut doctoris docentis in propriâ Ecclesia: ut in m. 535. Item, si legat publicè Jus Canonicum; quia licet testis loquatur de Theologia, extenditur ad Jus Canonicum, quoniam aequè prodest Ecclesiæ. Non sic jus civile; hinc Canones studium juris civilis Regularibus prohibent. Item lucratur fructus, licet non distributiones, si publicè grammaticam doceant; colligitur ex c. Quia nonnullis de Magistris; quia ad Theologiam, & Jus Canonicum est necessaria.

544 Non sufficit, si legant in quolibet studio particulari, sed esse debet Universitas, seu studium generale, ad hunc finem à Pontifice, aut supremo Principe erectum. Ex Decl. S. Congr. apud Leandr. cit. q. 144.

545 Parochi, si legant uti supra Theologiam, aut Jus Canonicum, lucratur fructus suorum beneficiorum, minime, si grammaticam doceant. Ex Decl. S. Congr. apud Leandrum cit. q. 143.

546 Præbendati studentes fructus præbendarum lucrantur, licet non distributiones, si studeant publicè Theologiæ, aut Juri Canonico in Universitate, aut studio generali, ut

CAPUT IV.

DE SACRILEGIO.

§ 50. **S**acrilegium est *lesio seu violatio res sacræ*. Res sacræ sunt ea omnia, quæ ad cultum divinum sunt destinata. Est triplex, personale, quo persona sacræ; locale, quo locus sacræ; & reale, quo alia res sacræ violantur.

PERSONA SACRA

§ 51. **E**st, quæ per votum, aut ordinem sacræ est Deo specialiter dicata. Tribus modis ladi potest: 1. per violentam manus injectionem; 2. per usurpatam jurisdictionem, personas Ecclesiasticas ad iudicium seculari trahendo, vel iisdem vestigia imponendo; 3. per actionem veneream, sive externam, sive internam.

§ 52. Probabile est, non esse opus in confessione aperire, an votum sit solenne, vel simplex, quia non differunt specie, sed accidentaliter, secundum magis, & minus. Nec an duplici titulo persona sit sacræ, quod scilicet sit Sacerdos, & Religiosus, quia moraliter est una numero malitia. Unde sufficit dicere: *Habui copulam cum habente votum castitatis.*

§ 53. Religiosus, qui suis tactibus polluit sacularem, peccat contra castitatem, sive propriam delectationem habeat, sive non; quia voto astrictus, qui abutitur suis membris ad actum venereum, peccat contra propriam castitatem: talis est, qui tactibus suarum manuum polluit; liquet de muliere voto ligata, quæ si sit succuba fornicationi secularis, etiam sine propria delectatione, peccat contra propriam castitatem, quia abutitur membro suo ad actum venereum: *v. n. 215.*

L 3

NO-

superioribus ibi studentes majori parte anni commoventur, de licentia Ordinarii. Ex Declar. S. Congr. quia ad Ordinarium spectat examinare super ætate, sufficientia, an divinus cultus ob eorum absentiam detrimentum patitur, & alia à jure requisita.

§ 47. Aliter est dicendum de Parochis; nam ex Trid. 21. de reform. c. 2. non permittitur Episcopis concedere licentiam Parochis, ut à propria Ecclesia absint ultra bimestre, nisi ex gravi causa, qualis non est studium in Parochia. Cui accedit Decl. S. Congr. Conc. 22. Februarii 1590. quæ censuit, Parochos causa studiorum non esse dandam licentiam, cum hoc per Concilium non admittantur, nisi qui per concursum magis idonei fuerint iudicati.

Præmissam licentiam concedere potest Episcopus Præbendatis, & beneficiariis non curatis, non nisi ad quinquennium, ex c. finali de Magistris. At eam extendere posse ad septennium, tenet Leander. cit. q. 153. ex alio posteriori, c. cum ex eo de elect. in 6.

§ 48. Si beneficium constat ex totis distributionibus quotidianis, absentes ratione studii eas lucrantur omnes, dempta tertia parte. Quæ tunc distributiones illæ succedunt loco fructuum. Ex Decl. Sac. Caput Leander. cit. q. 154.

§ 49. Denique Episcopus dispensare non potest, ut Præbendatus, aut Beneficiarius, qui abest recreationis causa, distributiones percipiat; quia talis perceptio est prohibita à Trid. sess. 21. de reform. c. 12.

De Horis Canonicis, Beneficiatis, & distributionibus, agunt Mastrius disp. 14. à n. 49. Diana p. 2. tr. 12. Joan. de la Cruz. pag. 52. Benc. tom. 1. pag. 586. Castropal. tom. 2. tr. 7. disp. 2. § 3. Bulei. l. 4. c. 2. d. 2. Gobat. tom. 1. tr. 5. & maxime Leander tom. 6. tr. 8. Donatus tom. 3. tr. 18.

NOMINE LOCI SACRI

554 **I**n ordine ad effectum refugit, non solum intelligitur Ecclesia cum suis Capellis, sed etiam Sacristia, & totum Monasterium; imò & totum Episcopi Palatium; quia sumus in favorabilibus. In ordine verò ad effectum sacrilegii, in homicidio, mutilatione humani seminis effusione, & furto, venit sola Ecclesia cum cœmeterio, minime Sacristia, Monasterium, Campanilia, & similia; quia sumus in odiosis. In ordine deum ad pollutionem, seu violationem, venit locus ille, qui spectat ad Corpus interius Ecclesie, a tecto interiori usque ad pavimentum, & a parte interiori portæ Ecclesie usque ad ultimam partem Aræ majoris, inclusis Choro, Capellis, & Organo, *v. an. 568.*

555 Cœmeterium, quod est locus ab Ecclesia distinctus, singulariter benedictus, & destinatus ad sepulturam fidelium, violatur; eo tamen violato, non violatur Ecclesia; unde sufficit, ut ipsum reconcilietur; polluta autem Ecclesia, polluitur cœmeterium; quia principale non sequitur accessorium, sed e converso.

RES SACRÆ

556 **S**unt plures: 1. Sacramenta; 2. Vasa sacra, Imagines, Reliquiæ Sanctorum, Scriptura Sacra, sacre ceremoniæ; 3. ornamenta Ecclesie, & ministrorum ejus; 4. bona temporalia Ecclesiastica in sustentationem Ecclesie, & ejus ministrorum deputata a deo; quæ, qui male, & irriverenter contra ea se gerit, sacrilegium committit.

557 Hinc reale sacrilegium est, sacramenti susceptio, vel administratio in mortali, simonia, fractio sigilli sacramentalis, profanatio sacrorum vasorum, aut vestium, ut si quis Ca-

lice in convivio utatur, aut ornamenta Altaris, & Sacerdotis in profanos usus applicet. Sermo autem est de iis, quæ consecrati, & benedicti solent; nam adhibere ad nuptias, & communem usum tapetia, candelabra, & similia, quæ mediâte sacro ministerio inserviunt, non est peccatum mortale, nisi fiat contemptu. Sacrilegium reale est suppressio priorum legatorum, vel jurium Ecclesie defraudatio. Peccatum contra votum est sacrilegium, quia res Deo destinata violatur.

558 Sacrilegium non est peccare die festo, nisi fiat ex contemptu; quia tempus extrinsecè se habet ad actiones.

LOCUS SACER

559 **Q**uatuor modis lædi potest. Primo per strepitum forensem, ut si quis negotiationes, seditiones, itabulationes eorum, mercaturam, aut similia faciat in locis sacris.

560 Secundò, læditur sacrilegè per furum tribus modis. Scilicet, quando quis furatur: 1. Sacrum de sacro, hoc est rem sacram, ut calicem, vestem, & bona propria Ecclesie; in loco sacro; 2. Sacrum de non sacro; scilicet rem sacram in loco non sacro, nempe extra Ecclesiam; 3. Non sacrum de sacro; scilicet, rem profanam non sacram, v. gr. pecuniam, aut aliam rem, quæ sit Ecclesie, aut ejus cultui tradita, deposita, aut ei accommodata.

561 In his furtis sacrilegium committitur, quia in his tantum rei sacre, & loco sacro injuria inferitur, minime in cæteris; quare si quis crumenam divitis, pecuniam Parochi, quam & si jure ecclesiastico, nomine tamen suo, non Ecclesie, possidet, furetur, sacrilegium non committit, nisi fiant cum notabili injuria loci sacri.

562 Tertiò, læditur per pollutionem; *ut n. 563.*

563 Quarta,

563 Quarto, per actus repugnantes ejus
immunitati: ut a n. 605.

ECCLESIA CONSECRATA EXECRATUR,

564 Si arietes secundum majorem par-
tem simul destruantur, seu corruant;
minime, si destruantur successive, ut tandem
Ecclesia tota reedificetur; quia tunc secun-
dum prudentiam hominum exstimationem
censetur eadem perseverare; secus, si tota si-
mul, licet postea reedificetur.

565 Nec execratur, si parietibus integris
remaneantibus, tectum, & alia opera lignea
ruant, aut comburantur; quia consecratio ma-
gis principaliter parietibus inest; hinc in parie-
tibus collocantur Cruces: v. n. 585.

566 Ecclesia vero benedicta non amittit
benedictionem parietibus destructis; quia
benedictio inest solo.

567 Si tamen destruat, absq; spe, ut
reedificetur, eo ipso amittit privilegia loco
sacro competentia.

ECCLESIA POLLUITUR,

568 Primo, per injuriosam effusionem,
nempe, si injuriose fuerit exusta
igne. Ex Concil. Nicæno. Diana par. 8. tr. 7.
n. 63.

569 Secundo, per sepulturam excommu-
nicati vitandi, aut infidelis; etiam infantis;
minime, si sit filius parentis fidelis, licet de-
cesserit sine baptismo; quia est pars hominis
christiani: consuetudo tamen est, ut non se-
peliatur in Ecclesia.

570 Tercio, per homicidium injuriosum
aut simulationem; unde injuriola suffocatio,
aut occisio hominis facta in Ecclesia absq; san-
guinis effusione, polluit Ecclesiam.

571 Quarto, per violentam, & injuriosam
sanguinis humani notabilem effusionem, quæ

non sit è naribus, aut dentibus, quia sunt or-
ganum nimis facile ad emittendum sangui-
nem.

Effusio aliquarum guttarum, etiam inju-
riola, non polluit, nisi occidat; quia effusio
abundantiam significat.

572 Quinto, per copulam illicitam, aut
humani seminis effusionem, quæ sit peccatum
mortale, licet non cadat in terram, dummo-
do sit externa.

573 Per homicidium, effusionem sangui-
nis, & pollutionem violatur Ecclesia, etiam
si sint occulta. Ex cap. significasti de adulte-
rio, ubi præcipitur reconciliari Ecclesiam, in
qua quidam adulterium teetrum commise-
rat, postea à muliere publicatum; quia non
violatur Ecclesia, nisi per injuriam; adeoque,
quando sit injuria. Per hoc autem, quod co-
pula, ver. gr. occulta incipiat post dies octo
impedire à sacris, quando est facta publica, &
indigeat tunc reconciliari, non prius, non se-
quitur, quod prius non fuerit violata; sicut ex
hoc, quod percussor oculus Clerici incipiat
post dies octo vitari, quando percussio est fa-
cta publica, non sequitur, quod non fuerit
prius excommunicatus; sicut igitur publica-
tio in hoc casu non facit excommunicatum,
sed vitandum; ita in primo non facit Eccle-
siam pollutam, sed impeditam à sacris, & re-
conciliandam Diana par. 9. tr. 9. resol. 5. &
Bonac. contra Tamb. in Meth. Conf. l. 2. c. 7.
§. 5. n. 35. Galios.

574 Copula conjugalis, si fiat ex necessi-
tate, ver. gr. ad vitandum periculum inconti-
nentie conjugum, alium locum aptum non
habentium, non polluit Ecclesiam; bene ve-
rò si fiat sine necessitate, quia tunc est injurio-
sa, & sacrilegium.

575 Si quis polluat violenter in Ecclesia
adolefcentem renitentem, & non consentien-
tem, violatur Ecclesia; quia licet talis pollu-
tio

tu non sit voluntaria, & peccaminosa adolefcenti, est voluntaria, & peccaminosa eam cauſanti, & inde est injurioſa Eccleſiæ.

576 Ut præſatæ actiones polluant Eccleſiam, requiritur injuria; hinc Eccleſiam non polluit, 1. Effuſio ſanguinis facta ob propriam deſenſionem. 2. Facta casualiter, aut ab inſante, vel inſano; ſecus, ſi eorum ſanguinis effunderetur; quia licet non poſſint facere, poſſunt pati injuriam. 3. Si vulnus fuit factum extra Eccleſiam, & percullus ingreditur intus, & ibi effundatur ſanguis, aut moriatur; ſecus, ſi vulnus fuit factum intus, & percullus ſit egreſſus extra, & ibi ſanguis effuſus; vel ductus ad domum poſt paucas horas moriatur; quia homicidium cenſetur factum in Eccleſia; nam injuria ſit Eccleſiæ, quando datur cauſa phyſica effuſionis ſanguinis in Eccleſia. 4. Sectio violenta venæ in Eccleſia, ex qua copioſus ſanguis effluit, ſi ex illa non ſequatur mors: Bene verò, ſi ſequatur mors. Ratio primi; quia vena eſt naturaliter copioſi ſanguinis emiſſiva: ratio ſecundi, quia tunc eſt homicidium.

577 Polluit Eccleſiam, 1. Reſiſſio digiti, non quia ſit mutilatio; nam digitus non eſt membrum, ſed pars; ratione tamen notabilis effuſionis ſanguinis. 2. Occiſio fidelis facta in Eccleſia ab hæretico ob fidem; quia licet occiſio ſit martyrismus, occiſori eſt peccatum, & ab eo eſt injuria facta, *actio diſplicuit, paſſio grata fuit*. 3. Occiſio unus ex errore facta pro alio in Eccleſia; quia ratio formalis injuriæ deſumitur ex loco ſacro, & jam occiſio, aut vulneratio fuit intenta in loco ſacro; materialiter autem ſe habent individua, Petrus, & Paulus. Vide *ver. Homicidium casuale*. 4. Si Petrus exiſtens extra Eccleſiam, rotam tormentariam inimitat intra Eccleſiam, & ibi occidat hominem; quia motus eſt extra, occiſio verò, & actio vulneratiua intra Eccleſiam.

578 Quintò. Si quis fuerit in Eccleſia verberatus, ita ut, quamvis non licet illis verberari, fuerunt tamen ejus tracta oſa, & contuſæ carnes, eſt violata Eccleſia, ſi intra breve tempus ſequatur mors, quia talis verberatio eſt homicidium. Secus, ſi non ſequatur mors.

579 Sextò. Si quis alium in ſubita, & impinſata rixa in Eccleſia occidit, violatur Eccleſia, quia ex hoc, quòd occiſio fuerit inſubita, & casualis, non ſequitur, quin fuerit voluntaria, & inde injurioſa, ut potuerit ab occiſore impedi. *ver. 641.*

QUÆRES.

580 *Quidam Reus ſententiatus ad mortem fuit a miniſtris juſtitiæ intra Eccleſiam, ad quam auſugit, ſeſtali vinctus occiſus, aut ſuffocatus. An Eccleſia ſit violata?*

Reſpondeo cum diſtinctione: Vel enim talis occiſio, aut ſuffocatio fuit facta et abrupto, & abſolutè à Miniſtris violentibus, aut jubente Judice. Et ſic Eccleſia violatur, quia licet occiſio delinquentis per ſententiam Judicis facta ſit juſta, eſt tamen irreverens, & injurioſa loco ſacro, cum ejus ſanctitati repugnet.

581 Vel evenit casualiter, aut ob deſenſionem vitæ ipſorum miniſtrorum quatenus miniſtris conantibus eum capere (cum non gaudeat immunitate, quod eſt omnino ſupponendum, ex *n. 661.*) inter tumultum, & motum, è latere unus miniſtri tormenti bellici caſu laxata rota fuit occiſus, vel quatenus defendere ſe volens, ne capiatur, dum arma vertebat ad occidendum miniſtros, fuit ab altero eorum in deſenſionem præueniens, & occiſus. Et tunc Eccleſia non violatur; quia homicidium caſu, aut in deſenſionem factum, non eſt culpabile, nec injurioſum.

582 Nec polluitur Eccleſia, ſi tale homicidium

cidium fuit voluntariè factum, quatenus Reipublice perturbator aliter capi non poterat. *Bulsen. lib. 6. tr. 3. c. 3. dub. 4. n. 1.*

§ 87 Secundum autem dictum, de *num.* § 11. difficiliter potest habere locum in casu suffocationis; quia dum Ministri ita eum capiunt, ut valeant suffocare, pariter valeant internum reddere, ac extra Ecclesiam ducere; adeoque si eam intra Ecclesiam suffocent, excipiant non possunt ex capite propriæ defensionis.

PLURA DE POLLUTIONE RESOLVUNTUR.

§ 88 Polluta una Capella, aut Altari, polluitur Ecclesia, & è converso; quia injuria, & pollutio, in quovis loco intra Ecclesiam eveniens, totam Ecclesiam, ejusque cetera metierum contiguum afficit *vid. num. 511.*

§ 89 Execratis verò Altaribus fixis, non execratur Ecclesia, nec è converso. *Bulsen. lib. 6. tr. 3. c. 3. dub. 4. num. 1.* quia inter benedictionem, ac pollutionem ex una parte, & execrationem, ac consecrationem ex alia, hoc est discrimen, quod per benedictionem, & pollutionem benedicitur, & polluitur totum, quod est intra Ecclesiam; & ideo pollutus Altaribus polluitur Ecclesia, & è converso. Consecratio verò Altarium fixorum, & Ecclesie est distincta, ita ut regulariter deus, quod Altaria fixa sunt consecrata, non sic Ecclesia; & ideo iustum est, ut execratis Altaribus fixis, non execretur Ecclesia, nec è converso.

§ 90 Polluta per homicidium una sepultura subterranea, polluitur Ecclesia; quia est pars Ecclesie, ac proinde facit unum cum Ecclesia, nam nomine Ecclesie, venit *Vas intus*, nomenque loca ad sacros usus, & ad fidelium corpora benedicta.

Puiff. Exam. Ecclesiast. Tom. I.

§ 87 Si verò subitus Ecclesiam cellula ad sit sepulture similis, non tamen destinata ad fidelium sepulturam, sed ad ligna conservanda, & alia pro usu Ecclesie; talis cellula non erit capax pollutionis; quia non est locus sacer, quantum ad præsentem effectum, ex *num. 554.* cum non sit locus destinatus ad usus sacros sacrificii, aut sepulture fidelium.

§ 88 Item, si in aliqua Ecclesia adsint cellula intra concavum parietis à parte interna Ecclesie, tunc polluta cellula, polluitur Ecclesia; quia est pars Ecclesie. Si verò sint divisæ ab Ecclesia pariete lapideo, ligneo, &c. & solum habeant crates intra parietem Ecclesie, ubi Confessiones excipiantur, uti esse solent in Ecclesiis Monialium; tunc talis cellula non sunt capaces violationis, quia quoad effectum pollutionis, ex *num. 554.* non sunt loca sacra.

§ 89 Si extet Ecclesia ex pluribus inadæquatis, & propè positis constructa, qualis esset Panormi Ecclesia D. Petri; si ejus tres Ecclesie inadæquate essent se junctæ, non columnis cementitiis, sed parietibus, una polluta, non essent alie pollutæ. *Exc. univ. de consecr. in 6.* ubi dicitur; *Non unum, sed plura cœmeteria esse noscuntur, quæ quamvis sibi coherentia, pariete tamen medio se junctur;* adeoque cum dictæ Ecclesie sint se junctæ parietibus mediis, non una, sed plures Ecclesie censentur, ac proinde polluta una, non sequitur, quod polluantur alie. Nec impeditur talium Ecclesiarum pluralitas per hoc, quod ex una in aliam detur aditus; quia verè sunt distincta vasa.

§ 90 Idem sequitur dicendum de Ecclesiis, quarum una est subtus aliam; sunt namque se junctæ pariete medio, nempe fornice, qui quidem secundum faciem superiorem est interior uni vasi, respectu cuius habet rationem soli, & secundum inferiorem est interior alteri vasi, respectu cuius habet rationem

M

tecti.

tehti, taliter ut sit idem materialiter, diversus formaliter secundum formalem prudentum existimationem in ordine ad constituendum diversa vasa.

DE RECONCILIATIONE
ECCLESIAE.

591 **E**cclēsia polluta est reconcilianda. Si sit benedicta, eam reconciliare potest simplex Sacerdos aqua à se benedicta, utendo formula Ritualis Romani.

592 Si sit consecrata [qualis censetur, si constet ex fama publica, aliqua scriptura authentica, vel si celebretur festum Dedicationis, aut si adsint signa, seu Cruces consuetae affigi in Dedicatione] tunc est reconcilianda ab Episcopo aqua per ipsum, cum sale, vino, & cinere benedicta. Qui non potest eam facultatem simplici Sacerdoti, nec suo Vicario, qui non sit Praelatus, delegare. Ex cap. *Aqua*, de consecr. Eccles.

593 Praelati tamen Regulares, etiam locales, possunt proprias Ecclesias consecratas in casu pollutionis reconciliare, ex priv. Leonis X. Bulla 6. apud Rodr. Debent tamen adhibere aquam ab Episcopo proprio benedictam, si ille non distet per duas dietas, videlicet per quadraginta milliaria. Si vero ille sic distet, uti possunt aqua ab ipso Praelato regulari benedicta. Si Episcopus existat intra diocesim, distet tamen, ut supra, à loco, ubi violatio accidit, censetur distans, licet sit ibi ejus Vicarius; 1. quia Vicarius non potest: ex nu. 591. 2. quia aliàs nunquam contingere posset casus de usu privilegii.

594 Ecclesia polluta non reconciliatur per sacrificium ibi peractum. De Lugo de Euch. d. 20. sect. 2. num. 62. contra Dianam par. 2. tr. 14. res. 69. & Tamb. in meth. cel. Mis. l. 1. c. 1. §. 4. n. 5. Primò, quia si sacrificium esset sufficiens ad Ecclesiam pollutam

consecrandam, eilet sufficiens ad eam non consecratam consecrandam. Secundo, quod est jure praescriptum, quòd si pollutio contingat incepto Canone, sed ante consecrationem, Sacerdos debeat Missam prosequi, & perficere: ut in tom. 3. n. 320. & tamen Ecclesia non reconciliatur, ut decidunt Sacri Congregaciones, licet sacrificium, & consecratio sit post violationem. Tertio, quia in Ecclesia violata potest de licentia Episcopi in casu necessitatis celebrari; & tamen praxis est, ut postea reconcilietur.

595 Non obstat fundamentum opinionum oppositae, quòd per sacrificium nedum benedicuntur vestes non benedictae, sed consecretur patena, & calix non consecrati, in quibus sacra unctio requiritur, quatenus sacrificium æquivalenter, imò eminenter unctio continet; nam ex sacrificio non habetur sacer ille contactus cum Ecclesia, qualis in vestibus, patena, & calice.

596 Qui celebrat in Ecclesia polluta, nequam reconcilietur, nullam censuram, aut irregularitatem incurrit; quia nulla est premissa in jure.

597 Peccat tamen mortaliter, nisi excuset necessitas; in casu enim necessitatis, puta si die festo non suppeteret populo alia Ecclesia, in qua posset Missam audire; vel si mane, quo in aliqua Ecclesia celebratur festum solemne, homicidium contingeret, tunc posset de licentia Episcopi ibi celebrari. Imò licentia non esset necessaria, si opportuno tempore ad Episcopum recursus fieri non posset. Tamb. l. 1. c. 6. §. 3. n. 1.

QUÆRES I.

598 Ecclesia fuit violata per sepulchrum excommunicati vitandi. Quid agendum?

Respondo, ejus corpus esse exhumandum, & extra Ecclesiam projiciendum, si tamen possit discerni; aliter esse tolerandum, ex c.

fieri de sepulchro, & locus ipse est reconcilians, ut in sepulchro.

600 Ipsi vero, qui scienter, & temerè huiusmodi excommunicatos in Ecclesia, aut Cimiterio sepeliunt, sunt ipso facto excommunicati, in Clem. Eos, qui lib. 3. tit. 7. de sepulchris, & in iudicio si id faciant ignoranter, etiam ignorantia culpabili crassa; quia ius scientium, & presumptionem expolci: v. tom. 2. n. 473.

QUÆRES II.

600 An huiusmodi excommunicationem merentur, nequam cum phrycè sepelientes, verum etiam mandantes, consulentes, aut favorem dantes ad sepeliendum?

Responsum. Cajet. apud Donatum tom. 4. tr. 9. q. 38. n. 6. quia ius solum loquitur de sepeliendis, & cum sit penale, non debet extendi ad casus non expressos.

Responsum affirmativum. Donatus cit. n. 7. Suarez cum Glossa in Clem. 1. de sepulchris. 1. quia nomine sepelientium, veniunt etiam mandantes, &c. nam cum sint causæ influentes in actum sepulchris, dicuntur sepelire.

601 Secundo, quia aliàs lex penalis esset inutilis, & ludibrio exposita. Esset inutilis; quia talis lex est edita, ut poena spirituali terret, & coerceat ab huiusmodi excessu; qui non impediretur, si poena solum afficeret violenter ministrum, qui aliud non intendit, nisi tercedere sui ministerio, & non principales ipsos, qui id mandant, consulunt, &c. quique de fulmine legis non curarent; imò illud deriderent, cum non eos fecerit, & ita esset ludibrio. Unde ratio in oppositum est vera, quando finis legis non ruit, nec inutilis rediit.

602 Verum tamen est, non comprehendit, qui tantum comitantur funus, cantant, lamentantur, & similes, atque illi, qui cadaver suis humeris ad Ecclesiam deferunt,

si non deferant sepulturæ, nec operiant terra, aut mandent operire; quia non dicuntur sepelire.

De sacrilegio, pollutione, & reconciliatione, agunt Scotus in 4. dist. 17. quest. unum. lit. N. Maltrius dist. 11. nu. 35. Bonac. tom. 2. p. 225. Jo. della Crux. pag. 349. 369. Tamb. tom. 1. l. 2. cap. 6. §. 3. lib. 7. cap. 2. §. 1. & in Meth. celeb. Miss. lib. 1. §. 3. Bulemb. lib. 3. tract. 1. cap. 2. d. 2. Donatus cit. Post. Rodr. Miranda, sub tit. Benedictio, Ecclesia, Sacrilegium, Clericatus à cap. 26. ad 31.

IMMUNITAS ECCLESIASTICA.

603 **E**st exemptio ab oneribus secularibus. 604 Est triplex, Localis, quæ Ecclesiis, & aliis locis Ecclesiasticis competit, Realis, quæ rebus, seu bonis ad Ecclesiam, aut Clericos pertinentibus, & Personalis, quæ ipsis personis Ecclesiasticis competit.

IMMUNITAS LOCALIS

605 **D**uo continet jura. Primum est: *Ius immunitatis ab actionibus profanis, & secularibus, & loci sanctitatis repugnantibus*, quod est de jure non solum Canonico, & civili, sed etiam divino, ex pluribus Sac. Script. locis, maxime Marci 11. ubi Christus: *Capit ejicere vendentes, & ementes in templo, &c. dicens eis: Nonne scriptum est: quia domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus? vos autem fecistis eam speluncam latronum.*

606 Hac immunitate gaudent Ecclesiæ consecratæ, benedictæ, cimiteria, & oratoria in aedibus privatis, aut agris, ab Episcopo ad divinum cultum deputata.

607 Actiones, quæ ibi prohibentur sunt lites, & causæ seculares, maxime sanguinis, & poenæ corporalis, negotiationes, foeda colloquia, publica communitatum lai-

M 2

corum

corum concilia, & de rebus temporalibus, ludi theatrales, prophani, Comœdiæ, c. *Cum decorum* 12. de vita, & honeste Clerici. Convivia, & similia, cap. *Non oportet* 5. & cap. *Nullo* 6. dist. 42. Hinc, si aliquod iudicium laicale, criminale, aut civile in Ecclesia agatur, nullum est, & invalidum, ex cap. *Decret.* 2. de *Eccel. immunit.* in 6.

Insuper Ecclesia non debet incastellari ad offensam; potest verò ad defensam, ut boni defendantur à malis. Hinc non peccant, qui tempore hostilitatis, non valentes alia via se tutos reddere, ad Ecclesias confugiunt, & ibi fortificantur, Alarius pag. 201. num. 15. v. num. 611.

608 Secundum est: *ius asyli, & refugii*, quo gaudent loca sacra, ut rei ad ea confugientes, non possint per vim extrahi.

IMMUNITAS ASYLI, ET REFUGII

609 **E**st solum de jure humano, Canonico, & civili, maximè ex toto sit. de *his, qui fugiunt ad Ecclesiam*. Est enim hic sermo de Immunitate Ecclesiastica, & Canonica, minimè de Politica, & Civili, qua gaudent Palatia Principum, & Oratorum, juxta consuetudinem Regionum.

LOCA, QUÆ GAUDENT

610 **S**unt Ecclesiæ omnes, auctoritate Episcopi constructæ, etiam si non sit ibi Eucharistia, & si non sint perfectæ, sed inceptæ, violatæ, interdictæ, dirutæ, sed cum spe reedificationis, Cœmeteria, Monasteria Religiosorum, & dictorum sacrorum locorum, Sacristiæ, tecta, campanilia, horti, viridaria, infirmariæ, portæ, scalæ, & similia loca, locis sacris contigua: ut in num. 554.

611 Gaudent infirmariæ Religiosorum se junctæ, & granciæ, seu hospitia, in quibus servatur Clausura; quia sunt loca religiosa, &

veluti parvi Conventus, & Monasterii membra; Capellæ rurales Religiosorum, Minime Villæ, quas detinent recreationis causâ, & domus, in quibus ad tempus morantur, & non servatur Clausura, etiam si Ecclesiam vicinam, ubi celebrent, habeant.

Ecclesia tempore belli incastellata ad defensam non gaudet, Alarius pag. 200. n. 7.

612 Gaudent Palatia Episcoporum, et Concil. Aurel. in cap. *Id constitutum* 17. q. 4. quæ immunitas est concessa dignitati Episcopali; nam ibi nulla fit distinctio de Palatio sitis intra, vel extra quadraginta passus ab Ecclesia, nec de habentibus Oratorium, nec de Episcopis tutelaribus. Quod est verum, etiam si Episcopus sit mortuus, aut absens. At de Episcopis extra diocesim, aut Titularibus, attendenda est consuetudo. Quæ extat pro Palatio Archiepiscopi Montis Regalis Panormi sito, quod gaudet, & ritè; quia licet Panormi situm, ex pervetusta consuetudine servat jura Montis Regalis, annexum habet Oratorium publicum, ubi sacra peragi, & Sacri Ordines conferri solent.

613 Maximè attendenda est consuetudo pro Palatio Prælati inferioris, jurisdictionem quasi Episcopalem habentis; quia dictum capit loquitur de Palatio Episcopi. Fagnanus lib. 3. cap. *Ecclesia, de immunit.* num. 45. Qui refert decis. Sac. Congr. Immunit. 6. Novemb. 1634. quæ ad favorem Archimandrite Mesanensis, tria decisa fuerunt: 1. *Palatium Archimandritale, etiam conductitium, non solum, & habens Ecclesiam conjunctam in Civitate Mesanensi, gaudere immunitate Ecclesiastica, stante legitima consuetudine*: 2. *Familiares Archimandrite gaudere privilegio fori, stante etiam consuetudine*: 3. *Archimandritam in Civitate Messana degentem posse Magistratus coercere censuris ob suam jurisdictionem turbatam*. Et die 27. Martii 1645. eadem

1645. eadem die S. Congr. Immunit. fectis. in
desist.

614. Palatia Cardinalium extra Urbem
gaudent ex similitudine cum Palatiis Episco-
porum. At non gaudent in Urbe; quia hoc
privilegium ab eis abstulerunt Greg. XIII. &
Sixtus V. solum pro Urbe.

615. Gaudent loca habitata per Clericos
seculares, ad instar Religiosorum viventium,
ut sunt Patres Oratorii Sancti Philippi Ne-
rii, Seminaria Clericorum, Eremitoria, Do-
mus Orphanorum, Puellarum reparatarum,
Miserationum, &c. Et Hospitalia. Hæc sunt
loca Religiosa, & ut gaudeant, requirunt,
quod sint auctoritate Episcopi fundata.

616. Collegium de propaganda fide gau-
det, quia est auctoritate Pontificia erectum.

617. Non gaudent Campanilia ab Eccle-
sia separata, nisi sint intra triginta passus. Ex
Decret. S. C. 7. Decemb. 1632.

Nec domus Canonicorum, nisi sint intra
Ecclesiam septa, videlicet in ejus atrio, & por-
ta communi clausa, uti Panorini sunt domus
Parochi in atrio Ecclesiae S. Antonii, quæ
clauduntur porta communi Ecclesiae. De do-
mibus vero Canonicorum, & Parochorum
Ecclesiae contiguas, & intra triginta passus si-
tis, gaudere docet Diana par. 6. tr. 1. ref. 2.

At Tancredi tom. 3. tr. 1. lib. 4. q. 3. nu. 19.
ait, standum esse consuetudini, quam (lub-
et) nullibi forte vigere.

618. Non gaudent Oratoria privata, quæ
in domibus nobilium solent extare, quamvis
in eis celebrentur.

619. Gaudent verò Oratoria publica, au-
thoritate Episcopi erecta: *Oratorium publi-
cum* est, quod janua exposita pro omnibus
habet, & Campanam supra tectum, quæ pu-
blice pulsatur, ad convocandum fideles ad
divina peragenda, aut ad sacrum in ea audien-
dum hujusmodi sunt Oratoria Confraterni-

tatum, & plura Oratoria in agris, quorum
plura solent esse constructa parietibus vicinis,
sed aliquantulum distitis à parietibus domo-
rum secularium. At Tamb. in meth. Mis. l. 1.
c. 6. §. 2. n. 5. tenet, Oratorium publicum es-
se illud; *In quo est janua exposita, affixa domui
alicujus secularis, si adsit alia janua exposita
pro omnibus.*

620. Parietes quoad superficiem extrinse-
cam gaudere docet Diana p. 6. tr. 1. ref. 3. ita
ut ad Ecclesiam confugientes, gaudeant, si
parietes Ecclesiae extrinsecus tangerent. At ritè
negat Tancredi cit. à num. 8. quia ampliatio
privilegii non est extendenda ultra verborum
propriètatem; jura autem requirunt, quod sit
in Ecclesia, seu in loco sacro, à quo volunt
non posse extrahi; in Ecclesia verò dicitur es-
se, qui est supra tectum, at non qui de foris,
& extrinsecus parietes Ecclesiae tangit.

621. Item in Ecclesia diceretur esse, ac
proinde immunitate gauderet, qui in tali lo-
co, & situ esset, ut circumdaretur muris fun-
damentalibus Ecclesiae, minime, qui pedes
extra muros fundamentales haberet, quam-
vis sub aliqua concavitate extra muros pro-
tendentes sisteret. In Ecclesia tamen censere-
tur esse, & inde gauderet, quia Ecclesiae por-
tam, aut vestes apprehenderet.

622. Gaudet Sacerdos deferens Oleum
Sanctum, aut Eucharistiam infirmis, & qui
cum Cotta, & Stola post Crucem ad mor-
tuum sepeliendum incedit.

623. Gaudet, qui ad Sacerdotem confu-
git Eucharistiam deferentem. Qui cum aliis
se immiscet, & per viam Sacramentum affo-
ciat. Qui cubiculum infirmi, ubi est Sanctis-
simum, intrat. Quod Tancredi extendit ad in-
trantem domum, ubi est Sanctissimum, licet
non sit ingressus cubiculum. Nam Sanctissi-
mum est principalis ratio, cur Ecclesiis sit
concessa immunitas.

personas, saculares, aut cuiusvis Ordinis, vel Militia, etiam S. Iohannis Hierosolymitani Regularis, quomodocumque, etiam vigore prædictorum privilegiorum, indulgentiarum, aut concessionum, quæ omnia ad terminos juris communis per præfentes reducimus, procedant, aut se intromittant.

632 Quibus præmissis, sic solidum [meo videri] efformo discursum: Palatium Episcoporum, Collegium de propaganda fide, [dicam plus] Seminarium Clericorum, domus orphanorum, Puellarum reparatarum, item & male nuptiarum, non sunt expressa in Bulla Greg. & tamen ex n. 611 ad 615, gaudent immunitate, ut docet communis cum citandis Doctoribus, non alia ratione, nisi quia sunt auctoritate Pontificis, aut Episcopi erecta, & loca sacra, aut Religiosa, ad opera pietatis, ac Religionis destinata. Ita Palatium Dominorum Inquisitorum, ubi causæ fidei peraguntur, quamvis non sint expressum in Bulla Greg. immunitate gaudet; quia est erectum auctoritate Pontificis.

633 Et potiori iure, quia loca recensita sunt loca Religiosa, in quantum sunt destinata, ut in eis conserventur à lapsu puellæ, ut in eis in sacris, & humanis literis, ac bonis moribus, ad alios instruendos exercentur studentes: Ita à fortiori locus Religiosus quoad effectus refugii erit Dominorum Inquisitorum Palatium, in quo majora Pietatis, & Religionis opera exercentur: in quo causæ fidei, causæ Dei adjudicantur, in bonum commune totius Christianæ Reipublicæ: In quo errores contra fidem, & bonos mores extirpantur; & Christiana Religio immunis ab omni hæresis habeatervatur. Adeoque potiori iure, quam recensita loca, immunitate gaudet.

634 Insuper Greg. loca sacra, aut Religiosa non expressit in specie, sed per particulam generalem, loca sacra, aut Religiosa;

adeoque voluit omnes comprehendere species, & nullam excludere, & consequenter comprehendere voluit non solum recensita loca, verum etiam Dominorum Inquisitorum Palatium, ubi causæ fidei peraguntur, uti locum sacrum, & Religiosum, quoniam sub genere continentur species.

635 Adde; quod sicut hoc privilegium Palatii Episcoporum competit ratione dignitatis, etiam si Oratoria non habeant: ut in n. 612. Ita competere debet Dominorum Inquisitorum Palatio, ratione dignitatis quasi Episcopalis, imò quantum ad causas fidei majoris, cum sint delegati Sedis Apostolicæ, ordinariam potestatem habentes, eam namque habent ad universitatem causarum. Eò maxime quia eorum Palatium Oratorium publicum habet, in quantum in eo præcepto auditionis sacri satisfaciunt, nedum Sancti Officii Ministri, verum etiam ceteri fideles.

636 His accedit Panormi per vetusta consuetudo, qua Rei ab initio foundationis Palatii, ad illud confugientes, refugio latati sunt; quia tamen eorum mora non solet esse opportuna in Palatio, Dominorum Inquisitorum mos fuit, eos in Palatio refugiatos, in aliquam Ecclesiam, & in manibus Ordinarii remittere, in quantum ad illum spectat immunitatis custodia, & iudicium, juxta dispositionem Greg. XIV. ex n. 690.

637 Et quamvis hæc consuetudo, septuaginta ab hinc annis videri possit aliquando interrupta, interruptio favet; nam licet Rei, qui ad Palatium confugerunt, fuerint aliquando vi extracti, Domini tamen Inquisitores reclamaverunt, etiam per monitoria, accensuras, atque etiam Rei fuerunt ad eundem locum, ut ad locum refugii, restituti, & sic restitutos idem Domini Inquisitores (uti supra num. 636.) in aliquam Ecclesiam in manibus Ordinarii remisere.

CASUS

CASUS EXCEPTI,

638 IN quibus non suffragatur immunitas Ecclesiastica Reis, à Greg. XIV. præscripti, sunt septem.

639 Primò, Publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores insidiis aggrediuntur.

Publici latrones sunt, qui palam, & publicè furantur, ut sunt piratae, qui publicè stant in stratis, vel qui arcem habent, aut Castrum, & dirobant homines transeuntes. Abbas. Tales publicos latrones, & viarum grassatores, occidere licet sine peccato, & poena, non tamen sine irregularitate, nisi pro necessaria vitæ defensione. Ex cap. Cum homo 23. quest. 5. Fagnanus in lib. 3. cap. Inter alia, de immunitate: vid. tom. 2. pag. 12. num. 63.

Hic continentur, qui sæpè, aut pluries furati sunt, minimè, qui semel, aut bis, vel pluries effectu non secuto. Comprehenduntur captivantes homines ad eos componendos, si id publicè faciant, non secretò. Tancred. cit. quest. 5. num. 11. vult eos non gaudere, si in aliquo loco, etiam in Ecclesia, secretò, sed studiosè morantes, illuc transeuntes, vel dolo adductos componerent; quia æquivalent publicis latronibus, & grassatoribus, qui publicas stratas obsident.

640 Secundò. Depopulatores agrorum, Videlicet: Incendiarii segetum, aut frugum agrorum. Sufficit, quòd delictum sit occultum, dummodò constet. Unde excluduntur alii incendiarii etiam immaniores, ver. gr. domorum, portarum Ecclesiæ, &c. ex num. 661.

641. Tertiò, Homicidarii, & Mutilatores in Ecclesia, aut ejus Cimiterio. Requiritur

effectus secutus, putà mors, & abscissio membri. Vide dicta de irregular. ex mutilatione. Non suffragatur, si sit ex subitanea, quia in Bulla non fit hæc exceptio. Tancred. cit. num. 15. contra Dianam par. 1. ref. 11. par. 6. ref. 7. de immunit. v. num. 579.

642 Non comprehenduntur in casu excepto. 1. Qui in Ecclesia vulnerant, sed non occidunt, nec mutilant. 2. Qui occidunt eum, qui extra Ecclesiam peccata sua confitetur. 3. Qui occidit in porticu, scala, tecto, aut simili loco Ecclesiæ; quia cum simus in odiosis, dicta loca non veniunt nomine Ecclesiæ: ex num. 554. Et Bulla per illam particulam, in Ecclesiis, earumve Cimiteriis, exposit pro exclusione, quòd delictum sit commissum intus Ecclesiam. 4. Qui ab Ecclesia ictum emisit, sed hominem extra existentem occidit. Comprehenditur autem, qui è contra extra existens ictum intra Ecclesiam emittit, & ibi occidit. 5. Non comprehenditur, qui inimicum ab Ecclesia, vi, aut dolo extrahit, & foris occidit. 6. Mandans, aut consulens homicidium in Ecclesia. Tancred. cit. n. 19. Castrop. Bonac. & Diana, apud ipsum, contra alios; quia cum simus in odiosis, videlicet contra privilegium immunitatis Ecclesiæ, verba Bullæ excipientis accipienda sunt in propria significatione; mandans autem, aut consulens homicidium, non dicitur occidere, nisi ex juris interpretatione: v. num. 650.

643 Eadem ratione, in casu excepto non comprehenditur eum, qui se ipsum in Ecclesia mutilat. tenet Tancred. cit. quia hic casus non videtur in Bulla comprehendi; nam lex non attendit ad ea, quæ raro contingunt: ut in num. 624. Et qui se ipsum mutilat, non puniuntur poena ordinaria: v. num. 661.

644 Quartò. Qui proditorie proximum occiderint. Proditor propriè est, qui alium occidit

adde simulata amicitia; per insidias, nullo
precedente rancore, aut inimicitia, quam
oculis præcavere poterat.

Nomine *proximi*, venit etiam infidelis; ex
n. 299. quem ex præcepto divino tenemur di-
ligere: n. 289. & 405.

645 Qui inimicum incautum, aut à ter-
go, vel dormientem occidit, non est proditor,
sed potius traditor; unde non excipitur:
n. n. 665.

646 Proditor est, & inde excipitur, qui
sub facie amicitiae potum, aut cibum offe-
rent, aut ministrans, venenum præbet, & oc-
cidit: Ex Decl. S. C. 3. Dec. 1632. apud Dia-
nam p. 6. tr. 1. de immunit. ref. 12.

647 Proditor est, & inde excipitur, qui
inimicum per insidias occidit, post fidei ius-
sum datam de illo non occidendo, aut post
reconciliationem factam per osculum, tactus
manuum, per comestionem simul datâ ope-
ri, per munera, aut litteras familiares sibi mu-
tuas missas, aut per familiaritatem inter se ha-
bitam; quia ille post reconciliationem erat
tutus, & præcavere non poterat. Tancr. cit. n.
11. contra Dianam par. 4. tr. 1. ref. 34. dicen-
tem, quod inimicus reconciliatus semper sit
inimicus; cujus opinio suâ probabilitate non
caret, maxime cum pro ea stet illud Eccles.
11. Non credas inimico tuo in æternum, &c.
In latro suis indicat inimicus, & in corde suo
insinuat, ut subvertat te in foveam.

Hi tamen, qui volunt ad proditorium re-
quiri, quod non præcesserit rancor, & ini-
micitia, exposcunt, quod rancor talis esse
debeat, quo quis possit prudenter dubitare,
quid aliis sit paratus mortem inferre. Unde
docent, à proditorio non excusare, si rancor
sit levis, qualis inter amicissimos sæpe solet
contingere.

648 Proditor est, & inde excipitur, qui
per vim musculis allicit, & postea occidit,
Putei. Exam. Ecclesiast. Tom. 1.

& absolute, quia aliorum pueros occidit; quia
verè occidit hominem omnino incautum, qui
præcavere non poterat, quique est inimicitiae
incapax.

649 Eadem ratione idem docet Tancr. cit.
n. 23. de procurante ab ortum fœtus animati,
effectu secuto. Contra Dianam p. 3. ref. 72.

650 Non excipitur à Greg. mandans, aut
consulens; quia tantum moraliter, ex juris
interpretatione, seu hominum existimatione
dicitur occidere, minime physice, & ex natu-
ra rei: v. n. 642.

651 Non excipiuntur associantes, etiam
si verbis occidere volentem animosiores
reddant, dummodo nil physice præstent, nec
impediant, quod occidendus se defendat;
quia occisor est potens, & ipsi non faciunt
unum cum occisore.

652 Si verò omnes ex compacto prodito-
rie aggrediantur, quamvis unus ab aliis se
elongans occidat, omnes sunt proditores. Si-
militer, si plures conveniant, & sub colore
amicitiæ occidant, quamvis unus solus ictum
infligat, & alij excubias faciant, aut defenso-
rum accessum impediant, omnes sunt prodito-
rie occisores, & à Gregor. excipiuntur; quia
stante compacto omnes aggrediuntur, phy-
sice adjuvant, faciunt unum cum occisore,
atque inde verè, & physice, non sola juris fi-
ctione, occisores dicuntur. Ad differentiam eo-
rum, qui non ex compacto, sed ex rixa digla-
diant; tunc namque solus, qui ictum dedit,
dicitur occisor, & penâ ordinariâ punitur.

Hinc à Gregor. excipitur, qui adjuvat
tenendò occidendum, ei timorem stricto
gladio incutiendo, aut ne se defendat impe-
diendo.

653 Non excipitur autem, sed gaudet,
qui arma præbet volenti proditorie occide-
re; quia valde remote concurrat. Tancr. cit.
num. 25.

654 Quintò,

654 Quinto, *Assassini*. Assassinus est, qui aliquem pecuniā, aut alio pretio aestimabili conducit ad alium occidendum, & qui sic conductus alium incautum occidit. Unde assassinus est non solum mandans, sed etiam mandatarius. Com. contra aliquos. Sufficit, quod pretium sit acceptatum, licet non datum. Requiritur autem, quod sit datum pro occisione; secus, si pro expensis itineris, armorum, &c. Et quod mors sit sequenti.

Assassinium est, si mandans promittat mandatario officium aliquod intercedere, si ad sit moralis certitudo consecutionis. Tancr. cit. num. 36. contra Dianam; quia parum refert, quod pendeat ab alterius voluntate, dum est res pretio aestimabilis.

655 Assassinii sunt adjuvantes principalem assassinum, etiam si mercedem non acceperint; quia faciunt unum cum illo: ut in num. 652.

656 Assassinus non erit, qui alium incautum occidit, ex precibus, aut solo alterius mandato, nullo intercedente pretio: Vel ut ei gratum faciat, aut spe lucri.

Mediator non est assassinus.

657 Sexto, *Hæresis rei*, sunt hæretici formales, aut vehementer suspecti de hæresi, Hi tamen, si ob alia delicta non excepta ad Ecclesiam confugiant, immunitate gaudent quantum ad illa: ex num. 661.

Qui furatur pixidem cum particulis consecratis, non gaudet immunitate; quia hoc delictum sapit speciem hæresis: v. n. 672.

658 Septimo, *Lesæ Majestatis in personam Principis rei*. Nomine Principis veniunt Principes Supremi, puta Reges, & alii, qui in temporalibus alium superiorem non agnoscunt, ut plures Italiae Principes; minime putè titulati.

659 Peregrinus apud Dianam vult venire

Cardinales; quia computantur inter Reges contra Farinacium.

660 Non veniunt Proreges, fratres, & uxores Regum, nisi sint Regina in capite, puta ex morte Regis, seu successione.

661 Hi sunt casus excepti. Quamvis autem per jus civile alii sint excepti, puta homicida, adulteri, raptores virginum, & de illis non est curandum; quia jus civile est correctum per Jus Canonicum; unde solum standum est casibus per sacros Canones exceptis, qui sunt taxati septem, quos Greg. XIV. in sua Bulla exprimere voluit, ad excisionem casuum à jure civili, vel consuetudine, & quovis usu in contrarium exceptorum expressè prohibens, ut non possit fieri extensio ad alios excipiendos casus, ex identitate, aut majoritate rationis. Exceptio autem firmat regulam in contrarium. Unde Bulla Gregor. tollit omnem consuetudinem etiam immemorabilem contra formam ab ipso præscriptam.

662 Hinc immunitate gaudent Exiles, Proscripti, seu banniti, etiam capitaliter, nisi sint banniti ob delictum exceptum, Monetarii. Negantes tributum Regi. Ejus oratores occidentes. Eiusdem statuas evertentes. Quis Regem facit. Appellantes ad futurum Concilium contra Papam. Qui Rebellionem putat contra statum, seu Provinciam sui Regis. Hi namque, quamvis sint rebelles, & committant enorme crimen Læse Majestatis, adeoque puniantur morte, non committunt casum exceptum quoad immunitatem.

Quia enim crimen Læse Majestatis antea non erat à Jure Canonico exceptum, ac proinde juxta illud omnes gaudebant, Gregor. XIV. illud moderari volens, immunitate privat eos, qui immediate, & directè Principem offendunt, & injuriā afficiunt, ut esset ejus personam occidendo, & verberando, aut aliā

actione po
mediat, &
fident, &
epem spec
rebelliois
Majestatis
sa Majestatis
Diana par
1. lib. 4. di
663
vultentem
presentem
tate; quia
tem Læse
plus Princ
tendat, ill
tamen im
dos; & sic
privati. D
per. 1. m.
le Majest
originis, v
664 G
aut mani
tam, & d
dolo, aut
tam, aut
dumatus
quia talis
ide hodie
hodie, C. d
Quod e
in carcere
sub juram
privilegiu
per. 6. tra
contra Silv
communit.
10. & alio
665 G
dus, & app
actione

actione positiva lædendo; minimè eos, qui mediata, & indirectè, quatenus scilicet offendunt, & injurià afficiunt ea, quæ ad Principem spectant. Hinc studiosè Gregor. casum rebellionis expressit non sub his verbis: *Læsa Majestas in Principem rei*; sed sub aliis: *Læsa Majestas in personam Principis rei*. Ita Diana par. 6. tr. 1. ref. 18. Tancr. tom. 3. tr. 1. lib. 4. disp. 8. n. 42.

663 Qui num. 42. ait, probabile esse, trahentem de eligendo Rege, & expellendo presentem legitimum, non gaudere immunitate; quia potest propèrè dici committere crimen Læse Majestatis directè in personam ipsius Principis; licet enim personam non offendat, illum occidendo, mutilando; offendit tamen immediatè in se ipsa, è solio dejiciendo, & sic tutum est, hunc posse immunitate privari. Denique Tancredi cit. n. 43. Diana par. 1. tr. 1. ref. 7. & com. volunt, Reum Læse Majestatis debere esse subditum ratione originis, vel domicilii.

664 Gaudet, qui è carcere, triremibus, aut è manibus satellitum, etiam post sententiam, & dum ad mortem ducitur, vi, arte, dolo, aut quovis modo fugit, & ad Ecclesiam, aut Cœmeterium confugit, si non sit damnatus ob aliquod delictum exceptum; quia talis casus fugæ non est de exceptis. Nec itè hodie dicitur servus pœnæ: *Ex auth. sed bndict. C. de donat.*

Quod est verum, etiam si justè detentus in carcere licentiam exeundi obtinuerit, sub juramento de redeundo; quia fides data privilegium immunitatis non tollit. Diana par. 6. tr. 1. ref. 26. Tancr. cit. nu. 58. contra Silvestrum, ver. Carcer. Fenech. de immunit. num. 32. Alatum, pag. 200. num. 10. & alios.

665 Gaudet, qui alium occidit per insidias, & appostatè, nisi concurrant circum-

stantiæ prodicionis, aut assassinii: de n. 644. ad 647. & à n. 654. ad 656.

666 Dices illud Exodi 21. 14. *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias: ab Altari meo evelles eum, ut moriatur.* Idem habetur Deut. 19. 11. igitur.

667 Pro responsione doctissime præmittit Tancredi cit. à n. 32. Jus Divinum, seu legem veterem continere præcepta triplicis generis, Moralia, Cœremonialia, & Judicialia, ex Deut. 6. *Hæc sunt præcepta, & cœremonia, atque judicia.*

668 Moralia, sicut præcepta Decalogi, quæ spectant ad legem naturalem, quæ pròinde remanserunt in lege Evangelica.

669 Cœremonialia, continent ea, quæ proximè ad Dei cultum spectant, ut præcepta sacrificiorum, & modi sacrificandi. Judicialia, quæ ad regimen Reipublicæ, & justitiæ inter proximos servandam edita fuerant.

670 De fide autem est, legem veterem per mortem Christi mortuam esse, & cessasse non solum quoad Cœremonialia (secundum quæ ulterius est mortifera, cum mortale sit illis uti) verum etiam quoad Judicialia, ex illo Pauli ad Hæbr. 7. *Translatio Sacerdotio, necesse est, ut legis translatio fiat.*

671 Relatum verò præceptum Exodi, non est morale; quia non est per se malum, & jure naturæ prohibitum, in tali casu extrahe- re Reum ab Altari; alioquin esset immutabile, & Jus Canonicum non posset non habere pro excepto: Nec posset Pontifex ad petitionem Regum concedere gratiam immunitatis appostatè occidenti.

Constat ex ipso textu, nam Exodi 20. dedit primo loco Deus Moyfi præcepta moralia; ibidem, sed secundo loco, cœremonialia; denique tertio loco, cap. 21. cit. præcepta judicialia, unde initium, cap. 21. est: *Hæc sunt judicia, quæ proponet eis; quorum*

unum est relatum de insidiosè, seu appostatè occidente.

Concluditur, dictum præceptum nunc non obligare, ut divinum, & legis veteris, quod est de fide. Nec ex Evangelio; quia in Evangelio Christus solùm dedit præcepta positiva fidei, & Sacramentorum, non alia. Nec ex Jure Canonico, quia jus Canonicum potius illud excludit: ex n. 661. Adeoq; nullo modo obligare.

672 Vulnerantes, & offendentes Ministros S. Officii, gaudent immunitate, si id faciant non in odium fidei, seu ut faveant hæresi, cuius sunt Rei, sed ob aliam causam, puta ad evadendam pœnam, ratione inimicitiae cum ministro, ratione consanguinitatis, aut amicitiae cum persona hæretica, vel alterius privati finis; quia talis casus non est hæresis, ac proinde non est à Greg. exceptus, juxta dicta n. 661.

Quod si comprehendantur, id fecisse in odium fidei, hoc est ob hæresim, cuius sint Rei; tunc non gaudent, non quidem ob delictum vulnerationis, quia vulneratio non est hæresis, ac proinde non est de exceptis, sed ob ipsam hæresim, cuius comprehenduntur Rei, quæ est de exceptis.

673 Gaudent negotiantes falliti; quia tales Decoctores, licet à B. Pio. V. publicis latronibus æquiparentur, quatenus ex pecuniis, & rebus alienis negotiantes, & opipare viventes, tandem decocti ad Ecclesiam confugientes, creditores omnes fallunt cum maximo Rei publicæ damno: non sunt tamen propriè publici latrones; ac proinde non sunt immunitate privandi; quia pœnæ non sunt extendendæ ad delicta similia, maxime in casu, ob dicta n. 661.

674 Et universaliter gaudent, qui ad Ecclesiam confugiunt pro debito civili; quia hi non sunt excepti. Diana p. 6. tr. 1. ref. 17. Tan-

cred. cit. q. 1. qui tamen addunt, quod delictores fraudulentis, non debent diu intra Ecclesiam tollerari, sed ab ea sunt ejiciendi: in S. Congr. in una Barenfi. 12. Martii 1600. super S. Congr. Episc. decrevit, quod bona ab eis ad Ecclesias in præjudicium creditorum transportata, sint consignanda Judici facienda, ut ea creditoribus tradantur.

675 Eadem ratione gaudent personæ, quæ tributa, aut gabellas Principis defraudant, quantum ad delictum defraudationis; sed non gaudent ipsa bona defraudata, seu Principi, filico, aut gabellario debita.

676 Deniq; non erit abs re referre, quod advertit Tancr. cit. n. 81.

Adverto, non esse negandum, posse casum evenire, in quo videtur jure defensionis naturalis, esse licitum, Reum, alias per Greg. gaudentem immunitate, capere in Ecclesia, & punire, si ita bono communi expediat; nec esse alia via evadendi, & non esset recursus ad perisicem, sed talis casus magnâ indiget discussione, an talis revera sit: subditi tamen, quando vident Principes timoratos a conscientia, & prout sic procedere, debent existimare magnâ difficultate id facere, nec temerè eos judicare: v. n. 789.

677 Insuper, Reos, si dum in Ecclesia morantur, ibi stantes aliquod delictum, etiam non exceptum, ver. gr. furtum, aut stuprum, committerent, ab Episcopo carcerali posse, & puniri, docet Clericus cap. 3. n. 41.

PERSONÆ, QUÆ GAUDENT IMMUNITATE REFUGII,

678 Sunt omnes fideles, etiam excommunicati, suspensi, aut ab ingressu Ecclesiae interdicti. Diana p. 6. tr. 1. ref. 26. contra Felinum; quia (ut rite ait Diana) *Constitutio interdicti non inducit privationem hujus privilegii*.

legi, ne privat ab ingressu materialis Ecclesie, sed formalis: videlicet ab ingressu in ordine ad audientiam divina Officia.

679 Item, gaudent Infideles omnes, hæretici (licet non ob hæresim: ut in n. 657.) Judæi, Pagani, &c. quia privilegium immunitatis non est concessum intuitu personarum, sed locorum sacrorum, ob reverentiam, & honorem, qui divino cultui debetur, ex quo fit, ut non possit Reus privilegio immunitatis renuciare.

680 Servus, si fugiat à domino ad Ecclesiam, non defenditur ab Ecclesia, cum ejus possessio, dominium sit penes dominum; sed est reddendus domino, præstito ab eo jurejuramento, seu cautione de impunitate, C. In Constitutis 17. quæst. 4. Sc. Inter alia de Jura. Si verò fugiat à Judice ob aliquod patratum delictum non exceptum, gaudet, uti ceteri liberi.

681 Clerici gaudent, ita ut non possint per Judicem proprium vi ab Ecclesia extrahi, nisi in casibus exceptis, ex Decl. S. Congr. Episc. in una Tropiensis 29. Jan. 1617. qua declaratum fuit, gauderet immunitate Clericos, qui post delicta patrata ad Ecclesias confugiant.

Item S. Congr. 17. Augusti 1618, decrevit non posse Clericos ab Ecclesia extrahi, præterquam in casibus degradatione dignis; si secesserint, restituantur. Unde non est amplius tenenda opinio contraria Abbatis: ita Diana p. 6. tr. 1. ref. 26. q. 10.

Denique Pignatelli tom. 1. Consult. 176. n. 5. testatur sic fuisse à S. Congr. decisum, in una Maceatensis Immunitatis, die 25. Maji 1655.

Ratio est; quia privilegium immunitatis quoad refugium, ex num. 678. est concessum ecclesiæ locis sacris, aut religiosis, adeoque intragatur cuilibet in loco sacro, aut religiose cultu, si Clericus sit, si laicus.

Et alii Clerici peiores essent conditionis, quàm pagani, & Judæi. Insuper locus sacer injuriâ afficitur, si Ecclesiasticus, si secularis ab illo extrahatur.

682 Religiosi pariter, si delinquant extrâ, aut in proprio Monasterio, gaudent, si confugiant ad Ecclesias, tam aliorum, quàm proprias, & ad Monasteria aliorum Regularium; non gaudent autem intra propria Monasteria, Diana p. 10. tr. 14. ref. 30. Bord. ref. 1. n. 18. Pelliz. de Monial. c. 8. n. 11. qui idem docent de Monialibus, & puelis educandis, nimirum, quod gaudeant immunitate in propria Ecclesia, non sic intra suum Monasterium. Hinc gaudet Religiosus, si è carcere fugiens, ad propriam Ecclesiam, aut ad exteriorum Monasteria confugiat. Idem docet Bord. de Religiosis Apostatis. Item Diana p. 1. tr. 1. ref. 24.

683 Ratio primi est eadem, quæ de Clericis, Ratio secundi est, ne Religiosorum delicta impunita remaneant; si enim suorum Monasteriorum immunitate gauderent, numquam possent capi, carceribus mancipari, & puniri, cum Monasterium sit eorum perpetuum domicilium; quod est fundamentum opinionis Abbatis negantis Clericis, & Religiosis immunitatem; quod absurdum vitatur immunitatem concedendo intra proprias, & aliorum Ecclesias, atque etiam intra exteriorum Monasteria.

Sic namque ex una parte servatur immunitas loci sacri quoad Clericos, & Religiosos, & ex alia datur locus Prælati Regularibus sine violatione immunitatis puniendi subditos delinquentes in proprio Monasterio, insuper de uno ad aliud arctius ad poenam luendam transferendi. Eò maxime quia hoc permittit Canon Cap. qui peccat. 23. q. 4.

684 Pariter absque violatne immunitatis potest Episcopus Clericos sibi subdi-

tos, in eodem suo Palatio, ad quod adducti, aut sponte accesserunt, atq; etiam in eodem loco, qui est eorum domicilium, carcerare, punire, &c.

Quantum autem ad Religiosos Abostatas attendenda est praxis, & consuetudo communis, qua videmus, Superiores eos capere in aliorum Ecclesiis, non minus ac domini fervos fugitivos; nec inde ipsi capti reclamant super immunitate, nec Curia Romana Superiores punit. Tancr. tom. 3. tr. 1. lib. 4. q. 2. n. 5. Diana in summa ver. Immunitas n. 16.

Hoc autem pro certo tenendum dico de Religioso fugiente à Superiore, non ut à Judice ob delictum, sed ut à Patre ob salutarem mortificationem; hic namque, si ad Ecclesiam exteriorum confugerit, est suo Superiori pariter tamquam Patri reddendus, non minus quam miles, qui à suo Duce ad Ecclesiam, non ob delictum, confugit, est reddendus suo Duci. Et servus suo domino, juxta dicta n. 689.

EFFECTUS IMMUNITATIS REFUGII

685 **S**unt quinque. Primus. Ut qui ad Ecclesiam confugit, non possit ex ea violenter, aut malâ arte extrahi; & sic extractus restitui debeat Ecclesiæ, eidem, vel alteri. Insuper sic extrahentes teneantur ad omne interesse, & damnum inde allatum.

686 Secundus. Ut Reus, dum est in Ecclesia, non possit vinculis constringi, aut aliâ violentiâ affligi. Ex Cap. Definivit 33. q. 4.

687 Tertius. Ut dum est in Ecclesia, non possit contra eum ferri sententia mortis, aut alterius pœnæ corporalis, trecentium, exilii, &c. C. Inter alia 6. de Immum.

688 Quartus. Ut Reo existenti in Ecclesia negari non possit necessarius victus, & vestitus, aut impediri, ne ad illum deferatur.

l. presenti 6. C. de his, qui ad Eccl. Confug. qui sic videretur cogi ad exeundum. Potest tamen, dum in Ecclesia moratur, à laica potestate custodiri, ne fuigat, aut tradatur Ecclesiasticæ personæ, donec declaretur, angere debeat.

689 Quintus. Ut dum est in Ecclesia, non possit spoliari rebus, & bonis suis, quæ secum ad Ecclesiam attulit. ex cit. C. Definivit. Nulla bona, & res sint alteri obligata, ex.

674. & 975. Potest Minister secularis ab eo arma, & alia à lege prohibita, in Ecclesia inferre, Alarius n. 14. Pirching. in comp. lib. 3. tit. 31. sect. 2. §. 3.

MODUS EXTRAHENDI IN CASIBUS EXCEPTIS

690 **E**st, ut sequitur. Non potest extrahi Reus ab Ecclesia in casibus exceptis à Curia seculari auctoritate propriâ, sed omnino requiritur licentia expressa Episcopi loci (aut vicinioris, si locus sit nullius Diocesis) quam solus Episcopus, aut ejus Vicarius Generalis dare potest. Insuper pro executione requiritur interventus personæ Ecclesiasticæ ab Episcopo deputatæ. Et ad solum Episcopum, aut ejus Vicarium Generalem spectat cognoscere, an Reus, sive laicus sit, sive Regularis, gaudeant immunitate Ecclesiæ, ad quam confugit. Liqueat ex verbis Bullæ: In nullo ex casibus prædictis (suppletur, exceptis) sine expressa licentia Episcopi, vel ejus officialis, ab eo auctoritatem habentis, & cum interventu personæ Ecclesiasticæ, ob eo auctoritatem habentis, ad quos solos, & non alios Episcopi inferiores, &c. prædictam licentiam dandi facultas pertineat.

691 Quam licentiam Episcopus dare non potest, nisi prius probato, & confito, quod delictum sit de exceptis, & inde Reus non gaudeat, quia Episcopus nedum est Juxer

verum etiam custos Immunitatis, adeoque tene-
re illum defendere.

692 Quo constituto, Reus est consignandus
ut supra n. 690. Curia seculari, ita ut non de-
tur appellatio, nec ex parte Rei, nec ex parte
fisci, ut liquet ex verbis Bullæ Greg. XIV. *Tum-
que de nunc de mandato Episcopi per Iudicem
Ecclesiasticum curia seculari, quacumque appel-
latione posita, consignentur.*

693 Quod si Episcopus requisitus tunc
consignare, aut assistere, culpabiliter, sen in-
iuste recuaverit, in hoc solum casu poterit
Curia secularis curare per suos ministros *ex-
trahere minores, quo ad fieri poterit, cum tumultu
et scandalo.*

694 Dum causa, an gaudeat, agitur, po-
terit Reus in Ecclesia existens à Curia seculari
per suos ministros extra Ecclesiam vigiles cu-
stodiri, aut ad carceres Curia Ecclesiasticæ lo-
co custodie reponi. Hæc omnia per suam Bul-
lam Greg. XIV. disponit.

POENA MALE EXTRAHENTIUM

695 Nempe vi, aut dolo in casibus non ex-
ceptis, vel sine licentia Episcopi, &
contra formam Greg. in casibus exceptis, ul-
tra culpam sacrilegii, est poena restitutionis,
ut in *num. 685.*

696 Insuper est poena excommunicationis
maioris latæ sententiæ, quæ ipso facto in-
currunt, etiam effectu non securo, sed scienter
attentato; liquet ex verbis Bullæ Greg. *Atten-
tare præsumptis.* Quam incurrunt tam Iudex
mundanus, quam satellites, aut alii extrahentes.
Quæ censura licet non fuerit reservata à Greg.
sunt reservata à Cleme. VIII. extra Urbem, &
extra Italiam, ut infra de Reservatis.

697 Denique actus omnes, & judiciales, &
sententiæ post talem violentam extractionem
contra Reum lata, sunt irrita, & nulla, ut ex-
presse declarat Greg.

698 Hinc homicida vi extractus ab Eccle-
sia à parentibus occisi, si à superveniente Cu-
ria seculari capiatur, gaudet, & est restitu-
endus Ecclesiæ. *Dian. tr. 7. p. 9. res. 6.* contra
Sanfelcium; quia talis extractio est violenta,
adeoque nulla *ex n. 685.* & inde præjudicare
non potest.

699 Pariter, si subdolis verbis, & arte mi-
nistorum extrahatur, & ex hac injusta ex-
tractione committat delictum, adhuc restitui
debet Ecclesiæ. *Privitera num. 5. cum Bo-
nac.*

700 Immunitas non solum violatur per
violentam extractionem personarum verum
etiam rerum, & bonorum. Ea tamen extra-
hentes non incurrunt censuras à Greg. latas;
quia Bulla loquitur de extrahentibus perso-
nas: sunt tamen excommunicandi, nisi resti-
tuant *C. sicut antiquitus 17. q. 4.*

701 Rectè autem Fagnanus in *lib. 3. C. Ec-
clesia de Immun. n. 103.* advertit, quod, si bo-
norum abstractio fieret auctoritative per Mi-
nistros Curia, vel de mandato Iudicis, seu Ma-
gistratus secularis, tunc tam extrahentes;
quam mandantes, licet non inciderent in cen-
suras Greg. inciderent in rigidiorum censu-
ram, nempe in excommunicationem Bullæ
cænæ, §. 17. latam contra *Usurpantes jurisdi-
ctiones ad Sedem Apostolicam, vel quas cumque
Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum
pertinentes.*

702 Hinc fit, ut extractio bonorum in
Ecclesia refugiatorum, in casibus, in quibus
alteri debentur, non potest fieri de mandato,
& auctoritate Iudicis secularis, sed Iudicis
Ecclesiastici, & cum interventu personæ Ec-
clesiasticæ ad id deputatæ, juxta dicta *num.
690.*

703 Eadem ratione, si extractio persona-
rum fieret auctoritative per Ministros secular-
es, ut in *num. 701.* tunc tam extrahentes,
quam

quàm mandantes, ultra Censuras Greg. & excommunicationem Clem. VIII. incurrerent excommunicationem Cœnæ relata; quod aperte innuit Greg. XIV. in sua Bulla per illa verba: *Declaramus, cum ipso facto censuras, & pœnas easdem incurrere, quæ contra libertatis, juris, & Immunitatis Ecclesiarum Violatores, per Sacros Canones, & Conciliorum Generalium, Nostorumque prædecessorum Constitutiones sunt promulgatæ.* Requirit autem præsumptionem juxta num. 696.

IMMUNITAS REALIS

704 **C**ompetit ipsis bonis, ut in num. 604.

Onera sunt triplicis generis. 1. *Merè Realia*, quæ ipsis rebus, seu bonis imponuntur sine respectu ad qualitatem personarum. Et hæc dur. ut, quandiu bona durant. 2. *Merè Personalia*, quæ personis subditis imponuntur sine respectu ad bona patrimonialia, quæ fortè nulla habent, ut est exactio capitationis. 3. *Mixta*, quæ personis subditis imponuntur cum respectu ad eorum bona, ita ut immediate sint tributa imposita personis, mediatè bonis. Ita Pirhing in *Com. lib. 3. tit. 31. §. I. v. num. 721.*

705 Bona Ecclesiastica sunt etiam triplicis generis. Primi generis sunt bona consecrata, benedicta, aut ad divinum cultum tanquam ejus instrumenta legitime deputata. Hujusmodi sunt Ecclesiæ, Cœmeteria, vasa sacra, vestes, &c. Hæc esse immunita ab omnibus sæcularibus oneribus, & tributis est certum, ex cap. *Non minus 4. de Immun. Eccles.*

706 Secundi generis sunt bona, quæ licet consecrata, aut benedicta non sint, &c. ad Ecclesiam tamen spectant. Talia sunt prædia, & alia similia bona Ecclesiæ mobilia, aut immobilia. Et hæc pariter sunt ab omni reali onere laicali immunita, ex c. *Sanctum 1. de Censibus.*

707 Hæc tamen pactio: Si bona sint dæ Ecclesiæ in fundationem, aut dotem de consensu dominorum, cui erant tributalia, sunt prorsus immunita ab omnibus oneribus, & tributis laicalibus, tam publicis, & regijs, quàm privatis, & antea impositis, ex pluribus juribus apud Fagnanum *lib. 3. cap. Non minus de Immun. num. 8.* ob specialem Ecclesiæ favorem, & sanctitatem editis, ita ut in hoc casu ob speciales rationes non habeat locum regula illa: *quod res cum suo onere transeat.*

Et solum præfata bona sunt subiecta oneribus, quæ ratione naturali ipsis rebus incumbunt. Et sic ad Ecclesiam spectat suam reparare domum, & pro rara parietem medium domui Ecclesiæ, & laici. Item pro rata solve re expensas pro purgatione putei Ecclesiæ, & toti vicinæ necessarium. Non tenentur autem ipsæ personæ Ecclesiasticæ ad fardida moneta, nempe ad terram fodiendam, ad fossata construenda, ad calces coquendas, &c. ex pluribus juribus apud Fagnanum *lib. 3. cap. Non minus, de Imm. num. 13. v. num. 722.*

708 Si bona Ecclesiæ provenierint, non titulo fundationis, aut dotis, sed aliis causis, vel titulis; tunc ad eam transeunt cum oneribus realibus, veris tamen, & certis, quibus antea erant gravata, & ex vi domini proprietatis bonis imposita propter bona. Unde si Ecclesiæ proveniat titulo hereditatis, legati, donationis, &c. prædium subiectum subjectionibus, censibus, legatis solvendis, & aliis perpetuis realibus oneribus, ea solvere tenetur Ecclesia; quia res cum suo onere transit. Et in favorem causæ piæ non debet ordo justitiæ inverti, nec alter suo jure privari, ex Cap. *Tributum 22. 23. quæst. 8.* & Sacra Rota in Brundusina Gabellæ 13. Februarii 1604.

709 Postquam autem recensita bona sunt sub dominio Ecclesiæ, aut Ecclesiasticorum, non

non possunt à Magistratu seculari aliis novis oneribus realibus gravari.

Imò addit Piching *Com. lib. 3. tit. 32. §. 1.* etiam exempta ab oneribus prius à Principe impositis, non vi domini propriè dicti, sed ex potestate jurisdictionis supremæ; quia talia onera non sunt merè realia, sed mixta, nempe imposita cum respectu ad personas sanctas, & quia persona Ecclesiastica non est Magistratu seculari subiecta, ita nec ejus bona, quoniam per mutationem personarum, mutatur etiam qualitas, & conditio rei ad hærentem personarum: *v. n. 755.*

710 Nec Princeps statuere potest, ut bona laicalia suorum vassallorum sint ita ipsi tributaria, ut postquam ad Ecclesiam pervenerint, sint subiecta oneribus realibus, seu collectis novis postea imponendis. Fagnanus *cis. n. 10.*

711 Tertii generis sunt bona, quæ spectant ad ipsas particulares personas Ecclesiasticas, sive sint bona ex titulo spiritualiæ qualitate, ut redditus beneficiorum, distributiones pro horis, &c. sive sint titulo temporaliæ qualitate, puta ex successione, testamento, donatione, &c. quæ bona patrimonialia dicuntur.

712 Præmissa omnia bona sunt immunita ab omnibus secularibus exactionibus, & oneribus, modo dicto, *ex cit. C. Non minus. Ex C. Quamquam 4. de censibus in 6. Trid. sess. 25. de ref. c. 20. & novissimè ex Bulla Urb. VIII. Romanus Pontifex, §. Junii 1641. ubi molestias omnes damnat, & reprobat Pontifici inter quas damnat Collectas, militum hospitales, & alia onera super Ecclesiis, & locis personarum Ecclesiasticis, earumque bonis, & fructibus, per laicos, vel alios quoscunque in Apostolica auctoritate imposita, & exalta non à Pontifice contrahentibus. v. n. 805.*

713 Immunitas namque Ecclesiastica, tam Potest. Excom. Ecclesiast. Tom. I.

personarum, quam eorum bonorum, etiam tertii generis, nedum est de jure civile, & Canonico ex citatis, & aliis juribus, verum etiam de jure divino. Constat *Genesis 47. Accipite semina, & serite agros, ut fruges habere possitis: quintam partem Regi dabitis, &c. ex eo tempore usque, in præsentem diem in universa terra Aegypti Regibus quinta pars solvitur, & factum est quasi in legem, absque terra Sacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit.*

Primo Elfræ 7. Artaxerxes Rex gentilis ad favorem Sacerdotum, & Ministrorum Templi Dei Israël, Decretum immunitatis edidit: *Forbis quoque* (supple tu, Custodibus, & gubernatoribus) *notum facimus de universis Sacerdotibus, & Levitis, & Cantoribus, & Janitoribus, Nathineis, & Ministris domus Dei huius, ut vectigal, & tributum, & annonas non habeatis potestatem imponendi super eos.*

Denique ex verbis Christi, *Matth. 17. Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel censum: à filiis suis, an ab alienis? & ille dixit: Ab alienis. Dixit ille Jesus: Ergo liberi sunt filii. U. autem non scandalizemus eos, vado ad mare, & mitte hamum, & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle: & apertore ejus invicem scaterem: illum sumens, dabis pro me, & te.*

714 Demum. Violantes immunitatem Ecclesiasticam realem contra bona secundi, aut primi generis, incidunt in Excommunicationem Bullæ Cœnæ, §. 17. latam: contra verò bona secundi, aut tertii generis, in excommunicationem Cœnæ, §. 18. & 15. latam, *v. n. 705. ad 711.*

IMMUNITATE REALI

715 **G**audent Clerici in Sacris, licet excommunicati, suspensi, interdicti irregulares, aut verbaliter degradati; quia sicut per has censuras Clericatum non amittunt,

tunt, ita nec privilegium immunitatis annexum.

716 Clerici in Minoribus, aut in prima tonsura constituti, certum est, quod gaudent, si habeant conditiones, *Trid. de num. 732.* De aliis vero, qui eas non habent, quamvis plures negent, probabilius est, quod gaudeant; quia (ut citè advertit *Piching lib. 3. tit. 49. §. 6.*) *Trid.* eas conditiones requirit pro privilegio fori.

717 Conjugati verò in nostra Ecclesia Latina non gaudent, *C. unico de Cler. Conjug. in 9. ut in n. 734.*

718 De Colonis, & Emphyteutis, sic rectè discunt *Piching cit.*

» Ad colonos quod attinet, & emphyteutas Laicos, qui Ecclesiarum agros elocatos colunt, utrum immunes sint à tributis, & gabellis per Principes seculares impostis, de emphyteutis quidem dicendum est, qui Ecclesiarum fundos, & pradia in emphyteusium ab Ecclesia obtinent, quod ad solvenda onera, quae ratione talium fructuum imponentur, obligentur; cum enim dominium utile talium fundorum, ratione cuius onera talia imponuntur, totum ad illos pertineat, ac persona emphyteutae subiecta sit jurisdictioni imponentis tributa, consequenter ad haec obligabuntur. Inter colonos verò distinguendum est, utrum sint hi scilicet coloni adscriptitii, quia terrae tali colendae in perpetuum sunt adscripti, ita ut recedere non possint; vel utrum sint coloni partiarii, ita ut certa pars fructuum ad illos, & certa alia ad Ecclesiam pertineat: prioris casus coloni immunes sunt à solvendis talibus oneribus ex fundis Ecclesiarum, quos colunt, cum omne dominium utile ad Ecclesiam, vel Clericos, pertineat, certà tantum pensione colonis talibus in laboris mercedem soluta: posterioris casus

» coloni, quoad partem quidem, quae Ecclesiae est, immunes sunt ab oneribus talibus, ne Ecclesia onerari videatur; tamen immunes sunt quoad eam partem, quae ipsorum propria est; cum enim pertinet tales sint Laicae, Laicae jurisdictioni subiectae, & totum dominium partis talibus illas pertineat, nec Ecclesia huiusmodi butis gravetur, non videtur, ex quo capite, aut jure ab oneribus Laicalibus videantur immunes.

IMMUNITAS PERSONALIS,

719 Est, qua Clerici sunt exempti à potestate laicali, ex pluribus iuribus, maxime ex *e. Ecclesia Sancta Maria 10. de Constitut. & Trid. sess. 25. de Reform. c. 20. v. n. 604. §. 714.*

720 Haec immunitas tres parit effectus.

721 Primus est, quod Clerici sunt exempti à tributo Capitulationis, videlicet à tributo reali, quod imponitur super capite; & sic obligari non possunt ad solvendas exactiones, quae à Principe seculari imponuntur suis subditis. Habetur ex iuribus *n. 716. relatis.*

722 Secundus, quod Clerici sint exempti ab onere munerum personalium, ex *cap. Ecclesiarum 68. 12. q. 2.* Munera personalia alia sunt sordida, ut mundare cloacas, &c. Ad haec non possunt obligari, nec acceptare debent, cum sint indecentia statui. Alia sunt honorifica, ut regere Urbem, aut indifferentia, ut munus tutoris, &c. & haec acceptare possunt, si velint; at non possunt cogi, ut acceptent.

723 Et sic obligari non possunt ad defendendam terram, &c. Ad pugnandum personaliter contra hostes. Ad murorum custodiam (nisi magna necessitas defendendi Urbem contra hostes infideles urgeret, ex *cap. Per-*

712 Nec obligari possunt ad
habundantiam militum in suis domibus, etiam
personarum lib. 3. tit. 3. tit.
4. §. 1. de immu. n. 712.

714 Possunt tamen in se suscipere munera
civilia, honesta, & pia, puta tutelae, aut cura-
tas Consanguineorum, vel miserabilium
personarum. Et tunc sicut laicus ratione ad-
ministracionis Ecclesiasticæ debet rationes sui
officii reddere coram Iudice Ecclesiastico; ita
Clericus ratione sui officii temporalis, quod
nomine laici gerit, potest nomine illius con-
veniri, puta curator nomine minoris, &c. &
coram Iudice seculari respondere. Pirhing.
in Comp. lib. 2. tit. 2. de foro compet.

715 Violantes immunitatem personalem
quoad duos priores effectus incidunt in ex-
communicationem Cœnæ, §. 18. & 15. la-
tam.

716 Tertius effectus est, quod Clerici sint
exempti à jurisdictione Iudicis, secularis, in
causis tam civilibus, quam criminalibus. Et
Immunitas sub hoc respectu appellatur pri-
vilegium fori, quod est concessum in favo-
rem totius ordinis Ecclesiastici, ex cap. Si di-
ligens 11. de foro Compet. adeoque à persona
provata renunciari non potest, ex eodem c. v.
n. 717.

717 Violantes immunitatem personalem
quoad hunc tertium effectum incidunt in ex-
communicationem Cœnæ, §. 15. latam.

718 Hoc tamen est intelligendum, quan-
do Clericus est Reus, tunc, inquam, non nisi
Coram Iudice Ecclesiastico potest suam cau-
sam dicere.

719 Si autem sit Actor contra laicum in
causa pure temporalis, tunc adire debet sæcu-
lare tribunal, ex regula illa: Actor sequi debet
forum Rei. C. Si Clericus 5. & c. cum sit gene-
ralis, d. de foro Compet.

720 Quod si tam Clericus, quam laicus

sint simul Rei, tunc, si causa est separabilis,
quilibet est in suo foro conveniendus, Cle-
ricus in Ecclesiastico, laicus in seculari; quia
in causa separabili socius delicti non gaudet
privilegio sui socii, l. Si quis, §. 3. §. 1. ff. de fur-
tis. Si verò causa sit inseparabilis, tunc uterq;
est coram Iudice Ecclesiastico conveniendus;
quia minùs dignus potius trahi debet à magis
digno, quam è converso. Ita Phœbeus lib. 2.
tit. 11. de immu. n. 28.

PRIVILEGIO FORI GAUDENT

731 Clerici Sacris ordinibus insigniti,
732 Non gaudet Clericus prima
tonsura initiatus, aut etiam in Minoribus Con-
stitutus: Nisi beneficium Ecclesiasticum habeat,
aut Clericalem habitum, tonsuram deferens,
alicui Ecclesie ex mandato Episcopi interserviat,
vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua
schola, vel Universitate de licentia Episcopi,
quasi in via ad majores Ordines suscipiendos
versetur. Ita Conc. Trid. sess. 23. de ref. c. 6.

733 Super quo Concilii Decreto duo sunt
advertenda. Primum, quod Clericus in mi-
noribus carens habitu Clericali, & tonsura
tempore delicti, aut capturæ gaudet privile-
gio fori, si aliàs solitus erat deferre. Diana
part. 4. tract. 1. resolut. 18. & par. 1.
tract. 2. ref. 33. Ex Decl. S. Congr. apud Bo-
nac. de legibus dis. 10. quasi. 2. punct. 1. §. 4.
num. 14. Quia non præsumitur dimisisse habi-
tum animo deferendi, sed commodius deli-
ctum patrandi.

Secundum, Privilegio fori gaudere Cle-
ricum in minoribus, incedentem in habi-
tu, & tonsura, qui in Synodo diocesa-
na obedientiam præstitit Ordinario, &
per paucas vices in Choro interfuit, &
Processionibus, attentis circumstantiis,
quamvis alicui Ecclesie de mandato Epi-
scopi non interserviat, vel beneficium Eccle-
siasticum.

siaticum non habeat. Ita Diana *part. 4. tr. 1. res. 18. ex Deol. S. Congr. Conc. 28. Martii 1628.*

734 Clericis in minoribus conjugatis est plus restricta immunitas. Solum namque sunt exempti à iudice seculari quoad causas criminales, sive criminaliter, sive civiliter agitas; idque non nisi cum unicis, & virginibus contraxerint, *cap. Cler. 1. de Cler. Conjugatis*, & insuper, modo hi Clerici alicuius Ecclesie servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eisdem Ecclesie serviant, vel ministrent, & clericali habitu, & tonsura utantur. Trid. cit. Quantum autem ad reliqua, etiam præmissis servatis conditionibus, immunitate personali, & reali non gaudent; Unde non sunt exempti à potestate seculari quoad causas civiles, nec ab onere solvendi tributa, sed quoad hos effectus tanquam laici reputantur.

735 Sunt etiam plures casus, in quibus Clericus constitutus in Sacris, ex iure Canonico non gaudet immunitate exemptionis à potestate fori secularis, & ab onere solvendi tributa.

Et primò. Clericus negotiator, si tertio monitus non resipiscat, sed prætermisissis divinis officiis, ad negotiationes incumbat, privatus manet exemptione à tributis, & tanquam laicus in hac parte relatè ad res per negotiationes acquisitas, est reputandus, *cap. fin. de vita, & honest. Cleric. Vide de contract. ver. Negotiatio.*

736 Secundò. Clericus Feudatarius in causa feudali, sive de proprietate agatur, sive de ejus possessione, conveniri debet coram domino feudi, etiam si iste sit laicus, *c. Perum 7. & cap. Ex iransmissa 6. de foro Compet.*

737 Tertio. Si Clericus aliquot ex his delictis committat, quibus à jure Canonico est statuta privatio immunitatis à foro seculari.

Tale est (ait Phæbus) si Clericus, nec in modo consuevit, nec in vestimentorum forma, nec in qualitate negotiorum de Clericatu quicquam offendat, & tertio monitus ab Episcopo emendationem contemnat, *ex cap. Conjugatis 45. de sentent. excom. Item. Si Clericus iudiciorum artem per annum exerceat, & si jure: Si autem tempore breviori, & tertio monitus non resipiscat, privatur omni privilegio Clericali ex cap. unic. de vita, & honest. Cleric. in 6. & Clement. 1. de vita, & honest. Cleric. Cum non ab homine 10. de iudiciis.*

738 Clericus quamvis nunquam propria auctoritate capi, aut incarcerari possit à ministro laico: potest tamen auctoritate, & nomine Ecclesie, semper ex commissione expressa, & aliquando ex præsumpta, & tacita sui Superioris Ecclesiastici; tales namque possunt contingere casus, ut prudenter Minister laicus, & rationabiliter præsumat de commissione Superioris Ecclesiastici; & tunc talis captio, & carceratio, seu custodia, est licita, quia non est secularis, sed Ecclesiastica, cum sit facta auctoritate, & nomine Ecclesie.

739 Hoc pacto Minister laicus Clericum capere potest. Primò; post delictum commissum ad effectum eum præsentandi suo Superiori. Quatuor autem requiruntur conditiones, 1. Quòd delictum sit notorium. 2. Quòd Clericus sit suspectus de fuga. 3. Quòd Superior Ecclesiasticus consuli non possit, et ab eo accipitur capiendi mandatum; quibus seclusis conditionibus, captura erit illicita, ut potè nomine laici facta, quia tunc Superior non censetur consentire. 4. Ut statim ad suum Superiorem ducatur, si fieri potest; aut quantum primum fieri potest. Non potest laicus in suis carceribus ultra viginti quatuor horas, imò nec breviori tempore Clericum detinere, si possit statim, aut prius illum ad suum Superiorem remittere.

740 Secundò.

740 Secundo. Si Clericus fuerit à Judice laico, imò à privato repertus in flagranti crimine. Quia tunc censetur cuilibet data potestas ex l. *Raptoris*, C. de Episcop. & Cleric. Debet tamen allata conditiones concurrere.

741 Tertiò. Si Clericus sit debitor, & solvere potens, non velit. Semper tamen debent præmissæ conditiones concurrere. Quia tunc talis captura, aut detentio, non est actus jurisdictionis, sed iustæ defensionis, quæ etiam à quolibet privato potest præstari.

742 Quarto. Si delictum sit in fieri contra personam, & prædictæ conditiones concurrant; quia cuilibet, nedum Judici, sed etiam privato, competit jus, & onus iustitiæ, aut charitatis innocentem defendendi, & iniuriam propulsandi.

743 Quinto. Quoties Clericus potest impune occidi, aut verberari; quia tunc captura est et minus malum, Castropol. p. 2. tr. 11. *Idem. quest. 6. ex cap. 3. de sent. excom.*

744 Sexto. Clericus, si die, aut noctu reperitur à ministris secularibus sine tonsura, & habitu, cum armis prohibitis, aut delictum peraturus; quamvis cognoscatur à Ministris, quod sit Clericus, potest capi, aut detineri, præmissis concurrentibus conditionibus. Semper tamen attendendo *dist. num. 732. c. 733.*

Quod si Ministri laici non dignoscant personam sic deprehensam esse Clericum, & dicant ejus de statu Clericali, sic ipsis suspensum de falsitate, & sine declinandi forum, ad fugiendum; tunc quamvis ab eisdem detineatur captus, & custoditus; debent tamen statim ad Superiorem, seu Judicem Ecclesiasticum, pro recognitione recurrere; quia ad istum spectat cognitio, ut *nu. 766.* an captus sit Clericus, necne. Et etiam, an sit fraudulenter in assumendo, aut reassumendo statu

Clericali. Et veritate de statu Clericali comperta, est statim suo Superiori Ecclesiastico remittendus.

745 Insuper privilegio fori gaudent Monachi, & Regulæres utriusque sexus, laici Conversi, & Oblati, seu Tertiarii sub Religiosorum tecto viventes.

746 Religiosi Equitum Militarium S. Joannis gaudent; quia sunt veri Religiosi, ut dicimus de voto.

Pro Religiosis Ordinum Militarium S. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, Montefæ, S. Stephani, & S. Lazari, attendenda est consuetudo; quia dubium est, an sint veræ Religionis, ut infra de Voto, ver. *De praxi commutationis.* De Equitibus aurei velleris, S. Michaelis, Annunciationis, Delabanda, & aliorum Ordinum Militarium, certum est, quod non gaudeant: quia nec sunt Ordines approbati à Pontifice, nec veræ Religionis.

747 Item gaudent Eremitæ, qui tria substantialia vota emiserunt, vel si hæc non emisissent, vivunt in communitate in Congregatione aliqua auctoritate Episcopi approbata. Vel si solitarii vivant, deferunt habitum, & tonsuram, & ab Episcopo ad servitium alicujus Ecclesiæ sunt deputati.

748 Item Tertiariæ D. Francisci in suis domibus viventes, etiam si sint viduæ, quæ tamen Tertiariarum Regulam servant, & vitam cælibem ducunt ex voto Castitatis de Ordinarii licentia emisso. *Ex conf. 22. Dum intra, Edita in Conc. Later. sess. 11. à Leone X. 1. Martii 1518. §. 21.*

749 Item Uxor Clerici, Diana p. 3. *tr. 1. ref. 45. c. p. 4. tr. 1. ref. 41.* contra Bonac. quia uxor sequitur forum mariti, l. *fin. C. de Incol.* etiam post mortem mariti, viduitate durante. Filii legitimi Clericorum, etiam ante Clericatum suscepti, Sac. Congregat. 18. Martii

Martii 1631. Servi, & Mancipia Clericorum, v. num. 733.

750 Item laici familiares Episcoporum ; qui habere possunt familiam armatam ad capiendum, carcerandum, ad terminandum iudicium sine recurſu ad brachium ſeculare, & ad poenas corporis inflictivas citra ſanguinem infligendum. Insuper Officiales, & Miniſtri Curiae Episcopii.

751 Laici familiares, & pariter Officiales, & Miniſtri Curiae Inquiſitorum, qui pariter habere poſſunt familiam armatam, imò punire impediētes delationem armorum, tanquam perturbatores Officii S. Inquiſitionis. v. num. 613.

752 Diana p. 4. tract. 8. ref. 55. & in Summa ver. Inquiſitorum Jurisdictione num. 26. habet, ut ſequitur:

„ In cauſis criminalibus ſuorum familia-
„ rium Inquiſitores Hiſpaniae habent juridi-
„ dictionem, exceptis certis criminibus, de
„ quibus Joannes de Hevia, Curia Philippi,
„ p. 3. §. 1. num. 19. & alii. In cauſis civilibus
„ Ferdinandus de Caſtro tomo 1. tr. 4. diſ. 8.
„ p. 12. §. 2. num. 9. tenet, habere juridi-
„ dictionem ſolum reſpectu officialium, qui
„ ſunt à ſecretis, non autem reſpectu aliorum
„ externorum. Sed hæc opinio non placeſt
„ quoad Regnum Valentiae, & Siciliae, ubi
„ (ait Roja p. 2. n. 422.) ex concordia inter
„ Regiam Majeſtatem, & Inquiſitionem, In-
„ quiſitores cognoscunt in cauſis civilibus o-
„ mnium familiarium. Quod etiam, ait Para-
„ mus de orig. Inquiſ. l. 3. q. 6. num. 27. ex jure
„ municipali Regni Siciliae, ex juris Pontificii
„ deciſionibus, privilegiis, & conſuetudine
„ immemorabili. Narbona recompile. lib. 4. tit.
„ 1. leg. 20. gloſ. 14. & gloſ. 6. num. 2. te-
„ ſtatur, id ſervari etiam in Catalonia, & in
„ Regno Aragoniae, & Majoricatu. Et ex
„ Paramo obſervat, quod in hoc Regno Si-

„ ciliae non ſolum familiares, ſed etiam ex-
„ rum uxores, adhuc viduae, quamdiu viduae
„ fuerint, gaudent privilegio fori, p. 4. tract.
„ 8. ref. 55.

753 Insuper gaudent Hoſpitalarii, dum-
modo inſerviant hoſpitali auctoritate Epi-
ſcopi erecto. Diana p. 3. tr. 2. ref. 66. contra
Abbatem.

Verum tamen eſt, circa plura hæcenus ex
746. dicta, attendendam eſſe conſuetudinem
ut advertit Pirhing. in Comp. tit. 2. de ſer-
comp. §. 3. in fine.

Denique dicta omnia de Immunitate Ec-
cleſiaſtica, tam reali, quam perſonali, ſunt
ſervata proportionem intelligenda etiam de
Religioſis utriuſque ſexus, de Novitiis, & la-
cis Religionum, quia omnes eā gaudent,

QUÆRES I.

754 An laicus factus Clericus judicari, &
puniri poſſit pro obligationibus contractis, aut
delictis commiſſis ante Clericatum?

Plura adducit Fagnanus 1. lib. Decr. C. Ma-
gnus, De Obligat. ad ratiocin. Sed breviter
reſolutionem deſumo ex mente S. Cong.
Conc. apud ipſum à num. 64.

Dictus ergo laicus, ſi Clericatum, videlicet
primam tonſuram, aſſumpſit abſq; ulla frau-
de, in quantum non fuit apud Judicem ſe-
cularem accuſatus, nec ab eo citatus, & preven-
tus, pro certo gaudet privilegio fori, ita ut
non poſſit factus Clericus à Judice ſeculari
judicari, aut puniri; quia privilegium ſuper-
veniens eximit à jurisdictione primi Judicis.
Et privilegium eſt à jure Canonico conceſ-
ſum ſtatui Clericali abſolute, abſque ulla re-
ſtrictione ad delicta poſtea, aut ante illum
commiſſa, v. num. 709.

Si Clericatum aſſumpſit cum fraude, frau-
de conſtitente in hoc, quod aſſumpſerit non
animo retine-

QUÆRES II.

756 Clericus in Minoribus constitutus habitum dimisit, amplius non reassumpturus; inde delicta commisit. An possit habitum reassumere, ut privilegio fori gaudeat?

Resp. posse, & gaudere. Castropal. p. 2. *dis. univ. tr. 12. punct. 3.* Quia privilegium fori absolute, & absque exceptione à Trid. conceditur constitutis in minoribus, beneficium habentibus, vel tonsuram, & habitum gestantibus, alicui Ecclesie inserviant de mandato Episcopi, *ut in num. 732.* Et quamvis delicta tempore dimissionis habitus uti supra commissa fuerint, tunc jurisdictionis laicalis nunc sunt Ecclesiasticae, sicut est persona. Tum quia in tantum tunc delicta commissa erant jurisdictionis laicalis, quia deficiebat conditio à Trid. requisita pro gaudio fori; unde per locum ab opposito, ea apposta, privilegium reviviscit.

757 Dices; dimissionem illam habitus esse quandam privilegii renunciationem.

Resp. Castropal. *cit.* quod privilegium statui Clericali competens, nemini licet renunciare, *ex cap. si diligens de foro comp.* Et refert ex Barbosa casum de Clerico, qui volens nubere, beneficium, & Clericatum renunciavit; at quia postea voluntate mutata habitum reassumpsit, & aliud beneficium obtinuit, dubitatum fuit, an gauderet privilegio fori? Et Sac. Congr. 11. Junii 1587. *consuit, gaudere; quia privilegio Clericali renunciari non potest.* Hinc Clericus privilegio fori gaudet, si servet conditiones à jure Canonico pro gaudio requisitas: *v. n. 722.* ¶

QUA-

QUÆRES III.

758 Quid dicendum si recensens Clericus Minoribus initiatus fuit captus, aut citatus à Iudice seculari tempore dimissionis habitus, & habitum non ante, sed post capturam, aut citationem reassumat?

Respondet Castropal. citat. n. 3. ut sequitur:

Respondeo, privilegio cavere debere: quia illa habitus reassumptio videtur facta in fraudem jurisdictionis secularis, ac proinde non debet prodesse: sic tenet Facinac. d. q. 8. n. 66, & 110. Barboza 2. p. alleg. 1. n. 29. & in remissis, Concilii, decreto 6. sess. 23. de reformat. circa finem. Quia generaliter, quocumque assumptio clericatus, beneficii, habitus, & tonsuræ sit in fraudem jurisdictionis secularis, cessat clericale privilegium, quia fraus, & dolus nemini debet patrocinari. Alias immunitas Ecclesiastica fomentum esset delictorum: sic Gutier. pract. quest. lib. 1. quest. 5. Menoch. de presumpt. lib. 6. quest. 76. n. 35. Julius Clarus lib. 5. §. fin. quest. 36. n. 43. Farinac. q. 8. n. 66. & 104. Barboza in remission. Concilii circa finem, decreto 6. sess. 23. Zenedo ad decret. collect. 23. n. 1. & alii.

759 Qui addit fraudem præsumi, & consistere in eo, quod clericalem habitum, vel ordinem assumas, ut medium tantum ad vitandam jurisdictionem seculari, non ex animo perseverandi in illa. Quod potest contingere in assumptione minorum ordinum post delictum, vel in assumptione habitus clericali dimissi: præsumitur enim te velle illis ordinibus, & habitu clericali uti, non in perpetuum, sed ad tempus, & quatenus neceffarium medium fuerit ad vitandam laicalem jurisdictionem; qua intentio mala est, & fraudulenta, ac proinde digna privatione clericali privilegii: v. n. 733.

760 Ritè autem subdit, quod si talis Cle-

ricus ad declinandum forum seculari ordinem sacrum suscipiat, gaudet. Quia non est fraus, licet sit susceptum intentione cum declinandi, nam utitur jure suo, assumendo medium ab Ecclesia institutum, cui competit privilegium fori; qua ratione fraus non est, si delictum ad Ecclesiam confugas, esto intentione confugas: fraus autem, & dolus esset, si assumeretur ordo, non animo perseverandi in illo, sed relinquendi; quod non potest præsumi in ordine sacro, cum hic liget votum v. n. 754.

761 Item Clericus, qui tempore Cleratus, aut Novitius, qui tempore Novitatus delictum commisit, gaudet privilegio fori, ita ut pro eo non possit à Iudice seculari puniri. Gamm. decis. 10. n. 3. Bonac. 8. Prac. Dec. 10. p. 1. §. 2. n. 5.

QUÆRES IV.

762 Quid agendum in dubio, An gaudere debeat?

Dubium potest esse duplex; Juris, aut facti. Juris est, si supposita veritate facti, dubitetur. An personæ suffragetur jus privilegii, Facti, si dubitetur de facto, videlicet: An persona sit Clericus. Et si Clericus, An habeat conditiones requisitas pro gaudio. Hoc præmissis.

763 Respondeo cum distinctione. Vel delinquens fuit captus in habitu, & tonsura Clericali. Et tunc remittendus est Iudici Ecclesiastico, ex cap. Si iudex laicus, de sent. excom. in 6. Quia delatio habitus, & tonsuræ longo tempore, licet non probet Clericatum, est tamen grave indicium, & efficax conjectura, dum contrarium non probetur; unde facit stare pro quasi possessione Clericatus, & transfert onus probandi in adversarium; quia possessio stat pro Ecclesia. Ita Castropal. At Covar. & Salzedo apud ipsum referunt, receptum

ceptam consuetudinem Hispaniæ esse, non re-
tinetur. non Judici Ecclesiastico, donec sen-
tentia definitiva de Clericatu pronuncietur.

764 Vel delinquens fuit captus absq; ton-
sura, & habitu. Et tunc non tenetur Judex lai-
cus illi a committere Judici Ecclesiastico, nisi
donec pro certo constet, & fuerit plenè pro-
batum, eum esse Clericum, & qualitates à ju-
re Canonico pro gaudio requisitas habere;
qui si laicus tunc è conversò per captu-
ram quasi possessionem delinquentis acquisi-
vit, adeoq; possessio stat pro Judice laico, &
transfert onus probandi in ipsum delinquen-
tem, quia possessione spoliari non potest, nisi
dolum vincatur.

765 Clericatus probatur, 1. Per scriptu-
ram, nempe per litteras testimoniales Ordina-
tionis, aut per litteras commendatitias Ordi-
nari testantes de Clericatu. 2. Per duos testes
cum exceptione majores. Non sufficit unus,
nisi sit administratus; quia hic agitur de
prejudicio tertii, nempe fori secularis; idq; col-
ligitur ex *C. Tua de Cler. peregrin.* ubi habetur,
*Clericatus probari per scripturam, vel per tes-
tes, & non dicitur per testem.* Unus autem tes-
tis [ut notat Castropal.] solus sufficit quando
de nullius præjudicio agitur; ut cum petitur
licentia ad celebrandum, ad prædicandum,
&c. 3. Per probationem tituli, v. gr. si probe-
tur possidere beneficium, Abbatiam, &c. 4.
Per famam publicam.

766 Cognitio autem hujus causæ, An de-
linquens gaudeat privilegio Clericatus, certu
est, quod spectet ad Judicem Ecclesiasticum, si
dubium sit paris; quia decidere controversias
pari Canonici, est quid spirituale, & ad Judi-
cem Ecclesiasticum spectat decidere causas
spirituales, ex *C. Quanto, C. Decernimus de
judic. C. Tuam de ordine cognit.*

767 Idem dico, si dubium sit facti, quia est
facto spirituali, Castropal. cit. punct. 4. n. 7.
Inest. Exam. Ecclesiast. Tom. I.

contra Clarum, & alios, quibus non videtur
cognitio rei spiritualis, sed temporal. s. Illis
adhærent Scaccia, & Farin. apud Castropal.
cit. dicentes: *Judicem secularem cognoscere
posse de Clericatu delinquentis, non ad effectum
declarandi illum gaudere, vel non gaudere pri-
vilegio fori, sed ad effectum remittendi illum
Judici Ecclesiastico, si facta summaria infor-
matione cognoverit Clericum esse.*

CASUS FIGURATUR,

768 **V**ir perditus è Regione longinqua ac-
cessit seditionem allaturus: hinc
delictum rebellionis patravit, attentand
variis artibus, & fraudibus seducere cives
ut legitimo excluso Principe, alium procla-
marent. Fuit à Curia seculari captus, & carce-
ribus mancipatus rebellis, qui dixit Ministris
se esse Clericum; ipse tamen sine tonsura, &
sine habitu Clericali incedebat, & sic fuit in-
ventus, & captus. Non sunt ab eo allatæ, nec
illius domi repertæ litteræ testimoniales Or-
dinationis, nec commendatitiæ testantes de
Clericatu. Non sunt testes, qui eum cogno-
scant; nec fama publica, quæ eum dicat. So-
lùm sint repertæ domi vestis parva, & collare,
quod solent gestare Clerici, & insuper litteræ
sub altero nomine ab eo, quo dicit se vocari,
quæ tamen videntur ad ipsum directæ, qui-
bus datur ei spes beneficium obtinendi. Deli-
ctum est certum, & supponitur tale, ut sit
morte dignum. Diligentia de Clericatu ob
loci distantiam est difficilis, non tuta, exposita
fraudibus, & periculosa. Punitio quibusdam
circumstantiis existentibus imminet ad alio-
rum exemplum, ut qui malè sentiunt, se coer-
ceant, & zizania non crescat. His (ut figuran-
tur) suppositis.

QUÆ

QUÆRES V.

769 *An Curia secularis possit præmissum Reum in suis carceribus detinere. Juridicè contrarium procedere. Et deinde punire.*

770 **C**ertum est, 1. quòd si Reus diceret, aut constaret, non possidere beneficium, vel alicui Ecclesiæ non deservire cum habitu de mandato Episcopi, immunitate non gauderet, ut constat ex Conc. Trid. n. 732. relato, & n. 733.

771 Certum, 2. posselicitè Curiam secularem Reum in suis carceribus detinere, juxt. dicta n. 764.

772 Certum est, 3. quòd (seclusis circumstantiis suppositis, & figuratis, maxime de diligentia, & probatione difficili, ac moraliter impossibili) teneretur Curia Secularis assignare Reo tempus competens ad probandum. Vel Curia ipsa (opportunitis interrogationibus præmissis de Patria, & Ordinario proprio domicilii, & Ordinationis) diligentias adhibere in partibus ad litteras testimoniales authenticas à suo Ordinario obtinendas, super ordinatione, titulo beneficii, &c. & super qualitatibus à Trid. requisitis pro gaudio fori, ut in n. 732. & 733.

773 Quòd si prædicta littera, & probationes accederent, eorum cognitio facienda esset ab Ordinario loci, ubi carceratus existit; juxta dicta n. 766. Quia Reus est ei factus subditus ratione delicti, ut in 10. 2. n. 207. Vide n. 788.

774 Suppositis circumstantiis expositis, & diligentia ad probandum difficili, ac moraliter impossibili,

Dico, Judicem secularem licitè posse contra Reum juridicè procedere, informationes capiendò, interrogandò, & alia de jure præstanda peragendò; ac tandem pœna, qua dignus est, puniendò.

775 Ratio est; quia Judex secularis perceptoram, ac detentionem dicti delinquentis, per defectum probationum in contrarium, habet jus certum in delinquentem, est enim in ejus possessione; & jus certum habet super delicto certo enormi, imò enormissimo, cujusmodi est, post hæresim, delictum rebellionis in Principem, aut perduellionis in Patriam delictum quippè viscosum, & quod serpens solet ut cancer.

776 Dubium de Clericatu, & gaudio fori, est leve, imò levissimum aut nullum; qui solum pendet ex dicto Rei, qui illud non perbat. Collare, & vestis parva insufficientem, aut non nisi levem conjecturam præbent, quæ sunt indifferentia, & æquivocæ; solent enim etiam vestes longæ deferri à laicis, maxime medicis, præsertim in pluribus Italiæ Provinciis, quique vulgò *Abbate* vocari solent, quia verè tales sunt, sed ob meram vestem longam.

777 Adde, indicia efficacia, & præsumptiones vehementes stare contra Reum, ejusque dictum. Et Primò. Ex repertis litteris comperitur est fraudulentus, & mendax in fidei nominis; qui autem in uno falsus deprehenditur, in omnibus ut falsus habendus est. Melphi in præf. crim. ver. *Testes ex can. 12. q. 1. Can. Parvuli, 14.* & pluribus juriis. Adde, quod cum fuerit repertus sine tonsura, & habitu, immixtus enormibus, præsumendum est, collare, & vestem parvam domi detinuisse ad qualitatem personæ pro delictorum, circumstantiarum opportunitate fingendam, aut variandam: cujusque dictum esse dolosum, & fraudulentum, ad forum seculare, in cujus reperit manibus, declinandum; nam ex Regula & Juris in 6. *Semel malus, sepe præsumitur malus.*

778 Secundò. Cum in litteris, quæ præstuntur ad ipsum directis, detur ei spes beneficii obtinendi, ritè præsumitur eum beneficii

scilicet non possidere, adeoque habetur præsumptio contra situlum à Trid. sess. 21. de reformatione. 2. pro Clericali requisitum, ut in som. 3. n. 48. Insuper, cum constet, eum minimè per paucos dies, sed plus temporis, quo in loco delicti commotus est, nulli Ecclesiæ de mandato Episcopi inferuisse, ac sine tonsura, & habitu incellisse, delictum molientem rebellis, atq; seditionis, quod ex sui natura longum tempus expostit, vehementer præsumitur non habere qualitates in Clerico à Concilio Tridentino requisitas pro gaudio fori, ut in 731.

779 Hinc breviter siterationem restringo. Nemo spoliari potest jure, quod certò possidet, per superveniens dubium, maxime per dubium leve, quod moraliter vinci non potest, ex dictis *num. 40.* Judex secularis certò possidet jus contra expositum delinquentem, & super delicto enormissimo certos, Jure delinquentis de gaudio fori est dubium, dubio levi, imò levissimo, quod [ut supponitur] moraliter vinci non potest. Igitur non potest Judex secularis jure, quod certò possidet in delinquentem, spoliari, per superveniens dubium jam recensitum. Et consequenter potest contra eum juridicè procedere, & de jure punire, ut in *num. 774. Recole dictum quæ sequi.*

780 Denique pro hujusmodi casibus irreparabilibus, & extraordinariis recurrit propositio servata, doctrina Patris Tancredi *relata num. 663. & 676.* & Castrop. *num. 713.*

QUÆRES VI.

781 Quando, & quomodo Clericus traditur Curia seculari?
Respondetur, tunc tradi posse, quando se immiscet enormibus, c. Contingit, &

c. Perpendemus de sent. Excom. Castrop. *parte. 2. dist. un. tr. 1. 2. punct. 6.*

782 Enorme dicitur delictum illud, quod in malitia, & fæditate supra modum exuberat, ac excedit. Quod prudentiæ probi viri dignoscendum remittitur. Enormia, seu immania, sunt primo loco Hæresis, quæ est Rebellio contra Majestatem supremi Regum Regis. Inde Rebellio, & crimen Læsæ Majestatis in Principem, Perduellio, falsificatio Monetæ, Latrocinium, Homicidium, Adulterium, Raptus, & similia, quæ numerantur, & explicantur in *som. 2. n. 62. ad 65.*

783 Spectato autem jure communi, ob nullum crimen quantumvis enorme Clericus est Curia seculari tradendus, nisi fuerit incorrigibilis. Castropal. *cit. nu. 4. ex c. Cum non ab homine. c. Clerici de Excessibus Prælatorum in 6. c. Felices de Pœnis in 6. c. tunc de pœnis*, ubi Pontifex injungit Prælati Ecclesiasticis, Clericos in enormissimis sceleribus. 1. Sodomix, 2. Occisionis Cardinalis, 3. Latrocinii, & similibus deprehensos, punire, 1. depositione, & detractione in Monasterium, 2. ita ut vita sit illi mors, puta immuratione, perpetua reclusionem in ergastulo; 3. Degradatione à suis ordinibus, & detractione in arcem Monasterii. Non injungit autem, ut Curia seculari tradantur, adeoque aperte colligitur, ad tradendum Clericum Curia seculari ex jure communi requiri repetitionem delictorum, & incorrigibilitatem.

784 Incorrigibilis dicitur Clericus ex jure communi, si ter monitus, 1. Sub depositione, 2. Sub Excommunicatione, 3. Sub Anathemate. *Ex cap. cum non ab homine, de Jurejurati*; ex consuetudine verò, si ter monitus sub excommunicatione, adhuc contumax perseverat.

785 Ab hoc autem requisito incorrigibilitatis, & tria monitionis, excipitur primo

Ass. finium, ex cap. i. de homicidio in 6. Debet verò prius constare de delicto, & talis à Judice Ecclesiastico declarari. Et tunc eo ipso, quo Clericus per declarationem authenticam fuerit à Judice Ecclesiastico declaratus assassinus, statim jurisdictionis est secularis, & ab ea juridicè puniendus.

786 Secundo. Excipitur Hæresis, hoc pacto, quòd ad hoc ut pro crimine hæresis Clericus Curie seculari tradatur, non requiratur incorrigibilis modo recensito, quæ triplicem monitionem supponat, ut in num. 784. & qualis pro aliis delictis exposcitur, sed requiratur, & sufficiat Relapsia, nempe hæresis repetita post sententiam, ex cap. Ad abolendam, de Hæreticis, cap. Super eo, & cap. Accusatus de Hæreticis in 6. Tunc namque à jure incorrigibilis judicatur. Et sic ut quis pro hæresi Curie seculari tradatur, adhuc requiritur incorrigibilitas, quæ unicam monitionem authenticam per sententiam supponat.

787 Tertiò. Excipitur casus, quo Clericus sine habitu, & tonsura enormibus se immisceat; Canones enim, qui incorrigibilitatem, & trinam monitionem exposcunt, loquuntur de Clerico, qui cum habitu, & tonsura enormibus se immisceat, qui privilegium Clericale non amittit, ex c. i. de Apostatis, C. ex parte 2. de Privilegiis, & C. Contingit de sent. excomm. Unde qui sine habitu, & tonsura enormibus se immisceat, potest Curie seculari tradi, absque eo, quòd præcedat trina monitio; quia eo ipso privilegium Clericale amittit, maxime ex jure novo Conc. Trid. Castrop. c. n. 5. Diana p. 1. r. 2. ref. 33. v. nu. 733.

788 Qui rixè subdit. Requiritur tamen, ut per sententiam Judicis Ecclesiastici notum sit, Clericum enormibus se immiscere, & sine habitu, & tonsura incedere; aut cum habitu, & tonsura incedentem monitum ter esse, ne enormia committat; aliàs Judex secularis judica-

re, & punire illum non poterit. Quia qualis tribuens jurisdictionem, prius probanda est. Si quis aliena, ff. de Judiciis. Quæ probatio non à Judice seculari, sed ab Ecclesiastico, in Clericus subjicitur, facienda est. Eodem modo quia Clericus regulariter Curie seculari non traditur, nisi prævia degradatione in Ordinibus; Degradatio autem fieri non potest nisi à Judice Ecclesiastico, & ex prævia probatione, & sententia declaratoria delicti, & ver. Degradatio.

789 Denique Castrop. cit. nu. 6. addit. Dixi: Spectato jure communi; ob nullam causam Clericum tradendum esse seculari Judici puniendum, nisi incorrigibilis fuerit; ut tamen indicarem, ex recepta consuetudine, sepe in nulla incorrigibilitate expectatà, si delictum nimis atrox sit, & scandalosum, ac à temporibus, & prudentibus judicatur, Republicæ venire tale committentem à gremio Ecclesiasticarum personarum pelli, & ultimo supplicio affici, ut de facto sepe ita judicatum est. Ergo alienum esset à ratione hanc penam executioni non mandari. Neque enim privilegium Ecclesiastica immunitatis, in favorem, & honorem status Clericalis introductum, in illius inde rem convertendum est: sic Covarr. & c. Fatuatur. & c. Et quidem practicum videmus, Clericos Rebelles Curie seculari tradi, & ultimo supplicio affici, nullà monitione præviā, nullaque incorrigibilitate expectatā: v. n. 676.

790 Denique Urb. III. per Bullam In premissa editam 1627. nullam mentionem faciens de incorrigibilitate, absolute statuit, persona Ecclesiastica, sive secularis, sive Regularis in locis duntaxat Italiae existentes, quæ aureas, vel argenteas monetas tondere, fabricare, colorare, vel aliàs adulterare præsumperint, præviā degradatione esse Curie seculari tradendas, ultimo supplicio puniendas. Præfata autem Bulla non comprehendit Soci-

lian, quia non exprimit insulas coactæ jacentes, quæ in odiosis non veniunt nomine Italiae, nisi exprimentur.

De Immunitate agunt Diana p. 1. rr. 1. & 2. p. 3. 4. 5. & 6. rr. 1. Castropal. part. 2. disp. 1. Bordonus ref. 2. Tancredi tom. 3. rr. 1. lib. 4. Alarius lib. 2. ver. Imm. Fagnanus lib. 3. tit. de Immunit. lib. 1. C. Consuetudines de consuetudine, ibid. cap. Magnus de Obligat. ad ratoc.

GABELLA

791 *Si alio publica, à Principe imposita iudicis ad sua domus sustentationem & Regni conservationem*, puta ad præsidia retentionis, ad bella gerenda, ad Pontium, Maritimum, ac Navium conservationem, & ad illa pro Regni custodia necessaria providenda v. xxm. 800.

Ugabellæ sit iusta, requiritur iustitia ex parte quatuor Causarum, efficientis, materialis, formalis, & finalis. Ità ut si gabellæ sint iniustæ, seu sint impositæ, aut auctæ, præterquam in casibus à jure, seu speciali Sedis Apostolicæ licentia permissis, tam imponentes, aut augentes, quàm imponi, aut augere exigentes, incidant in Excommunicationem Bullæ Cæsar. §. 5. latam.

792 Ex parte efficientis, pro iustitia requiritur, ut, qui imponit, sit Princeps supremus alium Superiorem in temporalibus non agnoscens, vel inferior de mandato supremi. Unde gabellæ imponere non potest Provincia, Civitas, &c. nisi ex consuetudine legitima, aut privilegio; quo gaudet Urbs Barcinensis. Mendo ver. Gabella.

793 Potest Princeps aliquem sibi, & communitati benemeritum, etiam cum suis descendens à solutione alicujus gabellæ eximere, ut infra dicemus de Monte Pietatis.

794 Ex parte Causæ materialis, seu civilis, ut in l. v. Cod. de vectigal. in leg. omnium

ibid. decernit, ut gabellæ imponantur solum in rebus mercimoniis, & negotiationis causa dona in aliam Provinciam, aut Urbem asportatis, tam ingrediendo, quàm exeundo. Unde ex præfato Jure non sunt licitæ gabellæ impositæ super victualibus frumento, pane, vino, oleo, carnibus, &c. Toletus lib. 5. c. 74. Cajet. ver. Vectigal. quia proportionem non servant, cum æquè gravent pauperes, ac divites.

795 Suarez tamen de leg. lib. 5. c. 16. & Dian. p. 2. tract. 17. ref. 28. tenent, gabellæ super victualibus impositas non esse injustas, si consuetudo adsit; quia lex civilis potest per consuetudinem abrogari. Et illa oppressio pauperum, in quantum æquè gravantur, ac divites, compensatur per hoc, quod cum tales gabellæ minutim, & quasi insensibiliter solvantur, minora patiuntur incommoda pauperes, quàm si censu eapitis, aut patrimonii gravarentur.

Certum tamen est, eas esse iustas, si consuetudo legitimè præscripta vigeat, & publica necessitas adsit, ac gabellæ super mercibus non sufficiant.

796 Sub nomine gabellæ comprehenditur, Primò Tallia, quæ imponitur subditis solvenda proportionem habita ad eorum bona, quæ etiam vocatur *Imposito*, & *Collecta*, quæ solet imponi aliqua communi, & publicæ necessitate urgente; ut titulo matrimonii à Principe contracti, veluti ad ornatum uxoris, & ad sponsalitiū splendorem, juxta Regionis consuetudinem.

797 Secundò venit tributum, & pensio de solvenda annata, aut media annata super officiis, & muneribus concessis à Principe.

798 Angaria autem, & Perangaria non sunt reputanda inter gabellæ, quia sunt iniustæ; sunt enim *Coactio iniusta ad onus merè personale, aut mixtum ex labore personali, & mu-*

munere aliquo persolvendum. Angaria est onus merè personale, Perangaria onus mixtum,

799 Ex parte *Causa formalis* pro iustitia requiritur, ut servetur proportio tam vassalorum inter se, ut in n. 794. quàm ad vires Regni; nam si vires Regni non sufficiunt, injusta est gabella; & si vassalli sint plus æquo gravati, tenetur in conscientia Princeps gabella s. minuire.

800 Ex parte *causæ finalis* requiritur iusta causa, nimirum publica necessitas, & communis utilitas, ut in n. 790. Siñe iusta causa non potest Princeps gabellas imponere, aliàs peccat, & ad restitutionem tenetur.

801 Si gabella sit imposita ob determinatum finem, eo cessante continuari non potest, nisi instet alia æqualis necessitas; quia tunc commutatur materia. Mendo cit. num. 7. v. n. 822.

802 Pro quantitate gabellæ non potest certa regula tradi, sed est remittenda arbitrio boni, & periti viri, qui attendere debet necessitatem, & proportionem, juxta superiùs dicta; adeoque Principes non debent gabellas imponere sine maturo timoratorum, & peritorum Theologorum, ac Jurisperitorum consilio.

803 Diana p. 1. tr. 2. ref. 132. tenet non esse injustam gabellam, si excedat octavam partem valoris rei, dummodo ceteræ conditiones concurrant.

Ritè autem de iustitia gabellæ dubitat Corsetus cum aliis apud Dianam cit. si excedat octavam partem valoris rei, est namque excedens. Cui favet *lex de Præstatione, C. de veltigalibus*, talem excessum prohibens.

Et quamvis dicta lex valeat pro Regnis Imperio subjectis [ut ait Diana] potest aliis inservire pro exemplo.

Et quidem in nostra Urbe Panormi praxis

est, & præfixio, ut pro gabella solvatur decima pars, & aliquantò minus valoris currentis rei, putà mercium; pro qualibet namque quantitate valoris currentis rei solvuntur proportionatè duo, grana decem, & novem, & partes grani, videlicet, tarenus unus, & quatuor partes grani pro ratione Regiæ Capitanie grana decem, & octo, & quatuor partes grani, pro ratione Regiæ Doganæ; & ceteris unus pro gabella novi impositi.

Hoc pacto ut plurimum locorum cives sunt immunes à portione gabellæ granorum decem, & octo, & quatuor partium grani spectantis ad Regiam Doganam, tales sunt Civitates Urbis Panormi, & quamplurimum locorum, qui solum alias duas portiones tarenorum duorum, & quatuor partium grani solum tenentur pro qualibet uncia valoris mercis. Aliorum verò locorum cives solvere tenentur omnes tres portiones ad summam tarenorum duorum, granorum decem, & novem cum duabus partibus grani; unde illi vocari solent vulgo *Franchi*, isti *Rendabiles*.

804 Si iustitia gabellæ non sit certa, sed sit opinione, Princeps non potest sequi opinionem probabilem, relicta probabilioris sequitur ex dictis num. 74. & à n. 108. quia agitur de iustitia commutativa, & de spolianda subditos bonis, quæ possident. Mendo ver. Gabella n. 2.

GABELLAS SOLVERE NON TENENTUR

805 **E**cclésiæ, loca pia, & Ecclesiastici sive Clerici, sive Religiosi utriusque sexus, ut n. 755. & à num. 704. ad 715. Qui non possunt directè, aut indirectè gravari gabellis, tributis, & aliis oneribus, neque super bonis patrimonialibus, sive illis ad quorum titulum sunt ordinati, sive aliis quomodolibet eis provenientibus, v.gr. titulo hæreditatis

donationis, &c. quia jura n. 712. relatione indistincte loquuntur.

Indiretè gravantur Clerici, si gabella super re imponeretur, non principaliter in gravamen Clericorum, sed generaliter in gravamen omnium, ita ut Clerici illam emerent sub eo gravamine.

806. Non eximuntur à gabellis Clerici, 1. Si habitum Clericalem assument in fraudem gabellarum absque intentione in eo statu permanendi: sequitur ex num. 758. & 759. quia frans nemini patrocinatur. 2. In bonis ex donatis, v. gr. à parentibus donatione apertam, in fraudem gabellarum, ut nimium Clericorum scuto non sint subiecta gabellis, v. n. 715, 717, 734, 735, 736. Denique ex rebus, & fructibus, quos Ecclesiastici vendunt, solvi debet gabella. Mendo ver. Gabella n. 13.

QUÆRES

807. An possit Princeps ob publicam necessitatem gabellam imponere solvendam nedum à laicis, verum etiam ab Ecclesiasticis?

Resp. posse, quinque concurrentibus conditionibus.

Prima est. Ut Necessitas, vel utilitas sit magna, & evidens, ex cap. Non minus, 4. de Immuni.

808. Secunda. Ut facultates laicorum non sufficiant, ex cit. cap.

Tunc autem non sufficere dicuntur, quando ex una parte facultates communitatum deficiunt, & ex alia cives (si Ecclesiastici excluderentur) cogerentur se privare illis, quæ sunt necessaria ad vivendum secundum convenientiam sui status. Si verò facultates communitatis ad necessitatem sublevandam sufficiant, neque laici particulares possent gravari, ut ex n. 800. Diana p. 1. tr. 2. ref. 133.

809. Tertia. Ut necessitas, vel utilitas sit magna communis laicis, & Clericis, ex cit. cap.

810. Quarta. Ut Episcopus, & Clerus deliberent, & consentiant; ex cit. cap. Nomine Cleri non venit solum Capitulum Cathedralis, ut tenent plures, sed omnia Capitula Urbis, & Vicarii foranei Diocesis; quia omnes gravantur, & sic omnes cognoscere debent qualitatem necessitatis, ut deliberent, an, & quantum debeant concurrere. Item veniunt etiam Capitula Religionum, si Religiosi sint comprehendi, Diana p. 5. tr. 1. ref. 11.

811. Quinta. Ut prius de tali contributione consulatur Summus Pontifex, & ejus habeatur licentia, & cap. Adversus de Immunit. ita ut solus consensus Episcopi, & Cleri non sufficiat, nisi periculum esset in mora: quo casu, si duratio gabellæ non esset modica, facta impositione de solo consensu Episcopi, & Cleri, consulendus statim esset Summus Pontifex pro approbatione. Cum autem hujusmodi licentiæ impetrantur, sunt prius ab Episcopo audienda capitula Clericorum, & eorum, de quorum interesse agitur.

812. Gabella denique his concurrentibus conditionibus jam imposita, exactio non potest fieri à Judice laico, sed per personas Ecclesiasticas ab Episcopo deputatas. Constat ex Bulla Urb. VIII. pro Ducatu Mediolanensi.

813. Publica necessitas, vel utilitas est: Reparatio pontium, fontium, murorum Civitatis, viarum publicarum, alluvionum ex fluminibus cum damno agrorum, aut Urbium. Annona. Famis. Bellum. Pestis, &c. At super nulla ex his, aut aliis necessitatibus possunt ab Ecclesiasticis contributiones expolci, nisi recensitis quinque concurrentibus conditionibus; sed omnino communibus contributionibus sunt exempti.

814. Nec dicas, Ecclesiasticos obligari ex beneficio à laicis accepto, quod est commune. Quia (ut optime discutit Castropal. p. 2. disp. unica tr. 12. punct. 9. n. 4.) *Eslo beneficium commune*

commune sit Clericis, & laicis, sumptus non debent esse communes: dignitas enim clericatus petit, ut aliquo privilegio specialis fruatur, sicut enim privilegium militiae, & regimini eximere solet militem, & magistratum ab iis contributionibus communibus, tamen si de beneficio communi aequanimiter participant: sic dignitas clericatus eximere poterit Clericum ab his oneribus. Adde Clericos hoc beneficium à laicis acceptum aliis beneficiis compensare: ipsi enim Clerici specialiter concurrunt ad subventiones pauperum, reparationem templorum, & illorum ornatum, & cultum: quia omnia in utilitatem cedunt laicorum. Ergo hoc sumptus sufficienter compensant sumptus laicorum.

815 Insuper publicâ necessitate suppositâ, quinque conditionibus concurrentibus, & licentiâ Summi Pontificis obtentâ, quæ Ecclesiasticos omnes, etiam Regulares, comprehendat; adhuc ab omni onere, & contributione excipiuntur, & eximuntur Fratres Ordinis Minorum de Observantia S. P. Francisci, Reformati ejusdem, & Capucini; quia nil proprii possident, sed vivunt de puris elemosynis manualibus, aut à pietate fidelium legatis, quarum nullum dominium habent, aut proprietatem; ut meminit Conc. Trid. sess. 25. de reformatione c. 3. & liquet infra ver. Legata Minorum.

Hinc, Cum Alex. VII. pro urgentissima necessitate contra Turcas Germaniam, & Insulam Cretæ invadentes, per Bullam Cum Divina 1669. editam indixisset sex Decimas per decennium in subsidium solvendas super fructibus omnium Ecclesiasticorum, etiam Regularibus comprehensis, per totam Italiam, & insulas coadjacentes; fuit declaratum per Epistolam Thesaurarii Gen. sub die 20. Maii 1662. Subcollectoribus missam, Fratres Minores Observantes S. Francisci non

teneri ad dictam contributionem, & impetum, ne iisdem super hoc molestiam inferrent. Lantusca ver. Gabellann. 3. v. n. 824.

Qui nu. 6. refert etiam aliam Decis. Trid. Gen. & Congr. Prælatorum Cameræ, quibus injungitur conductoribus publicis laicorum, ut non possint adstringere Fratres Minores Observantes ad carnem in suis laicariis sumendam, sed quod possint in aliis locis propinquis sumere, ubi valet minor pretio habere.

816 Ab excommunicatione non excusantur, qui exigunt, aut exigi mandant gabellam ab Ecclesiasticis, cum animo eas restituendi fine anni, quamvis dicant, id facere ad vandas fraudes officialium gabellas exigentium. Duardus, & alii apud Dianam p. 1. n. 276. 44. quia cogunt antea ad solvendum, quod est onus, & incommodum Clericis.

Subdit tamen Diana cit. in nostra Urbe Panormi sine scrupulo observari consuetudinem hanc solvendi Clericis in fine anni (ut vulgo dicitur) lo scasciato, pro gabellis per eos antea solutis; quia hoc fit, ipsis Clericis non quidem privilegium renunciandum, sed consentientibus, & de licentiâ Summi Pontificis.

MONITUM

817 Si aliquando vides onera imponi, & aliter fieri. Si tuam vis servare Conscientiam, Deum, ejusque Judicium reprobare; non ad facta, sed ad ea, quæ de jure fieri debent, attendas. Et interim Sacrum Canonem Concilii Lateranensis cap. 4. præ oculis habeas, qui est, ut sequitur.

818 Non minus, &c. In diversis mundi partibus Consules Civitatum, & Regum, res, necnon & alii, qui potestatem habere videntur, tor onera frequenter imponunt Ecclesiis, ut deterioris conditionis faciant.

PARLAMENTUM REGNI SICILIÆ,
ET NEAPOLIS819 **E**st Conventus Procerum Regni pro
causa publica congregatorum.

In Sicilia ad illud concurrunt tria Regni
brachia, Ecclesiasticum, Demaniale, & Mili-
tare. *Ecclesiasticum* componitur ex Archie-
piscopis, quibusdam Abbatibus & Prioribus.
Demaniale ex Procuratoribus Civitatum, &
Castro-um immediatè Regi subje-ctorum.
Militare ex Baronibus obligatis ratione feu-
di ad servitium militare.

820 Et quia ut plurimum congregatur
pro donativo Regi præbendo, pro iustitiare-
quiritur iusta causa, puta necessitas ex parte
Regis petentis, & sufficientia vitium ex parte
Vassallorum. Super qua Regis necessitate
credendum est à Parlamentariis ipsi Regi,
quia est necessitas in facto proprio Regis. in
quo semper præsumi debet iustitia causæ, nisi
constet de iniustitia. Maxime attendenda est
causa formalis, & finalis, ut in gabelis, n. 799.
& 800.

821 Hinc monentur Proreges piissimi, &
timorati Parlamentarii, ut solerter iustitiam
donativi, atque vassallorum, & universitatum
vires considerent, ne in extraordinariis do-
nativis, quæ præferunt, Regno onus impo-
nant, quod sustinere non valet. Adeoq; con-
sultare debent peritos simul, & timoratos
Theologos illos, quos à pernicioso adulationi-
nis vitio, & à rerum temporalium desiderii
maximè alienos esse cognoverint, eoq; etiam
contradicentes, gratanter, ac benignè reci-
pere.

822 Notat Diana cit. qu. 22. in fine: Eccle-
siasticos, qui intrant in Parlamento, non tene-
ri ad donativum, nisi sponte offerant. Sin Bre-
vi Apostolico ita in specie determinatum est.

823 Et

Q

Pars. Exam. Ecclesiast. Tom. I.

823 Et etiam tunc Fratres Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia, atque etiam Reformatorem, & Capucinum, ad donativum non tenentur, nec obligari possunt: constat ex dictis n. 815. Et ita servatur in praxi.

QUANTUM AD NUMERUM SUFFRAGIORUM.

824 Si Parlamentum sit pro donativo Regis, sufficit major pars. In Regno autem Siciliae requiritur, ut concurrat brachium Ecclesiasticum, ita ut non sufficiat, si major pars brachii Demanialis, & Militaris concurrant, nisi etiam brachium Ecclesiasticum concurrat, in quantum supponitur Ecclesiasticos loqui liberius, & sine metu.

825 Si Parlamentum sit pro dando donativo Pro-Regi, omnino prius ad valorem requiritur licentia Regis, & non sufficit major pars, sed suffragia omnia concurrere debent; quia hoc donativum est omnino liberum, & perfecte voluntarium, adeoque omnes consentire debent. Ad differentiam de donativo Regis, quo quidem (ut rite notat Diana) nomine est donativum, & revera est servitium, quod Regi praestatur, ad eum a necessitatibus sublevandum; & maxime, si necessitas sit pro eodem Regno.

Item omnia suffragia requiruntur, si in Parlamento (ut etiam solent) agatur de admittendo aliquem exterum in Regnicolam. In qua re attendi debet, an sit spes, quod talis acceptatio sit futura utilis Regno, minime obnoxia, qualis fortiretur, si exter admittitur, officiis, aut beneficiis obtentis, occasione [quae istis est facilis] capta, recederet officiis, aut beneficiis commutatis, & pensionibus impositis pro se retentis; quod utique cederet in Ecclesiae, ac officiorum perniciem, & in praedictum Nationalium.

826 In Parlamento, in quo omnia suffragia sunt necessaria, si agatur de re injusta, non potest Parliamentarius se absentare; qui per suum votum negativum potest injustam conclusionem impedire, adeoque permittendo peccat. Nec potest majori parti se subscribere, si ei certo constet injustitia conclusionis. In dubio autem; si major pars, aut sanior, certo, aut probabilius judicet de justitia potest dubium deponere, & majori, aut saniori parti se conformare. Donatus tom. 1. p. 2. q. 16. Eadem ratione Procurator universitatis, licet sit constitutus cum facultate substituendi, non potest substituere alium, quem praevidet faciliter in conclusionem injustam condescensurum.

827 In Parlamento, ubi sufficit major pars, ut de donativo Regis; si conclusio est injusta, tunc intrat peccatum, & onus restitutionis.

828 Quantum ad peccatum, omnes peccant mortaliter, etiam si major pars jam suffragaria sit; quia omnes positive ad rem peccaminosam positive concurrunt. Hinc Exod. 23. scriptum reperitur: *Non sequeris turbum ad faciendum malum: nec in iudicio plerorumque acquiesces sententia, ut a vero devias.*

829 Quantum vero ad restitutionem, solum priores, qui majorem partem constituunt, ad restitutionem tenentur; minime posteriores, quia solum priores sunt causa efficax substantiae damni, seu conclusionis impiorum; posteriores autem solum concurrunt (ut ita dicam) ad modum actus, nempe ad majorem plenitudinem suffragiorum. Quia ratione peccat, at non tenetur ad restitutionem, qui concurrens efficaciter non ad substantiam actus furti, sed solum ad circumstantiam, aut ad modum actus ut infra ver. Qui restituere tenentur.

830 Unde dictum illud, quod minor pars possit,

possumi teneatur se subscribere majori parti, & approbare, quod est a majori parte conclusum, & sumptum ex l. Quod major pars, & l. Aliud, & referitur, de Regulis juris, est verum de eo, quod presumitur iustum, & melius; aut in dubio, si minor pars de iustitia dubitet, & major pars, maximè sit sanior, pro certo, aut probabilius fiat pro iustitia, tunc quidem potest, aut tenetur minor pars dubium deponere, & majori, maximè saniori, parti se subscribere, & approbare conclusum.

831 *Herge* [ait Diana in Summa] *we-*
hauferent, si a Parlamento pro ea die se ab-
sente, dum absq; magna singularitatis, &
prævia nota pro iustitia loquar, & suam con-
scientiam exonerare non possunt; nam id in ta-
bula scripti posse concedit *Valerius ver. Suffra-*
giu, diff. 2. in fine, & *Ledelsina tom. 2. tr. 7.*
6. 2. Cocl. 24. quia nimis græve videtur ali-
quem, ut cum tanto incommodo, & periculo
resistat Parliamentariorum torrenti.

832 Recentiori, qui restituere tenentur, te-
nentur singuli in solidum, quia singuli sunt
causa totalis, minimè totalitate causæ, sed to-
talitate effectus: ita Com. ut infra ver. *Posses-*
se male fidei.

833 *Stroverford*, apud Dianam par. 4. tr.
4. r. 79. tenet, singulos esse causas partiales,
quia singulorum concursus non est sufficiens
sed ex omnibus simul fit unus concursus suffi-
ciens, & efficax. Adducit exemplum de plu-
ribus navim trahentibus, qui ob dictam ra-
tionem sunt causæ partiales, ac proinde non
debetur singulis tota merces; adeoque, sicut
quando profunt, non debetur singulis tota
merces, sed debent illam inter se dividere; ita
quando obijunt, non debent singuli suam re-
parare partem. Item tenet de pluribus ad
eandem injuriam concurrentibus, quoties
singulorum concursus sine aliorum concursu
sui iustus est efficax.

834 At non est à communi recedendum;
quia ex hoc, quod singuli non sufficiant, so-
lùm sequitur, quod sint causæ partiales par-
tialitate causæ, & influxus; minimè quod non
sint singuli causa totalis totalitate effectus, nã
ex quo sine singulis iniustitia non fieret, tota
iniustitia singulis attribuitur.

835 Id verum est, quod in dubio, an tuum
suffragium fuerit de primis, & efficacibus, an
verò de sequentibus, peccasti quidem, sed
non teneris ad restitutionem; quia in dubio
melior est conditio possidentis.

PRAXIS PARLAMENTI.

836 *Parlamenta Generalia*, singulis tribus
annis in hoc Siciliae Regno congre-
gari solita, differri solent ad sex, aut plures an-
nos.

837 In his Excell. Pro-Rex ex parte, & no-
mine Suae Majestatis cunctis parliamentariis
proponit Primò Regis necessitatem, de con-
firmatione, & continuationem septem vete-
rum annualium donativorum, videlicet: Pro
Regia Curia, pro Triremibus, pro Palatiis,
pro Munitionibus, pro Aedificiis, pro Regni
Deputatione, pro Pontibus, Turribus, & Ro-
gentibus. Hoc dicitur Donativum Ordina-
rium, quod continuari solet per tres annos: ut
in num. 841. Cujus Donativi Brachium Ec-
clesiasticum solvere solet annuatim sextam
partem.

838 Insuper Sua Excellentia proponere
solet ex parte Suae Majestatis peculiarem
aliam Regis necessitatem, sive in ministe-
rium proprium ipsius Regis, sive ob bella su-
stinenda, sive ob ejusdem Regni necessita-
tem, & utilitatem, ut contingit in elapso
Parlamento, de anno 1698. ad reficiendum
defectum monetæ veteris jam adulteratæ,
ac mutilatæ, cum monetâ nova ejusdem
valoris

Q 2

valoris

valoris, ad Regis rationem cum antiqua commutanda, ad Monetarium fraudes Regno perniciosas eliminandas. Ob quam peculiarem necessitatem aliud donativum à priori distinctum exposcit, & hoc vocatur donativum extraordinarium, quod solum primo anno, & pro unica tantum vice solvitur, quodque solet esse duocentum millia scuta, cujus donativi Brachium Ecclesiasticum pariter sextam partem solvere solet.

839 His uti supra prepositis, Caput totius Parliamenti, qui solet esse Archiepiscopus Panormitanus, ut pote Brachii Ecclesiastici Caput, pro cunctis respondet: *Quod, quando consilia inter tria Parliamenti Generalis brachia habebuntur, attenduntur, que attendenda erunt, & responsum dabitur.* Inde.

840 In prima sessione Brachium Ecclesiasticum, ante omnia, Actum protestatorium emittit, quod cuncta Ecclesiasticorum Parliamentariorum suffragia intelligantur sub hac conditione lata, nimirum, quod si donativa, quae concluduntur, non venirent confirmata à Summo Pontifice, tunc emissia suffragia intelligantur irrita, ac nulla, ac si non fuissent emissia.

841 In sessionibus sequentibus attentè consideratis, atque perpensis dictis: à n. 819. ad 835. si iustitia repertatur, fit Primò Conclusio, & Oblatio Regi super septem Donativis antiquis annualibus per tres continuos annos: ut in n. 837.

842 Et quia tribus elapsis annis, solet recensiti donativi ordinarii exactio continuari titulo commodati, usque ad novum Parliamentum futurum; omnino attendendum est ad talem exactiorem, & solutionem, elapsis jam tribus annis donativi, non posse sub recensito, aut alio titulo adstringi Ecclesiasticos; quia jam pro iis sinem habuit licentiam

Summi Pontificis. Et sicut conclusione donativi facta, non potest exactio, & solutio ex re incipi, & executioni mandari quantum ad Ecclesiasticos, nisi prius accedat licentia, & assensus Summi Pontificis, qui proinde non possunt adstringi; ita ea licentia terminata non potest exactio ex jure quantum ad illa continuari, ita ut non possint adstringi, & constat ex dictis de immunitate reali, & gbellis: v. n. 811. & 866.

843 Verum tamen est, quod in novo Parlamento proponitur, non solum continuari septem donativorum ordinariarum ad alios tres annos, sed etiam confirmatio eorumdem septem donativorum ordinariarum titulo commodati exactorum per annos intermedios ab elapso triennio Parliamenti praeterito, usque ad praesens novum; & utraque, videlicet tam confirmatio, quam innovatio, concluditur, & quantum ad Ecclesiasticos, per utraque petitur assensus Summi Pontificis.

844 Postea fit conclusio, & oblatio Regi de donativo extraordinario: ut in n. 838.

845 Inde in praemissorum donativorum oblationem, solet Parliamentum concludere petitionem trium gratiarum apud Regem faciendam in beneficium Regni.

Denique Parlamento concluso, accedunt ad Excell. Proregem, tria brachiorum capta; cui conclusa referunt, & tres gratias petunt.

De Parlamento, agit Diana par. 1. tr. 3. ALIENATIO RERUM, ET BONORUM ECCLESIASTICORUM

846 **E**st prohibita ad favorem Ecclesiae, ex utroque Jure Divino, & Canonico; nam bonorum Ecclesiae Clerici, & Monachi non sunt domini, sed usufructuarii, & Praelati sunt ministri, & coloni. Unde

Levit. 25. dicitur: *Terra quoque non vendetur perpetuum, quia mea est, & vos advena, & coloni mei estis.* Et in cap. cum ex parte, de iust. in 6. dicuntur patrimonium Christi; adeoque ad Christum, seu eius Vicarium spectat de illis disponere.

847 Alienatio igitur, cum sit favorabilis Ecclesie, hic non accipitur proprie, & strictè, prout est translatio domini directi; sed improprie, & largè, prout est translatio cuiuslibet domini tam directi, quam utilis, aut juris utrius. De quibus infra: verb. *Dominium*.

848 Hinc prohibetur venditio, donatio, permutatio, &c. in quibus dominium directum transfertur. Item infeudatio, hypotheca, emphyteusis, locatio, & conductio ultra meum: Et oppignoratio, in quibus transfertur dominium utile, seu jus in re.

849 Nomine Ecclesie, veniunt ipsæ Ecclesie propriè dictæ, Monasteria Regularium utriusque sexus. Insuper Confraternitates, Hospitales, Eremitoria, & Pia loca, authoritate tamen Episcopi fundata, de quibus in 615. nam censentur loca Religiosa, & Ecclesiastica: minimè Collegia, Confraternitates, & secularium communitates, authoritate Episcopi non fundatæ. Illis igitur, non his alienatio interdicitur.

850 Res, quæ alienari prohibentur, sunt bona immobilia, & mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt.

Mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt, sunt vasa aurea, argentea, vestes, ornamenta, gemmae, & generaliter omnia illa, quæ fructificant, & triennio durant.

Vota argentea, quæ seorsum, aut simul dictum valorem excedunt, non cadere sub prohibitione, probabiliter putat Donat. 10. 1. par. 1. q. 45. cum Peregrino; quia hæc vota solent à votante redduntur, ut suo voto satisfiant, & non ordinantur in aliquem ulum

Ecclesie, sed otiosa manent in testimonium gratiæ acceptæ: subdit tamen, quod tutius sit assensum Apost. petere. Certum tamen est reliquas oblationes, & vota, putà cera, elemosynam, &c. posse alienari sine assensu Apost. uti cætera mobilia non pretiosa, quæ servando servari non possunt. Donat. cit. v. n. 934.

851 Mobilia, ut pretiosa dicantur, debere esse valoris centum aureorum, tenet Castropal. par. 2. disp. un. par. 15. §. 1. n. 2. Sed relictis cum com. dico, sufficere, & requiri, quòd excedant valorem viginti quinque aureorum; & ita declarasse S. Congr. dicunt Naldus, & alii apud Donatum 10. 1. p. 2. tr. 14. q. 48.

852 Scutum aureum, licet crescere soleat, aut decrecere, regulariter constituitur ex Juliiis tredecim cum dimidio. Donatus cit. 9. 37. Unde secundum hanc computationem constituunt Scuta trigintaquatuor argentea monetæ Romanæ, & serè triginta sex monetæ Siculæ.

853 Mobilia igitur, quæ non excedunt valorem viginti quinque aureorum, aut quæ non durant triennio, sed usu consumuntur, ut sunt vinum, triticum, oleum, lana, & similia, non cadunt sub prohibitione, de qua loquimur; adeoque alienari possunt.

ALIENATIO RERUM PRÆDICTARUM PROHIBITA EST

854 Jure Canonico, ex pluribus iuribus. Imaximè à Paulo 2. in Extrav. Ambitiosa cupiditati, communiter dicta Paulina Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 11. Urb. VIII. Per Const. de bonis Regularium non alienandis, & à Decr. Sac. Congr. Conc. ejusdem Urb. VIII. jussu edito; apud Donatum cit. 9. 2. In quibus prohibetur alienatio supra explicata, sub pluribus pœnis, nisi in certis casibus, & sub quibusdam solemnitatibus.

855 Casus, in quibus alienatio permittitur, sunt illi, in quibus adest Ecclesie necessitas, evidens utilitas, incommoditas, aut pietas. Mendo *ver. Alienatio num. 1.*

856 Insuper, ut in prædictis casibus, & causis: *de n. 447.* alienatio fiat, ex recensitis juribus requiruntur solemnitates quædam, videlicet. 1. Licentia, & auctoritas Prælati. 2. Tractatus, & consensus Capituli, seu communis, & subscriptio singulorum, saltem per Notarium. 3. Approbatio, & licentia Summi Pontificis, seu Sac. Congreg. Episcoporum, & Regularium. Prædicti namque casus, puta evidens utilitas, &c. solum sunt motiva ad licentiam impetrandam; & consensus Apostolicus se habet, ut forma actus.

857 Patres Theatini habent privilegium alienandi bona immobilia de licentia sui Generalis, sine S. Congr. consensu. Mendo *cit. num. 10.*

858 Pœnæ contra alienantes extra casus prædictos: *n. 847.* aut sine recensitis solemnitatibus, sunt quatuor. 1. Nullitas contractus. 2. Excommunicatio latæ sententiæ, tam contra alienantes, quam contra recipientes, quæ non est reservata. 3. Interdictum ab ingressu Ecclesie quoad Episcopos, & Abbates, & post sex menses addita est suspensio, à regimine, & administratione. 4. Privatio ipsi facto Prælatuæ illius Ecclesie, cujus bona alienarunt; quæ pœna est pro Prælati infectoribus, puta Commendatariis, Rectoribus, &c.

859 Dicitur pœnæ non incuruntur à subditis; quia *Extravagans* loquitur de Prælati, beneficiariis, & aliis administrationem habentibus. Insuper constat ex verbis Decreti Urb. VIII. jussu editi: *At proinde opera pretium putans illorum facilitatem aliquam ratione compescere: Speciali S. D. N. jussu, Generalibus,*

& Provincialibus, Capitulis, vel Congregationibus, Abbatibus, & quibuscumque aliis Superioribus Regularibus, cujusvis Ordinis, &c.

860 Nec incuruntur ab ignorante, quæ Bulla præsumptionem exposcit: *v. n. 696. tom. 2. num. 379.* excepta nullitate contractus: *ex num. 155.*

861 Cajet. in *summ. ver. Excomm. cap. 1.* in fine ait: *Quod hæc Decretalis non est ad receptam, & alicubi videtur recepta non tuler, sed quoad aliquid;* ita alii apud Donat. *n. 1. p. 2. tr. 14. q. 3.* Item Barb. Bonac. & alii apud eundem dicunt: *Extravagantem hæc receptam esse quoad nullitatem contractus, non vero quoad excommunicationem, & alii po-
nat.*

Et innuunt, quod sicut lex in nihilo recipi ad nihilum obligat, ita lex in una sola parte recepta, quoad illam solam obligat. Unde voluit praxim esse consulendam.

862 Insuper Mendo in *epit. cit. n. 1. 2.* pœnas in Extravaganti contentas in Hypotheca non esse receptas.

863 Quaranta, & alii apud Donatum cit. dicunt, Extravagantem ubique, & quoad omnes sui partes esse receptam; solum volunt privationem beneficii non incurri ante sententiam declaratoriam delicti.

864 Id certum est, recensitam Paulinam fuisse pluries confirmatam; maxime per Sac. Congr. Conc. Decreta: *ut in n. 845.* Et præsertim in Italia observatam video.

865 Addit Donatus *cit. n. 12.* Bene verum est, quod si Princeps scit, legem à se latam, & sufficienter publicatam, ab initio non fuisse receptam, nec observatam, & per decem annos tacet, sibi præjudicat, & censetur suam legem abrogare, quia ista taciturnitas, & dissimulatio, est revocatio saltem virtualis. Covarr. &c. Quaranta ubi sup. *v. n. 197. 244. 245. & 251.*

866 Consensus Apostolicus potest suble-

qui conclusionem, seu contractum alienationis, dummodo tamen non tradatur antea possessus quæ si antea tradatur, poenæ incurritur. Ex Declar. Clem. VIII. de anno 1599. Donatus cit. g. 26. Qui ritè advertit, non obstat conditionem in contractu appositam, dummodo consensus Apostolicus impetretur, seu obtineatur; quia protestatio erit illusoria, & contraria facto: vid. num. 842.

867 Tres possunt contingere casus, in quibus possit alienatio fieri absque consensu Apostolico. Primò. Si res sit exigui valoris. Ita cap. Terrulus 12. q. 2. Idem dicitur, si res stabiles sint minùs utiles, steriles, onerosæ, & plurimò commoditatis afferant, quàm utilitatis: & si utilitatem afferunt, est modica, hoc est, non excedit summam viginti quinque aureorum, uti suprà.

868 Secunda. Si bona sint incognita, incerta, aut difficillimæ recreationis. Clericatus cap. 33. num. 16. ex Rota par. 2. recent. de 631. v. num. 852.

Quod si talis res inculta, aut sterilis, post alienationem, ver. gr. post eniphyteusim, sit facta fructifera, & reducta ad culturam, tunc, si redeat ad Ecclesiam, non potest de novo ultra triennium locari.

869 Tertia. Si urgeat summa necessitas, Papa consuli, & adiri non possit, & periculum sit in mora; vel si transiret occasio utilitatis, si expectaretur Papæ consensus. Delbene tom. 2. cap. 17. dub. 23. num. 2. Ant. à Spir. S. de priv. regulari. 2. disp. 1. num. 162.

Quia necessitas non habet legem, in l. 1. ff. de off. Proconsul. Hinc Donatus cit. g. 21. n. 5. ait, Regulares, indigentes victu, si non reperiant, qui credito illi tribuat, nec possint expectare Papæ consensum, posse alienare, pignoralare, aut pœnuat ad cambium recipere: v. n. 894.

870 Eadem ratione, si grex pecudum, bovum, &c. sit in aliquo periculo vitæ, aut

destructionis, potest sine consensu Pontificis, de consensu tamen Capituli, alienari, ita tamen, ut gregis pretium conservetur ad alium emendum, transacto periculo; aliàs alienatio erit nulla: v. num. 884.

Pariter posse Prælatum ex justa causa, & utiliùs unam rem in aliam ejusdem Ecclesiæ transmutare, puta ex calice vetusto, & Ecclesiæ non necessario, facere Crucem necessariam; vel ex Oliveto, aut Sylva ferè inutili facere vineam fructiferam, & è converso; docet Ant. à Spir. S. de priv. regul. tract. 2. disp. 1. num. 165. Delbene tom. 2. c. 17. dub. 23. n. 11. cum aliis: v. num. 932.

871 Alienatio sine solemnitatibus facta rescindi potest tam ab Ecclesiâ, quàm ab emptore.

872 Qua rescissione facta sunt ab emptore restituendi fructus, utpote nulliter percepti, & omnia reduci debent in pristinum.

873 Prælati, aut alii, qui assumptione officii juramentum emittunt de non alienandis rebus Ecclesiæ, seu Monasterii, illud non violant, si cum debita causa, & solemnitatibus alienent; quia ad alienationes indebitas, & illicitas extendi intelligitur. Meudo cit. num. 7.

LOCATIO, ET CONDUCTIO ULTRA TRIENNium

874 **E**st prohibita. Hoc autem intelligi debet de terris, seu pradiis, quæ quotannis fructificant, seu suum justum ferunt fructum. Ita Donatus cit. g. 39.

Qui proinde ait, in Lusitania, ubi Oliveta non quolibet anno, sed uno biennio justum ferunt fructum, locari ad sex annos, ut sic conductores, tres possint percipere fructus. Et ita poterit ad novem annos locari prædium, si singulis trienniis fructificet; quia tunc unum triennium unico æquivalet anno, &

&

& Extravagans, respicit fructus triennales, minimè temporis spatium sine fructu. Ita Donatus.

875 Locatio rei fructificantis singulis annis, si fiat eidem per novem annos, est valida, & inde sustinetur per primum triennium; est autem invalida, & inde sustineri non potest per sequentes annos; quia lex irritativa solum quoad posteriores sex annos tali contractui resistit, minime quoad tres priores.

876 Quod si locatio fiat eodem tempore tribus personis, singulis per distinctum triennium, puta cum clausula, ut unius triennio finito, habeat locum locatio alterius: illicita, & nulla, uti supra; quia est in fraudem legis, & reverà est per novennium.

877 Locatio facta per triennium, non potest prorogari durante primo triennio, nisi conductor augeat mercedem; quia tunc ratione mercedis aucta de novo, est nova, & diversa locatio. Elapso verò triennio, renovari potest; quia tunc est relocatio, seu distincta, & diversa locatio ad triennium.

878 Quod dicitur de re stabili, dicendum etiam venit de redditibus, & fructibus ad beneficia, aut ad Ecclesias spectantes; quia lex prohibet omnem actum, per quem transfertur jus in re. Hinc non potest Beneficiarius concedere in emphyteusim fructus beneficii vitæ durante: Et si ultra triennium locet, non tenetur successor stare locationi.

879 Bene verum est (subdit Donatus sic. q. 44. n. 2.) quod Clericus beneficiarius potest usufructum rei Ecclesiastica concedere, cum sola obligatione dandi scilicet commoditatem, & utilitatem capiendi fructus, vita sua durante; per hanc enim concessionem non transfertur aliquod jus in re, sed beneficiarius tenetur solum exhibere usufructuario commoditatem percipiendi fructum. Quaranta ver. Alienatio, &c.

880 Illud certum est, concessionem tetra ultra triennium, & in emphyteusim, non prohiberi, sed fieri posse absque assensu Apostolico, tribus concurrentibus conditionibus, constat per exclusionem, quæ in ipsa prohibitione ab Extravagante fit his verbis: *Præterquam in casibus à jure permixtis, ac rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo consuetis solitis, & cum Ecclesiarum evidenti utilitate.*

881 Unde rite colligitur, licitam esse locationem ultra triennium, ubi ad sit confectio do præscripta. Mendo cit. n. 2.

882 PLURA DE ALIENATIONE RESOLVUNTUR,

883 Certum est, quod loquendo de bonis patrimonialibus, etiam de illis, quorum titulum Clericus est ordinatus, potest Beneficiarius, aut Clericus, nedum ultra triennium locare, verum etiam alienare, vendendo, donando, &c. si aliunde habeat unde vivat; quia prohibitio cadit supra bona communia Ecclesiæ. Et constat ex Trid. relato in tom. 3. n. 48. & 62. Diana p. 8. r. 3. r. 23. Mendo n. 2.

884 Greges ovium, caprarum, &c. alienari non possunt sine causis, & solemnitatibus præscriptis; quia computantur inter mobilia pretiosa, quæque immobilibus comparantur; quoniam servando servari possunt, & ex eorum fructibus, quos quidem licet vendit, Ecclesiæ, seu Monasterio conservantur: v. n. 870.

885 Libri, qui in Monasteriis conservantur, si excedant summam 25. aureorum, alienari non possunt sine licentia S. Congr.

886 Quæ tamen conclusio (ait Donatus cit. q. 50.) limitatur: Primo, ut non procedat, quando libri paulatim venduntur, Sin meliores, & utiliores committantur, exceptione

cessionem 1. 2. q. 2. Secundo, quando libri successores venduntur, & inter unam, & aliam venditionem interponitur magna temporis mora: sicut eximo furta minimis in tali casu non censentur continuari, ita nec huiusmodi venditiones. Vide verb. Plura minuta furta. Item n. 899. & 934.

887. Annuus census alienari non possunt oblique assensu Pontificis; quia inter immobilia computantur; nam sunt constituti super rebus immobilibus, qui singulis annis fructificant.

888. Hinc annui census, & redditus diminui non possunt, si contractus in suo robore maneat, & non fuit rescissus; quia diminutio est species alienationis.

889. Si vero contractus fuit rescissus, & capitale fuit depositatum, & restitutum; tunc, si Monasterium pro investitione non inveniat fundum, tot reddens redditus, quot primum, sed minores, puta septem, aut quinque pro centum, quando primum reddebat decem; tunc licet potest investitio fieri pro minoribus; quia res tanti valet, quanti vendi potest, leg. pretia rerum. ff. ad legem falcidiam. Item dic, si tunc duo reperiantur fundi, unus reddens totidem, nempe decem, sed periculosa, alius reddens septem, aut quinque, sed secuta, & tu investias super minori; quia genus utilius rem Ecclesie, & legantis; nam plus valet quinque, aut septem certa, quam decem periculosa, uti experientia comprobatur.

890. Prælati, si repudiet legatum, aut hereditatem Monasterio relictam, non jam tamen adeptam, & acquisitam, non dicitur alienare; nec inde incurrit penas Extravagantiarum, licet possit ex alio titulo peccare, si sine iusta causa Monasterium his bonis acquisitis privet.

891. Ratio est, quia illa bona prohibentur Pius. Exam. Ecclesiast. Tom. 1.

alienari, quæ sunt Ecclesie, seu Monasterio incorporata, & actu ab eo possidentur; nam à recensitis iuribus prohibentur alienari bona Ecclesie: at antequam sint incorporata non dicuntur bona Ecclesie, sed dicuntur bona acquirenda, seu proximè acquisibilia, non acquisita: v. n. 1018.

892. Quare recolenda sunt dicta infra, de jure, & dominio. Jus namque est duplex: Ad rem, & in re. Jus ad rem est dispositio ad rem acquirendam, unde est jus imperfectum, quod non tribuit dominium rei. Jus autem in re est jus quæsitum, ratione cuius illud habens dicitur acquisivisse dominium rei; & hoc dicitur adeptum, & incorporatum. Tunc autem quis dicitur habere jus in re, quando quis per aliquem actum ad dominium requisitum rem fecit suam, puta per instrumentum ademptionis, per rei traditionem, per hereditatis aditionem, aut per acceptationem donationis, & legati, ut distinctius, ut in ver. Dominii proprietatis acquisitio.

Cum igitur ante acceptationem bona donata, aut legata non sint incorporata, sequitur, quod Prælati illa repudiants, non dicitur alienare bona Monasterii, aut Ecclesie.

893. Pariter, si quis Calicem pretiosum legasset, non posset Prælati, aut Rector Ecclesie pro eo pecuniam accipere post Calicis acceptationem, bene vero antea. Item dic de transactionibus, cessione litis, concordis, &c.

894. Regulares (casu consuetudinis legitime præscriptæ, aut extremæ necessitatis excepto: de quo in num. 869.) nec possunt super bonis ad eorum Monasteria spectantibus census imponere, nec pecunias ad cambium, vel mutuo accipere cum solutione lucri cessantis, aut damni emergentis. Ex Decr. S. Congr. Julii Urb. VIII. die 21. Maji 1629. apud Donatum cit. g. 68. quia sunt species

R

cies

cies alienationis, & modi eludendi mentem S. Congr. Unde vult, transgressores incurrere poenas alienantium.

In quare, Pelliz. de *Monialib.* c. 6. n. 29. inquit.

„Addo, quod si Monialis ex mutuo recipiat mille aureos cum pacto solvendi quinquaginta mutuant, quotannis ex annuis redditibus ipsi Moniali ad vitam concessis, & hoc, usque dum restituantur dicti mille, & ex titulo lucris cessantis; verè non dicitur alienare, nec incurrit poenas latas contra alienantes bona Ecclesiastica; & ratio est, quod quando Sacra Congr. prohibuit, ne Regulares recipiant mutuo pecunias cum solutione lucris cessantis, vel damni emergentis, loquitur solum in casu, quo fundus, unde colligi debent annui redditus, obligetur, & ipse fundus sit Monasterii. Unde fit, ut quamvis in casu proposito de licentia domini obligaretur fundus à consanguineo Monialis ei assignatus ad solutionem praefatorum reddituum; non ideo intervenireat propria alienatio, nec incurrerentur poenae latae contra alienantes bona ecclesiastica. Ita Baldellus, Naldus, Bordonus, & alii docti viri à me consulti.

895 Religiosus autem, qui de licentia sui Superioris summam pecuniae mutuam accepit ad imprimendum suum librum cum onere solvendi postea Capitale, & lucrum cessans ex pretio librorum post impressionem vendendorum (idem dic de Superiore, id faciente de licentia, & assensu Monasterii) non dicitur alienans, nec inde incurrit poenas. 1. Quia nec tales libri, nec eorum pretium sunt incorporata Monasterio; non jam enim sunt in re, sed in spe remota.

2. Quia hi libri, postquam erunt impressi, non sunt conservandi, sed vendendi; sunt enim ex natura sua merces venales, sicut alii similes

libri; adeoque non sunt de genere rerum mobilium, aut mobilium pretiosarum, quae servando servari possunt, ex quibus loquitur Extravagans. 3. Quia eorum pretium est pecunia, quae non est prohibita distrahi, praedicta in n. 906. v. num. 885.

896 Si testator bona stabilia Monasterii reliquit cum onere ea in totum, aut parte alienandi, vendendi, &c. ad satisfaciendum suis creditoribus, ad legata exteriori vendenda, &c. non incurrit poenas Praeul alienans, nec peccat; imò alienare tenetur maxime ad satisfaciendum debito iustitiae quod testatorem ligabat; Quia ex una parte ultima voluntas testatoris est omnibus modis servanda, cap. ult. 4. 13. g. 2. Nec jura promissa sunt edita contra testatorem; Et quibus in traditione rei, etiam Ecclesiae facta, potest adjicere pacta, quae vult, cap. Verum, de conditione apphe. Ex alia parte res ad legatarios aut heredem transit cum suo onere, quod super illa testator habebat. Unde recessus alienationes non sunt voluntariae, sed necessariae; praefata autem jura solum alienationes voluntarias comprehendunt, minime necessarias.

Hac ratione non prohibetur alienatio similis est debita, si res injuncte detineatur. Item, si res sit simul, indivisum tamen, sub dominio Monasterii, & alienius secularis, qui illam vendere vult; quia tunc alienatio est necessaria Monasterio, non voluntaria.

897 Res Monasterio relicta sub conditione, quod non possit alienari, & in casu alienationis, pertineat ad aliud Monasterium, aut ad tertiam personam, non potest alienari, quin ad aliud Monasterium designatum pertineat; sequitur ex dictis; ita Donatus cap. 9. 82.

898 Qui tamen addit, quod mobile pretiosum relictum Monasterio ad certum finem, cum

cum sit obligatio non alienandi, alienari potest (causa existente, & solemnitate) ut qui pretium applicetur in emptionem rei utitur, non sicut finis, pro quo fuit relicta; quia cessante fine, cessat lex, cap. cum cessante, de appell. Itā Donatus 9. 82.

999 Moniales non possunt sine causa, & solemnitate, alienare bona Monasterii, nec ipsam dotes, quia dotes inter immobilia numerantur; & debent in emptionem stabilium applicari. Ex dec. S. Congr. Donatus 1000. 1. par. 2. 9. 1. n. 9. Verum video (ait Mendo nu. 6.) consuetudine indultum in pluribus Monasteriis, quod insolvantur in solvendis debitis, & in solvendo illorum.

900 Item nec possunt alienare etiam de bonis Superioris annum usum private Monialiconcelsum de bonis Monasterii; quia per percipiendi singulis annis certam summam pecunie, est usus juris, qui inter immobilia computatur. Si autem Monialis non concedat alicui annum usum talis boni, sed pro se retineat, singulis tamen annis præcisè remittat illi fructus, non erit alienatio, sed potius elemosyna, si ille erit consanguineus pauper; quia hoc pacto non transfertur usus juris, sed usus facti, qui ab usu juris distinguitur. Ex Clem. Exivi, de verb. signif. & inter mobilia computatur. In priori autem casu (ut doct. ponderat Bord. ref. 126. n. 40.) fit unitate remissio pro futuris annis, quæ est cessio sui juris, & ideo alienatio.

901 Bona immobilia relicta Monasterio incapaci, cuiusmodi sunt Monasteria Ordinis Minorum de Observantia Sancti Francisci, & Carmelitæ, Capucinorum, & Clericorum Regularium, qui quidem neque in communi possident, non comprehenduntur, sub Extrarogati, & Decretis; sed possunt, imò debent vendere, aut cum hæredibus se committere, eorum pretium semel solvendum acci-

piendo, & in necessitatem, ac utilitatem Monasterii expendendo.

902 Constat ex Bulla Clem. VII. nuper 23. Novembris 1526. quæ id concedit nostro Ordini de Observantia.

903 Et ex Decr. Sac. Congr. Conc. Pro Clericis Regularibus apud Donatum cit. 9. 67. Hi namque exposuerunt, qualiter Panormi quoddam Prædium stabile, vulgò dictum *Li Ficcarazzi*, ipsis relicta, non jam alienatum fuerit, ac inde petierunt declarari, illud non comprehendi sub prohibitione de non alienandis rebus Monasterii, protestantes se velle proprium observare institutum, quod prohibet bona immobilia possidere animo ea retinendi. Quæ exposita supplicatione.

Sacra Congregatio Cardinalium Conc. Trident. Interpretum censuit, Religionem Clericorum Regularium Theatinorum, quamdiu institutum superius propositum retineat, quoad bona immobilia, non comprehendi in prohibitione nuper edita de rebus Ecclesiæ non alienandis. Cosmas Card. de Torres. Prosper Fagnanus. Sac. Congr. Secr.

904 Ratio est (ut doct. ait Donatus cit.) quia hæc bona non sunt Monasterio incorporata ob incapacitatem ejusdem. Ex Clem. Exivi, de verb. signif. v. num. 891.

905 Eorum autem mobilia pretiosa, ut Calices, Vasa sacra, &c. sub dictis prohibitionibus cadunt; quia hæc censentur incorporata, & Divino Cultui applicata.

PECUNIA

906 **E**st mobilis, sed non mobile pretiosum; unde in quavis quantitate sit quantum est ex se, non est prohibita alienari.

Mobilis namque, ut pretiosum dicatur, tria debet habere. 1. Ut valeat ultra viginti quinque aureos. 2. Ut servando servari possit.

R. 2

lit.

fit, 3. Ut sit fructifera, Pretiosum namque dicitur, quod servando servari potest cum fructu; & quidem pretiosum magis dicitur ex fructu, & utilitate, quam affert, quam ex sola persistencia.

907 Pecunia verò, licet possit habere primum, non habet reliqua duo; nam non potest commodè conservari; imò ex sui natura non habet conservari, sed distrahi; (rectè ait Donat *cit. g. 51.*) Non enim datur, & accipitur, ut conservetur, sed ut in aliud commutetur; etenim fuit inventa ad commutationes rerum faciendas. Unde usus nō distinguitur à pecunia, sed est constitutivum formale pecuniæ; argentum verò, aut aurum est purum materiale. Hinc D. Thom. 2. 2. q. 73. art. 1. ait: *Quod sicut usus vini est bibi, ita & usus pecuniæ est alienatio, seu distractio; & sicut vinum consumitur per ejusdem usus, nempe per ly bibi, ita & pecunia per ly alienari.*

908 Deniq; non est fructifera, ut constat ex dicendis de usura; nam *nummus non parit nummum, c. Ejiciens, dist. 83. in fine.* Et hæc est ratio, cur, si ex pecunia mutuo data aliquid accipiat, usura committitur.

909 Ex dictis concluditur cum Donato *cit.* Primò, quod si fructus beneficii consistant in pecunia numerata, potest illam Beneficiarius expendere absque eo, quod incurrat pecnas extravagantis.

910 Secundò, quod pecuniæ ex bonis Monasterii exactæ possunt expendi, aut investiri, & alienari per emptionem alicujus stabili fructiferi sine licentia Papæ. Imò possunt mutuo tradi, aut elemosynaliter largiri, expendi, & consumi; quia sunt fructus; & sic Ecclesia potest de illis disponere, sicut de aliis fructibus. Tertiò, quod legatum omnium bonorum mobilium domus comprehendit pecunias existentes in capsa domus ipsius legantis Ita Donat. *cit.*

QUÆRES I.

911 An assensus Apostolicus ex lapsu longissimi temporis presumatur interfusè alienatione?

L Apud decem annorum dicitur longissimi temporis, lapsus verò triginta, aut quadraginta annorum, dicitur longissimi temporis in 16. q. 3. *Cod. jubemus, l. fin. Cod. de prescriptione longi temporis.* Donatus tom. 1. p. 14. n. 2. Hoc præmissis.

912 Resp. cum distinctione: Vel enim in instrumento alienationis nulla sit mentio assensus Apostolici. Et tunc ex lapsu longissimi temporis, putà triginta, aut quadraginta annorum, presumitur. Donatus tom. 1. p. 14. q. 28. ex c. pervenit 4. de empt. & vend. Ut habetur: *Quod triginta annis constanter in matrimonio, domum ipsam bona fide proloq. iusto possedit.* Et ita in similibus temporibus. Rot. Rom. judicasse, ait Quaranta apud Donatum *cit.* Idem dicendum est de similibus solemnitatibus intrinsicis, aut extrinsecis.

913 Semper autem requiritur bona fides. Quoniam nulla antiqua dierum possessio potest aliquem male fidei possessorem. Ita in c. vigilanti, de prescript.

914 Vel in instrumento alienationis apparet facta mentio de assensu Apostolico impetrando, putà si dicatur: *Salvo assensu Apostolico impetrando.*

Et tunc Novar. Capyc. Gramm. & alii Doctores apud Donatum *cit. g. 19.* docent præsumi, ex c. cum sicut 16. de sent. & rēdicata, ubi dicitur: *Præsumi debent omnia legitime præcessisse.*

915 At Matthæus de Afflictis apud eundem tenet, solemnitates extrinsecas periculis, si earum defectus nunquam fuit allegatus; si autem fuit allegatus, non præsumi, sed debere plenè probari.

916 Hoc

916 Hoc autem docet expressè in casu, quo agitur de præiudicio tertii. Cum igitur ex recensita clausula constet, non intervenisse in confectioe contractus assensum Apostolicum, finis in causa de præiudicio Ecclesiæ, & pars altera neget assensum intervenisse, sequitur, quòd debeat plenè probari.

917 Donatus cit. n. 3. refert ex Vilaguti ita fuisse decisum in Sacro Conc. Neapol. in omnibus causis, in quibus ex recensita clausula: *Salvo assensu impetrando*, constabat, in contractu non intervenisse assensum, non obstante quòd in una elapsum erat à die contractus tempus 48. annorum, & in alia annorum 52. cum adducta præsumptione, quòd deperdita fuerit scriptura de assensu, ob improvisam emptoris mortem, & ex eo, quòd fuissent furo ablata, quamplures scripturæ, hoc, inquam non obstante fuerit rescissi contractus alienationis, & restituta bona.

Recole dicta de Præscriptione.

QUÆRES II.

918 An pecunia Monasterii possit alienari sine assensu Apostolico?

Pecunia potest pluribus modis figurari. Ita varia erit resolutio.

919 Primò. Si pecunia magna summa sit, ut supponitur, est relicta cum potestate distrahendi, potest alienari, & consumi sine assensu Apostolico, ut constat ex dictis n. 906. & 906.

920 Secundò. Si est relicta cum obligatione emendi rem stabilem, aut eam investendi super re stabili ad censum annuum percipiendum, seu ad fructificandum, alienari seu consumi non potest; quia quamvis pecunia ex se, nec immobilis sit, nec mobile pretiosum: ex dictis à num. 906. ut

destinata tamen ad emptionem rei immobilis, immobilis censetur; & pariter destinata ad emptionem mobilis pretiosi, mobile pretiosum reputatur; ac proinde non potest alienari, & consumi sine assensu Apostolico.

921 Tertiò. Si pecunia sit recepta ex venditione alicujus stabili Monasterii, debet in emptionem alterius rei stabili applicari.

922 Quartò. Si pecunia sit collocata in Montibus, data ad censum, ad cambia, &c. non potest alienari, & consumi; quia est fructifera, & inter immobilia computatur; nam pecunia sic applicata parit jus exigendi quotannis certam pecuniæ summam, quòd jus rei immobili comparatur. Donatus cit. g. 52. n. 5. Bonac. & alii apud ipsum.

923 Ex quo fit, quòd pecunia destinata ad emendum annuum censum super re stabili, si debitis diligentis adhibitis, non appareat spes de proximo eam sic investiendi, possit dari ad cambia, aut alium contractum licitum, usquequòd opportunitas sic investiendi reperiat; ita tamen, ut quotannis fructificet, pecunia capitali semper assecurata. Huic meæ sententiæ potiori jure adheret Bordonus, qui ad plus se extendit, ut modò: in n. 925.

1 Quia hæc non est alienatio, nec consumptio, sed applicatio pecuniæ ad fructificandum in bonum Monasterii, quo aliàs privaretur.

2 Ex rationabiliter præsumpta, imò ex moraliter certa voluntate testatoris; certum namque est, quòd testator pecuniam reliquit ad fructificandum, non ut otiosa conservetur, qualis maneret, si diù, & sine spe eam super re stabili investiendi, retineretur in capla; tunc autem non esset fructuosa, sed otiosa maneret, si uno ex præfatis modis non applicaretur.

R 3

care-

caetur; adeoque tali applicationi accedit rationabiliter praesumpta, imò moraliter certa testatoris, seu donantis voluntas

3 Quia pecunia diu retenta in capsa sine spe applicationis, nec esset immobilis, nec mobilis pretiosa: ex dictis *ad num. 906*. Praefato autem modo applicata, esset immobilis, & fructifera; sequitur ex dictis *n. 922*. quia pareret jus exigendi quotannis certam pecuniae summam, videlicet prioribus annis per applicationem, v. gr. ad cambia, sequentibus vero annis, investitione super re stabili facta, per talem investitionem. Insuper prioribus annis satisfaceretur dispositioni testatoris per aequivalentiam, & ex ejusdem voluntate praesumpta.

924 Quintò. Si pecunia non sit de deputatis ad fructum, sed retineatur conservata pro futura necessitate Monasterii, reputatur inter immobilia; & cum sit in proprietate Monasterii, non potest sine solemnitatibus alienari. *Donat. cit. q. 52. n. 4.*

Pecunia igitur ista, conservata pro futura necessitate Monasterii, aut destinata ad emptionem stabilium, uti supra *in n. 920. & 921.* quae potest de proximo ad id applicari, non potest distrahi, dari ad mutuum, ad cambia, aut alio modo alienari, ut probatum est. *Donatus cit. q. 53.*

925 Contra Bordonum *ref. 27. n. 11.* qui affirmat, posse, ob rationem conceptus pecuniae: *de n. 906. ad 908.* Primò. videlicet, quia talis pecunia, nec est de immobilibus, nec de mobilibus pretiosis, ut in cit. locis, & sic non cadit sub prohibitione. Secundò, quia in tantum dicta pecunia dicitur prohibita alienari, in quantum refertur ad emptionem stabilium, ad quae est destinata, itaut, si non esset ad ea destinata, non prohiberetur alienari; haec autem destinatio, & ordinatio non obstat; quia jura prohibent alienationem ac-

quisitorum ab Ecclesia, minime acquirendorum, ut constat ex *n. 890. ad 893.* ita dicitur Bordonus. qui subdit pecuniam, consignatam in Banco S. Ambrosio Mediolani, potest extrahi, & distrahi, non obstante Extrav. & Decreto, cujus ratio est.

„ Quia pecunia exposita negotiationi per contractum societatis, & finito negotio, seu tempore praefixo restituta, potest distrahi, cum hujusmodi pecunia sic exposita non habeat perpetuitatem in fructificatione; una ex conditionibus est, ut non possit fieri pactum, salvo capitali, ex *Su. to V. Constit. 45. Detestabilis*, quam extendit Nald. *ver. Societas*. Sed Banchum dictum sic negotiatur per contractum societatis, ergo hujusmodi pecunia distrahi potest, sicut si daretur particulari personae, & eò magis, cum possit repeti ad arbitrium reponentis; & sic patet, multum discrepare à censu, cujus pecunia repeti non potest, sed tantum accipi, quando offertur ab eo, qui censum vendidit, & in censu adest perpetuitas, quae non in Banco. Tum quia, sicut voluntarie exposita, fuit luco ita illo expoliari potest per re petitionem, quod Banchum negare non potest; ac proinde tunc amittit rationem re pretiosae, cum non amplius dicatur fructifera ex conditione ipsius contractus; & sic, nulla est secunda ratio in contrarium adducta.

926 Sextò. Pecunia restituta Monasterio ex extinctione alicujus census, non necessario debet applicari ad alium censum, sed potest applicari ad emptionem alicujus stabilis fructiferi, puta domus, praedii, &c. quia talis applicatio est utilior Ecclesiae; nam pecuniam acquirit dominium proprietatis rei, & sit tutior; per emptionem autem census, solum fit domina juris ad exigendum annuum cen-

centum, qui non est tam tutus, sicut res stabili-
lis.
927 Item potest investiri in redemptionem
aliorum censuum ejusdem Ecclesie; quia hæc redemptio non est alienatio, sed
resolutio prioris alienationis; quæque est
utilior Ecclesie, cujus patrimonium antea di-
minutum, per eam augetur. Donatus cit.
q. 74.

Qui subdit: Nec obijciat, quod sicut non li-
cet sine beneplacito Sedis accipere pecunias ad
censum pro extinctione priorum censuum, quæ
quævis fructus, qui ex re percipiunt, infe-
rentur sibi, quam census, qui solvuntur. No-
vat. 1. par. sum. de alienat. nu. 10. & 2. par.
id. tit. n. 4. ita non licet, pecuniam restitu-
tam, in redemptionem predictam implicare;
nam aliud est pecunias accipere, & pro illis
censui annuo vendere super bonis Ecclesie, ut
congruentis alios census redimat, & aliud, resti-
tutam pecuniam, qua Ecclesia sunt in redemptio-
nem censuum investire; illud namque, est ven-
dere, & alienari voluntarie, hoc verò est redi-
mere, & recurre, quod est acquirere, & me-
liorare, & a diversis non fit illatio.

QUÆRES III.

928 Repentinus casus imminet reparandi
damnam Ecclesiam, qua ruinam minatur, Prala-
tus autem nullas alias habet pecunias, nisi
quandam summam super bonis stabilibus in-
vestendam. An possit eam pro reparatione ta-
li damna resumere?

R. Ep. posse. Bord. ref. 126. n. 12. Do-
natus cit. q. 75. quia hæc applicatio est
reparans investitioni ejusdem pecuniæ su-
per re stabili, nempe domo; nam ex ejus rui-
na cessaret Monasterio annuus fructus ex il-
la, qui tamen reparatur, & perseverat per
applicationem dictæ summæ ad reparandam

ejus ruinam. Tum quia hæc non est aliena-
tio; nam non est translatio pecuniæ in ter-
tiam personam, sed est applicatio ejus in fa-
bricam ad idem Monasterium spectantem.
Item ex dictis n. 896. Jura prohibent volun-
tarias, minime necessarias alienationes.

929 Et ut doctè innuit, Bord. cit. Cum le-
ges, & Decreta fundentur in ratione, & justi-
tia, non obligant, nec locum habent, quando ex
earum observantia sequeretur aliquod da-
num, quod intendunt præcavere. Et quid in
re nostra finis Extravagantis; prohibendi om-
nem alienationem bonorum Ecclesie, & Mo-
nasteriorum (ut constabit eam legenti) fuit
servare indemniam Ecclesiam, & Monaste-
ria, pro Divini cultus conservatione, & pro
Clericorum, ac Religiosorum intervencium
congrua, & honesta sustentatione. n. 957.

QUÆRES IV.

930 An mobilia pretiosa, puta lampades,
vasa argentea, &c. possint sine assensu Aposto-
lico alienari, ut eorum pretium in fabricam
Monasterii convertatur?

Negat[ur] consuetudine seclusa] Bonac. de
alienat. dis. 2. q. un. punct. 2. n. 30. quia
mobilia pretiosa expresse comprehenduntur
in Extrav.

931 Affirmat Riccius apud Donatum to.
1. par. 2. q. 15. quia hæc non est propriæ alina-
tio, cum non transferatur dominium ad ex-
traneam personam, sed converso de uno in
aliud usum ejusdem Monasterii, apud quod
dominium remanet.

932 At rectè Donatus n. 2. subdit:
„ Verum tamen illic Riccius loquitur de
„ lampadibus superfluis, quæ ab una Eccle-
„ sia alteri venduntur, vel commutantur, ob
„ superfluitatem; quas alienationes, vel com-
„ mutationes, inter Ecclesias factas, voluit,
non

non comprehendi sub dispositione dict. Ex-
travag. de qua re dico infra, & additur,
quod d. Paulina, loquitur de necessariis, &
de usui Ecclesiastico dicatis, non autem
de superfluis, quæ otiosa manent: vide num.
850.

933. Hic facit, quod ex Port. innuit Pel-
liz. de monialib. cap. 7. num. 29.

Concedit tamen Portell. p. 1. resp. mor. ca-
su 7. n. 5. quod si alicui Conventui Monia-
lium ex legato relinquatur bibliotheca li-
brorum latinorum, ei absque licentia Sedis
Apostolicæ posset ab illis alienari, ejus pre-
tium implicato in bonis fructiferis emendis;
sicque in Regno Portugallie in facti con-
tingentia decifum fuisse à Collectore
Apostolico; & quidem non per mo-
dum dispensationis, sed per modum
rationabilis declarationis in eo fun-
data, quod bibliotheca librorum lati-
norum est omnino inutilis Monialibus,
ideoque cesset finis legis vetantis alienatio-
nem bonorum ecclesiasticorum. Ità Portell.
addens, eodem modo sine licentia Sedis
Apostolicæ potuisse vendi quosdam pannos
pretiosos Monasterio cuidam Monialiuna
relictos pro ornatu parietum, qui erant
Conventui omnino inutiles, & ex vetustate
jam corrumpi incipiebant.

934. Denique Ant. à Spir. S. de privil. re-
gul. tract. 2. disp. 2. n. 166. quamvis id ne-
get de lampadibus argenteis, quæ sunt imme-
diatè ad usum Ecclesiæ, id concedit de arbo-
ribus, nimirum, quod possint incidì ad repa-
rationem Ecclesiæ materialis, si urgeat neces-
sitas, & aliunde non adsit pecunia.

QUÆRES V.

935. An si Monasterium gravetur debiti
possit Prælatus sine assensu Apostolico bona Mo-
nasterii alienare ad satisfaciendum creditoribus?

Respondet per doct. Quaranta apud De-
natum q. 71. cum distinctione. Vel Superi-
rior vult rem Monasterii alienare, seu ven-
dere ex se ad satisfaciendum creditoribus. Vi-
dè vult ad creditorum instantiam; Si primum
non potest sine assensu Apostolico; quia est
alienatio voluntaria.

936. Si secundum, potest ex dictis
896. quia est alienatio necessaria. Sed tunc
tequam deveniatur ad venditionem rei, an
alicujus census extinctionem, debent seponi
conditiones concurrere, & observari. 1. Quod
debitum fuerit legitimè à Monasterio contra-
ctum. 2. Quod creditorum instantia sit ur-
gens. 3. Quod Monasterium non habeat fi-
ctus, quibus satisfacere possit. 4. Quod credi-
tor non sit contentus pignore, ut det tempus
tunc namque licita est oppignoriatio. 5. Quod
satisfactio non possit fieri per bona mobilia.
6. Quod illa res vendatur, quæ est minus dan-
nosa: vide num. 925. 7. Quod fiat cum au-
thoritate Judicis Ecclesiastici.

QUÆRES VI.

937. An hypotheca generalis, seu obligatio
generalis omnium bonorum Monasterii talis
sub prohibitione alienationis?

Hypotheca à pignore differt per hoc, quod
hypotheca est obligatio rei immobilis,
pignus verò rei mobilis.

Cadere sub prohibitione, & fieri non
possit.

QUÆRES VII.

940 *An Monasterium possit emere ali. quod stabile cum onere soluendi aliquem annuum censum?*

Resp. posse. Donatus *cit. q. 76.* quia hæc non est alienatio, sed acquisitio stabilis. Pro eo autem onere nulla debet hypotheca, seu obligatio fieri super bonis Monasterii, sed solum res illa obligari debet, quæ est subiecta censui.

QUÆRES VIII.

941 *An arborum incisio, & excisorum venditio sit alienatio, qua fieri non possit sine assensu Apostolico;*

Pro claritate sunt certa dividenda ab incertis.

Et quidem certum est, eam, quæ radices non emisit, arborum dici non posse.

Arbores autem sunt diverſi generis. Aliæ namq; sunt frugiferæ, & feraces, quæ reddunt fructus, vel naturales, quales sunt, quæ ex natura sua absq; hominis industria fructus produciunt, ut poma, fœl, &c. vel industriales, quales sunt, quæ sine hominis industria non reddunt fructus, uti vites, & olivæ in ordine ad vinum, & oleum.

942 Et quidem hæc sine iusta causa cadens, peccat mortaliter, & tanquam latro puniatur. Insuper earum incisionem esse alienationem, & sine assensu Apostolico fieri non posse, est certum; quia hæc arbores cedunt solo, sunt destinatæ ad fructum annuum, & substantia fundi sit notabiliter deterior, si incisio sit in magna quantitate. Tum quia incisio arborum æquiparatur demolitioni domorum.

943 Unde non incurreret poenas, i. qui

§

cc-

Presb. Exam. Ecclesiast. Tom. I.

cederet in parva materia, puta duas, vel tres arbores.

944 2. Si incisio fieret, in quantum arbores sunt vetustæ, ac inutiles, atque inde indigent renovari, ut sunt vites vetustæ, malus arantia vetus, &c. & loco earum aliæ plantentur. Vel si arbores essent nimis densæ, & opacæ; quia densitas, & opacitas, seu umbra impedit, & nocet fructibus; unde tunc incisio esset licita, quia ex ea fundus fieret fructuosior.

945 3. Si arbores sint fructiferae, sed cæduæ: tales solent esse arbores Nucum, Castanearum, Glandium, &c. hæc namque sunt duplicis generis, aliæ sunt primario destinatae ad fructus Nucum, Castanearum, Glandium, &c. & harum alienatio cadit sub prohibitione, juxta dicta n. 941.

Aliæ sunt primario destinatae ad cætionem, ut fructificent in ratione ligni; & harum alienatio non cadit sub prohibitione; quia hæc arbores per incisionem sunt in fructu, & fructus non prohibentur alienari.

946 Firmatur ex decis. Rotæ Rom. quam refert Donatus q. 69. quæ determinatur: *Quod ad incurrendas penas extraneis requiritur, non solum, quod incisio arborum sit in magna quantitate, & quod arbores sint destinatae ad afferendum fructum annuum, & quod non sint cæduæ, sed etiam requiritur, quod deterioratio fundi sit notabilis.*

947 Aliæ arbores non sunt fructiferae, nec feraces: ut Ulmus, Fraxinus, Platanus, Populus, Salix, &c.

948 Ex his, quamplures sunt cæduæ, quæ scilicet intersunt, ut cadantur, quæque per incisionem sunt in fructu, & renascuntur; adeoque per earum incisionem fundus non deterioratur, sed melioratur, & est in pretio: hujusmodi sunt arundinetum, arbores sylvarum cæduæ, nemoris, &c.

949 Harum arborum infructiferarum aut cæduarum incisio, & excisarum venditio non est prohibita, Donat. cit. q. 69. Bortolus 27 n. 14. & 18. decis. 52.

Non quidem incisio; quia jura incisionem, & alienationem arborum utilium prohibent, minime inutilium, aut damnitatum; recensita autem arbores, seculæ incisione, sunt inutiles, & infructiferae; & per incisionem sunt in fructu, & lucrum afferunt Monasterio in ratione ligni. Unde non conservatio, sed earum incisio est utilis; quæ ordinatur, & est necessaria ad fructum.

Nec est prohibita earumdem arborum excisarum venditio; quia arbores excisæ sunt arbores, sed ligna, & fructus sylvarum nemoris; fructus autem non prohibentur alienari: v. n. 934.

QUÆRES IX.

950 *An possit Prælati Regularis beatus Monasterii divitiis in aliud transferri.*

Resp. non posse, quamvis ambo Monasteria sint illi subiecta. Donatus q. 84. quæ talis translatio est alienatio, per quam transfertur dominium directum, aut utile, seu ususfructus.

951 Probabile autem est id, quod docet Ant. à Spir. S. rom. 3. de priv. regul. tr. 2. lib. 1. n. 133. Quod possit Provincialis de cetero suo Capituli, seu communitatis Conventui dare libros aliquos super fluos unius Conventui alteri Conventui ejusdem Provincie, cupit Bibliotheca de novo incipit: Nam sic dicit Epicheja.

952 Certum tamen est, quod possit mobilia pretiosa Monasterii accommodare ad breve tempus; quia per accommodationem non transfertur dominium.

QUÆ.

QUÆRES X.

953 Quid dicendum de subditis?

Erratum est, quod si unus Religiosus donet mobile pretiosum alteri Religioso ejusdem Monasterii, non incurrat pœnas alienationis, licet peccare possit contra paupertatem, juxta dicenda de paup. Relig. Quia dominium non transfertur de Monasterio, sed residet penes idem Monasterium, & solum transfertur usus de fratre in fratrem.

954 Difficultas est, si donet Religiosus alterius Monasterii ejusdem Provinciae, aut Religionis.

Non incurtere pœnas alienationis, teneo cum Ant. à Spir. S. de privil. regul. tr. 2. disp. 1. an. 169. Riccio, Tamb. & Delbene tom. 1. cap. 17. dub. 13. num. 15.

955 Ratio eorum est, quia Extravagans, & Decretum prohibent alienationem, ne bona Ecclesiarum auferantur, ab Ecclesia; materialiter autem se habet, & parum refert, quod bona sunt unius, vel alterius Ecclesiarum, dummodo sint Ecclesiarum. Ità contingit in casu; quia licet Religiosus det Religioso alterius Monasterii, aut Provinciae, sed ejusdem Religionis, bona donata verè sunt sub dominio Ecclesiarum, dum non donat secularibus.

956 Hac ratione Bord. ref. 27. n. 3. docet bona unius Ecclesiarum posse commutari cum bonis alterius Ecclesiarum.

957 At hæc ratio nimis probat, probat enim Praelatum posse sine assensu Apostolico bona unius Monasterii divitiis in aliud transferre, absque eo, quod incurrat pœnas alienationis, quod negatum est suprâ in num. 950. Item quod Religiosus donare possit Religioso alterius Religionis, absque eo, quod incurrat pœnas Extrav. quod negant

relati Doctores; quia adhuc bona donata non essent donata secularibus, sed essent verè sub dominio Ecclesiarum, & ad usus pauperum, nempe Religiosorum.

958 Finis igitur Extravagantis, & Decreti non fuit indemnitas Ecclesiarum in communi accepta, sed indemnitas singularem Ecclesiarum, & Monasteriorum in particulari; fuit enim finis conservatio Divini cultus in singulis Ecclesiis, & congruæ sustentationis Religiosorum, & pauperum Christi in singulis Monasteriis; & hac de causa in singulis bonorum alienationem prohibuit, ut constat ex num. 930. qui finis non servaretur, si bona unius Monasterii possent in aliud etiam ejusdem Provinciae, & Ordinis alienari, sed potius esset unum Altare spoliare, ad aliud vendendum.

959 Hac ratione prohibitam dico permutationem: de num. 956. quia est species alienationis, cum per eam transferatur dominium. Quaranta apud Donatum quest. 25. num. 4.

960 Ratio ergo, cur Religiosus donans mobile pretiosum Religioso alterius Monasterii, non incurrat pœnas Extravag. & Decreti, contra alienantes, est; quia dictæ pœnae non incuruntur à subditis, sed à Superioribus, ut in num. 839. An autem peccet contra paupertatem, & incurrat pœnas munera largientium, constabit infra: v. num. 1051.

QUÆRES XI.

961 An Capella, & sepultura possint alienari sine assensu Apostolico?

PRæmittendum omnino est, Capellam, & sepulturam esse locum sacrum: ex num. 626. adeoque ratione spiritualitatis annexæ vendi non possent sine labe simoniæ. Eadem

dem ratione in cap. *Abolenda* 12. de sepult. prohibetur vendi laico jus funeris in sepulchro, videlicet sepeliendi in eo se, suosque successores, & impediendi, ne alii sepeliantur in illo.

962 Et licet vasa sacra ratione materiae, possint vendi absque simoniae labe, non sic sepultura; quia licet ratione materiae, nempe terrae, sit quid temporale, prohibetur vendi jure positivo, ex cit. cap. *Abolenda*, ubi, qui sic vendunt, reprehenduntur: *Quid terra terram vendis: memento quod terra es, & in terram ibis.*

963 Quia tamen usus communis est, ut Capellae, & sepulturae vendantur cum jure funerandi, uti supra; est omnino querendum caput talem venditionem, & emptionem justificandi à simoniae labe.

964 Portellius par. 2. casu 20. num. 2. ait: Dico, sepulturam vendi posse, quatenus terra est, seu materia sepulturae, non verò id, quod illi inest sacrum, seu benedictum. Tenet expresse Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. de simonia cap. 14. à num. 6. ad 17. Qui adducunt paritatem de Calice, & Oleo Chrismatis, quae majorem habent Consecrationem, & tamen vendi possunt ratione materiae argenti, & olei. Ità illi.

Item Donatus quest. 79. num. 9. refert auctoritatem D. Th. in 4. sent. dist. 25. quest. 3. art. 3. in resp. ad secundum, quae est: Venditio sepulturae potest intelligi dupliciter, uno modo, quod vendatur terra sacra pro sepultura, & de hoc est similis ratio, ac de venditione sacrorum vasorum: quia cimiterium consecratum potest vendi ratione terra in necessitate Ecclesiae, sicut & calix ratione materiae; non autem potest vendi ratione consecrationis.

Quibus favet Peyr. apud Donatum cit. n. 10. dicens, rigorem Canonis, cap. *Abolenda*,

fuisse fortè contraria consuetudine abrogatum. Ità illi.

965 Non est autem despiciendus S. apud Donatum quest. 79. qui tenet, eas vendi, & pretium accipi non ratione spiritualis, sed ratione loci honoratoris, non ob speciem ad quid spirituale, quatenus ver. gr. ibi Evangelium canitur, sed respectum ad situm, quatenus, ver. gr. ead. parte dextera, propinquior Altari Majori, &c. honor namque, & pompa sunt quid temporale, & pretio aestimabile.

966 Attamen tutius, & rectius est dicere pretium dari, & accipi pro reparatione, & conservatione Ecclesiae, aut pro sustentatione ministrorum Ecclesiae, qui suam occupationem impendunt, ministrando spiritualia, quod est vendere spiritualia (rite ait Donatus,) sed velle habere necessaria ad vitam corporalem, sine qua spiritualia exercere non possumus. Quod est ità verum, ut pretium sustentationis possit in pactum deduci, ut probat Cajet. apud Donatum.

967 Quod fundatur in illo, Matth. 10. ubi Christus Apostolos ad praedicandum Evangelium misit, eisque dixit: *Dignus enim est operarius cibo suo.* Et Pauli 1. ad Thim. 1. *Qui bene praesunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo, & doctrina.* Dicit enim scriptura: *Non diligabis os bovi trituranti.* Etenim dignus est operarius mercede sua: v. tom. 3. num. 252.

His quantum ad labem simoniae praemissis. 968 Respondeo ad questum, capellas, & sepulturas alienari, & vendi non posse absque assensu Apostolico, quia sunt res, & jura Ecclesiae, ac proinde comprehenduntur in Extrav. & Decreto. Donatus q. 79. num. 11.

969 Potest autem Praelatus sine titulo venditionis, aut alio, quo transferatur dominium,

nam, alicui devoto, aut Monasterii benemerito capellam concedere; ita tamen, ut solùm ratione facti concedatur, videlicet ad se ibi, & suos sepeliendos, ad eam suis sumptibus ampliandam, paramentis ornandam, & decorandam, ita ut non deducatur in pactum aliqua solutio in pretium faciendâ pro capella, aut sepultura. Et hoc pacto etiam à Fratribus Minoribus concedi possunt capellæ, & sepulture. Lantusca in *Theatro Reg. ver. Alienatio* num. 3. & 4.

QUÆRES XII.

970 An Capella legitimè alteri vendita, postea mortuo, à Prælato alteri donari, aut vendi?

R. Respondet, posse alteri donari, aut vendi, ratio est tamen cunctis heredibus suæ domus, pro quibus concessa supponitur, si primus donatarius, aut emptor, ultra pretium, quod semel pro venditione solvit, nullum redditum annualem reliquit pro ornatu, & conservatione Capellæ. Portellus *par. 2. casu* 1. n. 1. Donatus *cit. q. 80.* Quia mortuis heredibus, jus sepulture creditur ad proprietatem, & dominium Ecclesiæ. Quod est verum; etiam si in Capella sit inscriptum nomen donatarii, aut emptoris.

971 Tum quia, si heredibus primi donatarii aut emptoris defunctis, non posset Capella alteri donari, aut vendi, posset breviter decerni ad tempus, quo non esset locus aliis, qui vellent sepulturam eligere; quod insuper esset in detrimentum Ecclesiæ, Capellarum, & Ministrorum; nam Capellæ non repirent fidei devotos, qui eas vellent ornare, & Ministris privarentur plurimis elemosynis, quæ ex electionibus sepulture provenire solent, & quibus vivunt, atque illis prorsus adderetur onus Capellæ ornandi.

972 Si verò donatarius, seu emptor Capellæ reliquerit dotem, videlicet aliquem redditum annuum perpetuum pro ejus ornatu, & conservatione, quamvis Rode apud Donat. *cit.* etiam assicmet:

973 Dicendum tamen est, quòd non possit alteri donari, aut vendi. Port. & Donat. *cit.* Quia per illum redditum annualem [ait Donatus] videtur defunctus cum Ecclesia pactum fecisse, ut nunquam alius ibidem sepeliatur; pacta autem legitimè inita, etiam post mortem sunt servanda, *cap. Antigonus 1. de pactis.* Tum quia ita est communis praxis, ut Capella ritè ab Ecclesia alienata, in posterum nullatenus ab eadem revendatur; secus, si foret concessa ad nudum usum, aut sine debito pretio. Ita ille.

QUÆRES XIII.

974 An alienantes Reliquias Sanctorum sine assensu Apostolico, incurrant penas Extravagantis.

D. Difficultas procedit de Reliquiis existentibus sub dominio, & potestate Ecclesiæ, minimè de iis, quæ extant apud personas particulares, aut quæ à mercatoribus, & partibus infidelium afferuntur; hæc quidem considerantur, ut res propriæ, adeoque libere absque ullo assensu alienari possunt.

975 Insuper certum est, quòd Superior Ecclesiæ possit aliquod Reliquiæ frustulum, pietatis causa, personæ extæræ, & benemeritæ elargiri, si partes Reliquiæ ejusdem Sancti in ea remaneant; quia (ut ait Donatus *q. 56.*) Ecclesiæ decor non deficit, & pietas dilatur. His præmissis.

976 Reliquias alienantes incurrere penas Extrav. tenent Genuensis, Riccius, & Donatus *cit.* quia Reliquiæ sunt mobilia pretiosiora, quàm vasa sacra; nam adorandæ exponuntur, non sic vasa.

977 Respondeo, nō incurrere pœnas Extravagantis. Bord. *ref.* 17. n. 62. Diana *par.* 4. *tr.* 4. *ref.* 223. *ver.* Notandum, Egnan. *lib.* 3. *Decr. c.* Cum ex eo 2. de Reliquiis num. 35. Quia Extravagans, & Decretum expressè loquuntur de mobilibus pretiosis temporalibus, & in ratione valoris, seu pretio existimabilibus, minime de pretiosis spiritualibus, & in ratione honoris.

978 Verum tamen est, quod translatio Corporum Sanctorum de uno in alium locum sit prohibita, ex c. Corpora, de consec. dist. 2. Corpora Sanctorum de loco ad locum nullas transferre presumat, sine Concilio Principis, hoc est Papæ, vel Episcopi, & Sanctæ Synodi, videlicet Canonicorum.

979 Qui autem sine debita licentia Corpus Sancti de uno in alium locum transferret, non incurreret pœnas extravagantis, sed esset puniendus arbitrio Judicis; quia nulla est in jure appositæ pœna.

980 Idem esset dicendum de Superiore Regulari, aut alio, qui Reliquiam insignem extraheret; quia Ecclesiam ejus Sancti decore privaret.

QUÆRES XIV.

981 An pecunia Regularibus relicta ad finem celebrandi perpetuam Missam pro aliquo defuncto, possit investire in imponendo censu supra bona propria Monasterii, aut in fabricanda parte Conventus?

Affermant quoad fabricandam partem Conventus. Pyr. *inform. lit. A*, c. 11. n. 2. & Donat. *co. 4. tr. 7. q. 88* 1. & 10. 1. p. 2. *tr. 14. q. 75*. Quia possunt Religiosi Ecclesiam seu Monasterium recipere sub obligatione Missæ quotidianæ; igitur & illa reparare sub onere Missæ.

a Quia pars Conventus fabricata est fru-

ctifera æquivalenter; nam Religiosi deficientes in Conventu, possent domum pro habitatione conducere, à qua conductione solent fabricatio liberat.

3 Quia in Ecclesia diruta non possunt sacrificia, & officia celebrari, nec cadaveria peliri; adeoq; non possunt ex ea recipi emolumenta, quæ ex Ecclesiis aptis percipi solent igitur Ecclesia reparata est actu fructifera, & proinde capax, ut sustineat onus Missæ perpetuæ; juxta mentem S. Cong. de Colectis Missarum.

982 Resp. tamen, omnino non potest Diana *par. 10. tr. 1. 16. ref. 71*. Pellizari. *c. 3. n. 53*. Tamb. *cit. n. 13*. & Bord. *ref. 11* qui solum affirmat eum hac limitatione, videlicet; si postea ex accretione provenient Monasterii emanet nova proprietas, quæ ut fructificet, Ratio est, quia S. C. in Decr. de Colectis Missar. expressè vult, pecuniam relictam esse investiendam in bonis immobilibus fructiferis; in allatis autem duobus casibus, alii novi acquirunt Monasterium, unde fructus habeat ad onus Missæ sustentandum.

983 Ad rationes in oppositum: ad 1. patet disparitas, quia in concessione Ecclesiæ, seu Monasterii, datur proprietas simul cum onere; in nostro verò casu datur pecunia eo sine; ut transferatur in stabile fructiferum.

Tum quia acceptationem Ecclesiæ, seu Monasterii sub onere Missæ perpetuæ, solum puto concedendam Religiosis divitibus, qui alios habent redditus liberos, unde vivunt minime universaliter etiam Mendicantibus, qui ex puris elemosynis sustentantur; de quibus infra.

Secunda, & tertia ratio non probant universaliter, sed solum quando fabricaretur Ecclesia omnino inepta ad solita emolumenta, aut pars Conventus, ex cuius defectu Reli-

quod pro habitatione locabant domum. Ad
autem dico, non sufficere æquivalentiam,
quia hæc non sublevar Sacerdotis indigen-
tiam, qui est finis S. C. cum enim Sacerdos
actu indigeat, actu debet res immobilis fru-
ctificare.

984 Ad 3. dico, talem fructificationem
non sufficere, quia non est realiter nova fru-
ctificatio. Vel enim consideratur in ordine ad
Ecclesiam, & Monasterium ex diruto repa-
rationis, & succedit in commodum ipsius Eccle-
siae, & Monasterii, ac ipsorum Religiosorum,
ut ibi habitent, & sui ministeria exerceant;
minime in animæ defuncti fructum, & utili-
tatem, sed potius in ejus damnum. Vel consi-
deratur in ordine ad emolumenta, quæ ex Ec-
clesiâ reparata de novo percipiunt: Et sub
hac consideratione fructus apparet novus; at
non est realiter novus, uti requiritur ad onus
Missæ sustentandum; æquivalens enim fructui,
quem ante destructionem ex Ecclesiâ apta
Religiosi percipiebant; unde sicut tunc quan-
do Ecclesiâ erat apta, non poterant Religio-
si percipere pro Missâ perpetua relicta inve-
nire in ipsâ Ecclesiâ, assignando pro fructu
sustentativo oneris Missæ emolumenta, quæ
fuerunt in majori summâ tunc temporis per-
cipiebant; ita nec poterunt modo per repa-
rationem, in eadem Ecclesiâ reparata inve-
nire, assignando pro fructu sustentativo oneris
Missæ, emolumenta, quæ ex ea in minori
summâ ob temporis sterilitatem modo per-
cipiunt; & sicut tunc pecunia non diceretur
applicata in bonis stabilibus fructiferis, uti S.
C. requirit; ita nec nunc.

985 Hujus ratio est, quia S. C. in hoc De-
cepto tenetur dare Sacerdoti pro novo onere
tanti stipendium cum effectu pro ejus su-
stentatione, ne ex defectu stipendii, voluntas
Sacerdotis non adimpleatur, & ejus anima
stipendii privetur; unde per S. Congr. res illa

fructifera dicitur, quæ novum realiter, &
cum effectu affert fructum, itaut aliquid re-
verâ addat Monasterio pro Sacerdotis susten-
tatione.

986 Ex hæc ratione fateor, quod si ex pec-
cunia relicta pro Missâ, fabricaretur pars
Conventus, itaut subitus fabricarentur do-
mus locandæ secularibus, vel repararetur
prædium, quod ex tali reparatione daret fru-
ctum proportionatum oneri Missæ; utique
esset bene investita, quia ex ea proveniret
fructus sustentativus oneris Missæ, uti S. C.
requirit.

987 Denique si opinio Peyr. & Donati ali-
quam potest probabilitatem habere pro Mo-
nasteriis divitibus, quæ alios habent redditus
liberos, unde honestè vivant, itaut valeant
satisfacere oneri sine periculo damni anima-
rum; nullo pacto potest habere locum in
Monasteriis mendicantium pauperum, qui
de elemosynis vivunt.

Hi quidem mendicantes, nullo pacto pos-
sunt sine peccato mortali, atque injustitia,
pecunias sic relictas, aut capitula extingue-
re, sive ad debita solvenda, sive ad Mona-
sterium fabricandum, aut reparandum, cum
evidens sit animarum damnum ex certa sus-
fragiorum amissione; quoniam si exinde
indigentiam Monasterii ex una parte suble-
vant; illud reparando, aut debita solven-
do; ex alia augent in perpetuum postecis
annuum censum extinguendo; & Sacerdo-
tes vix sufficientes ad satisfaciendum oneri-
bus ex quotidianis elemosynis, ad quas pro
necessaria Monasterii sustentatione, cum su-
dore, ob Monasteriorum, ac pauperum mul-
titudine, atque ob temporis penuriam, re-
currunt erunt omnino impotentes ad satis-
ciendum Missarum oneribus, præfatis pecu-
niis, aut capitilibus extinctis corresponden-
tibus.

Ani-

Aut advertant igitur Superiores, & omnium judicium reformident; quoniam iustorum Defunctorum animæ, quod diutius Putgatorii igne cremantur, eo acius contra huiusmodi impios apud severum iudicem clamant.

988 Hi tamen Superiores, qui sic pecuniam illam infunderent, non incurrerent penas Extrav. contra alienantes; quia revera non alienarent, cum in utilitatem ejusdem Monasterii remaneret impensa: ut in n. 928. incurrerent autem penas Decreti Sac. Congreg. de Celebrat. Missarum relati in 10. 3. n. 5.

989 Certum tamen est, onus Missæ non incipere post depositionem pecuniæ, nec post acceptationem Ecclesiæ, sed post investitionem; quia sicut tunc incipit stipendium, ita & onus.

De alienatione, agunt Donat. tom. 1. par. 2. tr. 14. Castropal. par. 2. tract. 12. disp. n. pun. 15. Bord. ref. 27. 62. & 126. Ant. à Spirit. S. de privil. regul. tr. 2. disp. 1. sect. 4. §. 1. Fagnanus in l. 3. Decr. c. Nulli §. de reb. Eccl. non alien. Pirhing. in Comp. lib. 3. tit. 13. Phœbus lib. 2. tit. 12.

LARGITIO MUNERUM

990 **E**st prohibita Regularibus utriusque sexus Religiosis militibus exceptis] tam inter se ipsos, quam in ordine ad externos, & sæculares, à Clem. VIII. per Bullam incip. *Religiosa Congregationes*, 18. Junii 1594. Quæ Bulla non condidit novum jus, sed renovavit antiquum, cap. Non dicatis 12. q. 1. cap. Monachi, de statu Monachorum, & cap. Cum ad Monasterium, sub eodem tit. sed apposuit penas. Unde id, quod antea erat illicitum, aut licitum, ita modò.

Prohibetur tamen per hanc Bullam largitio uctuum, seu pecuniarum, & rerum mobi-

lium non pretiosarum; quia largitio bonorum immobilium, aut mobilium pretiosorum, alienatio aliunde prohibita, ut supra.

Partus intellectus non comprehenditur in Bulla, tales sunt conciones, lectiones, & milia scripta; imò expressè ibi excipiuntur unde possunt absque peccato aliis donari imò Religiosus ad aliam Religionem transiens, potest ea secum absque licentia transferre: v. n. 1114.

991 Causæ finales dictæ Bullæ sunt quatuor, in eadem expressæ. 1. Ut Regularium disciplina conservetur, & labefacta reatuatur. 2. Ut bona Monasteriorum, & Religiosis acquisita, etiam redditus, & elemosynæ, non dilapidentur, & dissipentur. Ut votum paupertatis integrè observetur. Ut prava Regularium ambitio evitetur.

992 Pœnæ sunt perpetua infamia, privatio vocis activæ, & passivæ, privatio ipsius dignitatum, graduum, munerum, & officiorum, quæ habent, & inhabilitas ad illa & similia in futurum. Nomine dignitatum, graduum, munerum, & officiorum, veniunt ea, quæ sunt cum superioritate, & jurisdictione ordinaria, vel delegata conjuncta: Unde non veniunt Vicarii, subpriori, Lectores, Confessarii, &c. ita Donat. 10. 1. p. 2. tr. 1. q. 26.

993 Quæ pœnæ sunt impostæ contra ipsos Religiosos, sive Superiores, sive Subdignos munera dantes. Privatio vocis activæ, & passivæ, & inhabilitas ad officia in futurum quæ ad forum internum incurruntur ante iudicium sententiam declaratoriam, quia sunt pœnæ privativæ, quæ actionem hominis ad sui executionem non requirunt. Priores pœnæ non incurruntur ante sententiam declaratoriam iudicis, quia sunt pœnæ privativæ, quæ actionem hominis ad sui executionem requirunt: ut in n. 179.

994 Satis autem probabile est, nullam
penam (excepta censurâ) in foro con-
scientiæ ante sententiam condemnato-
riam aut declaratoriâ delicti, si pena sit lata
sententia. Donat. cit. g. 25. cum Suar. San-
chez, Arila, & aliis. Quia nemo debet esse
exequutor pænæ contra se ipsum. Ut innui-
t. 180. Quoad forum autem fori, certum
nulli est cum com. nullam prorsus pænâ,
neq; censuram (exceptâ censurâ ob notoriam
perditionem Clerici, de qua suo loco) in-
currere ante sententiam, uti suprâ: v. n. 1011.

997 In recensita Bulla Clem. nulla impo-
nitur censura contra largientes, sed relata
provisiones, & inhabilitates.

996 Donarii verò, seu recipientes à Re-
ligiosis munera, non incurrunt dictas pœnas,
sed solum tenentur ad restitutionem in foro
conscientiæ ante omnem sententiam. Donat.
cit. g. 25. quia restitutio non est pœna, sed
debetur. Habetur ex verbis ipsius Bullæ, ut
sequitur.

Quod si vel ab aliquo particulari Reli-
gioso, vel à Superiore quopiam, Genera-
li, Provinciali, aut alio quocumque fun-
gione, aut à Conventu, Capitulo, vel Con-
gregatione, sive ab Universo Ordine, &
Religione, quidquam receperint, id quod
acceperint, suum non faciant. Verùm ipso
facto abque aliqua monitione Judicis, De-
creti, sententia, aut declaratione, ad illius
restitutionem omnino in utroque foro te-
nentur, adeo ut restitutione ipsa realiter
facta, neq; etiam in foro conscientie
absolvi possint.

Hanc autem restitutionem fieri volumus,
non privatim ei Religioso, qui donavit,
sed ei Monasterio, Domui, vel alteri Lo-
co, de cujus bonis facta est largitio, vel
non de ejus bonis donatum est, in quo
ipsum Religiosus donans professionem emi-
sit. Exam. Ecclesiast. Tom. 4.

fit; vel si nomine totius Capituli, Con-
ventus, aut Congregationis, vel universi
Ordinis, seu Religionis donatio facta ex-
titerit, pariter communi mensæ, aut
massæ cujus nomine donatum fuerit, ac-
cepta munera restituantur; ita ut nec qui
donavit, nec Conventus, Capitulum, Con-
gregatio, Ordo, aut Religio, cui restitutio
facienda est, illam remittere, & iterum
condonare, aut recipientem ab obligatio-
ne restituendi eximere, vel ut in paupe-
res eroget concedere, quoquo modo pos-
sit.

997 Plures apud Donatum, & novissimè
Mendo in epist. ver. Paupertatis votum n. 7.
dicunt Bullam Clem. VIII. de largitione mu-
nerum in Hispania, & pluribus aliis Provin-
ciis non fuisse usum receptam, maxime quoad
pœnas, quod etiam tenet Diana p. 1. tr. 6. res.
1. Quod negat Donat. Ex maxime in Italia;
nam quotannis mense Januarii legitur cum
moderatione, & declaratione Urb. VIII.

998 Urb. namq; VIII. per Bullam Nuper,
editam 16. Octobris 1640. innovavit dictam
Bullam Clem. VIII. damnando omnem præ-
tentum non usum; illam tamen moderavit, &
declaravit, ut sequitur:

999 Declaravit, & declarat, munera à
Religiosis utriusque sexus tribui posse ex
causis gratitudinis, conciliationis, benevo-
lentia, ejusque conservationis erga ipsam
Religionem, vel Conventum, aliisve cau-
sis ex sui natura actum virtutis, & meriti
continentibus; modeste tamen, ac discre-
te, & dummodo id non fiat, nisi de Supe-
riorum localium licentia, ac etiam cum
consensu majoris partis Conventus, si ta-
lis consensus de jure, vel ex constitutioni-
bus, seu consuetudinibus cujusque Reli-
gionis respectivè in hujusmodi casibus re-
quiratur.

T 1000 Com

1000 Consensum verò Conventus in §.
 3. ejusdem Constitutionis, ad leviora escu-
 lenta, aut poculenta, seu ad devotionem, &
 religiositatem pertinentia munuscula lar-
 gienda, &c. requisitum, intelligi debere de
 consensu alijs de jure requisito, & ubi con-
 eurrat ambitionis suspicio; qua cessante, nec
 in his requiri licentiam Superiorum in scri-
 ptis in §. 4. ejusdem Bullæ requisitam, sed
 sufficere licentiam etiam oretenus eisdem
 concessam, declarat.
 1001 Commestrationes autem, compo-
 sitiones, & convivia in excipiendis præser-
 tim Benefactoribus, Protectoribus, vel
 Ordinariis, honorificè, & laute, de quibus
 in §. 5. & 6. ejusdem Constitutionis, cen-
 suri tantummodò prohibita, si decentiæ status
 regularis adveniant.
 1002 Restitutionem verò receptorum
 Conventibus faciendam, de qua in §. 7. ibi-
 dem cautum est, intelligi debere de Con-
 ventibus, ad quos data, donata, seu missa de
 jure pertinent si id commodè fieri potest;
 alijs Conventui ejusdem Religionis vici-
 niori loco, ubi petita fuit absolutio, resti-
 tuantur.
 1003 Insuper eadem facultate sibi tri-
 buta, omnes, qui huc usque adversus supra-
 dictæ Constitutionis Capitula hic modera-
 ta largiti fuerunt, vel receperunt à pœnis
 quibuscunque in eadem Constitutione in-
 flictis, & incurfis, posse, & debere à pro-
 prijs confessorijs absolvi in foro conscientie,
 etiam non factâ prius hujusmodi
 rerum donatarum, seu datarum restituti-
 one.
 1004 Quoad eos verò qui præter mo-
 dum prædictum graviori Religionis detri-
 mento largiendo, vel recipiendo transgressi
 sunt, sed ob inopiam restituere nequeunt:
 Eadem sanctitas concedit Majori pœniten-

tia, ut de præteritis usque ad diem de
 præsentium in foro conscientie absolvi
 dispense, & condonet, seu absolvi, &
 sari, & condonari mandet, prout in Deo
 no magis expedire judicaverit.

1005 *Mendo in Epit. cit. n. 5. docet, quod*
 donans sine licentia extraneo aliquid ex
 peculio, non teneatur restituere Monasterio
 nec extraneus ad restitutionem tenetur, quia
 præsumitur Religionem consentire, nisi
 nor illorum periclitetur. Insuper ratio potest
 esse; quia peculium, quod in aliquibus Re-
 gionibus ex redditibus Monasterii assigna-
 solet particulari Religioso assignatur, ut illi
 impendat in suos usus; unde Religiosus
 partem alteri donans, dat illi usum rei, qui
 ipse se privat, in quo Superior non periculi-
 tur invitus, cum nullum damnum Monas-
 terio cedat.

1006 Valde roboratur ex ref. 19. qua
 tradit Diana p. 1. tr. 6. ubi inquirens, *An Reli-*
giosus de annuis redditibus, ex Superioris li-
centia ad suum usum concessis, sine aliqua re-
strictione, possit libere, parcius vivere, alia do-
nare? Respondet cum pluribus:

Affirmativam sententiam probabilem
 esse judico, cum licentia saltem tacita sit
 Superioris. Et ratio est, quia hæc Bulla pro-
 hibet tantum largitiones munerum, et
 quibus graviora incommoda, & mala Mo-
 nasterijs inferuntur. Sed donatio eorum,
 quæ Religiosi parcius vivendo largiuntur,
 non affert multum damni Monasterio
 ut patet: ergo &c. Probatur minor. Nam
 in tali donatione, Religiosus nullum da-
 mnum infert Monasterio, sed genio suorum
 ventri, & decentiæ suæ personæ, cui
 hæc detrahit, & parèe vivendo aufert.
 Ideo ex hac opinione datur occasio Re-
 ligiosis, ut libentius frugalitati, & modè-
 rata sumptui assuescant, dum sciunt ea

1007 De sibi necessariis detrahunt, posse licentiam parentibus, & aliis de se benemeritis donare, & in aliis licitis operibus expendere.

1007 Dicta potiori jure procedunt de Monialibus, quoad redditus particulares vitalicios à suis cognatis illis assignatos, quorum Monasterium solum est usufructuarius, eorum tamen usus est ipsi Monialibus concessus.

QUANTITAS DONANDI.

1008 Pro qua Superior possit sibi, & suis licentiam concedere, non est à jure prescripta. Plures apud Donatum *qm. 5.* volunt, quod possit Religioso de bonis monialibus, seu fructibus sibi applicatis concedere licentiam donandi usque ad decem aureos, et pro, & rationabili causa, puta pro Cognationis nuptiis, pro gratitudine, aut alia causa virtutis. Alii tenent, quod possit usque ad duodecim, aut quindecim aureos singulis annis. Alii duos, vel tres aureos singulis mensibus. *de 351. § 1021.*

1009 At quidem certa regula tradi non potest, unde quantitatis præscriptio remittenda est arbitrio prudentiæ, circumstantiis consideratis, quantitatis reddituum, qualitate personarum causa, spe, loco, & tempore.

1010 Pro ea autem quantitate, pro qua Superior Regularis potest dare licentiam donandi suis Religiosis, potest etiam Superiori Monialibus, nisi in aliquo præceptum limitationem habeat à suo Superiore majori, nempe ab Ordinario, Diana *p. 1. tr. 6. p. 21.*

1011 Certum tamen est, quod donans si Superioris licentia in quantitate sufficiens non mortaliter peccet. Pro qua re *de 351. § 1021.* *Quantitas autem duorum aureorum, licet,*

sit notabilis, & sufficiens ad peccatum mortalitatem contra votum paupertatis, non est notabilis, & sufficiens ad incurrendas penas Bullæ, sed est in jure modica; unde non erit sufficiens ad penas, si non excedat decem aureorum summam, ut in simili dictum est in *com. 2. à n. 7. ad 9.*

CAUSA VIRTUTIS

1012 Non est prohibitum donare, Bulla enim solum prohibet donationes ex mera liberalitate, & ob fines *n. 991.* expressos. Caterum non intendit tollere jus naturæ, ut constat ex moderatione, & Declaratione Urb. VIII. *de n. 999.*

1013 Hinc licitum est. Primo, Superiores & personas Monasterio benemeritas hospitari, & eorum adventus honorare, dummodo id discretè fiat: *v. n. 1001.* Secundò, Aliquid donare ad captandam benevolentiam personæ, à qua Monasterium sperat bona obtinere, aut ejus favore difficilia exigere: *v. num. 999.* Tertio, ratione gratitudinis in beneficiorum acceptorum memoriam; quia gratitudo est virtus jure naturæ debita, *ut infra de Simonia, v. n. 999.* Quartò, causa remunerationis, ob laborem impensum, & servicia præstita; remuneratio namque de gratitudine sapit simul, & de justitia.

1014 Imò gratitudo, & remuneratio exposcit, ut plus reddatur, quam sit acceptum, Donatus *g. 8.* Imò Diana *p. 1. n. 6. ref. 16.* tenet donationem posse excedere in quarta parte valorem meritorum, & beneficiorum.

1015 Hinc ultra justum salarium possunt Religiosi, & respectivè Moniales, aliquid donare Advocatis, Procuratoribus, Medicis, Cōfessariis, Ministris, &c. tunc enim gratificatur, seu remuneratur affectus, patientia, assuetudine, charitas, felix exitus litis, &c. hæc

namque solo nomine dicuntur donationes ; revera tamen sunt satisfactiones , & naturæ debita : Nec cedunt in præjudicium Monasterii , sed in ejus utilitatem , & decorem ; nam benefactores fovent ad magis in posterum benefaciendum.

1016 Pariter possunt aliquid donare Moniales Ordinario loci ob assiduentiam in susceptione habitus, Professione, &c. Diana p. 1. tr. 6. ref. 24.

1017 Denique aliquid dare possunt Religiosi nautis, &c. ne ab illis malè tractentur.

RATIONE ELEMOSYNÆ

1018 Possunt Religiosi de suorum Superiorum expressa, aut tacita, seu rationabiliter præsumpta licentia, licet, & absque læsione paupertatis, aliquid dare pauperibus, & indigentibus, maxime si sint parentes, & consanguinei ; quod possunt facere, dando id, quod eis superest de concessis ad usum, aliquid subtrahendo de victu. Donatus quest. 9. cum Riccio, Bonac. & Diana.

1019 Eleemosyna enim est actus excellentioris virtutis, Charitatis scilicet, aut Pietatis, si fiat erga consanguineos pauperes : Unde non est prohibita in Bulla Clem. VIII. sed expressè in prohibitione exceptuata, his verbis : *Nisi re ipsa pro divino cultu, & veris Christi pauperum indigentis, & servato in hoc charitatis ordine, & habita necessitatis ratione, de consilio, & consensu Superiorum sublevandis. Aut alias in rebus licitis, &c.*

1020 Hinc Mendo in Epit. cit. num. 11. cum Portellio, & Diana docet, quod si Religiosus parentes summe indigentes habeat, possit de Superioris licentia, illis succurrere per ea, quæ suo labore, aut industria acquisierit, puta per eleemosinam suæ prædicationis, aut alterius sui honesti laboris. Et si hoc non sufficiat, possit extra Monasterium ad

tempus degere, ad illis subveniendum. V. 10. 2. num. 267. & num. 271.

1021 Et Donatus tom. 3. tr. 15. q. 1. docet eum multis, Monialem licet potest datus sibi ad usus concessos de licentia Abbatissæ, religiosè, & discretè dare propinquis indigentibus, & maxime nobilibus, si causa, & rationabilis adsit, qualis est, si sint pauperes. Idem docet Vetricelli tom. 1. tr. 3. q. 1. n. 1. & 10.

Dicitur discretè, videlicet moderatè, & eorum indigentiam sublevandam, & ut honestè vivant, minime ad eos ditandos. Rationem est ; quia donare propinquis egenis est opus honestum, neque paupertati oppositum.

Indè Faber cum Nav. & aliis apud Monasterium disp. 14. n. 45. docet, licet Religiosus benemerito, ut aliqua elargiatur cognatis pauperibus ad conservationem sui status. Non probat ex eo, quod refert Nav. Com. 2. de h. gul. num. 25. Quod Dominici S. Sepulchri Salmantica solent Magistris ejusdem Ordinis Cathedras magnorum stipendiorum ab indigentibus permittere, ut ex illis cognatis pauperibus subveniant. In quantum natura patitur, ut Religiosus benemeritus permittat suos propinquos in gravi necessitate, maxime ad extremam proximam constitui ; aut sic constitutos sine rubore cernat.

Idem confirmat Mendo in Epit. cit. n. 6. dicens : *Potest Prælati, cui à majori Superiori non est restricta potestas, concedere licentiam ad quamvis quantitatem moderatam insumendam, maxime si Religiosus eam habeat ex stipendio Cathedrae, aut simili. Moderata autem est, dum non accedat ad aliquam milliarum aureorum.*

Tanta tamen quantitas non est prædicanda, nec permittenda. Nec id, quod tenet, & probat Vetricelli tr. 8. q. 52. quod Moniales

possit frequenter suo confessorio munera de
licentia Abbatisse frequenter dare, quæ in
anno ad valorem triginta aureorum accedant;
quia hoc est latam aperire viam ad immode-
rata pecunia, & redditus retinenda; nam si
tantam summam potest soli Confessorio dare,
in Monasterio centum Monialium possent
ita aureorum millia illi donari. Imò singulæ
Moniales aliis dispositionibus, & usibus ex
cunctis titulis computatis possent val-
de notabile peculium sibi licitum reddere.
Quod obstat nisi Bullæ Clem. VIII. & Urb.
VIII. de num. 991. Debet igitur huiusmodi
donationes esse discretæ, ut non excedant li-
nam honesti, & hoc pacto permittendæ;
tunc namque habet locum motivum pruden-
tiale Vercelli cit. q. 51. num. 3. quod Reli-
giosi scientes posse hos redditus propinquis
donare, tunc abstinant à luxu, cæterisque su-
perfluis, quæ paupertatem destruant.

1022 Potiori jure Religiosus potest de
Superioris licentia suam largiri piam, &
solum potest Superiore invito; quia Reli-
giosus est solum usufructuarius. Per hoc autem
differt Dominus, Usufructuarius, & Usua-
rius; quod Dominus potest de ipsa re quoad
substantiam dispendere ad omnes usus, destrua-
re, vendendo, &c. Usufructuarius potest de fructibus
ipsius rei ad om-
nes usus dispendere, tam in sui, quam aliorum
utilitatem, integra remanente substantia rei.
Usuarius vero solum dispendere potest de fru-
ctibus in propriam tantum, minimè in alte-
rius utilitatem; unde vulgò dicitur habere
solum usufructum: sunt usufructuarius uti volucres
terre, huiusmodi sunt Religiosi ratione vo-
ti paupertatis, adeoque nil dispendere pos-
sunt ad aliorum usum, & utilitatem, sine li-
centia expressa, aut tacita sui Superioris, de
qua infra. Unde D. Benedictus erat solitus
dicere: *Monachus habens obulum, non*

valet obulum (suppletu) sine licentia.

1023 Denique de huiusmodi eleemosynis
discretis loquens nosse Emm. Rodr. in *sum-
ma part. 2. cap. 3. num. 5.* ait: *Nec ego vel-
lem, quod Prælati, ac Procuratores, & alii
regulares privati in hoc essent scrupulosi: quia
ubi est charitas, & amor Dei, non est, quod
adsit scrupulus.*

1024 Et ritè; quia à discretis eleemosynis,
& operibus misericordiæ, non eximuntur
Regulares, qui ad ea alios erudiunt, quoniam
Christus Matth. 15. die Judicii erga cunctos
haud alterius plus meminerit, quam operum
misericordiæ, live ad vitam: *Venite benedicti,
&c. Esurivi enim, & dedisti mihi manduca-
re, &c.* live ad interitum: *Discedite à me ma-
ledicti, &c. Esurivi enim, & non dedistis mihi
manducare, &c.*

CAUSA MORTIS

1025 **N**on potest Religiosus, aut Monta-
lis, aliquid largiri; quia hoc sapit
testari, quod est illis prohibitum, & contra
votum paupertatis.

1026 Monialis verò, quæ fructus reddi-
tum ad suum usum concessorum, aut alio
modo perceptorum, apud se, aut apud depo-
sitariam se habere reperit, & vult ex illis
Missas pro anima sua dicendas, & aliquid ti-
tulo gratitudinis, remunerationis, &c. alicui
moniali post mortem largiri, suum deside-
rium Superiorissæ exponat, eamque pro exe-
cutione roget, ita ut liberum sit Superiorissæ
de illis dispendere. Superiorissam tamen eni-
xè moneo, ut fideliter suæ Religiosæ iusta, &
honestæ desideria adimpleat, ut sic Moniales
alacrius in Monasteriis degant, hilarius per-
petuam patiantur clausuram, & fervidius Deo
inserviant. Eò maxime, quia aliter se habendo,
gravissima sequerentur mala, in gravissi-
mum, nedum voti paupertatis, verum totius
disci-

disciplina regularis dispendium: *v. n. n. 1043.*

**BULLA NON DISPONIT DE NON-
DUM ACQUISITIS,**

1027 **S**ed de jam acquisitis; quia loquitur de bonis, seu fructibus Monasterii, cujusmodi non sunt acquisibilia, sed acquisita, *ut in n. n. 891.*

1028 Hinc Religiosus de sui Superioris licentia potest pro consanguineo, aut amico picturam magni valoris [etiam ex sumptibus Monasterii, modicis tamen] aut alia opera gratis efficere, eique donare. *Diana cum Valero p. 1. tr. 16. ref. 6. & p. 7. tr. 11. ref. 17.* Quia Monasterium non habuit jus in opus illud, nam nondum erat; nec in pretium, quia non est acquisitum, imò est remissum, priusquam debeatur.

1029 Pariter potest gratis celebrare aliquot Missas ad intentionem sui amici, quem scit pro eis stipendium accipere. Non potest tamen sine latione paupertatis dare stipendia à se acquisita pro Missis sibi intra annum à suo Superiore concessis. *Diana part. 1. tract. 16. ref. 9.*

1030 Religiosus, qui non acceptat donum aliquod, sed rogat, ut illud det consanguineo, aut amico, non peccat contra paupertatem, nec contra Bullam. *Diana cit. ref. 8. cum multis contra Sorbo.* Quia non acceptavit, sed solum se habet ut intercessor; adeoque non Religiosus, sed amicus donat, licet precibus, aut amore Religiosi; nec illi de bonis Religiosi, seu Monasterii, sed de suis donat. Si verò acceptavit, non potest facere, quod nomine suo donetur alteri; quia jam Monasterio acquisivit, juxta illud: *Quidquid Monachus acquirit, Monasterio acquirit.*

1031 Soluta apud Dianam *cit. ref. 10.* tenet non peccare Religiosum, si absque Superioris licentia dispenset pecuniam ab amico, aut

consanguineo sibi traditam, ut pro sui libbi quibus vult, dispenset, dominio tamen ipsi amicum reservato; quia ejus solum est dispensator, non dominus, unde non dicitur nomine proprio.

1032 Hæc autem opinio, loquendo de absoluto pecunie, esto sit speculative probabilis, practice tamen est nimis laxa. *Diana cit.* ac proinde non practicanda; quia talis Religiosus posset eam pecuniam ad omnes usus, imò & aliis etiam extra causas virtutis elargiri; quod est contra perfectionem paupertatis Religiosæ.

1033 Loquendo autem de usu determinato ad actus virtutis, putà si pecunia esset Religioso tradita dispensanda in elemosynas, cultum Divinum, &c. optima est sententia *Diana cit. Pelliz. de Monialibus, c. 4. n. 11.*

PAUPERTAS RELIGIOSA,

1034 **E**XD. Bonav. *Est virtus temporalium abdicativa honorum, quæ quædam proprium gerens, sustentatur de non proprio.* Dicitur *temporalium bonorum*: hoc est per se estimabilem, ut detur intelligi quod per votum paupertatis Religiosus non renunciat ad famam, nec honores, & gradus meritis debitos; quia honores sunt præmia virtutum.

1035 Unde Religiosus ex vi voti paupertatis excludit à se tres actus: videlicet omnium temporalium rerum dominium, usum fructum, & usum juris, seu usum juridicum, cum scilicet quis habet jus utendi re, & quæ est in dominio alterius, vel ejus usum alteri concedendi; & solum pro se retinet usum facti, *ut in n. n. 1022.*

1036 Potest autem Religiosus absque paupertatis latione res tenere, de illis disponere, eisque uti dependenter tamen à voluntate sui Superioris, eo modo, quo dictum est supra de larg. munerum, & dicitur modò; sic namque

que non erit proprietarius; quia dominium est facultas disponendi de re, libere, & independenter. Religiosus verò disponendo de rebus dependenter à voluntate Superioris, seu de ejus licentia, expressa, aut tacita, semper utitur, & nullum jus exercebit.

LICENTIAM

1037 Ad debitum usum paupertatis requisitam in recipiendo, retinendo, donando, &c. concedere possunt Superiores immediati, videlicet Superiores locales, Priores, Rectores, &c. quia ipsi sunt dispensatores, & administratores bonorum Monasterii. Nisi in aliquo limitentur à Superioribus majoribus, item Provincialibus; quia sunt verè Superiores Prælati. Pro Monialibus, Ordinarius, vel Abbatiss.

1038 Non est necesse, ut detur toties, quoties casus occurrerit, sed sufficit absoluta limitatio; quia cum sit semper revocabilis, semper salvatur, quòd Religiosus det, & disponat ex nutu Superioris. Et sic ab uno Superiore data, durat etiam sub alio Superiore, nisi ab ipso successore expressè, vel tacitè fuerit revocata. Donatus tom. 3. tr. 15. q. 17. § 1. quia gratia non expirat mortuo, vel amovendo officio concedente.

1039 Sufficit, quòd sit tacita, & rationaliter præsumpta, etiam si expressa postulati possit, & ob pudorem, aut aliam justam causam omittatur; quia ex jure: Taciti, & expressæ eadem est virtus. Ita Donatus cit. q. 14. respondens ipsum S. Anton. Rodr. cum D. Thoma 2. 2. q. 3. art. 8. ad 1. qui ait: Tunc non potest facere elemosinam sine licentia Abbatis, vel expressè habita, vel probabiliter præsumpta, nisi forte in articulo extremae necessitatis.

1040 Licentia tacita, & præsumpta est illa, quæ non petitur expressè, sed si peteretur,

concederetur; quòd relinquitur judicio prudenti, circumstantiis consideratis personarum, causarum petitionis, & usus rei, qui petitur.

1041 Universaliter Religiosus peccat contra paupertatem graviter, vel leviter, juxta gravitatem, vel levitatem materiæ, recipiendo, retinendo, donando, si Superior sit invitatus quoad substantiam recipiendi, retinendi, dandi, &c. Minimè, si sit invitatus solum quoad modum.

1042 Non sufficit licentia tacita, si in aliqua Religione valdè reformatà adsit præceptum, ut licentia expressè petatur, & obtineatur.

1043 In tali tamen Religione, Superior cum suis Religiosis gerere se debet ut pater, non ut dominus, & ita paternà charitate curare, ut eos sibi bene affectos conservet, sicque habeat promptiores rigori disciplinæ regulari, & suis præceptis; quòd (experientia magistra) mirabiliter obtinet, si in hujusmodi licentiis concedendis se ostendat blandum, ac liberalem, minimè tenacem, & asperum. Sicque etiam tollitur nimia facilitas recurrendi ad licentias præsumptas, in quibus ob proprii amoris passionem, potest aliqua imperfectio contingere. Quòd maxime attendendum est pro Monialibus, sub eo principio: *Aliquid est indulgendum sexui: v. num. 1016. 1080.*

1044 His de causis Superior Religiosorum petitionem, & licentiæ concessionem, non injustam, sed rationabilem, utilem, imò necessariam censere debet, nisi ei positivè constet oppositum.

1045 Monialis ad aliquod officium, seu exercitiū destinata, puta Sacristiæ, Cellerariæ, &c. ad quod requiruntur expensæ, quæ non satis à Monasterio subministrantur: per hoc ipsum, quòd ad tale officium deputatur, implicitam habet licentiam recipiendi à propinquis,

pinquis, quidquid est opus, & convenit ad ejus executionem. Superior autem (si proficue potest) debet nimiam moderari ostentationem.

1046 In Religionibus, ubi est recepta, & viget consuetudo aliqua recipiendi, retinendi, expendendi, donandi, &c. sine expressa Superioris licentia, excusatur Religiosus à peccato proprietatis ratione licentiae tacitae. *Matheus d. 14. q. 1. num. 44. Pelliz. de Monialibus cap. 4. num. 71. & Com.*

Ad hanc licentia tacita non habet locum in distractionibus rerum Monasterii, in quibus Monasterium grave pateretur damnum; ut si calicem de sacristia, notabilem pecuniam immediate, & directè Monasterio datam distrahas. *Donatus tom. 3. tr. 15. q. 14.* quia hae sunt furta, & Praelatus omnino invitus praesumitur.

Socus est dicendum de rebus propria industria, aut proprio labore à Religioso acquisitis, ut de elemosyna propria praedicationis, lectionis, &c. Hinc posse Abbatissam Monialibus, & Superiorem Religiosus licentiam concedere eas convertendi in proprios usus, docet *Diana par. 1. tr. 6. res. 22.*

1047 Contra paupertatis votum peccat Religiosus res occultans, ne à Superiore reperiantur, animo non parato ad eas tradendas, si petantur. Secus verò, si occultentur solum ob vitandam confusionem, aut verecundiam, animus tamen sit paratus ad eas tradendas, si petantur. Mendo in *Epit. ver. Paupertatis votum*. Qui addit.

» Quod licentiam habens à Majori Praelato, possit eas occultare minori, quia sufficit ea dependentia, ne sit proprietarius.

» Habens licentiam ad insumendam pecuniam in re determinata, aut ad donandum eam uni, nequit donare alteri, nec in alia re insumere, nisi tacitam licentiam rationabiliter praesumat.

» Accipiens aliquid non sibi, sed communitati, & ei tradens, non indiget licentia, quia praesumitur.

» Accipiens à communitate ea, quae essent praestanda, non violat paupertatem, nam in acceptione absque proprietate, & rinde se habet ea tenere, ac usum communitatis, ni deputare. Quinimo, si à Superiore iuste negentur necessaria ex bonis communibus, potest quis ea accipere, nam Superior abutitur sua potestate, & ea bonis communitatis, voluntate ad subditos.

Eadem docet *Pelliz. de Monialibus, cap. 4. num. 37. ad 39.*

1048 Religiosus, qui habet licentiam dandi, & accipiendi, potest emere, & vendere; quia in ea comprehenditur licentia accipiendi, & transferendi dominium. Dummodo talis emptio, & venditio non sit negotiatio, quia haec est prohibita Clericis. Qui autem habet solam licentiam dandi, aut solam accipiendi, non potest emere, & vendere; quia in emptione, & venditione datur aequilatio, & translatio dominii.

1049 Habens licentiam dandi, potest ex Monasterio dare, etiam si ille non petat licentiam accipiendi, quia licentia dandi in se connotat pro suo correlativo licentiam accipiendi in alio, nisi ille excludatur.

Qui autem habet licentiam dandi, peccat contra charitatem, non contra paupertatem, si donet alteri Religioso, qui accipiendo peccat. Mendo *cit. num. 5. Pelliz. de Monialibus cap. 4. n. 60.*

PLURA DŌ PAUPERTATE UESOLVUNTUR.

1050 Religiosus, qui à suis devotis pecuniam accipit, & ex ea, Praelato inscio, necessarios libros emit, non peccat contra paupertatem, si eos non occultet, sed in cella

in cella pallam teneat. Diana par. 1. tr. 6. ref. 26. ratio est; quia quidquid hoc pacto Religiosus possidet, Prælatorum suorum voluntati, ac potestati subijcitur.

1071 Dans mutuo rem suo usui concessam alteri ejusdem Monasterii sine licentia, non peccat graviter contra paupertatem. Dans autem extero, potest peccare graviter, quia tunc Superior est magis invitus, cum transfertur dominium extra Monasterium; sed magis perquantitas ad mortale requiritur, quam si donatur; quia in mutuo res est iterum ad Monasterium reditura, maxime si brevi tempore sit reditura; non sic in donatione. Idem respectu est dicendum in permutationibus, ubi quidem etiam longè major quantitas requiritur, nam in permutationibus, etiam cum extero, Monasterium amittit unum, sed acquirit aliud; peccat autem, si res Monasterii, quæ permutatur, sit utilior Monasterio. Omnino vide dicta de alienatione, a num. 953.

1072 Religiosus recusans rem sibi donatam, si non habeat justam causam recusandi, peccat contra charitatem, minime contra paupertatem, aut justitiam. Mendo cit. nu. 3. Non contra justitiam; quia Monasterium ante acceptationem à se, aut privato Religioso factam, non acquirit jus ad rem. Non contra paupertatem; quia votum paupertatis non obligat ad acceptanda dona. Sed contra charitatem, quia sine justa causa impedit Monasterii bonum; v. num. 890.

1073 Religiosus, qui sine Superioris licentia accipit in depositum exterorum pecunias, non peccat contra paupertatem, quia nullum dominium, jus, imò usum acquirit, sed solum onus custodiæ, quæ est potius servitus. Si solum peccat contra obedientiam, si accipiat depositum propriè dictum; ob contractum, & obligationem gravem, quam vir-

Peregr. Exam. Ecclesiast. Tom. I.

tualiter suscipit propriâ auctoritate de re servanda.

Quòd si depositum pereat, aut deteriores, non tenetur Monasterium ad restitutionem; quia non tenetur ex culpa Religiosi. Quod est verum, etiam si depositum fuisset susceptum de Superioris licentia; Pelliz. de Monial. cap. 4. num. 56. Donatus tom. 3. tr. 15. q. 41. quia licentia Superioris solum excusat Religiosum à peccato inobedientiæ, & facit, ut licitè recipiat; sed Monasterium non obligat. Imò nec teneretur Monasterium, si Superior ipse depositum accepisset sine consensu Monasterii, seu proprii Capituli. Donatus cit. num. 2. cum pluribus; quia Monasterium se habet ut pupillus, & minor, qui non tenetur ex contractu, & culpa sui tutoris, aut curatoris; v. num. 1074.

Tunc autem teneretur Monasterium, quando depositum fuisset in ejus utilitatem conversum. Et quidem teneretur solum ad id, in quo factum esset ditius; idque non ratione contractus, sed quia, qui sentit commodum, debet sentire & incommodum, ex Regula 55. Jutis in 6. Qui sentit onus, sentire etiam debet commodum, & e contra.

Licet autem Monasterium non teneatur, tenetur tamen Religiosus ipse refarcire depositum, si peculium habeat suæ dispositioni relictum, in quantum sine suo gravi incommodo potest.

1074 In Monasteriis, ubi juxta dicenda peculium conceditur, & non servatur Vita communis à Trid. præscripta; Monialis, cui est res v. gr. salma tritici donata, potest eam vendere, si habeat licentiam dandi, & recipiendi, ut supponitur, juxta num. 1048. Pelliz. de Monial. c. 4. num. 57. v. num. 1046.

Item potest eam eidem Monasterio vendere; quia si potest extero, à fortiori Monasterio; nam respectu Monasterii, aut alterius

V

Monialis,

Monialis, non est propriè, sed valde impro-
priè venditio, quia non fit translatio domini-
i, sed solius usus rei de una in aliam personam,
dominio ejus apud Monasterium permanen-
te.

QUÆRES I.

1055 *An Religiosi, & Moniales possint
habere peculium, seu annuos redditus, in usus
honestos, & licitos, & ex justa causa de licentia
Superiorum, atq; ad eorum nutum revocabilia?*

In hac ardua re, ut solidè simul, & clarè
procedam, primo loco ante oculos appo-
no Decretum S. Conc. Trid. sess. 25. de Regu-
laribus c. 2. quod est totius resolutionis regu-
la, & norma, ut sequitur, v. n. 123.
Nemini igitur Regularium, tam viro-
rum, quam mulierum, liceat bona immobi-
lia vel mobilia, cujuscumque qualitat-
is fuerint, etiam quovis modo ab eis acqui-
sita, tanquam propria, aut etiam nomine
Conventus possidere, vel tenere; sed statim
ea Superiori tradantur, Conventui-
que incorporentur; nec deinceps liceat Su-
perioribus bona stabilia alieui Regulari
concedere, etiam ad usumfructum, vel u-
sum, administrationem, aut commendam;
administratio autem bonorum Monaste-
riorum, seu Conventuum, ad solos officia-
les eorundem, ad nutum Superiorum a-
movibiles, pertineat; mobilia verò usum
ita Superiores permittant, ut eorum supel-
lex statui paupertatis, quam professi sunt,
conveniat, nihilq; superflui in ea sit; nihil
etiam, quod sit necessarium, eis denegetur;
quod si quis aliter quidquam tenere depre-
her sus, aut convictus fuerit; is biennio acti-
vè, & passivè voce privatus sit, atq; etiam
juxta suæ regulæ, & ordinis constitutiones
puniatur.

1056 Inde expono modos, quibus pecu-
lium figurari, & praticari solet. Primus est
quo Monasterium ex bonis communibus
quos redditus annuales Religiosi augent
pro victu, & vestitu, ita ut, si quid deficiat
sua industria perquirat, & si quid excedat, in
pios, & honestos usus expendat.

1057 Secundus, quo Monasterium Superi-
oribus Religiosis certam annuam, aut mensua-
lem pecuniar portionem assignat, quæ vulgè
stiarum appellatur; victus tamen est com-
munis.

1058 Tertius, quo Novitius in actu
nunciationis, quam ante professionem facit
sibi reservat aliquem annuum censum pro
suis honestis necessitatibus, dependentem
Superioris voluntate, ita tamen ut domi-
nium, aut usumfructum non residet penes
ipsum, sed penes Monasterium, ipse verò
solum habeat usum ad nutum Superioris revo-
cabilem. Dominium apud Monasterium res-
idet, si Novitius bona Monasterio remiserit
viti; Ususfructum verò, si bona patre habuit,
aut aliis renunciavit.

1059 Quartus, quo Religiosus pecunia
ex propria industria acquisita, puta ex Predi-
catione, lectione, &c. pro se retineat, & in
proprios, ac honestos usus convertat, depen-
dens à Superioris voluntate.

1060 Quantum ad primum modum
quamvis Sanchez tom. 1. Decal. lib. 7. cap. 24.
Nav. & alii apud ipsum dicant, non esse illicitum,
supposita tali Monasterii relaxatione, &
communitatis jactura, quatenus omnis dis-
positio dependeat ex licentia revocabili Su-
perioris; fatentur tamen, eum quamplurimum
subjacere imperfectionibus.

Ego tamen omninò dico, talem modum
nedum directè opponi in totum Decreto
Concillii de n. 1035. verum etiam esse perni-
tus relaxativum perfectionis paupertatis, de-
structi-

tridivum vite communis, everfivum discipline regularis, & scandalofum, ita ut huiusmodi Monasterium deberet à Superiorem validè reformatione curari, aut aboleri.

1061 Quantum ad reliquos tres modos (primus) namque non puto dignum controverfiam dicere sunt opiniones.

Prima negat. Maffius *disp.* 14. n. 41. Dominicus *tom.* 3. tr. 15. q. 10. Fagnanus *in lib.* 3. C. *Monachi* 2. de statu Monach. Quia Conc. Trid. condidit novum jus ejus namque verba non sunt declarativa juris antiqui, sed præceptiva. Nemi Regularium liceat, &c. Item præceptum. Nec deinceps liceat Superioribus bona stabilia alicui Religioso concedere, etiam ad usufructum, usum, &c. quod non prohibet jus antiquum. Insuper liquet per illam particulam *Deinceps*.

1062 His accedit Decr. Clem. VIII. declarativum, & confirmativum Decreti Conc. Trid. his verbis: Quò Trid. Conc. decreta de paupertatis voto custodiendo fidelius observentur præcipitur, &c.

1063 Secunda opinio affirmat licere. Dicitur per. 1. tr. 6. res. 32. Verricelli tr. 8. q. 51. Pet. Villal. Miranda, Nav. Fahnandez apud Solum, & alii.

1064 Idque ob oppositam rationem: quia Trid. non condidit novum jus, sed confirmavit antiquum c. *Monachi*, &c. Cum ad Monasterium, quod prohibebat peculia concessa ad omnes usus, etiam superfluos, vel si ad licitos, tamen iusta causa concedendi, vel concessa irrevocabiler à Superiore; minimè peculia, & redditus ad usus honestos, ex iusta causa, & dependenter à voluntate Superioris.

Sic autem ex verbis, c. *Monachi*. Qui verò peculiam habuerit, nisi ab Abbate fuerit ei pro sequenda administratione permiffum, à possessione removeatur Altaris, &c.

1065 Insuper dicunt, recensitos modos componi cum Decr. Conc. Intentum namque Concilii est, ut nullus Regularis bona mobilia, aut immobilia retineat ut propria, aut nomine Conventus, sed ut statim ea Superiori consignet, & Conventui incorporentur, ita ut facta bona communia, stent sub totali dispositione Superioris. Cum quo bene stat (ajunt ipsi) loquendo de mobilibus, ut Superior iusta de causa concedere possit licentiam revocabilem, ut Religiosus, vel Religiosa illa retineat ad suos usus, uti aliàs res Monasterii, quando Religiosis distribuuntur. De immobilibus verò loquendo, dici posse, ut Superior constituat subditum officialem Monasterii ad nutum amovibilem, ut eos redditus administret, & de fructibus juxta Superioris voluntatem disponat. Ita illi.

1066 Quibus Pelliz. de Mon. c. 4. n. 4. addit: Quando autem in Conc. Trid. loc. cit. dicitur, Nec deinceps liceat Superioribus bona stabilia alicui Regulari concedere, etiam ad usufructum, usum, administrationem, vel commendam; intendit Concilium ibi solius prohibere, ne regulares habeant redditus, ut proprios, ac irrevocabiles per Prelatos, ac sine horum licentia distrabendos, ut exponit Barbosa: Non autem, quod Regulares nullo modo habeant annuos redditus, sicut bene advertit, & probat Sanch. l. 7. mor. c. 2. n. 12. ex Navar. S. Rodriq. Graff. & aliis.

EX HIS DUABUS SENTENTIIS

1067 Dico, primam esse veram; secundam verò solum habere locum in Monasteriis, ubi, vel ob nimiam paupertatem, vel ob Superiorum incuriam, aut malitiam, non servatur perfecta vita communis subministrando singulis juxta statum decentiam, Rodriq. part. 1. Sum. c. 90. Concl. 4.

1068 Ratio primæ partis est; quia ut, con-

stat expressè ex Decr. Clem. VIII. declarati-
vo Decreti Conc. Trid. editi diei 25. Junii
1599. intentum Conc. Trid. est, quòd omnia
quomodocumq; à Religiosis acquisita, Superi-
ori tradantur, & Conventui, cum ceteris il-
lius bonis, pecuniis, & proventibus, incorpo-
rentur, ut inde communis victus, & vestitus
omnibus suppeditari possit; in quo consistat
Vita communis.

1069 Insuper Decretum declarativum
Clem. VIII. sub n. 12. subdit.

„ Nullus ex Superioribus locorum, admi-
„ nistrationem bonorum, aut aliarum rerum,
„ dispensatione neque pecuniarum, & reddi-
„ tum sui Conventus, etiam nomine Con-
„ ventus, per se ipsum habere, sive exer-
„ cere possit: sed universam id onus tribus
„ Fratribus ejusdem Conventus à Generali
„ ità demandetur, ut unus rerum, & bo-
„ norum, reddituumque colligendorum,
„ ac exigendorum curam habeat: alter tam-
„ quam depositarius, pecunias, ac cetera
„ ab illo collecta, & exacta, fideliter asser-
„ ventius de pecuniis, & rebus à Depo-
„ sitario acceptis, Priori, & Fratribus, ac
„ Conventui universo de necessariis, mandan-
„ te tamen ipso Priore, non secundum
„ proprium affectum, sed juxta charitatis Re-
„ gulam, veluti bonus dispensator provideat,
„ officiorum hujusmodi confusione penitus
„ interdicta.

1070 Ratio secundæ partis est; quia in
contractu, quem Religiosus cum Religione,
seu Monasterio init, ex parte Religionis vir-
tualiter includitur, ut Monasterium teneatur
illi providere de necessariis juxta decentiam
statutis.

Quod in ipsis Decretis, in quibus vita com-
munis injungitur, expressè præcipitur. Et qui-
dem in ipso Decr. Trid. per hæc verba: *Nihil
etiam, quod sit necessarium, denegetur: ut in n.*

1055. Idem habetur in Decr. Clem. VIII. sub
n. 7. 11. & 12. Et corroboratur ex decr.
modò, exponendo *summa necessarium.*

1071 His accedit Fagnanius *titul. n. 13.*
verbis.

„ Quærebatur enim, an cum necessariis
„ Superiore etiam requisito ideo denegetur
„ quia Monasterii facultates non suppetant
„ liceat Regularibus clam, vel eo invito
„ sibi comparare seu retinere: Sacra Congre-
„ gatio respondit, licere, si præcisa necessitas
„ sit ad individui sustentationem: Ceterum
„ communem penuriam ab omnibus perpe-
„ tiendam, usq; adeò ut si quid privatum
„ cui delatum, vel ab ipso partum fuerit,
„ tunc ad Superiorem recta deferri oportet,
„ qui ex eo, primò succurrat ejus necessitati,
„ cujus intuitu illud obvenit, si peculiaribus
„ qua necessitate ultra communem præci-
„ tur, reliquum Conventui incorporatur,
„ in communem cedat utilitatem. Quæ-
„ præcisa hæc, seu extrema necessitas, cum
„ de jure naturæ, nullis subest legibus, & de-
„ excusat à regulæ transgressione etiam
„ Minores S. Francisci, qui arctissimam pro-
„ fitentur paupertatem, ut est text. in c. Ex-
„ te, §. Porro de verb. signif. lib. 6. ibi Nup-
„ tis Fratribus jure positi in extrema necessitate
„ articulo ad providendum sustentationis natu-
„ re via omnibus extrema necessitate detenta
„ concessa præcluditur, cum ab omni lege ex-
„ trema necessitas sit exempta.

1072 Hinc Pelliz. de Monial. c. 4. n. 3. &
Verricelli rr. 8. qn. 51. cum Beja, Barbosa,
& aliis dicunt, licitam esse praxim, & consue-
tudinem, qua Propinqui Monialibus in pro-
fessione ultra dotem annuum censum, seu
redditum assignant, ad earundem honesta
usus convertendum, dependentem à Superi-
oris voluntate; in quantum Monasterium
necessaria juxta decentiam statuta ad victum,
&c.

de vestitu, sanitatis, aut infirmitatis rem-
pore non subministrat, maxime pro exercitiis
spualibus Monasterii, quibus à Superiorissis
designantur.

PECULIUM NON SUPERFLUUM

1073 Sed moderatum esse debet, confor-
miter ad statum Religiosi illud ha-
bens necessarium. Dixi *Conformer ad sta-*
tum, &c. quia peculium aliquod potest esse
superfluum uni, non alteri; unde ad hanc sta-
tus decentiam, moderationem peculii, est
consideranda qualitas personarum, conditio-
nis, loci, temporis, & aliarum circumstantia-
rum. Et quidem ratione personæ pluribus e-
git Prælati, Magister Ordinis. Item in
considerationem venit, si pars peculii appli-
catur in bonum ipsius Monasterii, & Religio-
sum. Si Religiosus sua industria multa Mo-
nasterio comparavit.

Et in Monialibus sunt considerandæ ex-
pecta, quas solent in exercitiis Monasterii im-
pendere. Sanchez apud Pelliz. de Monial. c. 4.
n. 17. loquens de Religiosis superflua reti-
nendis, ait, *Quod si dicit Religiosi sint in bo-*
na fide, nec de hoc rogent confessorium, nec spe-
rent pre, ut admonitio profite, potest Confessa-
rius tacere, ac ipsos absolovere, dummodo dicta
bona non expendant sine licentia, aut in malos
usus.

NEC AD USUS SUPERFLUOS

1074 Et applicandum, sed necessarios.
Ufus necessarius non est sumen-
dus in ætate pro pura vite sustentatione;
quia Religiosi sunt filii, & non esset discer-
tium à mancipiis, & ancillis. Imò esset totum
complexe scrupulis, & reddere Religionis sta-
tum valde durum, plus æquo onerosum, &
penitus ad rectitudinem, quam attractivum, Chri-

sto docente: *fugum meum suave est, & onus*
levis.

1075 Firmatur ex Bulla Urban. VIII. 20.
Novemb. 1677. Cum sæpe contingat, ubi ha-
betur:

Computatis huiusmodi redditibus, & elee-
mosynis, &c. sedulo examinare, quot Religiosi
homines, connumeratis etiam laicis, aliisq; ne-
cessariis servientibus, in unoquoq; Monasterio,
&c. juxta Religionis, & proprii instituti mo-
rem: vitulum, & vestitum, & medicinalia in com-
muni habentes, competentem sustentari valeant.

Ex Decretis Clem. VIII. pro Refor. Regul.
Nullus omnino, &c. In unoquoq; Conventu fra-
trum is tantum deinceps constitutur nume-
rus qui ex redditibus, &c. commodè possit su-
stentari.

Deniq; ex Bulla Innoc. XII. Nuper edita
22. Decemb. 1697. idem confirmatur sub ea-
dem particula *commodè.*

1076 Illud certum est: *Superfluum* esse id,
quod non est necessarium, vel utile, vel ho-
nestum. *Necessarium* dicitur omne illud,
quod est conveniens Monasterio, aut Reli-
gioso juxta sui status decentiam. *Utile* omne
illud, quod licet non sit præfato modo neces-
sarium, inservit ad aliquod ejus emolument-
tum, statui Religioso haud indecens; aliter e-
rit *superfluum*. *Honestum* deniq; dicitur omne
id, quod aliquem actum virtutis includit, pu-
tà Eleemosynæ, Pietatis, Religionis, &c. Hinc
honestum est facere Missas celebrare.

Superfluum est indui interius vestibus con-
tra præscriptum Regulæ, aut exterius habitu
nimis delicato; nec ad huiusmodi potest da-
ri, aut præsumi licentia. Mendo in *Epit. nu.*
9.

Joan. de Lugo, & alii apud Pelliz. de *Mo-*
nial. c. 4. num. 18. dicunt, quod Religiosus,
qui habens licentiam aliquid expendendi pro
suo arbitrio, illud expēdet ad usus superfluos,

aut illicito, non peccet contra paupertatem, ideoque recipiens non teneatur ad restitutionem; quia defectus licentiae facit usum esse contra paupertatem. fatentur tamen, quod peccet ex alio titulo, nempe ratione superfluitatis, aut alterius turpitudinis, quae sit in actu. Sic pariter peccat Superior dans scienter licentiam ad usus superfluos.

Donatus autem in tom. 3. tr. 15. qu. 16. quamvis plures Doctores addat pro recensita opinione, ipse tamen tenet, talem Religiosum peccare contra votum paupertatis; idque ex Decr. S. Congr. ad quatuor quaesita, nam *Ad secundum, An per talem dispensationem, seu licentiam* [supple tu, ad tenenda superflua] *excusentur à culpa, & poena? Censuit negativè.*

‘Fatetur autem, quod in dubio standum sit pro iustitia licentiae. Ex resp. ejusdem S. Congr. *Ad quartum, An Superioris arbitrio & praescriptioni stare debeant Regulares, quoad mobilia superfluitatem, vel convenientiam Censuit, nisi de excessu arbitrii constiterit, utique standum, habità ratione personae, officii, & regulae, statûsque paupertatis, quam professi sunt, & ceterarum iidem qualitarum: v. num. 1052.*

PECULIUM APUD COMMUNEM DEPOSITARIUM

1077 **T**enere, est majoris perfectionis, & ita servari debet. *Depositum* namque est inventum, ad hoc ut administratio bonorum tollatur ab ipso Religioso, & stet penes Monasterium; quoad usum verò facti sunt designata ipsi Religioso, ac proinde non confunduntur, nec incorporantur cum bonis, & fructibus Monasterii; ad differentiam Monasterii, in quo servatur perfectior vita communis, ubi non conceditur peculium, sed bona à Religioso acquisita confunduntur, & incorporantur cum bonis Mona-

sterii; ac proinde Trid. vult ea statim tradenda periori.

1078 Joannes la Cruz de statu Religiosorum lib. 1. c. 3. dub. 1. cum Lopez, & Valencia, Pelliz. de Monial. c. 4. tenent, non penes Religiosum peculium, seu pecunias retinere non in communi deposito, sed in cella, in cella retineat, non animo occultandi periori, sed de ejus licentia expendendi, non ad sit speciale praeceptum, de retinenda in communi deposito [quale extat pro prioribus Conventualibus, ex constitutione Urbani in cap. 4. Regulae tit. 1.] Ratio est quia adhuc verum est, quod dominium, & omne sit penes Monasterium, minime penes Religiosum, apud quem solum est usus factus à voluntate Superioris dependens. Ex communis depositarius est inventus non per se stantia, sed pro majori perfectione paupertatis servanda, & maxime ut in Religioso appareat pecuniae praesentis, non frigescat charitas erga Deum, & minuatur perfectio, actus virtutum, crescentibus mundi curis, ad quae pecuniae movent.

1079 In Monasteriis, maxime Monialium, si cui Religiosae sit durum communi depositariae se accommodare, non videtur ob re, si Superiorissia aliam depositariam ei commilitarem assignet, ut sic dulciter, quantum fieri potest, ab amore pecuniae, in proprietatis periculo amoveatur, & Deservidiis ludeat; quia hoc modo iam satis verificatur, quod non ipsa Monialis, sed Monasterium pecuniam, seu rem retinet in manu depositariae à Superiorissia assignatae. In hujusmodi enim circumstantiis potest locum habere Epicheja, quae est moderatio legum.

1080 Et quia hujus duritiei, solet esse causa suspicio, quod Superiorissia de manu depositariae communis pecunias illas accipiat, &

pro communibus Monasterii necessitatibus
applicari monitum volo, quod ex una parte
Religiose apud communem depositariam
pecunias tenentes, tenentur habere animum
voluntati Superioris religiatum, ut de illis,
secuti placuit, disponat: ex alia autem parte,
quod Superiori illa à talis potestatis usu se ab-
stinere dicente Apost. ad Cor. 6. *Omnia mihi
sunt, sed non omnia expediunt.* Et ibid.
cap. 10. *Omnia mihi licent, sed non omnia
edificant.* Quis ignorat, lexum muliebrem arun-
dinem committere astringit? Et Matth. 12. di-
citur: *Arundinem quassatum non confringet,
& lumen famigans non extinguet.* Insuper Isa.
42. *Culmen quassatum non conteret, & li-
num famigans non extinguet.* v. num. 1043.

QUÆRES II.

1081 An Religiosi, & Moniales in Mona-
sterio, ubi vita communis non servatur, possint
per mortalem recusare, si Superiores velint
illam erigere?

VITA COMMUNIS

1082 Constitit in hoc (quod Religiosus
de manibus tui Superioris accipiat,
quodque sibi ad decentem suam vitam sustenta-
tionem, & alios honestos usus est opus, ac
quod quicquid quomodocunque acquirit,
Superiori tradat, & cum ceteris bonis, pecu-
niis, & proventus Monasterii incorporetur,
in communem massam communis victus,
vestitus, & omnis alius honestus usus omni-
bus suppeditari possit) Hæc est forma vitæ
communis, à S. Conc. Trident. præscripta,
MARCAN. 1055.

1083 Vita communis non est de jure divi-
na, constat; nec de substantia paupertatis.
S. Anton. in sum. 3. part. Diana p. 1. r. 6.

ref. 19. Suarez de Relig. tr. 9. lib. 1. c. 12. Pel-
liz, de Monial. c. 4. num. 3. Illustr. Ramirez
in sua quæst. moral. §. 8. Et com. unde potest
votum paupertatis adimpleri absque vita
communis. Constat ex definitione paupertatis,
à num. 1034. ad 1036. Et 1021.

1084 Item ex jure Canonico antiquo, cap.
Monachi num. 1064. relato, ubi permittitur
peculium à voluntate Superioris dependen-
dens.

1085 Unde vita communis est de jure Ec-
clesiastico Tridentini, præcepta pro custodia
paupertatis, & ut paupertas cum majore per-
fectione observetur. Ut constat ex verbis Decr.
Clem. VIII. num. 1068. relati: Quo Trid.
Concilii decreta de voto paupertatis fidelius
observentur, præcipitur, &c. Hinc ut rectè
ponderat Illustr. Ramirez cit. Religiosi non
observantes vitam communem, non puniuntur
à Conc. Trid. nec à Bulla Clem. VIII. pœnis
proprietaryorum, inter quas præcipua est pri-
vatio sepulture Eccles. sed pœna leviori, nempe
privatione vocis activæ, & passivæ ad bien-
nium, ut constat ex Decr. Trid. num. 1055.

1086 Observantia igitur voti paupertatis
quoad substantiam stat cum peculio, & sine
vita communi à Trid. præscripta, si retinea-
tur dependenter à voluntate Superioris, si sit
moderatum, & expendatur ad usus honestos,
non superfluos. His præmissis.

1087 Respondeo Regulares, & Moniales
non posse sine mortali recusare vitam com-
munem, si Superiores velint illam erigere. Ma-
stadius disp. 14. n. 46. Donatus tom. 3. r. 15. q. 5.
cum Com. Et novissimè Illustr. Ramirez Ar-
chiep. Episcopus Agrigentinus in sua quæst.
Moral. qui dignè, solide, & fuse probat.

Ratio mihi evidens, & insolubilis est; quia
Religiosus, aut Monialis recusans vitam com-
munem, peccat mortaliter contra Votum pau-
pertatis. Probatur: Religiosus, aut monia-
lis

lis recipiens, & retinens (suppletu, notabile) independenter à voluntate Superioris, peccat mortaliter contra Votum paupertatis; sed Religiosus, aut Monialis recusans vitam communem juxta formam Tridentini, Superiore volente illam erigere, recipit, & retinet independenter à voluntate Superioris, imò contra ejus voluntatem; igitur peccat mortaliter contra Votum paupertatis. Major est certa ex definitione Paupertatis ex *num. 1034. ad 1036*. Minor est clara; quia Vita communis à Trid. præscripta, est, ut quidquid Religiosus, aut Monialis acquirit, non retineat, neque nomine Monasterii, sed statim Superiori tradat, & cum aliis Monasterii bonis, pecuniis, & proventibus incorporetur, ut inde ex communi massa singulis Superior providere possit. Totum hoc vult Superior volens communitatem juxta formam à Trid. præscriptam erigere; & consequenter Religiosus, aut Monialis, qui Superiore illam erigere volente, illam recusat, retinet à se acquisita independenter à voluntate Superioris, imò contra ejus voluntatem; Superior namque vult, ut Religiosus non retineat, sed statim acquisita tradat incorporanda; & Religiosus non vult, sed recusat ea Superiori tradere incorporanda. Quid clarius contra Votum paupertatis?

1088 Hinc habes primò. Aliud esse, quòd Religiosus non servet vitam communem à Trid. præscriptam, & aliud, quòd Religiosus recuset vitam communem à Trid. præscriptam, Superiore illam erigere volente; nam secundum importat violationem voti paupertatis, non sic primum, ut dictum est *num. 1085. & 1086*.

Hinc secundus Religiosus committit mortale sacrilegium contra votum paupertatis. Primus transgreditur præceptum Tridentini, & incurrit poenam privationis vocis activæ,

& passivæ ad biennium, *ut in num. 1051*. non peccat contra votum paupertatis. Quod est verum, si hic primus morietur in Monasterio, ubi non servetur vita communis à Trid. præscripta. Si verò degat in Monasterio, ubi illa servatur, peccat contra votum paupertatis, nisi justam causam habeat excusetur; quia tunc redit ratio de recedenda tunc retinet contra voluntatem Superioris. Donatus *rom. 3. tr. 15. n. 6*.

1089 Secundò; quòd in Monasterio, ob nimiam paupertatem, vel ob Superioris malitiam, aut incuriam, vel ob resistenciam majoris partis, quæ sine periculo gravius mali cogi non potest, non servatur vita communis à Trid. præscripta; tunc Religiosus, ut sit bonus in conscientia, & paupertatis votum non violat, habere debet animum paratum ad eam recipiendam, si quando erigatur ita ut per ipsum non desit.

1090 Tertio, quòd in Monasterio, ubi non servatur vita communis à Trid. præscripta, si Superiores Monasteriorum velint illam erigere, Religiosi excusari non possunt per contrariam consuetudinem, & per hoc quòd sub tali consuetudine professionem emisissent. Quia per votum paupertatis, quod in professione emisissent, virtualiter voverunt vitam communem à Trid. præscriptam, Superiore illam conservare, aut erigere volente, voverunt namque, nil retinere invito Superiore, sed dependenter ab ejus voluntate, adeoque virtualiter voverunt ei statim tradenda omnia ab ipsis acquisita, Superiore precipiente; alias retinerent Superiore reinventum, sic peccarent contra votum paupertatis. Quod tamen Pelliz, de *Mon. c. 4. n. 8* Sanchez, & alii apud ipsum limitant: dummodo alius de Religioso satis provideatur: *v. n. 1070*. Nulla autem consuetudo valet contra Regulam, prout dicit tria substantialia vota.

1091 Nec

1091 Necesse dicunt alii, Decreta Concilii Trid. Clem. VIII. & Urb. VIII. quoad vitam communem, vel non fuisse accepta, vel certe postea abrogata. Quia hoc dictum sacis repellitur ex traditis a n. 193. Noa enim idem obligare cessant, cum Summi Pontifices quotidie intrent pro observantia vite communis à Trid. præscripta. Sic post Urb. VIII. Alex. VII. Innoc. X. per speciales Bullas, & novissimè Innoc. XII. anno 1695. per aliam, quibus innovavere Decreta Concilii Trid. & Clem. VIII. Et sic firmiter promouent vitam communem à Trid. præscriptam, ut plures Religiones sapè caruerint, & etiam ad presens careant licentiis induendi Novitios.

1092 Et quamvis Monasteriorum inopia videtur excusatio valida, solidè tamen eam repouit Illustr. Ramirez cit. §. ratione practica quæ ultimam sit practicata.

Singuli namque huiusmodi Monasteriorum Religiosi (ait fere ipse) de facto habent sibi necessaria juxta decentiam status, & non aliunde, nisi ex iis, quæ partim habent à Monasterio, & quæ partim suo labore, ac industria, atq; à propinquis, aut amicis acquirunt; aliqui hæc sunt sufficientia, ut singuli viuant, & necessaria habeant juxta decentiam status, pariter, si eadem statim Superiori traderent incorporanda cum cæteris Monasterii proventibus, sufficientia essent, ut Superior de communi massa singulis provideret necessaria juxta decentiam status.

1093 Nec tunc deberent Religiosi esse segetes, sed potius accuratiores in adhibendo tanto labore, & industria ad eadem acquirenda, & uti suprà Superiori tradenda; nisi vellem reprehendi ab Apost. 1. ad Cor. 10. *Item, quod suum est, quarat, sed quod alterius, quod si in sæculo domi tuæ id pro tuis fratribus carnalibus ageres, cur non in Religione in domo Dei idè pro tuis fratribus spiritualibus ages?* Ait enim S. P. Franciscus in 6. c. *Regula: Quia si mater nutrit, & diligit filium suum carnalem, quanto diligentius debet quis diligere, & nutrire fratrem suum spirituales?*

1094 Monasteria tamen non desunt, in quibus quilibet Observantiam profitetur, & eam labentem deplorat; at nemo digitum ad sublevandum admovet. Quilibet ad fructus sibi necessarios dexteram porrigit, at nemo manum ad aratrum extendit. Quilibet est ad panem sollicitus, ad laborem tardus. Plures video Contemplativa studere, paucos Activa. Perfectior est Contemplativa, sed longè perfectior, si jungatur Activa. Hinc de S. P. Francisco canit Minorum familia.

S. Franciscus prævis orationum studiis, quid faciat instructus: non sibi soli vivere, sed & aliis proficere vult Dei zelo ductus. Et teste Apost. excellens est Fides, præclara Spes, major autem horum est Charitas. Emulamini ergo Fratres [ut cum eodem Apost. 1. ad Cor. 12. loquar] charismata meliora.

1095 Hinc, qui resistunt vite communi videntur potius id agere, ut superfluis abundent; & liberius disponant, quod est contra paupertatem, quam quia eis inde necessaria desint juxta decentiam status.

1096 Deniq; duo volo monita pro praxi præ oculis habenda, ex parte subditorum unum, ex parte superiorum alterum.

1097 Ex parte subditorum sit firma fiducia in Dei providentiam, innixa verbis Christi Matth. 6. *Nolite solliciti esse, dicentes, Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis.*

Fiducia omnem diffidentiam expellens firmabitur, si Religiosi perlegant, quod in Chronicis Minorum, & in Speculo eorumdem tr. 3. fol. 144. refertur super Regula, & Paupertate Minorum, ut sequitur:

X

Un-

„ Unde cum ad suggestionem fratris He-
 „ lise, multi ministri ad Beatum Franciscum
 „ accessissent protestantes, quod volebant ad
 „ eam obligari, timentes, ne esset nimis a-
 „ spera: quod audiens Beatus Franciscus vertit
 „ faciem suam ad Cælum, & loquebatur sic
 „ Christo: Domine, nonne bene tibi dixi,
 „ quod non crederent mihi: tunc omnes au-
 „ dierunt vocem Christi in aëre dicentis:
 „ Franciscus, nihil est in Regula de tuo, sed to-
 „ tum est meum, quidquid ibi est. Et volo,
 „ quod Regula servetur ad litteram, ad litte-
 „ ram, sine glosa, sine glosa, Et addidit Chri-
 „ stus. Ego scio, quantum potest humana
 „ fragilitas, & quantum volo eos juvare; qui
 „ nolunt ergo eam servare, exeant Ordinem.
 „ Et statim ibidem.

„ Cum fratres de elemosynis sufficienter
 „ possint vivere, nec sic se exponere Divinae
 „ Providentiae, est Deum tentare, ut aliqui
 „ male sentientes de Evangelica paupertate
 „ dixerunt. Contra quos Nicolaus Papa in
 „ dicta Decretali *Exist*, ait: Nec quisquam
 „ his insurgat erroneè, quod taliter propter
 „ Deum proprietatem omnino abdicantes,
 „ tanquam homicidæ sui, vel tentatores Dei,
 „ vivendi discrimini se committant. Sic enim
 „ se ipsos committunt Divinae Providentiae
 „ in vivendo, quod viam non contemnunt
 „ provisionis humanæ, quin vel de iis, quæ
 „ offeruntur liberaliter, vel de iis, quæ men-
 „ dicantur humiliter, vel de iis, quæ conque-
 „ runtur per laboritium sustententur; qui tri-
 „ plex vivendi modus in Regula continetur
 „ expressè. Profectò, si juxta promissum Sal-
 „ vatoris, numquam deficiet fides Ecclesiae:
 „ per consequens nec opera misericordiae
 „ subtrahentur. Ex quo Christi pauperibus
 „ omnis ratio diffidentiae cujuslibet videtur
 „ esse sublata.

His accedat illud Salvatoris Matth. 24. *Cir-*

lum, & terra transibunt, verba autem
 non prateribunt. Et concludat Apost. 2. ad Co-
 6. *Nihil habentes, & omnia possidentes.*

1098 Ex parte Superiorum in *Zeus*,
Eximia Prudentia. Zeüs; quia ipsi tenent
 ad Reformationem, & inde ad vitam con-
 munit omni conatu promovendam; con-
 niam Apost. ad Hebr. 13. subditos ad ob-
 dientiam extimulans Prælatorum, exor-
 onus proponit, dicens: *Obedite præpositis vo-*
stris, & subjacete eis; ipsi enim per vos quasi
quasi rationem pro animabus vestris reddituri,
ut cum gaudio hoc faciant, & non gemitus.

1099 *Eximia Prudentia*, qua attendit
 perior confideret suorum subditorum, loci
 & temporis conditiones, aliasque circumstan-
 tias, ut fructuosus sit zelus; quod si non ipse
 se profuturum, sed potius prævideat perni-
 mala, & scandala oritura, se cohibeat, & non
 Deum excusabitur; quia zelus ordinati debet
 ad lucrandas, non perdendas animas; tam-
 nāmque Superiore instante, Religiosi reser-
 santes, in expressa sacrilegia contra vitam
 paupertatis inciderent, ut in *nm. 1088.*

1100 Quæ prudentia est magis necessaria
 quoad Moniales, pro quibus specialior
 alia circumstantia sunt attendenda, merito
 si ex devotione, & perfecto voluntate
 Monasterium, & clausuram elegerint, merito
 si ex propria domus, & personæ convenien-
 tia; quæque minus (ratione sexus) reser-
 lentur iurum capaces, & solent esse causa ma-
 jorum malorum. Ipsi sacri Præfules expectan-
 tur. Vide infra dicta de prudentia confessorum,
 & *nm. 1080.*

QUÆRES III.

1101 An Religiosus possit succedere suis parentibus ab intestato, aut aliquod legatum recipere?

R. Espondeo, quod si Religio non sit capax successionis, non potest Religiosus succedere ab intestato. Potest tamen nomine Monasterii acceptare legatum per modum electi, juxta dicenda de paupertate, & legatis Minorum.

1102 Si Religio sit capax successionis, tunc live hereditas Religioso professio promissus ab intestato, live ex testamento, in illam succedit Monasterium; ex communi principio. *Quidquid Monachus acquirit, pro Monasterio acquirit.* Non tamen titulo hereditatis, cum tunc Religio non sit hæres; sed titulo, & jure acquisitionis naturalis; in quantum bona, utpotè accessoria, sequuntur personam; persona autem est Monasterium, & Dedicatus.

1103 Item, si Novitius professionem emittit absque previa renunciatione, seu dispositione suorum bonorum; tunc se habet ut mortuus ab intestato; nam per professionem Religiosus moritur mundo, & per actum facti, hinc per votum paupertatis spoliatur dominio omnium bonorum; unde Monasterium in omnia ejus bona succedit. Si Religio sit capax successionis, seu possit bona in Communi jexcepta legitima, sique sit filius, aut aliis descendens, vel ascendens debita; de qua quidem etiam post professionem Religiosus disponere potest, eam distribuendo inter eos, quibus debetur. *Con. si quæ mulier 9. § Sed si persona Caus. 17. q. 1.* non quidem ut dominus, sed ut administrator à jure constitutus ad hunc effe-

ctum. Quod si Religio non sit capax successionis, tunc non succedit Monasterium, sed succedunt hæredes illi, qui succedere debuissent, si mortuus esset ab intestato extra Religionem, seu in sæculo.

1104 Pariter, si Novitius moriatur intestatus ante professionem, succedunt in ejus bona iidem, qui succederent, si mortuus esset in sæculo; quia cum persona non esset Monasterio dicata, ita nec accessorium, nempe ejus bona. *Pirhing. in Com. lib. 3. tit. 27. §. 3. & 4.*

1105 Quantum ad legatum recipiendum nulla est difficultas in Religione capaci, dummodo nullum jus in privato Religioso resideat, sed solus usus facti.

1106 Denique si Religiosus non professus instituitur hæres, Monasterium nomine Religiosi hereditatem acquirit. *Mendo in Epit. ver. Paup. Volum. num. 17.*

QUÆRES IV.

1107 An si Monialis transeat de uno in aliud Monasterium, debeat etiam transferri dos?

R. Espondeo, quod si posterius Monasterium Monialem admittat volens, dos non est transferenda, sed remanet apud prius Monasterium. Est autem transferenda, si cogatur ad eam admittendam. *Pelliz. de Monial. c. 3. n. 69.* cum Rodr. Bonac. & aliis, contra aliquos ibi, qui etiam quoad primam partem affirmant.

1108 Ratio primæ partis est; quia (ut ait Pelliz. cit.) Dos non datur Monasterio sub conditione, si Monialis, in Monasterio maneat; sed sub conditione, si professio sequatur. Unde professione secuta, Monasterium dotem perpetuò acquirit. Et posterius Monasterium spontaneè talem Monialem admittens, sibi debet hoc incommodum imputare.

1109 Nec tenet paritas de matrimonio carnali;

nali; quia in eo dos ad virum pertinet solum pro matrimonii tempore, hinc si vir, aut mulier moriatur, dos restitui debet. At soluta professione per mortem Monialis, dos non restituitur parentibus, quia per professionem dos transit perpetuo in dominium Monasterii, nam (ut doctè innuit Pelliz.) Monasterium stat loco filii, adeoque sicut filius est heres matris, eique succedit in dotem, ita Monasterium succedit in dotem Monialis defunctæ: *v. num. 1113.*

1110 Ex quo etiam fit, quòd licet vir possit uxorem ejicere, donec ei solvatur dos, non sic potest Monasterium Monialem professam ejicere, sed solum potest parentes in Judicio cogere, ut dotem solvant.

1111 Ratio secundæ partis est; quia justum non est, ut posterius Monasterium, quod patitur involuntariè recipiendo talem Monialem, insuper patiatur alimentorum gravamen, ita Pelliz.

QUÆRES V.

1112 *An Religiosus transiens de una in aliam Religionem, possit licite bona, quæ ibi retinebat, ex propria industria acquisita, secum transferre.*

Respondeo, non posse, etiam si Religio, ad quam transit, sit bonorum capax, & etiam si transeat de licentia Papæ, nisi in licentia sit expressè concessa facultas ea transferendi. Donatus *tom. 1. p. 2. tr. 5. q. 57.* Port. ver. Bona transeunt, *num. 1. & Com. Ex cap. unico, seu statutum 18. quest. 1.* Ubi deciditur: *Sed quidquid acquisieris, vel habere visus fueras, Monasterio relinquas. Et ex cap. Non dicatis 12. q. 1.*

1113 Nec dicas: Bona sunt accessoria per-

sonæ, & illius intuitu à Monasterio obtenta adeoque quòd eandem sequi debeant.

Quia (ut doctè ponderat Donatus) *non est, acquiri intuitu personæ professæ, & alibi quòd penes Monasterium perseverent. Etenim bona acquiruntur Monasterio intuitu personæ, sed non perseverant ratione illius; sed ratione professionis validæ, quæ subsequenter professus respectu bonorum acquisitorum se habet ut extraneus.* Megal. *part. 2. lib. 2. cap. 2. quest. 3. num. 46.* contra Menoch.

Et ideo subdit, quòd licet bona illa pro Monasterio obveniant intuitu personæ, non omnia illius effecta sunt omnino, absque & simpliciter, per professionem ibi validam: *Etiam: v. num. 1109.*

Religiosus igitur de una in aliam Religionem transiens, non potest secum deferre bona, quæ in priori tenebat, sive immobilia sive mobilia, & utensilia, libros, &c. quocumque modo acquisita: *v. num. 1113.*

1114 Excipiendæ tamen sunt mancipia Religiosi, ut Conciones, lectiones, & similia, quia sunt partus intellectus: de illis enim potest disponere ad libitum, sive donando, sive secum ferendo. Diana *p. 1. tr. 6. cam. 1.* quod est verum, etiam pro Fratribus Monialibus, ex Decl. Clem. VIII. quam refert Coriolanus *p. 2. de Cas. res. casu 8. n. 19.*

QUÆRES VI.

1115 *An Religiosus obligetur ad restitutionem?*

Respondeo, quòd licet non possit dici obligatus obligatione propriè dictâ, in quantum revera nil habet proprium, cum cum domino, & jure per professionem sit spoliatus, & restitutio sit faciendâ de proprio; potest tamen esse obligatus obligatione impropiè dictâ. Pelliz. *de Monial. c. 4. n. 74. & Com.*

SI ANTE PROFESSIONEM

1120 **T**unc, si Monasterium habet bona ab illo pariter ante professionem delata, tenetur ejus debita solvere, juxta vires bonorum ab illo delatorum; quia bona delatata non erant libera, sed creditoribus obligata; & successor bonorum adstringitur debitis ejus, cui succedit.

1121 Quod si isti Religioso post professionem proveniat legatum, donatio, aut hereditas; non teneri Monasterium ex illis satisfacere Religiosi creditoribus, tenent Castropal. tom. 3. tract. 16. d. 3. Tamb. in Dec. lib. 8. rr. 4. c. 1. §. 1. num. 12. Hoc probant ex communi, & certo principio, quod bona, quæ post professionem à Religioso acquiruntur, non acquiruntur immediatè Religioso, & immediatè Monasterio, sed immediatè Monasterio acquiruntur; quoniam Religiosus per Votum paupertatis est spoliatus omni dominio, ejusque est incapax; & quia creditores nullum habent jus in Monasterium, sequitur, quod Monasterium nullo pacto teneatur recensita debita solvere ex dictis bonis post professionem Religiosi acquisitis.

1122 Id tamen Castropal. & Tamb. tenent cum hesitatione; quia sententia Sanchez, quod teneatur ex dictis bonis solvere, est communis; in quantum per professionem non fuit derogatum jus creditorum in bona omnia, quæ Religioni obvenire possunt ratione personæ obligatæ.

1123 An autem talis Religiosus sit obligatus laborare, concionari, &c. & Monasterium teneatur solvere ex pecuniis à Religioso proprio labore, concione, & acquisitis? Castropal. tom. 3. rr. 16. d. 5. p. 7. §. n. 8. negat; quia per professionem cessit bonis, & debita extinxit.

X 3

SI

QUÆRES VII.

1119 An Monasterium teneatur solvere debita à suo Religioso contracta?

Responden, quod vel hæc debita fuerunt contracta ante professionem, vel post.

SI POST PROFESSIONEM

1124 **D**ebita contracta fuerunt ex delicto, v. gr. furto, damnificatione, aut aliâ iniuriâ; tunc tenetur Religiosus, aut Monasterium rem restituere, si extet, aut id, in quo factus est ditor, si non extet.

1125 Monasterium, si nihil extet nec sit inde in aliquo factum ditor, ad nihil tenetur; quia Religiosus se habet ut filius familias, cuius delicto non tenetur pater.

1126 Ipse verò Religiosus tenetur restituere aliquid detrahendo ex peculio, & aliis ad suos usus concessis, ut in n. 1115. ad differentiam ejus, qui debita ante professionem contraxit; quia ille per professionem cessit debitis, licq; debita extinxit, & purgavit; non sic iste.

1127 Sed Superior potest talem restitutionem impedire, si sit facienda extero, minime si sit facienda ipsi Monasterio, cui sit facta læsio. Ratio primi; quia id, quod Religiosus pro restitutione facienda de peculio subtrahit, est sub dominio Monasterii, adeoq; potest illud à se nolle abdicare, & ita justè restitutionem impedire. Ratio secundi; quia Superior tenetur sui Monasterii indemnitate curare, nisi rationabilis causa obstat.

1128 Si debita fuerunt contracta ex contractu. Tunc si contractus fuit initus legitime nomine Monasterii, videlicet de assensu, & licentia Superioris, & Capituli, tenetur quidem Monasterium solvere.

1129 Si autem Religiosus contractum non nomine Monasterii, licet de licentia Superioris, ad nil tenetur Monasterium quia pater non tenetur stare contractibus filii, ex l. 1. §. Cum impubere, ff. de peculio. Et licentia non fuit data ad contrahendum nomine Monasterii, sed fuit pura permissio, ne Re-

ligiosus illicite contraheret. Eadem ratio non tenetur Monasterium solvere, si Prælati init contractum, sed non nomine Monasterii, & de consensu Capituli; quatenus se habet ut privatus, & contrahit nomine proprio: v. n. 1052.

1130 Quod si contractus cessit in utilitatem Monasterii, tenetur Monasterium solvere, ut in n. 1124. Sed creditor probare debet contractum in utilitatem Monasterii cessisse. Habetur ex c. Quod quibusdam 4. de scriptis: his verbis:

Ne quis Religiosus absq; majoris partis consensu, & Abbatis sui licentia pro aliquo privilegio, vel ab aliquo prebendam mutuum accipiat, ultra summam à Capitulo constitutam, alioquin non teneatur Conventus pro his quatenus responderet: nisi forte in iudicio domus ipsius manifestè consisteret redempta.

1131 Ipse Religiosus delinquens, licet restituere non possit, potest tamen & debet puniri, juxta illud: *Qui potest in bonis, non laetatur corpore.*

1132 Deniq; dicta in toto hoc quaestio non militat pro Religiosis Militantibus Joann. &c. isti enim, ut rectè ait Tamb. amplam retinent bonorum administrationem, adeoq; per professionem non censentur cessare bonis: nec pro debitis post professionem proprio nomine contractis, deobligari possunt à solutione.

De largitione munerum, & paupertate v. gunt Diana part. 1. tr. 6. Donatus tom. 1. part. 2. tr. 15. tom. 3. tr. 15. Verticelli tom. 1. tr. 3. Strac. 8. quest. 52. Rodr. in sum. Fagnan. in lib. 3. c. Monachi, & c. Cum ad Almagrarium.

PAUPE
1133 **A**l-
let, quoniam in
fratres Minor
Capituli, ex
1134 Sub
Regula S. Cl
tam propriam
luc. Regulam
in communem
gum honest
curiam possi
de sustentatu
cunctis Moni
1135 Do Sacri
alio, etiam l
cessione gaud
mon, imò et r
licentia, cum
regimine, con
1136 Fratr
pate hinc inde
curiam dire
tamen capaces
volunt, ut in
monachorum, q
rum den tratu
tionem residet
proinde in ist tu
ten Apostolici,
pate, retinean
tate subminist
tam previo ass
Summi Pontifi
filiis e dicit, &
1136 Und
tam Religiosi
1137 Qui
paragum Pr

PAUPERTAS MINORUM

1133 **A**ltissima dicitur, quia bonorum dominio privat tam in particulari quam in communi. Eam profitentur Fratres Minores Observantes, Reformati, & Capucini, ex Conc. Trid. *sess. 25. de ref. c. 3.*

1134 Sub hac paupertate fuit instituta Regula S. Clare; at B. Pius V. per suum Motum proprium *Circa Pastoralis*, omnino voluit Regulam S. Clare sine dicta paupertate in communi observari, ut sic Sacrarum Virginitatis honestas, & Clausura perfectius servetur, quam possit deo in communi habere unde sustententur. Quam dispositionem pro concilio Monialibus edidit Greg. XIII. *Const. 17. De Sacris*; hinc Pelliz. *de Mon. c. 4. n. 1.* ubi, etiam Moniales Capucinas dicta conditione gaudere possidendis bona in communi, imò ei renunciare non posse sine Papæ auctoritate, cum sit edita pro Monialium bono regimine, conservatione, & decore.

1135 Fratres igitur Minores non sunt capaces telumum, nec legatorum, quorum dominium directum resideat apud ipsos. Sunt tamen capaces legatorum per modum electionis, ut infra de legatis, & aliarum electionum, quarum dominium, sicut & eorumdem fructuum Ecclesiarum, ac Monasteriorum residet penes Sedem Apostolicam, ac prout insistentur Syndici, & Procuratores Apostolici, qui eas nomine S. Sedis recipiunt, retineant, & in eorum usum, & necessitates subministrant, de eorundem Superiorum prævio assensu, & consilio; ut innuunt Summi Pontifices in Bullis, pro Syndicis Apostolicis editis, apud *Confectio*.

1136 Unde ad Superiorem spectat, licentiam Religiosis concedere pro suis usibus.

1137 Quia *inc. 4.* Regula hoc habetur præceptum: *Præcipio firmiter fratribus uni-*

versis, ut nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant, per se, vel per interpositam personam. Plura alia ultra dominium bonorum in communi sunt prohibita, & inde explicanda.

1138 Et Primò, quamvis circa aliàs res sit nobis prohibitum dominium, non usus; circa denarios est etiam prohibitus usus. Nicolaus 3. Clem. V. & Innoc. XI. in Bulla *Sollicitudo* de anno 1679. Adeòq; non possunt ad pecuniam recurrere, si res, quibus indigent, valeant in propria specie reperire. Si tamen eas non valeant in propria specie, puta frumenti, vestis, libri, &c. reperire, tunc poterunt pro necessitatibus infirmorum, victus, vestitus, & aliorum usuum, ad pecuniam recurrere; quoniam *necessitas non habet legem*: hinc stante necessitate equitare possumus, non obstante præcepto de non equitando. Imò sic etiam discutitur de præceptis Ecclesiæ: *v. n. 1070.* Quod est verum etiam de Religiosis particularibus, si Monasterium illis necessaria decenter non subministret. Et ita practicatur, maxime in Civitatibus, ubi devoti denarios pro elemosyna promptos habent, minime panem, librum, cartam, & similia, quibus Religiosus eget.

1139 Nomine pecuniæ denarius intelligitur, sunt enim synonyma, & unus terminus est alterius explicativus. Cyprianus Capuc. & Melphusiam apud Calepinum *Pecunia* idem est ac *Nummus, & denarius*. Unde in Clement. *Exvi.* pluries per pecuniam denarius intelligitur.

1140 Secundò, prohibetur receptio denariorum, & licet non prohibeatur expressè, & propriis verbis contractatio, prohibetur virtualiter, quia licet possit dari receptio, quæ non sit contractatio, non potest dari contractatio, quæ non sit receptio; unde contractatio, est quasi species requisitionis.

1141 Non prohibetur autem contractatio, & re-

& receptio materialis denariorum, sed solum politica, & civilis, scilicet ad eos pro usibus expendendos, & permutandos; nam pecunia propriè dicta huiusmodi usum politicum, & civilem formaliter importat, *ut in m. 1137.*

907.

Hinc non est prohibitum, monetam curiositatis gratià tangere, è terra elevare, eam ad discernendam qualitatem auri pertractare, denarios amici pro custodia ratione alicuius periculi retinere aut secum in itinere pro latronum periculo ducere, absq; ullo usu, aut affectu: *v. n. 1168. & 1051.*

1142 Tertiò, prohibetur receptio denariorum per se, vel per interpositam personam.

Per se recipere, dicitur frater, quando per se absq; alterius personæ interventu denarios recipiat in proprios usus convertendos, expendendo, donando, &c. Pariter, si per se aliquem ex recensitis actibus exerceat.

1143 *Per interpositam personam*, recipere dicitur frater, quando suâ auctoritate aliam personam substituit, quæ nomine suo denarios recipiat, aut aliquem ex dictis actibus exerceat.

1144 Utroq; modo denariorum receptio prohibetur; minimè si fiat per Syndicū Apostolicum, aut per amicos spirituales. *v. n. 1138.*

1145 *Syndicus Apostolicus*, est Procurator, qui nomine S. Sedis recipit dominium omnium tam immobilium, putà Ecclesiarum, Monasteriorum, hortorum, quàm mobilium, & eleemosynarum, quibus ipsi fratres utuntur, & nomine S. Sedis, ad fratrum requisitionem, & assensum, ut disponit expressè Paulus 4. in Bulla ex Clementi anno 1555. emit, vendit, & alios actus civiles exercet, qui ad fratrum necessitates, & utilitates spectant; ità ut earum rerum dominium immediatè apud Sanctam Sedem resideat, concessio fratribus solo usu facti.

1146 Ubi nota, quòd Summus Pontifex dominium in se suscipit eleemosynarum, quæ à fidelibus fratribus elargiuntur. In rerum immobilium, & mobilium, quæ usibus inserviunt, nempe Ecclesiarum, Monasteriorum, Hortorum, vestium, vasorum Sacrorum, &c. minimè suscipit in se dominium reddituū. Ità Summi Pontificis res. *n. 1138.* maxime Nic. III. in Decretali. Unde Syndicus Apostolicus pro redditibus non est Procurator S. Sedis, quia facultas procuratoris non se extendit ultra facultatem illi constituyente concessam; sed esset interposita persona, quia reciperet, & ministraret auctoritate, & nomine fratrum: *v. n. 1189.*

1147 *Amicus spiritualis*, est persona recta, quæ denarios ab aliquo fratrum devoti sibi datas recipit, seu retinet expendendos in usus fratrum nomine dantis. Quod illi contingit. Volens devotus, aut propinquus fratres juvare, consignat quamdam summam pecuniæ Petro, ut eas nomine suo retineat expendendas pariter nomine suo pro fratribus necessitatibus, & ad eorundem requisitionem. Et tunc Petrus dicitur: *amicus spiritualis*, & hoc pacto pro suis decentibus necessitatibus licitum est fratribus denarios recipere, quia dominium usque ad illius summam consumptionem semper residet penes dantem. Petrus, qui recipit, retinet, expendit, &c. non agit nomine, & auctoritate dantis; Religiosus verò præcisè habet usum facti, qui est illi factus.

Amicus spiritualis nominari, & designari debet ab ipso dante, ob rationem de *n. 1137.* minimè à fratre; nisi datus fratri in iungenda nominet personam, quæ illi videtur apta. Imo frater posset danti personam aptam humiliter proponere, illi liberam designationem relinquendo; quia hæc est pura offerentia non designatio, nec nominatio.

1148 L.

1148 Licet igitur fratres possint pro de-
centibus necessitatibus denarios recipere re-
cipere, expendere, &c. per Syndicum Apo-
stolicum, aut amicum spirituales; quia tunc
necesse est recipere per se, vel per inter-
positam personam; quod à Regula prohibe-
tur.

Syndicus facultatem habet plures Procu-
ratores substituendi, uti opus fuerit.

Religiosus, & valde laudandus est usus il-
lorum fratrum quæstorum, qui per Civitates
quærendo puerum secum ducunt, ut fide-
lium pro elemosyna denarios largiri volen-
tibus, per ipse recipiat, & Procuratori confi-
get, quia hic dicitur bajulus Procuratoris, &
eius nomine, & auctoritate recipit: *2. n. 168.*
1149.

QUÆRES I.

1149 An Frater Minor subditus possit pro
sua necessitate ad denarios recurrere?

R. Respondet, in Monasteriis, ubi servatur
vita communis à Trid. præscripta, & in-
super Monasterium singulorum fratrum ne-
cessitatibus providet, non Potest ad denarios
recurrere: constat ex ipso *6. 4. Regula*, ubi
in casibus necessitatis recurrendi ad denarios,
talem facultatem S. Pater dat Ministris, &
Catholis, alios excludendo, his verbis:
*Tamen pro necessitatibus infirmorum, & aliis
fratrum indigendis, per amicos spirituales,
Monasterium, & Custodes sollicitam curam
gerant.*

At non ideo, si possunt, debeat fratres esse
pauperes, & pigri, sed debent nomine, & au-
toritate Ministrorum, omnem diligentiam
adhibere ad elemosynas repudiandas eas
ceteris Monasterii elemosynis apud
Procuratorem existentibus incorporando, ut
talis Minister ejusdem necessitatibus provi-

Præf. Exm. Ecclesiæ. Tom. 4.

dere possit, nam hoc concedit Nicol. III. in
sua Decretali his verbis: *Concedimus, quod ipsi
Ministri, & Custodes, possint per alios hujus
curæ sollicitudinem exercere. vid. num. 1055. &
1093.*

1150 In Monasteriis verò, ubi non serva-
tur vita communis à Trid. præscripta, & Mo-
nasterium non providet singulorum fratrum
necessitatibus, recurrunt respective dicta de
Monasteriis aliarum Religionum.

Dixi, *respective*, quia sunt observandæ se-
ptem Modificationes sequentes.

1151 Prima est, ut recursus fiat pro suis
necessitatibus juxta decentiam, minime pro
superfluis usibus. Potest etiam frater pro al-
terius fratris necessitatibus talem aptitudi-
nem habentis recurrere: Et hic erit charitatis,
& meritorius actus.

1152 Secunda, ut necessitas sit præsens, aut
imminens. Præsens dicitur, quando est actua-
lis. Imminens dicitur, quando non est actua-
lis, sed proxime futura. Unde non sufficit ne-
cessitas remota futura, aut possibilis, puta ob
iter, aut infirmitatem, quæ ei potest contin-
gere.

1153 Tertia, ut necessitati non possit
commode provideri querendo rem in pro-
pria specie.

1154 Quarta, ut apud Procuratorem, aut
amicum spirituales non sint alii denarii, qui-
bus possit necessitatibus providere.

1155 Quinta, ut talium elemosynarum
pecuniarum obtentorum receptio, retentio,
expensio, &c. fiat per Procuratorem nomine
S. Sedis, aut per amicum spirituales nomine
Dantis, vel per ipsum Dantem: Aliàs diceretur
recipere per se, vel per interpositam per-
sonam.

Amicus spiritualis pro hujusmodi usibus
potest uti bajulo, sicut & Procurator: *vid. n.*
1148.

E

Ne

Necessitas autem præsens, aut futura (ait Nic. III. in sua Decretali, *Exiit, qui seminat in 6.*) potest esse duplicis generis, una, quæ brevi tempore expediri valet; Et pro hac potest frater uti Dante, aut persona ab eo substituta, imò & alia persona ab ipso primo substituto subrogata.

Alia, quæ tractum temporis postulat, ità ut pecunia deposita sit ad plura loca perventura, & transitura per manus multorum, quorum impossibile est ipsum dantem, aut primum substitutum habere notitiam: Ut in emptione linae, librorum, &c. in loco distant. Tunc Nic. III. cit. ultra prædictum modum, pro omnimoda Regula, & Professorum puritate, alium facillimum modum assignat: Videlicet, ut frater ab ipso Dante, aut ejus Nuncio, seu primo depositario subrogare valente, licentiam petat novos depositarios suo nomine substituendi, seu subrogandi, prout opus requirit: *Ut per quorumcumque manus sunt verba Decretalis] pecunia, seu elemosyna ipsa transferatur, sive personas ab eodem, vel à fratribus nominatas; totum consensu, voluntate, ac auctoritate procedat: Quo assensum suum præbente prædictis, securè fratres re empti, vel acquisita de illa pecunia, per quemcumque, juxta modum annotatum superius, uti possint.* Hoc pacto, quoties erunt novi depositarii assignandi, semper fieri debet nomine, & auctoritate Dantis, aut primi depositarii.

Quòd si per oblivionem frater hanc licentiam non postulaverit, posset novos depositarios instituere ex præsumpta licentia Dantis, si expressa haberi non possit; quæ quidem satis rationabiliter præsumitur, tam ex voluntate dantis, qui juvare fratres intendit, ac proinde modis omnibus, quibus licet possunt juvamen percipere, quam ex voluntate ejusdem Summi Pontificis, qui volens fratribus providere, tam super necessitatibus, quam

super puritate observantia Regulae, benignos tradidit modos.

Idem est respectivè dicendum de Spiritu Apostolico in ordine ad novos Professores substitutos.

1156 Sexta, ut totum fiat de licentia pressa, aut tacita sui Superioris, hoc cui incumbit onus providendi, aut Superioris majoris; quæ quidem rationabiliter præsumitur, si Superior providere non possit.

1157 Septima, ut frater nullam sententiam ostendat supra pecuniam apud Procuratorem, aut amicum spirituales depositam; nec in actibus auctoritativè se gerat, ostendat se dominum, sed supplicet. Ut non potest exposcere ab illis computum vel expensarum; potest tamen illos videre, memoriam scriptam apud se retinere, ad sciendum, quanta pecunia apud ipsum remaneat, ut suos usus discretionè temperet. Quòd si reperiat infidelem, non potest eam iudicio convenire; hoc tamen potest facere ipse dans, quia est dominus. Item si elemosynam in capsa retineant, non potest tamen, etiam Superior, clavem tenere.

1158 Recensite septem modificationes sunt præscriptæ in Decretalibus Nicol. III. & Clem. V. ac in Declarationibus Martini IV. & V. & non obligant in conscientia, nisi transgressio sit contra quartum præceptum Regulae, nisi illa, ex quarum defectu legitur, quòd frater aliquod habeat dominium, aut usum pecuniae per se, vel per interpositam personam. Corduba q. 11. Ratio est, quia mens dictorum Pontificum non fuit fratri novis præceptis gravare, sed modos congruos dare ad fratrum necessitates sublevandas ab illius Regulae transgressione.

1159 Ex quo duo sequuntur. 1. Quòd hae modificationes non solum sint datæ pro fratribus

tribus particularibus ad peculiares suas neces-
sitates, sed etiam pro Superioribus ad fra-
trum necessitatibus providendum. 2. Quod si
frater possit alium modum magis congruum
reperire, qui præceptum Regulæ salvaret, non
tenetur recensitis uti. Verum quia id non
est in facili, non est à recensitis modificatio-
nibus recedendum: *v. n. 116.*

COROLLARIUM PERUTILE.

*116. Et valde notandum ad providendum
necessitatis, cum observantia Regulæ.*

Quia et secunda modificatio: *de num.*
115. necessitas pro recursum ad pecuniam
debet esse præsens, aut imminens, seu proxi-
me futura; clarè sequitur, quod non possit
frater apud Procuratorem Apostolicum diu,
et pro necessitatibus remotis, aut possibili-
bus, quod ipsum pecunias à fidelibus, aut pro-
prio labore, ac industria obtentas retinere pro
suis usibus.

Ad hoc quoque, ut paupertas à S. Francisco præ-
cepta, dura pluribus non videatur, sed dulcis
reddatur, duos hic tradit modos, quibus uti
possunt fratres, desumptos ex Decretalibus
Nicol. III. & Clem. V. ac ex aliis Martini IV.
& V. & Pauli, IV. Declarationibus à Religio-
ne acceptatis & novissimè ab Innoc. XI. con-
firmatis: *ut in num. 1138.*

116.1. Primus modus, purior, & perfe-
ctior est, quod frater eleemosynam modo li-
quidam acquiritur assignet Procuratori Apo-
stolico ut incorporetur cum cæteris Mona-
sterii eleemosynis, ita ut Superior ex com-
muni massa possit faciliter ejus honestis
usibus providere; quod licitè, imò religio-
sum agi. 1. Quia se conformat Decr. Tri-
dent. relato *num. 1055. 2.* Quia Monasterio
non deficiunt necessitates imminentes, imò

actuales. 3. Quia quando à Superiore pro
suis honestis necessitatibus etiam post diutur-
num tempus providetur, non providetur de
eleemosynis illis, quas tradidit, sed de elee-
mosynis actualibus Monasterii; & hoc, non
quia suæ eleemosynæ supponuntur consum-
ptæ, (ut quidem pro certo supponitur,) sed
quia per incorporationem cum eleemosynis
Monasterii, factæ sunt eleemosynæ Monaste-
rii, de quibus Superior tenetur ipsi, utpotè
suo subdito, providere, quando contingit ne-
cessitas.

116.2. Et quia in præsentem loquimur de
Monasterio, quod ob nimiam paupertatem
non potest singulis subditis necessaria ad ho-
nestos usus subministrare; Superior monetur,
ut utatur discretionè, & prudentia, ut quoties
Religiosus ille, qui suo labore, & industria
eleemosynas acquisivit, & cum cæteris Mo-
nasterii eleemosynis in manu Procuratoris in-
corporavit, ad eum pro suis honestis usibus
recursum habuerit, non deficiat ei providere:
v. num. 1043. 1080. & 1097.

116.3. Secundus modus dulcior datur in
Decretalibus Nicol. III. & Clem. V. & est:
Si dans summam pecuniæ deponat in mani-
bus alicujus tertii, ut eas nomine suo retineat
expendendas ad usus alicujus fratris sibi cha-
ri, aut propinqui, dominio apud se semper
retento; tunc licitè poterit frater ad ipsum de-
positarium, seu amicum spirituales recur-
rere, quoties ei continget necessitas; sequitur
ex dictis *num. 1147.*

At id est omnino attendendum, quod ipse
frater non potest ad dantem pro pecunia re-
currere, nec curare, ut dans illam in manibus
alicujus tertii deponat pro necessitate remo-
ta, aut possibili; ut dictum est *num. 1152.*

116.4. Hi duo modi in hoc differunt, quod
in primo, si moriatur Religiosus, pecunia
Procuratori tradita si extet, pro Monasterio

Y 2

rema.

remanet; tam si fuit incorporata, quam si secus, quia residet penes dominum Summi Pontificis, pro Religiosorum necessitatibus. In secundo, si moriatur Religiosus, pecunia depositario tradita, non spectat ad Monasterium, sed redit ad ipsum dantem; quia sic ejus dominium à se non abdicavit, sed semper retinuit, ita ut etiam Religioso vivente, eoque inconsulto, semper poterat summam illam pecuniam de manibus depositarii sibi reassumere.

Quod si ipse dans moriatur ante consumptionem pecuniae, Nicol. III. in Decretali *ciz.* n. 11 § 5. disponit his verbis.

» In eo vero casu, quando antequam
» ipsa pecunia in licitum rei habendam, vel
» utendam commercium sit conversa, concedentem pecuniam mori contigerit; si concedens in concedendo dixerit, vel expresse-
» rit, quod persona deputata pecuniam ipsam
» in necessarium usum fratrum expendere, vel
» quicquid de ipso concedente vivendo, vel
» moriendo contingeret: si concedens huiusmodi heredem reliquerit, si non:
» possint fratres ad personam deputatam, non obstante concedentis morte, vel heredis
» contrahitione, pro illa pecunia expendenda recurrere: sicut poterant ad ipsum dominum concedentem.

Cujus iustae dispositionis ratio potest esse; quia dum dans pecuniam expresse non revocavit, praesumitur velle continuare eleemosynam fratri, juxta illud: *Qui potest facere eleemosynam vivens, potest facere eleemosynam mortuus.* Et quia deposuit, ut illum juvaret.

1165 Hoc tamen est notandum; quod si dans volens necessitatibus fratris, aut etiam Monasterii succurrere, pecuniam ad hunc effectum det Procuratori Apostolico, tunc ejus dominum suscipit Papa, & pro Monasterio

remanet. Nisi exprimat, velle dominum cuniarum usque ad ejusdem consumptionem apud se retinere; in quo casu persona illa est Procurator Apostolicus, respectu ad etiam pecuniam, non se habet, ut Procurator Apostolicus, sed ut amicus spiritualis; non eam retinet nomine Papae, sed nominantis.

COROLLARIA ALIA.

1166 PRIMUM. Non possunt frater se ipsos recipere, custodire, retinere, aut expendere eleemosynas pecuniarum in ipsis Conventibus, & Sacristiis ad illas veniunt pro Missis, funeralibus, aliis causis honestis; quia esset per se recipere ad hos effectus tenere debent personam singularem, quae sit substituta, aut bursae procuratoris; & ita video praticari. Qui substitutus potest esse Tertiarius aliquis, quia Regula non prohibetur, nec illa ligatur; tamen non est praticandum ob facilius scandalum, & ob periculum, ne evadatur posita persona; nam facilius posset Superiorem eo auctoritative tractare: v. n. 117. Quod si uterentur Tertiario induto cum Hispano, nempe habitu brevi usque ad pedes, tibiali, & calceamentis, nullum esset periculum scandalum: v. n. 1168. & 1178.

1167 Secundum Possunt fratres eleemosynas à benefactoribus pro Missis, suffragiis, &c. relictas ab heredibus, petere per modum eleemosynae, minime, via civilis iudicii. Reluctantibus, possunt id manifestare Syndicis, qui nomine Papae possunt coram heredibus in iudicio agere: ut disponunt Summi Pontifices in Bullis Syndicatis, maxime Paulus IV. Bulla ex Clementi, anno 1555. Item ex jure, id potest quilibet de populo agere nomine testatorum, ut eorum voluntates quoad Legata pia pro suis animabus re-

et impleantur. Id tamen debet sine stre-
pitu fieri, ne ratione scandali plus sit amissio,
quam lucrum: v. num. 1192.

1168 Quod si hæredes elemosynaliter à
fratribus requisiti voluntarie solvant elemo-
synas à testatoribus relictas, debet illas reci-
pere substitutus, aut persona secularis, vel
Tertiaris, ut ad Procuratorem deferat.

1169 Tertium. Tenere in Sacrilegiis, aut
Ecclesiis capsulas, loculos, & similia exposi-
ta pro elemosynis pecuniariis auctoritate
propria, est denarios per interpositam perso-
nam extorere.

Non sic, si teneantur auctoritate Syndici;
hoc tamen fieri non potest; quia prohibitum
est jussu Urb. VIII. per nostras Constitutio-
nes de anno 1628. etiam si clavem Syndicus
teneat, his verbis:

„Capsæ, vel trunci ad recipiendas elemo-
synas pecuniarias, etiam pro Missis obla-
tis, non solum ab Ecclesia, sed etiam à Sa-
crista, à quacunque parte, quæ sit in-
tra claustrum Conventus, omnino prohi-
bentur, sub pena inobedientiæ, & excom-
municationis majoris. Guardianus, qui
contrarium permiserit, privetur officio suo:
v. num. 1166.

1170 Quartum. Fratres itinerantes, ma-
ximè per longum iter ad comitia generalia,
aut alio ob justam, & honestam causam, quia
regulariter religiosa, & decenti commodita-
te indigent in conservationem propriæ per-
sonæ, quam habere non valent sine recur-
su ad denarios, uti possunt seculari, aut Tertia-
rio, quem secum ducant substitutum à Syndi-
co, auctoritate cujus recipiat, retineat, & ex-
pendat: v. num. 1165.

1171 Quintum. Est Statutum antiquum,
quod refertur in Speculo Minorum, 1123. fol.
non ut legitur:

„Si contingat, aliquem fratrem transferri

„de una Provincia ad aliam ad morandum
„libros sibi concessos ad usum possit habere.
„post mortem vero suam omnes libri, quos
„tempore suæ translationis habuit, vel possi-
„modum commutatis, ad Provinciam illam,
„à qua translatus fuit, integre revertantur.
„Idem judicium de translata elemosyna ha-
„beat; & ad hoc fideliter faciendum, mi-
„nistri firmiter, in quorum Provinciis deces-
„serunt, teneantur. Ex ut hoc melius obser-
„vetur: fratres, qui transferuntur, relinquunt
„in scripto nomina librorum valentium ul-
„tra quartam partem mætelæ argenti,
„& elemosynæ quantitatem ministris il-
„lis, de quorum administrationibus transfe-
„runtur.

QUÆRES II.

1172 An Frater Minor possit licet pecu-
niam expendendam tangere lino, aut obursa
involutam?

Videtur licet; quia id est mediâ tangere,
& cum simus in odiosis, præceptum est
restringendum ad contactum immediatum.
Hinc quamvis prohibitum sit laico vasa sacra
tangere, potes medio velo, aut alio.

1173 Respondeo, non licere. Longius
asp. 4. contr. 13. sect. x. num. 8. quia talis con-
tactus pecuniæ charta involutæ, licet sit me-
diatus, est verus contactus physicus, & civi-
lis, & Physicus, ut dicimus de contactu pate-
næ velo coopertæ ab eo, qui ordinem assumit,
facto, in tom. 3. num. 136. Est civilis, quia ad
expendendum; adeoque est receptio à S. P.
prohibita: ut in n. 1141.

Tum quia aliàs liceret pecuniam in bursa
aut in cella recipere, imò retinere.

1174 Ad paritatem disparitas est; quia
contactus vasis sacri laico prohibetur ob re-
verentiam, quæ salvatur per contactum me-
diatum.

diatum. Finis autem receptionis pecuniae est ad vitandum omnem usum civilem pecuniae, ut constat ex n. 1138. qui finis non salvatur in recensito contactu mediato.

1175 Talis autem contactus mediatus, solum potest à peccato excusari in casu necessitatis. Donat. tom. 3. tr. 15. q. 49. quando scilicet utgeret necessitas fratris, et qui non suppetere alius modus recipiendi, videlicet per substitutum, Dantem, Depositarium, aut Nuncium; lex namque ex saepe dictis non comprehendit casus necessitatis, juxta illud: *Necessitas non habet legem: v. n. 1138.*

1176 In tali quidem casu necessitatis, utique consultum esset fratri, pecuniam charta involutam recipere; nam simplices hac cautela adhibita, fere scandalizari non solent. Insuper poterit tunc frater, maxime apud viros doctos, & notitiam nostrae professionis habentes, necessitatem actionis humiliter aperire.

1177 Si aliquando casus contingat, quod vir prudens ad Monasterium, aut Ecclesiam nostram accedens summam elemosynae largiretur: Si Monasterium necessitatibus premeretur, nulla reperiretur persona apta, nec Tertiarius, qui reciperet; vir ille non posset commode eam ad Procuratorem mittere, aut prudenter non judicaretur capax talis consilii, sed quod potius illum tadio afficerent, & ab elemosynis impedirent; tunc si fratres curarent, ut ille elemosynam in aliquo loco opportuno reponeret, usque ad adventum Nuncii, aut Baluli, qui illam ad Procuratorem transferret, dictum virum de hoc monendo, peccati non condemnarem; quia sumus in recensito casu necessitatis.

Pro qua re, Melphi in comment. ad Const. c. 4. stat. 2. in fine ait.

„ Respondeo quintò, in necessitatis articulo possumus denario petere, & accipere,

„ ac expendere, potè si Missionarius, infideles reperiat, nec alià vii super pro victu, &c. jus enim naturale precativo. Cujusmodi Sanctissimus D. Urbanus VIII. declaravit pro locis Terrarum, ubi fideles administrari, & Synagoga non reperiuntur, & necessè est, ob modum bonum, & ad majorem Deigloriam, Ecclesiae utilitatem, loca illa in Religione Catholica conservare. Ità etiam si Synagoga Pontifex institueret Fratrem suum elemosynarium, non peccaret, pecunias exprodo, &c.

1178 Dixi: Si aliquando; nam quocumque debent esse rari, & non per habitum probecari, ut dictum est in n. 1166.

1179 Hinc omnino quaestores abstinere debent à recipiendis elemosynis pecuniis intra peram; quia quamvis talis receptio deatur posse à peccato contra pauperes, & præceptum de non recipiendis per se peccatis, excusari, in quantum non videatur quaestore receptio civilis ad expendendum sed translatio pecuniae de uno in alium locum, nempe ad Procuratorem; non potè à peccato scandalii, & damni, quod Monasterio affert, excusari; per hujusmodi namque pecuniarum contractions, sic scandalizatur, & admirari, & solet saeculum, ut ab elemosynis se ablineat, in gravissimam communitatis, & Regularis Observantiae perniciem: v. n. 1148. Adde, in hujusmodi casibus, quibus pecunia transfertur ad Procuratorem, adest contactus, & receptio civilis mortalis ad expendendum mediata pro fratribus ibi habitantibus. Melphi cis. ver. Resp. 4.

Q U A E R E S III.

1180 Quomodo Frater expropriari debet? Respondeo, hunc esse modum. Pecunia, quam frater habere supponitur, pluribus modis potest se habere.

Primo. Si fuit ei data absolute, seu uti Religio, est deponenda in manus Syndici nomine Ecclesie pro necessitatibus Provinciae, aut Monasterii. Si vero dans apud se voluit ejus dominium retinere, est danti restituenda, vel de ejus licentia est Syndico tradenda pro Monasterio, aut Provincia.

1181. Secundo. Si talis pecunia sit de elemosinis alicujus Conventus, est Syndico illius Conventus, aut Provinciae tradenda, pro dicto Conventu, ejus Superiori locali moni-

1182. Tercio. Si pecunia fuit accepta sub aliquo onere, v. gr. Missarum, &c. tunc debet pecuniam consignare, & onus manifestari Superiori. Melius autem est, si ipse curet immediate oneri satisfacere, & non committatur alicuius spei; nam onus satisfaciendi iustitiae obligat ex jure naturæ.

Quod si pecunia reperitur conversa in emptionem alicujus rei, quæ extat, puta liberorum; tunc tenetur satisfacere eam, v. gr. liberos creditori tradendo, si fieri possit; vel eam vendere curando, & satisfaciendo in quantum potest per pretium. Idem tenetur facere Superior, si post fratris mortem, tale onus constet, & res extet.

Quæ expropriatione peracta, Religiosus hanc amplius retinere debet affectum, aut curam circa pecuniam illam.

1183. Et si expropriatio fiat in articulo mortis, omnino Confessarius, vel Superior curat, ut pecunia, & res superflua, super quibus facta est expropriatio, removeantur à se Religiosi ante mortem; quod curabit charitative, solando fratrem, ut in Dei misericordiam speret. Quod si superviat, expropriationis factæ eum minime poniteat, nec ad mortuum redeat.

Congregatio Generalis de anno 1679. præcipit, ut distributio suppellectilium, &

rerum à fratribus relictarum, fiat à Provinciali, modo sequenti:

» Si frater defunctus fuerit in Infirmaria, eidem applicentur omnes panni lini, seu ex tela confecti; si autem extrâ Infirmariam mortuus sit, applicentur communitati Conventus, ubi defunctus de familia morabatur. Cui etiam communitati consignabuntur omnia lanea vestimenta, Libri in ejusdem Conventus Bibliotheca reponentur, & si forte aliquid pecuniæ reperiat, Provincialis faciat eam deponi apud Syndicum Apostolicum Provinciae, pro necessariis sumptibus, communibusque provincie indigentis, sumpto à Guardiano, & discretis Conventus testimonio de quantitate, suo tempore rationem de illa tribuere possit. Et idem observetur, si aliquid aliud considerabilis pretii inveniatur. Piclorum, si forte sint, in Sacristia collocentur. Res autem minoris momenti inter Fratres ejusdem Conventus de consilio Guardiani dividantur.

1184. Frater autem proprietarius, seu pecuniam retinens, absolvi non potest, nisi prius exproprietur, aut firmiter, & cum morali certitudine id Confessario proponat, unde Confessarius se debet cum eo gerere, sicut cum concubinario.

Caveant ergo fratres, & in mente habeant verba S. P. Francisci, quod si *Magna promissum, majora promissa sunt nobis: vide num.* 1097.

LEGATA FRATRUM MINORUM

1185. Sunt iusta, & licita à testatore relicta sub hac forma: *Instituto mihi ha- redem animam meam, ita quod executores testamentarii teneantur bona relicta vendere, &*

28.

pecuniam in emendo panem, & vinum, & alia necessaria in elemosynam Fratibus Minoribus huius Civitatis infumere. Et tunc testamentarii ad talem elemosynam solvendam cogi possunt ad instantiam cujuslibet de populo. Ita Villalobos tom. 2. tract. 30. disp. 12. n. 8. & Diana par. 3. tract. 2. resol. 33.

Imò si non est addita conditio licita: *Ut bona vendantur, & in fratrum necessitates pressum convertantur*, legata valent; quia tunc censetur legans voluisse modo debito fratribus subvenire. Roder. in comp. verb. legatum, Diana par. 10. tr. 14. res. 63. v. num. 901.

1186 Item potest testator relinquere Fratibus Minoribus legata perpetua, tam libera, quam onerosa, quia qui potest facere elemosynam vivus, potest facere elemosynam mortuus; quoniam mortuus habet animam, quae valeat ejus fructum à fidelium remuneratore animarum percipere.

1187 Quantum ad legata perpetua, sciendum est, quod Syndicos, & Procuratores concesserunt Ordini quamplures Summi Pontifices, ut ex una parte fratrum necessitatibus providerent, & ex alia, ut eorum paupertas tam in particulari, quam in communi illa servetur: haec de causa omnium rerum modo licito fratribus à fidelibus oblatarum Sancta Sedes apud se dominium recipit, ut in n. 146. v. num. 1200.

Pontifices autem non conveniunt omnes quoad omnia, sed diverso modo, & quoad actus diversos concedunt Syndicos.

Nam Sixtus IV. in Bulla incip. *Dum fraternitas vobis*, anno 1471. apud Bullar. Roder. concessit, ut possit nomine S. Sedis recipere bona immobilia, & redditus perpetuos fratribus, & eorum Monasteriis relicta, & relinquenda, & in illis succedere ab intestato, ipsa Romana Ecclesia eorum dominium in se suscipiente. At idem Pontifex

per aliam Bullam, quae incip. *Licet nos*, ad importunum non nullorum instantiam concessimus, &c. praedictam concessionem observantibus irritat, utpote expressè contra professionem, & paupertatem contrariam, de causa, etiam ante iritationem tecum pus observantium praedicto privilegio recitavit.

1188 Unde standum est institutionibus & concessionibus aliorum Pontificum, videlicet Decretalibus Nicol. III. Exim. quae minuat, & Clem. V. Exim. de Paradiso, in verbis signific. in 6. Et declarationibus concessionibus Martini IV. Exultant. Martini V. relati à Sixto IV. cit. & Pauli IV. Clementi, de anno 1555. novissime conditis ab Innoc. XI. per Bullam, quae incip. *Sollicitudo edita* 20. Novembris 1679. in verbis:

„Declarantes tamen pariter, quod praemissa non prohibentur in dicto Ordine Syndici Apostolici, cum eorum usus sit dispensatio in Regula, sed modum Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris provisus pro puriori illius observatione, & ve ejusmodi Syndici assumantur ad praedictum Constitutionum Nicolai III. & Clementis V. praedecess. praedict. sive sec. disp. Const. rec. me. Mart. IV. & Martini V. & Pauli IV. praedecessorum pariter nostrorum, per ut illorum usus, in singulis familiis, Congregationibus, Reformationibus, aut Provinciis Ordinis praedicti respectivè fuerit receptus.

1189 His praemissis, Dico, Fratres Minores non esse capaces legatorum perpetuorum, ita tamen ut dominium directum ipsorum capitalium, seu eorum immobilium relinquant penes nos, aut penes Syndicum Apostolicum, ut Syndicum; quia ut Syndicus illi nomine Papae, qui (videlicet Nicolaus III.

in rebus Decretali) talium legatorum dire-
ctionem receptionem expresse prohibet; un-
de si Syndicus esset interposita persona,
et sic dominium resideret penes

esse verò capaces legatorum perpetuorum,
et tamen ut dominium directum ipsorum
capacitatem, seu rerum immobilium, resideat
penes tertiam personam, quæ representat
personam legantis, & dicitur amicus spiritua-
lis, iuxta dicta n. 1147. & 1165.

1130 Potest igitur testator uti formâ re-
lata n. 1185. vel potest gravare heredem ad
eligendam Fratibus annuam summam ele-
emosynæ. Vel relinquere ipsum bonum
immobiliæ, aut capitale super re immobili in-
restituendum alicui Universitati, Comuni-
tati, Hospitali, aut tertie personæ, cum ob-
ligatione, & onere solvendi annuatim certam
summam eleemosynæ Fratibus pro eorum
necessitatibus ministrandum gratis, aut cum
onere Officii, Missæ, &c.

1191 Et tunc (ut cum Divo Bonaventura
loquitur) nullo pacto nos Fratres dicimur
religiosi habere per nos, aut per interpositam
personam nostram. Nec annuam pensionem
nos petimus, & recipimus ex jure, & tanquam
debitum; sed ex gratia, & tanquam eleemo-
synam.

1192 Ad quam annuam eleemosynam
annuatim solvendam ipsi executores sunt
omnino obligati, minimè obligatione dire-
cti, sed obliquo contractâ, sed cum legante. Et
tunc ratione, si negligant, possunt civiliter à
quolibet de populo cogi; quoniam animæ
salutis eorum sunt pupillæ. Unde pecunia an-
nuæ pensionis nostri semper habet rationem
pæne eleemosynæ, & verè per modum elec-
emosynæ recipitur: v. n. 1167. Et infra de
prescriptione contra onus Missarum.

1193 Nec obstat, quod annuam summam
Pius, Exam. Ecclesiast. Tom. I.

immediatè non à legante, sed ab ejus execu-
tore recipiamus; quia sicut legans potuit no-
bis annuam eleemosynam promittere, & ter-
tiæ personæ eam solvendam committere, ip-
so vivente; ita & ipso mortuo; executor nam-
que solvit nomine legantis.

1194 Quæ haud sunt formalitates, sed
reales, & veri tituli, à Divo Bonaventura
longè prius excogitati in sua questione Apo-
logetica relata in Statutis nostris Barchino-
nensibus, & Segobienensibus, ab Urbano VIII.
die 20. Novembris 1625. confirmatis per
Bullam; *Injunctis nobis, in tom. 5.* Bullarii
Lantusæ, quibus rerum immobilium domi-
nium directum residet penes tertiam perso-
nam nomine legantis, & solum indirectè nos
respicit, tanquam pauperes, & ut terminum
eleemosynæ à legante præscriptæ, & execu-
tori commissæ. Adeoque nullo pacto inde lædi-
tur Franciscana paupertas.

1195 Non est autem contra Regulam, &
nostram paupertatem, quod talis executor,
& tertia persona sit ipse Syndicus Apostoli-
cus; quia Syndicatus officium, nec illi nocere
debet, nec facit, quin possit alteri se obli-
gare ad aliquod onus gratis subeundum,
nempe ad suscipienda bona immobilia le-
gantis cum onere distribuendi annuatim fru-
ctus pauperibus pro anima ipsius legantis.

Sicut enim potest, nedum nomine Papæ;
sed ut tertia persona, & ut unus de populo
executores negligentes ad annuam eleemo-
synam solvendam cogere; cur non poterit, ut
tertia persona, & ut unus de populo, onus à
legante ad annuam eleemosynam in Fratrum
necessitatibus distribuendam suscipere; tunc
namque se habet, non ut interposita persona
nostra, sed ut tertia persona, & persona
legantis, & est amicus spiritualis, & qui
dem aptior, & promptior tam ad Fratrum
necessitatibus subveniendum, quàm ad le-
gan-

gantium animas suffragandum: v. dec. de nu.
1198. § n. 1167.

1196 It autem est prohibitum vi Statuti
Congreg. Gen. Rom. die 17. Maji 1603. *Inhi-*
bemus autem, ne Syndicus in sua persona hu-
jusmodi annuos redditus recipiat distribu-
endos ipsis fratribus; non quia paupertas nostra
lædatur, sed ne apud ignorantes redditus per
interpositam personam nostram retinere vi-
deamur; quia ratione D. Bonavent. cit. vult,
ut in legatis tertiæ personæ, aut communitati
alicujus relictis cum onere certam elemosy-
nam annuatim nobis distribuendi, fiat per
Guardianum, & discretos Conventus pro-
testatio, nil nobis juris ex talibus donationi-
bus velle habere, nec ex vi legati, & ut lega-
tarii; sed per modum elemosynæ, & ut pau-
peres recipere.

Audi D. Bonav. qui post doctrinas jam à
n. 1191. ad 1194. fere relatas, in fine subdit:
Quia vero Dominus docet, nos cavere ab ho-
minibus. Matt. 10. & Apost. ab omni specie
mali abstinere. 1. Thess. 5. ne putemur ab ig-
norantibus transgressores Regula nostra, de be-
mus aperte protestari, nihil nobis juris in tali-
bus donationibus velle habere, sicut tenetur
suspectus de fornicatione omnia illa cavere, ex
quibus posset ista suspicio probabilis judicari.

Quæ protestatio, si facta non reperitur,
fieri potest executoribus, vel universitati; so-
lùm namque sic ad omne vitandum scanda-
lum, seu admirationem sæculi.

1197 Solidantur prædicta per plures de-
cisiones S. Congreg. & Sedis Apost. decre-
ta, quæ hic libenter refero in gratiam meo-
rum Religiosorum, atque Superiorum, ut
sciunt, quid consulere in novis legatis con-
dendis, & quomodo se gerere in jam funda-
tis honestandis; sæpe namque ex Confessa-
riorum impericia provenit, ut fideles legata
perpetua constituant, bona immobilia, seu

fortem, & capitale nobis directe legatis
contra implicitam donantium, seu legem
voluntatem; fideles enim, volentes fructus
in corporis necessitatibus subvenire, tam
tendunt, eorum, & propriæ animæ econ-
unde licitam formam advertissent, liciti-
mam legassent, ut dicemus de contr. c. 1.
bona fide celebrato: v. n. 1185.

ROMANA DONATIONES

1198 *Syndico Apostolico Conventus, et*
scant, de Araceli Fratrum Minorum
de Observantia senta mille donavit Papat.
Mota donatione infrascriptis verbis cunctis
Donavit donationi irrevocabili inter vos
D. Francisco Bescino Syndico Apostolico pro
prio Venerab. Conventus B. Maria de Araceli
& aliis in dicto officio Syndicatus, pro tunc
successoribus, senta mille, una cum fructibus
decursis, decurrendis, sibi relictis à g. foris
Agazario, cum conditione, quod si eadem an-
tari teneantur, & obligati sint, postquam in-
secuti fuerint dicta senta mille pro dicto loco
to, ut supra, debita illa investire ad eorum in-
neplacitum in aliqua re stabili, censibus per-
petuis, seu locis mentium non vocabilibus, & de
fructibus dicti reinvestimenti impendere, &
applicare annuatim senta triginta in perpetuum
panis albi pro beneficio, & servitio legimus
Venerab. Conventus Araceli Ordinis Minorum
Observantia Sancti Francisci, cum condi-
tionem adjecta, quod si nullo unquam tempore
dicti RR. Patres Guardiani, seu Superiores pro
tempore dicti Conventus Araceli intencio-
rint quovis modo applicare velle dicta annua
sentia triginta in aliam causam, præterquam
supradictam, tali casu prædicta donatio, &
omne commodum dicta annua solutio, senta
rum triginta sit, & intelligatur ipso facto cadu-
cata, & devoluta, prout caducari voluit, &

quibus favorem tenerab. Archiepiscopo frater-
nitas Mariae Consolationis.

Procurator Rev. Fabricæ S. Petri, citatis præ-
dictis Fratribus, supplicat petit per hanc Sacram
Congregationem declarari: An præarrata do-
natio sit ad effectum sustineri? Die 2. Junii 1663.

Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R.
E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpre-
tum censuit, licet dictis Fratribus præarra-
tam annuam pens. præstationem, titulo duntaxat
eleemosynæ recipere; ad præscriptum De-
creti Congregationis Fabricæ, sub die 14. Fe-
bruarii 1633. editi, & Syndico Apostolico non
posse Ministris dictæ Fabricæ, ratione huius-
modi donationis, molestias inferri, nisi ad for-
mam prædicti Decreti.

Fr. Card. Chifius Præfatus.

Loco & Sigilli.

1793 Clemens Papa X. Ad futuram, &c.

Nuper pro parte dilecti filii Syn-
dici Apostolici Conventus Sancti Petri de
Synchii in Sardinia Ordinis Sancti Francisci
de Observantia, &c. Congregationi Vener.
Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium ne-
gociis, &c. Episcoporum, & Regularium præ-
positis, exposito, quod quondam Petrus
Moros de Molinos in suo ultimo testamen-
to, quod anno 1645. condiderat, diversa an-
na legata, pro Missis per Fratres dicti Ordinis
celebrandis, fecerat, modo sequenti: *Primò*
mando, quod meus hæres teneatur expendere
pro confessione tumuli, & exequiarum, quo-
libet anno lib. 25. pro una Missa cantata, &
aliquibus decem Missis pro animabus meorum
parentum celebran. a Fratribus Franciscanis
S. Petri de Synchii, & pro hoc legato volo,
quod sint perpetuo obligata bona mea: *Item*
mando, quod dictus meus hæres solvat ex di-
ctis bonis meis quolibet anno lib. 40. quæ in-

ter viant pro oleo lampadis meæ Capellæ Ma-
joris in dicta Ecclesia Sancti Petri: *Item relin-
quo* in perpetuum missas septem qualibet heb-
doma pro Animabus Purgatorii, &c. & elee-
mosyna sit septem solidorum pro quolibet
Missâ, &c. & proprietates illarum est 1400.
libr. quæ sit super domo mea, in qua ha-
bito: *Item relinquo* pro eleemosyna dicto
Conventui S. Petri de Synchii lib. 300. ut illæ
applicari debeant per meos Curatores in lo-
co secuto ad rationem lib. 24. annuatim, &
interviant pro emendis linteamentis pro pau-
peribus Fratribus infirmis: *Item*, quia D. Ma-
ter mea reliquit, ut dicantur duæ Missæ perpe-
tuæ qualibet hebdomada à dictis Fratribus,
mando, quod super bonis meis solvantur quo-
libet anno 28. *Item*, quia D. Pater meus re-
liquit unam Missam perpetuam qualibet heb-
domoda celebrand. à dictis Fratribus, & reli-
quit pro eleemosyna censum lib. 150. debi-
tum à Gavino Paduano, &c. quatenus perdid-
erint censum prædictum, mando, ut meus hæ-
res solvat lib. 11. annuas, &c. & factis aliis plu-
ribus legatis profanis, &c. instituit sibi hære-
dem Deum, & Animam suam, mandans suis
executoribus, ut adimpletis, & satisfactis Le-
gatis, instituerent unam tertiam dignitatem
Archidiaconalem in Cathedrali Turritanâ,
cum annuo reddito libr. 1000. & de residuo
unum, vel plures Canonicatus secundum ca-
pacitatem bonorum suorum, & aliâs, prout in
dicto testamento dicitur uberius contineri. Et
subindè in executionem dicti testamenti unus
Canonicatus, & unus Archidiaconatus in Ec-
clesia Turritana erecti fuerant, dictisque Ar-
chidiaconatus ex dispositione ejusdem Petri
testatoris collatus fuerat quondam Didacno
Moros ejus Fratri Germano, & executori te-
stamentario, qui bona fide, dum in vivis erat,
eadem legata pia adimpleri curaverat; verùm
post ejus obitum, de eodem Archidiaconatu
provi-

Z 2

provi-

provisus fuerat dilectus filius Carolus de Capudoro, ad cuius favorem dilectus filius Provicarius Generalis Turritanus, nesciebatur, quo jure, declaraverat Fratres Minores prædictos Legatorum capaces tantum factorum pro oleo lampadis, & liteaminibus infirmorum, & incapaces pro reliquis, quæ Archidiacono prædicto adjudicaverat, prout in ejus sententia dicitur contineri; unde dictas Syndicus tanquam unus de populo pro suffragio Animarum, pro quibus instituta fuerunt dicta legata pia, & pro sua pietate erga dictos Fratres de Observantia, qui in magna necessitate propter eleemosynarum deficientiam in prædicta Insula Sardinie reperiebantur, prout ex attestatione juratorum, & officialium Civitatis Turritanæ constare dicebatur; Nobis humiliter supplicaverat, ut omnimodum adimplendum Legatorum prædictorum Ven. Fratri Archiepiscopo Turritano, non obstante prædicta Provicarii Generalis sententiâ, committere de benignitate Apostolica dignaremur. Instantia verò hujusmodi ad prædictam Cardinalium Congregationem à nobis remissa, & de mandato ipsius Congregationis citato dilecto etiam filio Alexandro Bulla, supradicti Caroli de Capudoro Archidiaconi Procuratore, Syndicus prædictus plurimum cupiebat declarari, prædictos Fratres Minores de Observantia posse recipere præinserta annua legata Misarum per modum puræ, & simplicis eleemosynæ, juxta doctrinam S. Bonavent. in quadam Constitutione fel. record. Urbani Papæ VIII. prædecessoris nostri, cujus initium: *Sacrofanctum Apostolicus Ministerium, &c.* proinde debere dictum Archiepiscopum Turritanum tanquam executorem ultimarum voluntatum, & præcipuè piarum, curare omnimodum adimplendum eorundem legatorum, & voluntatis dicti Petri Testatoris, compellendo hæredes, & dentento-

res bonorum ad satisfactionem, ne ipsius auctorum, & benefactorum suffragia fraudatæ remaneret. Emanavit ab eisdem Cardinalium Congregatione Decretum notis, qui sequitur: *S. Congreg. E.E.S.R. E. Cardin. negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, Procuratore Archidiaconi Turritani Japius citato, referente venerabilissimo D. Cardin. Portocarrero, decrevisse dandas declarationes sepe aliis factas, scilicet Fratres Minores de Observantia non posse possidere census, & bona stabilia, possidem recipere per viam eleemosynæ, quæ traditur ab executoribus ultimarum voluntatum pro celebratione Misarum, & Confessoriorum, & propterea censui committitur, prout presentis Decreti tenore committitur Archiepiscopo Turritano, us ad limites prædictæ declarationis in causa, de qua supra agitur, procedat, & ad illius observantiam, quæ opus fuerit, juris remediis, & in subsidium etiam censuris Ecclesiasticis compellat. Romæ, Augusti 1674. Cardin. Branciacus.*

Loco † Sigilli, &c.

Cum autem, sicut dictus Syndicus notis subinde exponi fecit, ut Decretum hujusmodi firmitus subslit, & observetur exactius, Apostolicæ nostræ confirmationis patrocinio communiti summopere desideret: Nos ipsius Syndicum, &c. absolventes, &c. supplicationibus ejus inclinatis, &c. *Decretum præmissum auctoritate Apostolica tenore presentium approbamus, & confirmamus, illig. in vobis, &c. Apostolica firmitatis robur adjicimus, &c.* Sicque in præmissis per quoscunque iudices, &c. irritum, &c. Datum Romæ apud Sanctam Mariam majorem die 22. Augusti 1674. Pontificatus nostri anno quarto, &c.

Observanti di Lucca. Sacra Congreg. Eminentissimorum, & Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum

Episcoporum, & Regul. præposita: Sapiens de-
claravit, Fratres Minores de Observantia
Sæculi Francisci, quamvis attentè dispositione,
Eius de Paradiso, & Constitutione Nicol. III.

& Clementi VII. sint incapaces obtinendi con-
fessiones perpetuas, & bona stabilia, posse tamen per
modum pure, & simplicis elemosynæ recipere
quicquid ab executoribus ultimarum volun-
tatum eis traditur pro celebratione Missarum,
per ornamenta Ecclesiæ, aliisque necessariis pro-
curandis, juxta doctrinam D. Bonaventuræ,
relictam in Constitutione S. M. Urbani VIII.
in cap. Sacrosanctum Apostolatus Ministe-
rium, &c. Atque in præfatis casibus dictos exe-
cutores ultimarum voluntatum curare debere,
ut legatos ad præfatas dispositiones adimpleantur; ne
testatorum animæ debitis suffragiis defrauda-
te remaneant. Quam quidem declarationem,
illique tenorem, in casu, de quo agitur, ean-
dem S. Congreg. servari præcipit, committen-
do Ordinario Lucensi pro tempore existenti,
in quatenus alius executor non existat, præ-
notatam pii testatoris dispositionem execu-
tioni demandet. Romæ 26. Martii 1677.

Episcopus Urbaniæ, volens Canonieatum
exigere ex quodam legato relicto Conventui
S. Angeli in Vado, sub prætextu, quod Fra-
tres alius legati incapaces essent. Sac. Congr.
Fabrice 28. Maii 1639. & die 30. Augusti ejus-
dem anni ad eundem Episcopum scripsit, le-
gato summam Fratribus restituendam fore,
ei quia Fratres erant capaces illius; non ob-
stante perpetuo onere Missarum, & quoddam
Festivitates celebrandi.

Ex die 30. Julii ejusdem anni 1639. sub ea-
dem forma scripsit ad Episcopum Civitatis
Cathellæ. Ex quia Episcopus difficultatem mo-
vit, ne Fratres legati fructus reciperent, ean-
dem S. Congreg. die 28. Augusti 1640. scripsit
ei, ut omnia removeret impedimenta, & te-
statoris voluntas impleteretur, &c.

Eadem S. Congregatio in una Anconitana
die 31. Decembris 1639. declaravit, quod
Fratres illius Civitatis per modum elemosy-
næ capaces erant legati quinque annuorum
seutorum, cum onere celebrandi officium,
&c.

Potentissimo, & Catholico Principi DD.
Carolo ab Austria, &c. felicitis prosperitatis
augmentum, &c. ejusque Regnorum, & Pro-
vinciarum, &c. Officialibus, &c. ad quos præ-
sentes nostræ pervenerint, seu quomodolibet
præsentabuntur: *Franciscus Columna in ura-
que signatura SS. D. N. Papa Referendarius*,
*causæque, & causarum hujusmodi, &c. Salu-
tem, &c. Noveritis*, quod introducta aliis in
partibus coram Vicario Gener. Catacen. lite,
& causa inter Syndicum, & RR. PP. S. Fran-
cisci Minor. Observant. Civitatis Tabernarum
Catacen. ex una, & RR. DD. Theodorum, &
Dominicum de Carcia ex adverso principalis,
Partibus ex altera, de, & super solutione ele-
mosynæ debite pro Missis, pro quibus agitur,
rebusque aliis, &c. dictus D. Vicarius Cata-
cen. in causa hujusmodi procedendo suam
protulit sententiam, sive Decretum tenoris
sequentis, videlicet: *Per Curiam Episcopalem
Catacen. Visa particula ultimi testamenti
quondam Feliciana Riva Civitatis Taberna-
rum, conditi sub die 20. Maii 1634. &c. ac
insuper inspecto tenore Bullæ S. D. N. fel. re-
cord. Clementis Papa X. sub datum Romæ die
31. Augusti 1674. pro confirmatione Decreti
Sacra Congregationis negotiorum Episcoporum, &
Regularium præpositæ lati, sub die 3. Augusti
1674. declarantis, Fratres Minores de Ob-
servantia posse recipere legata annua Missa-
rum per modum pure, & simplicis elemosynæ,
etiam pro executione ultimarum voluntatum
testatorum, visis actis omnibus, &c. ac Partibus
pluries auditis, finii provisum, & decre-
tum, suspensionem duarum Missarum in heb-*

L 3

domada

domada per eandem Curiam latam omnino tollendam esse, ac proinde P.P. Minores de Observantia Conventus supradicti Civitatis Tabernarum reintegrentur ad legatum celebrandi easdem duas Missas in hebdomada, & ab hodie in antea R.R.DD. Theodorus, & Clericus Dominicus Carcia correspondant eisdem Fratribus scutos decem singulis annis pro celebratione pradipta, &c. Et ita, &c. datum, &c. die 24 Januarii 1691. Antonius Pavoni Vic. Generalis, &c. A qua inserta sententia, sive decreto, &c. appellatibus DD. DD. Theodoro, & Dominico de Carcia, fuit hac causa ad Curiam devoluta, & coram Illustrissimo, & Reverendissimo D. Theodoro in utraq; signatura Referendario &c. Illustrissimo, & Reverendissimo D. A. C. Locum tenente introducta, qui servatis servandis procedendo sua diffinitiva sententia prainsertam sententiam seu Decretum D. Vicarii Generalis Catacen. confirmavit, & approbavit; ad effectum tamen exequendi super bonis per D. Victoriam Rivam donantem, &c. A qua sententia Illustrissimi, & Reverendissimi Thomati iterum appellatibus DD. Theodoro, & Dominico de Carcia, fuit causa huiusmodi Nobis commissa vigore specialis commissionis ejusdem Sanctissimi, de qua in dictis actis, &c. Nos in causa, & causis pradiptis, rite, & recte, & legitime procedentes, &c. Tandem D. Hieronymo Leto ex adverso Procuratore dd. DD. Theodori, & Dominici Carcia ex adverso principalium, &c. per unum ex ejusdem Sanctissimi Curforibus more solito citato, nostram protulimus, & promulgavimus diffinitivam sententiam prainserti Decreti, seu sententia D. Vicarii Gen. Catacen. Et aliam Illustr. & Rever. Thomati confirmationem, prout in dictis Actis infra scripti Arce hivi Romanæ Curie scriptoris. Sed quia à tribus appellare, ideo ex parte ejusdem Sanctissimi, & ad instantiam dicti D. Syndici dicti

Vener. Conventus, & R.R. PP. Minores Observantia, fuit nobis directæ, & premissa commissio exequutorialis tenoris sequens. Sequitur tenor Commissionis. Nos denique dicto D. Hieronymo Leto ex adverso Procuratore dicti Theodori, & Dominici Carcia adverso principalium, iterum ut supra cit. Prainsertam sententiam, sive Decretum D. Generalis Catacen. aliamq; dicti Reverendissimi Thomati, & dictam nostram respectivam diffinitivam sententiam, exequi mandavimus in illarum executionem, rei judicium per mandatum exequutivum ad favorem dicti Syndici R.R. PP. Sancti Francisci Minor Observantia Civit. Tabernarum, Diocesi Catacen. contra, & adversus dd. bona per dictam Victoriam donata, dictis DD. de Carcia pradiptis viginti quinque moneta Regni ducati pro supradicta elemosyna Misarum, à anno 1691. per totum mensem Januarii præteriti, ad rationem ducatorum decem pro quolibet anno, sine præjudicio illorum per annua decursum decrevimus, & relaxavimus, exequi volumus, & mandavimus per presentes. Quocirca vos Potentissimum Regem, vestrosque Regios Ministros studiosè requirimus, & per benigne Dominino hortamur, attentoq; rogamus, vobis verò, aliis omnibus, & singulis supradictis, &c. tenere præsentium committimus in virtute S. Obedientiæ, ac sub excommunicationis, &c. poena, &c. mandamus, quatenus statim visis præsentibus, & quoties præsentium vigore fueritis requisiti, seu alterutrum fuerit requisitus, &c. ex parte nostra seu verius Apostolica autoritate cogatis, & compellatis, cogiq; & compelli faciat, &c. dd. Theodorum, & Dominicum Carciam, ad dandum, solvendum, tradenda, &c. & assidue liter exhibendum dicto Reverendo Syndico dd. PP. S. Francisci Minor Observ., &c. Item viginti

„viginti quinque monete Regni, ut præfetur
„dedit, una cum aliis scutis quatuor, & jaliis
„septem monete Romanæ, pro expensis præ-
„fatis mandati, &c. In quorum, & singulorum
„fidei, &c. Datum Romæ anno 1693, Indi-
„ctione prima, die verò 7, mensis Augusti,
„Pontificatus S. S. D. N. Innocentii Divina
„Providentia Papæ XII. anno ejus tertio.

1200 Deniq; ad tutò simul, & sine scrupulo
procedendum in casibus, in quibus ob
circumstantiarum varietatem, aliqua posset
difficultas circa materiam paupertatis, valde
juvat reflectere ad finem Sanctæ Sedis, & Sum-
morum Pontificum; finis namque (ut dictum est
n. 1187.) semper fuit, & est, de paternali
benignitate modos aptos tradere, ut fratribus,
una cum purâ observantia Regule, & Pau-
peretatis, necessaria juxta decretum non desint.
Constat ex Decretali Nic. III. cit. His verbis.

Quandò omnino appareat in eis quoad
dominiam omnimoda abdicatio, & in usu
necellitas. Hæc autem secundum exigen-
tiam personarum, & locorum, Ministri, &
Custodes simul, & separatim in suis admi-
nistracionibus, & custodiis, cum discretio-
ne disponant, eum de talibus interdum per-
sonarum qualitas, temporum varietas, lo-
corum conditio, & nonnullæ aliæ circum-
stantiæ, plus, minusve, ac aliter provideri
requirant. Ista tamen sic faciant, quòd sem-
per in eis, & eorum actibus paupertas lan-
guet, & non eluceat, prout eis ex eorum Regula vi-
detur iudicanda.

Et infra disponendo de legatis, uti supra
subiit.

Ad quæ legata solvenda, tam hæredes te-
stamentarii, quam executores se liberales ex-
hibeant, quàm Prælati, & etiam Sæcula-
res, quibus de jure, vel consuetudine pro-
prie competere, cum expedierit, se

„ex officio suo promptus exhibeat ad pias
„voluntates decedentium adimplendas. Nam
„& nos etiam per modos licitos, & fratrum
„Regulæ congruos, intendimus providere;
„quòd nec pia defunctorum destituantur in-
„tentio, & hæredum cupiditas legitimis
„iusticiis feriat, ac ipsi fratres pauperes
„opportunitis auxiliis non fraudentur. v. num.
„1155.

De paupertate, & legatis Minorum, agunt
Pontifices, & Decretales relati nu. 1188. D.
Bonav. Hugo, Quatuor Magistri, Corduba,
Polizius, Monza, Longus privi. immuni. Syn-
dici. v. apud Matthæucci: v. infra de legatis.

DE SIMONIA.

1201 **S**imoniam nomen duxit à Simone Ma-
go, qui donum Dei emere volebat
ut venderet; unde definitur: *Studiosa volun-
tas emendi, aut vendendi pretio temporali ali-
quod spirituale, vel spirituali annexum*; me-
lius definitur, *Deliberata voluntas contra-
hendendi spirituale, vel spirituali annexum*; sic
enim comprehenditur omnis contractus
etiam innominatus, *Do ut des.*

1202 Pretium temporale est omnis res
pretio æstimabilis; est triplex: *Munus à ma-
nu, munus à lingua, & munus ab obsequio*. Per
munus à manu intelligitur pecunia, & quod-
libet bonum temporale; per munus à lingua
intelliguntur preces, laudes, &c. in favorem
illius, qui beneficium, aut rem spiritualementem cõ-
fert; ut autem habeant rationem pretii, fieri
debent ex pacto; v. gr. *Si intercedas pro me apud
Principem, dabo tibi beneficium*. Per munus
ab obsequio intelligitur omne servitium
temporale, quod exhibere potest in gratia al-
terius, & signa etiam honoris; quæ si fiant lo-
co pretii, & præsertim cum pacto, simoniam
inducunt: ut, *Confero tibi hoc beneficium*,
CATH

cum pacto, & onere tale obsequium mihi prestandi. Secus simoniam non contrahunt.

1203. Nomine rei spiritualis intelligitur res supernaturalis, quæ vel talis sit formaliter, ut gratia, &c. vel causaliter, ut sacramenta, concio, sacramentalia, &c. quæ causant gratiam; vel pro effectu, ut consecratio, absolutio, dispensatio, electio ad beneficium, præsentatio, confirmatio, &c. qui sunt effectus, & usus potestatis supernaturalis. Unde pro dispensatione non potest aliquid exigi in pretium, bene verò per modum mulctæ ad piam causam applicandæ.

1204. Dicitur, aut spirituali annexum, illa sunt ea, quæ non sunt per se spiritualia, sed eis sunt annexa, ut jus patronatus respectu beneficii, vasa, vestes, &c. respectu sacramentorum, & redditus beneficiorum, qui dantur propter officium spirituale: v. n. 1369.

1205. Res sacræ, quæ per accidens habent annexam consecrationem, ut calix, planeta, &c. possunt vendi ratione materiæ ex se vendibilis, sed non possunt plus vendi consecratæ, quam vendentur non consecratæ, quia tunc esset simonia; quando autem res temporalis venditur, tunc non potest & ipsa vendi, ut Reliquia; potest vendi reliquiarium ratione solius materiæ: vide à num. 961. ad 966.

1206. Lectio Theologiæ, aut casuum, est vendibilis, quia est actus naturalis intellectus non connexus cum spirituali, seu supernaturali re.

1207. Simonia est triplex, mentalis, conventionalis, & realis: mentalis non est nudum propositum committendi simoniam, sed vera traditio rei temporalis in pretium pro re spirituali, siue pacto, & conventionione explicita, sed solùm mente concepta. Conventionalis est, in qua extrinsecè convenitur, & pactita-

tur de pecunia, & venditione; sed adhuc est secutus effectus ex utraque parte. Reus est quando pactum est ex utraque parte executioni mandatum.

1208. Simonia dividitur in eam, quæ contra jus divinum, & hæc est prohibita propter malitiam suam, ut Sacramentum, Eucharistiam consecratam vendere; & in eam, quæ contra jus humanum, quæ solum est malitia quia prohibita; ut cum Ecclesia prohibet dari pretium pro aliquare, & functione, propter connexionem cum re sacra, cum tamen res illa, aut functio esset ex se vendibilis.

1209. Sic ab Ecclesia prohibetur, & simonia censetur: 1. Venditio beneficiorum, secundum id, quod temporale est, scilicet, quia jus percipiendi fructus: 2. Venditio officiorum extrinsecè tantum ordinatorum ad res, v. gr. Sacristæ, Oeconomi, Advocati, &c. Theaurarii: 3. oblatio pecunie alicuius, si suadeat alteri, ut det beneficium: 4. pactum de resignando beneficio, vel de solvenda pensione, si alter beneficium tibi impetret: 5. permutatio, & resignatio beneficiorum, utemque variatio pensionis ex beneficio resignato, si ab Episcopo Superioris auctoritate fiant; quæ si accedat licita erunt: 6. acceptio muneris etiam si oblati pro examine ad Parochiam, pro collatione ordinum, pro prima consura, & litterarum dimissoriis, ex Tridentino, excipitur tamen decima pars aurei pro Notario, si salarium non habeat, & consuetudo permittat: 7. exactio pecunie pro admissione ad Religionem, non quidem pro statu Religioso, qui cum sit spirituale, est jure divino invendibilis, sed pro onere sustentationis ipsius persone professe, nisi Monasterium tenuerit, vel consuetudo contraria excoñset. Pro velu autem, & vestitu, pro sustentatione necessarii pro tempore, quo in probatione est, potest aliquid accipi. Trident. sess. 25. c. 16. vide num. 1241. & 1242.

1210 In simonia non datur pars vitæ materialis, quia nullum donum Dei sine gravi irreverentia vendi potest, unde non potest à mortali excommunicari, nisi ob inconsiderationem, aut ignoranciam.

1211 Summus Pontifex committere potest simoniam in iis, quæ sunt juris divini, quæ est illi subjectus, minime in iis, quæ sunt juris humani; quia Princeps non ligat suis legibus. *l. Princeps. ff. de legibus.*

1212 Simonia est aliquid dare, vel recipere pro informando Prælatum de qualitatibus presentibus beneficii: *v. n. 1215.*

1213 Non est simonia dare Prælatum munera, sicut hominum solita ad captandum emergit te benevolentiam, & voluntatem ingere, licet postea Prælatum bene affectum, non ex muneribus, sed ex tuis meritis beneficium tibi conferret. Est simonia si res des ad allicien- dam ejus voluntatem in specie ad beneficium, quia tunc circumstantiis immutatis adesse tacitum pactum. *Do, ut res.*

1214 Si gignitur tu des Prælatum munera, ut illam sic moveas ad conferendum tibi beneficium, & Prælatum ex circumstantiis tui animi cognoscens, ex muneribus motus beneficium tibi conferat; tunc habetur simonia mentalis ex parte utriusque, & pactum implicitum, quod si Prælatum tuum animam non advertat, & jam bene affectus beneficium tibi conferat, non ex muneribus, sed ex tuis meritis motus, tu solus simoniacus mentalis eris. Ratio est, quia talis oblatio muneris in motivum pro collatione beneficii æquivalenter emptio. Satis doctè exemplificat Cardenas; sicut in prudenti existimatione Julex ex muneribus motus ferens sententiam, dicitur vendere justiciam; ita collator beneficii ex muneribus motus conferens beneficium, dicitur vendere beneficium, & recipere munera dans, ut ad id moveat.

Petr. Exam. Ecclesiast. Tom. 2.

dicitur emere beneficium: *vide n. 1219.*

1215 Clericus, si suum famulatum præstet Prælatum, intendens inde tanquam finem principalem beneficium, est simoniacus per manus ab obsequio. Si verò habeat pro fine principali decorem, & gratiam Prælati, pro minus verò principali beneficium, tunc est distinguendum; vel enim famulatur, ut aliciat, & moveat Prælatum ad dandum beneficium, & sic est simoniacus, licet beneficium tanquam finem minus principalem intendat; constat ex dictis: vel famulatur, non ut sic aliciat, & moveat, sed solum cum aliqua spe obtinendi beneficium à Prælatum bene affecto, gratis, & liberaliter conferendum; & non erit simoniacus, quia famulatus non fit, ut aliciat, adeoque non habet rationem pretii.

1216 Si Prælatum famulatum Clerici, quem debet compensare mercede, velit compensare beneficio, erit simoniacus, quia est virtualis commutatio beneficii pro obsequio.

1217 Quando res temporalis, spirituali annexa, habet pro fine intrinseco aliam rem temporalem, potest licet dari, & accipi propter illam tanquam finem minus principalem. Me explico. Finis est duplex, intrinsecus, ad quem res ex natura sua ordinatur, & extrinsecus, ad quem res non ex natura sua, sed ex libera hominis intentione ordinatur. Sit exemplum: beneficium, prout est quid spirituale, habet pro fine intrinseco solum cultum, & honorem Dei; prout verò continet subadiunctoriale temporale, habet pro fine intrinseco tam cultum Dei, quam sustentationem temporalem vitæ ipsius ministri, illum tanquam magis, istum tanquam minus principalem; hujusmodi etiam sunt Præbendæ, Capellanæ, & similia ad sustentationem vitæ ministrorum instituta. Hoc præmissis.

A a

1218 Po-

1218 Potest Prælati absque simonia la-
be beneficium Clerico pauperi conferre pro-
pter sustentationem ejus vite tanquam finem
ipsi beneficio intrinsicum, & sic Clericus re-
cipere, dummodò talem finem minus princi-
paliter intendat; quia sic Prælati dat gratis,
& liberaliter; ejus, cui confert, utilita-
tem intendit, & nullum inde pretium repor-
tat.

1219 Hinc, quando dicitur simonia, esse
dare spirituale propter temporale, aut è con-
verso, intelligi debet de motivo extrinseco,
minimè de intrinseco ipsi beneficio. Ita Car-
denas.

1220 Simonia committitur, si temporale
detur ut gratuita compensatio pro re spiri-
tuali, vel è contra; quia compensatio est vir-
tualis commutatio, & in re tollit titulum gra-
titudinis, quia ponit æqualitatem, quæ est
actus justitiæ; dum enim per actum gratitudi-
nis intendis compensare, in re intendis pone-
re æqualitatem, & solvere; ecce pretium, &
justitiam, vide *propositi. 45. & 46. ab Innocent.*
XI. damn.

1221 Simonia committitur in re nostra,
& usura in mutuo, si aliquid detur ob gratitu-
dinem, & gratitudo deducatur in pactum, v.
gr. do tibi pecuniam, hac conditione, ut te
obliges conferre mihi ex gratitudine be-
neficium, vel è converso; & in mutuo: Do ti-
bi mutuum cum pacto, ut postea sis mihi
gratus ad remutuandum, ad dandum aliquid
in recognitionem, &c. quia pactum imponit
obligationem justitiæ, & consequenter tollit
in re titulum gratitudinis, quæ tantum respi-
cit donum antidotale, remuneratorium, & li-
berum, minimè ut debitum, quale illud con-
stituit pactum.

1222 Non est autem illicita spes gratitu-
dinis; & offensio animi grati, v. gr. si collatori
dicas: *Non te punitis exhibiti mei benefi-*

cii, sed ero gratus: do tibi mutuum gratis, &
rotamen, & te mihi fore gratum. Si tunc
verba proferantur, quia sunt verba retribu-
tis, quæ spem, non obligationem gratitu-
dinis designant; si verò circumstantiæ exte-
riores sint tales, ut videaris inde movere col-
latorem ad beneficium, recurret dicta
1214. & tunc erit simonia non solum natu-
ralis, sed etiam conventionalis, in quantum
ex verbis, & signis externis significatur
missio compensationis. Similiter in mutuo
si circumstantiæ sint tales, ut per illam obli-
gationem spei, videaris exigere aliquid ex gra-
titudine, usuram committis, quia novus
onus mutuo addis: *vid. propositi. 42. ab Innoc.*
XI. damn.

1223 Si spondeas cum tuo Prælati, ut
cùm intercessore pro centum, v. gr. aut
quod non tibi, sed alteri sit beneficium col-
laturus: Simoniam committis, & palliat
eā astutiā intendis movere; unde non est
sponsio, sed emptio.

1224 Eum, qui dat pecuniam alicui
ut intercedat apud alterum, ut ille immo-
diate intercedat apud collatorem beneficii,
non esse simoniacum, tenent Rotæ, *fuld.*
apud Dian. *p. 4. r. 4. ref. 151. Op. 10. r. 10. p. 10.*
3. quia non datur pecunia pro intercessionem
immediatam, sed pro mediata, quæ est
estimabilis, & remota à collatore beneficii
& inde temporalis.

1225 Sed dico, esse simoniacum. Tunc
de *Rel. r. 2. lib. 4. di. p. 36. q. 5. Rodi. & Por.* qui
licet talis intercessio sit mediata, est principa-
liter, & determinatè ordinata ad collationem
beneficii; unde est virtualiter spiritualis, &
potè ordinata ad rem spirituales, nempe ad
beneficium, & verè influit ad illud obtinenda-
rum; & sicut hac ratione immediata inter-
cessio, persuasio, & consilium, facta pro
pretio, est simonia, in quantum est virtualis

spiritualis, & determinatè ordinata ad beneficium, ita & mediata intercessio est simonia.

Eadem ratione, simonia est dare pretium, ut ponatur in nominatione, seu in numero presentandorum, aut eligendorum.

Tum quia de huiusmodi actibus verificatur regula juris, ex *Can. Si quis 7. causa 1. quest. 1. Quis horum alterum vendit, sine quo alterum non provenit, neutrum invenditum de rebus*, quæ regula est mente retinenda: *v. n. 1169.*

1116 Non est autem simonia, pretium dari famulari collatoris; ut viam aperiat, ut cum ipso collatore loquatur. Mendo *in epis. 1. simonia n. 1.* quia aditus ille est indifferens.

1117 Facere aliquam actionem virtutis ob aliquod commodum temporale, tanquam finem principaliter intentum, est simonia, quia est vendere actionem spirituales; minime vero fiat, si ob illud tanquam finem secundario intentum, hoc pacto non est simonia, celebrare Missam, concionari, &c. ob stipendium modo primario cultus Dei intenditur, licet sine stipendio actio non fieret; quia emolumentum illud tunc est finis impulsivus, non essentialiter specificativus actionis.

1118 Pariter non est simonia, si pater det, aut promittat filio munus, si Sacramenta frequentet: infideli, ut baptizetur, vitam heretico damnato, ut fiat catholicus, alimentum juveni, ut fiat clericus, dotem puellæ, ut fiat Monialis, quia id intenditur non per modum retributionis, seu commutationis, quod pacto utique esset simonia; sed ut quæ conditio, & finis impulsivus, quo scilicet intendit impellere infidelem, ut amore fidei moveatur ad suscipiendum baptismum, &c. qui finis cedit non in emolumentum donantis, sed in utilitatem ipsius recipientis.

adeoq; nullus habetur contractus, sed sicutur in liberali donatione.

1219 Pro re igitur spirituali nunquam potest res temporalis dari in pretium, bene vero, 1. per modum subsidii in sustentationem ministri in gratiam alterius occupati, 2. per modum elemosynæ, 3. per modum oblationis, quæ Deo fit in persona ministri, 4. per modum liberalis gratitudinis.

1230 Simonia juris divini, & naturalis est. Primo, vendere actus Ordinum procedentis à potestate spirituali, ut absolvere, consecrare, benedicere, &c. Quia à potestate spirituali procedunt, & insuper ad effectum spirituales ordinantur.

1231 Secundò. Vendere actus iurisdictionis spiritualis, sive pro foro conscientie, ut vota commutare, &c. sive pro foro externo, ut dispensare in matrimonio. Unde id, quod à Curia Romana pro dispensationibus in matrimonio exigitur, non exigitur in pretium dispensationis, sed per modum mulctæ, per quam compensetur recessus à lege communi, & ad reddendum difficilem talem recessum, ad piam causam applicanda, aut in vim sustentationis, & onerum ferendorum. Ita Piching. *in com. lib. 5. tit. 3. sect. 3. §. 1.*

1232 Deniq; simonia juris divini, & naturalis est vendere actus iurisdictionis Ecclesiasticæ, etiam si versentur circa materiam contentiosam, aut temporalem, & politicam. Horum ratio est, quia hi actus procedunt à potestate spirituali.

1233 Non est simonia dare alicui pretium temporale pro omissione actus spiritualis peccaminosi, etiam si sit actus iurisdictionis v. gr. ut se absteineat ab actu spirituali, quem cum iniustitia, sacrilegio, &c. est positurus; quia tunc pretium non datur ad actum spirituales patrandum, sed ad peccatum

aa a

omit.

omittendum. Quia ratione non est simonia dare pecuniam Electoribus, ne indignum eligant.

1234 Non est simonia, pretium dare pro omissione actus spiritualis, qui non sit actus jurisdictionis, etiam si ad illum quis ex officio tenetur, si talis omisso nullum effectum spirituales moraliter post se relinquat. Ut si quis Sacerdoti pretium daret, ut horarum recitationem omittat; quia talis omisso, nec in se est spiritualis, nec effectum spirituales relinquit, nec est actus potestatis spiritualis.

1235 In casu omissionis, hæc sit regula generalis. Dare pretium pro omissione actus spiritualis, est simonia, si omisso sit actus Ordinis, aut jurisdictionis spiritualis, vel talis omisso post se relinquat effectum spirituales. Minimè est simonia, si talis omisso sit purus actus exercitii libertatis.

1236 Hinc non committit simoniam, qui pecuniam dat Sacerdoti, etiam Parocho, ut non baptizet, non celebret, non excipiat confessionem. Committit verò simoniam, si pecuniam eidem det, ut penitentem post auditam ejus Confessionem non absolvat. Ratio disparitatis est; quia actus ordinis, & jurisdictionis spiritualis in Sacerdote, & in Parocho, non est non baptizare, non celebrare, non excipere Confessionem; sed baptizare, celebrare, & excipere Confessionem; & hac ratione hi actus positivi non possunt sine simonia vendi; recensitæ autem omissiones talium actuum, sunt præcisè actus exercitii libertatis, qui sunt pretio extimabiles, adeoque possunt sine simonia vendi. Omissio verò absolutionis penitentis post auditam ejus Confessionem, est actus ordinis, & jurisdictionis spiritualis; nam potestas Sacerdotis, & Confessarii, est potestas ligandi, & solvendi, ut constat ex rom. 3. n. 169. In

priori igitur casu, dum venditur omnia, venditur libertas, in posteriori venditur actus, qui est actus ordinis, & potestatis spiritualis. Melphi de pen. c. 15. resp. 3. Palud. lib. 5. tit. 4. sect. 3. §. 2.

1237 Non est simonia dare pecuniam rocho, seu Sacerdoti, ut baptizet, aut solvat constitutum in articulo mortis, dum extante; quia datur ad redimendam vocationem, seu ad removendum probum minimè, ut pretium rei spiritualis. Quotione[ut bene ait Melphi cit.] non est simonia dare pecuniam infideli ad redimendum Eucharistiam, aut Reliquias, quia privas retineret. Quia hæc non est emptio, sed vindictio ab injuria: Pari ratione, non vitam, dum latroni pecuniam do, sed vitam me interimat.

1238 Item non est simonia dare, velut pere aliquid in pretium ad redimendam vocationem in Beneficiis, dignitatibus Ecclesiasticis, & præbendis, si quis habeat jus in re, si jus acquisitum in illa, ex cap. Dilatus 22. de simonia. Hinc D. Gregor. Magnus [ut ex Baronio refert Fagnanus in lib. 5. cap. Nota de simonia num. 105.] pecuniam Imperatori Mauritio contulit pro confirmatione sui Pontificatus, sine labe simoniae; quia cum jus haberet jus in re ad Pontificatum per legitimam electionem, confirmatio tyrannice usurpata non contulit Pontificatum; unde per eam pecuniam non fuit redemptus Pontificatus, sed executio muneris, ab illa vexatione liberando. Ita Baronius cit.

1239 Quod si habeat jus ad rem, vendit jus non jam acquisitum, sed primo acquirendum, tunc non licet absque simonia labe aliquid dare ad redimendam vocationem etiam injustam, & dolosam ab eo, qui tantum obesse, sed etiam prodesse potest; licet tamen redimere ab eo, qui tantum obesse

potest. *Pithing. in comp. lib. 5. tit. 3. §. 6.* Quia
in primo casu datur illi, qui prodeffe potest
ad beneficium obtinendum, intercedendo,
aut conferendo, &c. & sic movet, & influit,
& inde pecunia data habet rationem pro
beneficio: In secundo casu non datur
pecunia, ut beneficium conferatur, sed ut
veritate inquit infamare, nocere, & impe-
dire velinat; unde tunc, qui pecuniam dat,
dat solum, ut iniquas machinationes
veritatis impediatur, minime ut positivè influat
in beneficii collationem; nam (ut supponitur)
potest non potest.

1240. Jos ad rem quis acquirit per concu-
sum habuit, in quo sit repertus dignior, vel
per presentationem. Jus in re quis ad bene-
ficium acquirit per legitimam electionem,
collationem, provisionem, institutionem, vel
postulationem, de qua infra *num. 1276. Pir-
hing. cit.*

1241. Simonia est dare pecuniam patrono
beneficii simplicis, & non-curati, quod est de
jurisdictione laici; quia beneficium qua tali
est internum officium spirituale, nempe mu-
nus, preces, & officia Deo persolvendi; & hac
est ratio, cur aliquid dare in pretium pro be-
neficio, sit simonia: *v. num. 502.*

1242. Dices. Licet sine labe usura reci-
pere pecuniam cum usura, à potente dare cum
usura, & sine usura, qui tamen vult dare cum
usura: *ut in num. 372.* Ergo licet sine labe si-
monia recipere beneficium simplex à patro-
no potente dare cum pecunia, & sine pecu-
nia, qui tamen vult dare cum pecunia; sequi-
tur à fortiori, quia usura est prohibita jure di-
vino, simonia in beneficiis jure Ecclesiastico:
ut in num. 1209.

Respondet, argumentum etiam probare
in beneficio curato ob rationem de *num. 1242.*
Disputatur tamen est; quia usura, et sic de ju-
re divino in dante nunquam potest esse licita,

quia potest dare sine usura; in recipiente libe-
ratur à labe usura, ex necessitate recipientis,
& ex libertate dantis, qui potest non dare ad
usuram; & præcepta divina non sunt supra
vires humanas; aliunde talis receptio non est
prohibita, sed solum datio: *ut in num. 372.*
In casu simoniae, licet prohibitio sit Ecclesia-
stica, cadit tamen tam supra dantem, quam
supra recipientem; quoniam tam datio, seu
collatio; quam receptio, est prohibita sub la-
be simoniae, ut modo de penis dicemus; qua
seclusa prohibitione, curret utique pari-
tas.

Cæterum paritas tenet, si uniformiter de
usura, & simonia discurras; sicut enim in si-
monia quis peccat, si sine legitima causa re-
cipiat, ita in usura: Et sicut in usura cum legiti-
ma causa recipiens non peccat; ita nec in si-
monia, puta si recipiat media pecunia ad redi-
mendam vexationem, ut modo dicemus.

Et maxime, quia quamvis receptio bene-
ficii sit prohibita jure Ecclesiastico, quan-
tum ad id, quod materiale est; est prohibita
jure divino, & naturali, quantum ad id, quod
spirituale est.

QUÆRES I.

1243. *An simoniam committat, qui dat pre-
tium Electoribus pro Prælatu aut officio Re-
gulari, v. gr. Provincialatu, Prioratu, Guardi-
anatu, Dissinuatoratu, &c.*

Negant Bonac. *tom. 1. de simonia disp. 1. q. 7. §. 2. n. 4. Et tom. 3. disp. 2. q. 3. punct. 24. n. 4. Peyrinus de subdito q. 1. cap. 31. §. 9. Barb. Azorius, & alii apud Dianam par. 4. tit. 4. res. sol. 1. §. 6.* Quia non sunt proprie beneficia, de quibus intelligi debent jura, nec habent jus ad redditus: *ut in num. 502.*

1244. *Mendo in epis. ver. simonians. con-
cedit*

cedit esse simoniacum, sed addit, non contrahere ipso jure excommunicationem; quia sumus in odiosis, & jura excommunicationem latae sententiae fulminant pro beneficiis propriè dictis.

1245 Dico tamen, simoniam committere. *Rodr. in comp. res. 129. n. 5. Post. per simoniam n. 6. Pignatelli tom. 10. consult. 44. Diana cit. Cjeter. Filliuc. & alii apud ipsum. Quia Prælati sunt beneficia Regularia, & habent annexam auctoritatem, & jurisdictionem spirituales: ut in n. 1209. Insuper Diffinitoratus, &c. (quod etiam est commune Prælatibus) sunt officia Ecclesiastica, annexam habentia auctoritatem spirituales.*

1246 Tum quia jus patronatus, seu jus ad præsentandum; item jus ad beneficium conferendum, seu ad eligendum, vendi non potest sine labe simoniæ; quia ordinatur ad beneficium, cui est annexum munus spirituale, ita & Diffinitoratus, &c. qui dat jus ad eligendum Prælatos Regulares.

1247 Insuper addo, hujusmodi simoniacum ipso jure contrahere excommunicationem. Ita citati DD. cum Sorbo, qui refert Bullas Pauli II. Pii IV. & Pii V. intelligentes pœnas excommunicationis latae sententiae, & privationis ipso facto ab officio, vel beneficio simoniace acceptis, & inhabilitatis ad alia. Ubi nomine *Officiorum*, usi sunt Pontifices. Et quidem de dictis Prælatibus, & officiis, verificatur definitio simoniæ: de num. 1201.

QUÆRES II.

1248 An sit simoniaca commutatio Prælatum, & officiorum Regularium?

Sine labe simoniæ potest commutari, etiam ex pacto, spirituale pro spirituali, v. gr. Reliquia pro Reliquia, Missa pro Missa; quia si-

monia est commutatio rei spiritualis, & rituali annexa, pro pretio temporalis.

1249 At hæc commutatio est simoniaca si fiat in beneficiis, idque ex jure Canonico ex cap. *De hoc autem; de simonia*. Itaque Unde commutatio spiritualis pro spirituali non est censenda simoniaca, nisi in casibus expressis in jure.

1250 Hinc difficultas oritur. An simoniaca commutatio Prælatum, & Officium Regularium: de num. 1243. Nihilominus, tenet Sanchez, Victoria, & alii apud Dianam par. 4. tract. 4. res. 1. alii de num. 1243. ob rationem ibi allegatam. Et sic dicunt, non committere simoniam electores, si inter se conveniant hoc pacto: *tu dederis mihi tuum suffragium in hac electione, ego dabo tibi meum in illa alia*. Nihil eundem effectum promittatur Guardianus, aut Diffinitoratus.

1251 At dico, esse simoniam, ut videtur ex dictis num. 1245.

QUÆRES III.

1252 An excusari possit à simonia pro illa: videlicet: Quod in Capitulis, in quibus diverse sunt electiones, Electores in statu alicujus in Generalem, aut Provincialem conveniunt, ut postea tales eligantur in Provinciales, Diffinitores, Guardianos, &c.

Per Eyr. tom. 3. privileg. cap. 9. num. 7. Pellu. & alii docent, posse excusari ex duplici capite. Primo, quia sic eligendus non promittit aliquid pendens à sua libera potestate (quod solum videtur prohiberi in cap. *de hoc; de simonia*, si quidem quantumvis eligendus promittat, adhuc possunt Electores illum eligere, aut non eligere, & de facto plerumque contradicunt, ita ut in talibus electionibus

Advertendum tamen est in huiusmodi tractatibus, ut si simoniam fugiant, in subornationem non incidant.

SUBORNATORES

1256 **D**icuntur, qui donis, & promissis, comminationibus, & obsecrationibus importunis, laudibus, aut vituperationibus falsis aliquem inducere conantur, ut sibi, vel alteri suffragium in electionibus ferat: quive colligationes, aut inductiones fecerint. Ita in *Const. nostris, c. n. 7. 43. Melphi de penis cap. 15. q. 3.*

1257 Obsecratio debet esse importuna, ita ut importet vehementem violentiam precum aptam ad extorquendum suffragium; secus, si sit civilis, & blanda. Laudes pariter debent esse importunæ. Secus si quis laudet, consulat, & conferat civiliter in ordine ad sanctam Electionem dignioris.

1258 Vituperationes debent esse falsæ, aut de delicto vero, sed occulto, & ita ut timorem incutiant. Ut si quis malæ linguæ minitur: *Si non dederis mihi suffragium, publicabo te fornicarium.*

1259 Colligatio, & inductio habetur, cum quis minimè zelo publici boni, sed ut de electione disponat, alios electores allicit, & impellit, ut secum permaneant.

1260 Pœnæ subornatorum sunt excommunicatio latae sententiæ reservata Generali, si electio fuerit superiorum inferiorum; est autem reservata Papæ, si fuerit electio Generalis ex *Const. Greg. XIII.* Insuper privatio actuum legitimorum ipso facto.

1261 Requiritur tamen effectus secutus.

DE

DE OFFICIIS ORDINUM MILITARIUM, ET ACADEMIARUM.

1262 **M**endo in Epit. ver. *Simonia, n. 6.*
§ 7. hac habet.

„ Certo probabile est, non esse simoniam
 „ vendere commendas ordinum equestrum
 „ Hispania: nam minime conferuntur pro-
 „ pter munus Ecclesiasticum, aut finem spiri-
 „ tualem: nec requirunt Ordinem, adhuc
 „ nec primam Tonsuram, nec recitationem
 „ Horarum: & præstantur ob labores pretio
 „ æstimabiles militum; & quamvis ex fructi-
 „ bus Ecclesiasticis comparentur, tamen cer-
 „ tum est, plures accipere redditus ex ejus-
 „ modi fructibus ob temporalem laborem
 „ in Ecclesiæ utilitatem impensum. Idem est
 „ de Habitibus Equestribus, quippe conce-
 „ duntur intuitu finis temporalis; & qui eos
 „ emit, non intendit emere Religionem (est
 „ sit stricta Religio quælibet Equestris, sicut
 „ est Ordo D. Joannis Hierosolymitani)
 „ Et quamvis ea venditio, olim valde com-
 „ munis, si jam prohibita, ob motiva urgen-
 „ tia, & ob opinionem contrariam; tamen
 „ id non tollit probabilitatem hujus opinio-
 „ nis, quæ ex consuetudine antiqua vendendi
 „ eos Habitibus, non parum roboratur, nam
 „ id nunquam fuisset permissum, nisi opinio-
 „ ni certo probabili inniteretur.
 „ Non est simonia, accipere, & præstare pec-
 „ cuniam pro gradibus, qui in Academiis
 „ conferunt, nam omnia, quæ in eis
 „ præstantur, potestates, & privilegia,
 „ sunt bona naturalia pretio æstimabilia, &
 „ quæ ad finem supernaturalem proxime, &
 „ immediate non referuntur; & quamvis con-
 „ ferantur potestate Pontificiâ, potest Pon-
 „ tifex conferre aliqua temporalia ad splen-
 „ dorem rerum spiritualium, & ad illas condu-

centia, sicut illi gradus, maxime in The-
 „ gia, & jure Canonico, conducunt.

POENÆ SIMONIACORUM.

1263 **P**rimo, ob simoniacam colla-
 „ tionem, & susceptionem Ordinis
 „ etiam primæ tonsuræ, scienter habitam, in-
 „ curritur excommunicatio major, & suspensio
 „ ab exercitio Ordinum susceptorum. Pæ-
 „ servata, ita ut conferens sint suspensio à colla-
 „ tione cujuslibet Ordinis, etiam primæ ton-
 „ suræ.

2. Ob simoniam realem in benefi-
 „ cio scienter contractam incurrit etiam ab omni
 „ excommunicatio major Papæ relevata, &
 „ irrita est electio, præsentatio, confirmatio,
 „ unde talis non faciat fructus suos; & ita
 „ etiam si à tertia persona tali modo provisum
 „ vitium illud ignoraverit; nisi suspicatus si-
 „ ne simonia committeretur, & omnino con-
 „ tradixerit; vel nisi à tertio data fuerit pen-
 „ sio in fraudem, ut redderetur inhabilis, tra-
 „ nisi electus simoniam ignorans, beneficium
 „ per triennium bona fide possederit, & in-
 „ habilis ad idem beneficium; quas possumus
 „ currat ipso facto, etiam si simonia sit occulta.
 „ Ad nova autem beneficia non sit inhabilis
 „ ante sententiam judicis.

Simoniacus tenetur ipso facto renunciare
 „ beneficium, nisi dispensationem à Romano
 „ Pontifice obtinuerit, & fructus, utpote non
 „ bonâ fide consumptos, sed eos, quos habet
 „ quando mala fides incipit, eos restituere po-
 „ netur Ecclesiæ, cui est facta injuria.

Pretium simoniacè acceptum, restitu-
 „ dum est ipsi danti, si non sit secuta collatio;
 „ verò sit secuta, probabilius, quod restituat
 „ beat Ecclesiæ beneficii quia Ecclesiæ colla-
 „ dantem, quam recipientem punire inter-

in Theol.
nt.
UM.
in colla-
Ordina-
bitam.
Se huius-
in Pa-
entis do-
primen-
benefi-
ab una
ervata,
aliam
que
do pro-
icam in
mmo co-
fuent per-
abilis re-
benefici-
3. 1. 1.
s pen-
it occu-
inhabu-
renunci-
d Rom-
pote me-
re fructu-
os habet
tuere in
refructu-
collatio-
refructu-
elefina
interd-
11

SIMONIA CONFIDENTIALIS

1264 **H**abet locum in beneficiis, Et tunc
est, quando quis alteri dat, cedit,
aut procurat beneficium in confidentiam cum
intentione enim obligandi, ut post aliquod tem-
pus ad se revertatur, vel alteri, v. gr. suo ne-
poti, amico, &c. vel cum onere, ut pensionem
annuatim, seu fructus in totum, aut in partem
sibi danti, cedenti, procuranti, aut alte-
ri ad se redeat. Hæc, si nullum inter-
cedat pactum exterius, est simonia confiden-
tialis: si intercedat, est conventiona-
lis. si pactum est ex utraque parte comple-
tum, est realis, ut in num. 1207.

Quantum ad ejus penas, ait Busem. Simo-
nia confidentia complet a dato, & accepto bene-
ficio, licet accipiens promissionem vicissim non
completur, i. excommunicationem
majoris utriusque parti contrahenti Papa reser-
vatur, annuatim pensionem, & collatio-
nem beneficij, in quo est commissæ, & inhabili-
tas ad idem postea obtinendum, 3. privat omni-
bus beneficiis, & pensionibus ante obitum, non
tamen ante sententiam latam. 4. beneficia sic
collata sibi Pontifici reservantur.

Quæ leges sunt latæ à Pio IV. & Pio V. ad
evitandas fraudes, quæ in collatione, cessio-
ne, procuratione, & consecutione beneficio-
rum fieri possunt.

Licite potest Pontifex beneficium uni con-
ferre, reservata pro alio pensione; tunc enim
ad idem facit, quàm fructus beneficii divide-
re, partem beneficiario dando, & partem al-
ter benemerito reservando.

De Simonia agunt Scorus in 4. d. 25. qu. 1.
de O. T. & dist. 1. 3. q. 2. litt. H. Mastricius dis-
t. 1. 3. Bonac. tom. 1. la Cruz, Melphi de Pen-
sionibus lib. 1. C. Non sine de Arbitrio,
Prest. Exam. Ecclesiast. Tom. 1.

Et lib. 5. tit. de Simonia, Pirhing. l. 5. tit. 2. Cleri-
catus c. 25. Ant. à Spir, Sanct. tom. 1. tract. 4.
Cardenas dist. 27.

DE BENEFICIIS.

1265 **B**eneficium Ecclesiasticum, vocatur
à Decretalibus etiam Præbenda, &
definitur ut in n. 502.

Beneficia Ecclesiastica multipliciter divi-
duntur: & præsertim, alia sunt Curata, qui-
bus est annexa cura animarum, sive quoad
forum internum, qualem habent Parochi re-
spectu suorum Parochianorum, sive conten-
tiosa, & quoad forum externum: Et alia non
curata; quibus talis cura non est annexa.

Item alia sunt duplicia, alia simplicia.
Duplicia sunt, quibus est annexa aliqua so-
lemnitas qualitas juris; videlicet Cura anima-
rum, jurisdictio, Præeminentia, aut admini-
stratio rerum Ecclesiasticarum. Hinc Archi-
diaconatus est duplex; quia habet præemi-
nentiam quoad locum magis honoratiorem.
Simplicia sunt, quæ nullam talem solemnita-
tem habent, sed instituta sunt ad preces, &
officia Deo persolvenda: hujusmodi sunt Ca-
noniciatus tam Cathedralium, quàm Colle-
giatarum.

1266 Insuper alia sunt Manualia, alia non
Manualia. Manualia sunt, quæ conferuntur
revocabiliter ad nutum Superioris: Talia
sunt plura Regularium beneficia, quæ nec
sunt electiva, nec curata. Non manualia sunt,
quæ conferuntur in perpetuum, dum benefi-
ciarius vivit, ita ut amoveri non possit, nisi in
poenam delicti; & hæc sunt verè, & propriè
beneficia.

1267 Demùm. Alia sunt Collativa, quæ
conferuntur à libera voluntate eorum, ad
quos collatio pertinet.

1268 Alia Electiva, quæ conferuntur me-
diante electione à Clericis, seu Canonicis

B b

fæ

facta, legitime à Superiore confirmata. Alia sunt *Patronata*, quo nominante Patrono, ad quem spectat clericum promovendum præsentare, ab Episcopo conferuntur.

1269 Beneficium personale, seu personatus, est illud, quod instituitur ex redditibus certis, & stabilibus, auctoritate Episcopi, in favorem alicujus personæ, quæ sola, vel alii duo, aut tres, juxta voluntatem fundantis, obtineant illud, & postea beneficium cesset, & redditus illi in alia opera pia convertantur, juxta mentem ejusdem fundantis.

1270 Unde personatus sunt beneficia Ecclesiastica, quæ primam tonsuram exposcunt, & obligant ad recitationem Officii Divini, sed non sunt perpetua. Vacat beneficium, si quis illud habet, nubit. Mendo in *Epist. ver. Beneficium*, num. 18.

1271 Capellania collativa, quæ scilicet auctoritate Episcopi erigitur ex *nu. 504*. est beneficium, cui est annexum onus Officii Divini, adeoque dat titulum sufficientem ad Ordines Sacros, & jus spirituale ad fructus percipiendos, nec potest conferri, nisi Clerico, & à persona Ecclesiastica. Capellania verò non collativa, quæ temporalis dicitur, est illa, in cujus erectione nulla intervenit Episcopi auctoritas, sed consistit in assignatione determinata salarii pro celebratione, & servitio præstando; adeoque non est beneficium, nec obligat ad Divinum Officium, nec dat titulum ad Ordines, nec pactum de ea si quoad fiat est simoniacum; bene verò, si fiat pro Collativa.

1272 Potest autem Capellania de consensu Episcopi, fundari cum expressa conditione, ut non teneatur Capellanus Officium recitare, donec sit initiatus in sacris, Mendo *var. Capellania*, num. 9.

1273 Non potest Beneficium conferri,

nisi vacet. *Trid. sess. 24. de ref. cap. 19. Neq. alteri mortem procuret, aut optet.*

1274 Beneficio vacante, Collatio conceditur tempus sex mensium, nisi si conferre negligat, ipsi privantur vice potestate conferendi, & collatio proximum Superiorem devolvitur, *cap. 2. de cess. Præbend.*

1275 Si autem provisio facienda sit plurium electionem pro Ecclesia Cathedrali, aut Regulari, conceditur tempus trium mensium, intra quos si electio celebrata non fuerit, provisio devolvitur ad Papam, ex jure *vo Extrav. ad Regimen. 13. de Præb. 2. de electione* mensium tempus conceditur pro Ecclesia Collegiata, si provisio facienda sit de Collegiata, Ordinarii jurisdictionem habentis Clericos suæ Ecclesiæ. Phœbeus *lib. 1. c. 13. pluribus juribus. v. n. 1345. & 1346.*

1276 Ecclesiæ vacanti tribus modis providi potest: Per electionem, per postulationem, & per Nominationem. *Electio*, est cuius personæ idoneæ ad dignitatem Canonici vocatio. *Postulatio*, est quædam petitio Superiori facta de promovendo aliquem ad Prælationem, ad quam de jure communi, propter defectum aliquem, vel impedimentum, eligi, seu promoveri non potest. Unde postulatio est personæ, quæ prohibetur eligi non propter vitium, sed propter defectum, puta si patiat defectum natalium, ætatis, Ordinis, quatenus laicus est, aut minoribus, &c. *Nominatio*, est præsentatio unius, vel plurium à patrono facta Prælati ad quem spectat Clerici promotio, & Beneficii collatio.

1277 Electio, Postulatio, & Nominatio conveniunt in hoc, 1. Quod Electio, & postulatio sit facta à majori parte capituli, Item die de Nominatione, si spectet ad plures, 2. Quod repellatur indignus.

Sumen electio cum postulatione concurrat: videlicet, si una pars suffragiorum Capitulo postulet unam personam, & alia eligat aliam; tunc, ut prævaleat postulatio, requiritur, quod postulantes sint duæ partes ex tribus.

Quod si postulantes non adæquent duas partes, sed eligentes excedant unam partem, prævalet electio, *ex cap. Si quis 40. de elect.* Ratio est; quia postulationis est modus providendi extraordinarius, qui necitur gratis: Electio est modus Providendi ordinarius, magis fundatus in jure, &ideo minus requiritur ad Electionem: *v. in 1275.*

1278 Differunt in hoc, quod per electionem acquiritur jus electo ante confirmationem, in quoque beneficii, & administrandi; cum electio dat beneficium, confirmatio vero solam dat exercitium. Per postulationem jus acquiritur postulo post postulationis præsentationem superiori factam.

Per nominationem jus acquiritur nominationi post præsentationem. Unde ante præsentationem possunt postulantes, aut nominantes, postulationem, aut nominationem recedere; minime post præsentationem.

Verum tamen est, quod sicut, si electus administrat ante confirmationem, ejus electio collatur, *ex cap. jam dudum, de præb.* Ità si postulus administrat ante admissam postulationem, privatur jure postulationis, *ex cap. Novena memoria.* Et sic pariter nominatus, si administrat ante admissionem. Hinc electio debet confirmari, postulatio, & nominatio administranti.

1279 Item differunt; quia electio, & postulatio fiunt tantum de uno; nominatio de pluribus, puta de duobus aut tribus, ubi primus nominatus censetur dignior, *cap. Quoniam, de elect.*

Hinc, si unus tantum nominetur, erit quasi postulatio, non nominatio.

Denique differunt, quia electio fieri debet de digniori, Conc. Trid. *sess. 24. de ref. cap. 18.* postulatio autem fit de intelligibili, non ob crimen, sed ob defectum dispensabilem, ut in *n. 1276.*

1280 Electio indigni est nulla; unde electus non facit fructus suos, & tenetur illos restituere.

1281 Electio digni relicto digniori, etiam per concursum, est valida, sed illicita. Imò Fagnanus in *lib. 5. C. Mandato de Simonia num. 29.* cum Nav. vult, quod impediens, ne post concursum beneficium detur digniori, teneatur ad restitutionem: *v. infratit. de restitutione.*

Diana *p. 3. tr. 5. ref. 110.* subdit, probabile esse, & tutum in praxi, quod electores non teneantur ad restitutionem; fatetur tamen affirmativam opinionem esse probabiliorē: *v. Tamb. tom. 1. lib. 8. tr. 3. c. 4. §. 3.*

1282 Diana *cit.* cum nonnullis, plures (ait) esse causas, quæ à mortali excusant eligentes minus dignum digniore relicto. Primo. Quando excellus dignitatis non est notabilis, 2. quando dignus est indigena, dignior vera alienigena, 3. Quando major pars vult eligere minus dignum. Quod procedit (subdit ipse) etiam si electores jurassent eligere digniorem, & sic eligendus est minus dignus, quando est magis acceptus Conventui. In similibus namque casibus impletur juramentum secundum rationabilem intentionem jurantis, 4. Si alias omisso digno, & digniore, eligendus foret tertius indignus, 5. quando dignior præesset alteri Ecclesie, & oporteret illum postulare, 6. Quando dignior esset implicatus negotiis externis, quæ illum à residentia retardarent, 7. Si dignior non esset expertus, sicut minus dignus, 8. Quando collator tenetur confir-

mare electum à Patrono, 9. Si Beneficium ex prima sui institutione per Ecclesiam acceptata conferendum sit alicui ex certa familia, vel oppido, 10. Si fundator beneficii Parochialis praesentet minus dignum, 11. Quando quis resignat beneficium. Ità ille.

1283 Illud certum est, quòd dignior ille censendus est; *Qui omnibus pensatis, & respectu habito ad doctrinam, & mores, utilior Ecclesiae futurus judicatur. Ità com. v. infra tit. de restitutione.*

1284 Hinc loquendo de superioribus Regularium, *Port. ver. election. 20. & 21. doctissimi n. ait:*

„ Si video, Petrum esse digniorem, & tamen maior pars communis est inclinata „ infallibiliter ad Franciscum minus dignum, „ sed tamen dignum possum suffragari Francisco minus digno: quia tunc frustraneum „ est suffragari Petro digniori, & nemo tenetur ad actum frustraneum. *Vega in Summ. Moral. 1. part. ver. Electio casu 1. At si maior pars inclinat ad indignum, nunquam licet illi suffragari.*

„ Denique pro complemento, & consolatione aliquando Religiosorum, attendenda „ est doctrina D. Thom. *quodlib. 8. art. 6.* „ quam tradit Comitulus *lib. 1. resp. Moralium quest. 77.* cum multis, ubi ex D. Thom. „ dicit, quòd licet simpliciter, & absolute eligendus sit melior: hoc debet intelligi, quòd „ non sit melior simpliciter, & absolute, sed „ sufficit, quòd sit melior ad hoc officium, & „ hic est melior secundum quid. Et ponit ibi „ exemplum Comitulus: quòd aliquando „ minus sanctus poterit habere majorem potentiam, & industriam secularem, vel aliquid hujusmodi, quòd pro nunc magis conducit ad bonum commune, & dispensationes spirituales ordinantur ad bonum Ecclesiae. Denique arbitrium boni viri debet pen-

„ sare varias circumstantias temporis, „ na, &c. ex quibus inferre possit, „ quis pro nunc sit dignior secundum quid „ id est, in ordine ad hoc officium: ità „ ut nunquam eligatur indignus.

Et Phaebeus *lib. 1. tit. 12. n. 7. inquit:* „ Qua ratione tradunt etiam Auctores „ nulli, apud Azor. *in cit. cap. 15. q. 3. &* „ posse nonnumquam ignobili doctiori, „ sanctiori praeferre nobiliorem, & potentior „ rem, sufficienti doctrina, ac probitate „ tatum, quando scilicet beneficium indiget „ defensore, vel protectore administrationis „ item praeferi posse, qui certo cogit „ esse dignus, seu sufficienter doctus, & „ bus, relicto doctiori, cujus vita ignota „ de qua re extat etiam declaratio Concilii „ Concilii citata à Piassec. *in Praxi p. 1. cap. „ art. 3. num. 10.* Ex eadem quoque „ utilitatis Ecclesiae ratione descendit, ut „ magis idoneo praeferi debere idoneum „ sit ex eadem civitate, vel de gremio Ecclesiae, „ ex cap. Nullus 13. dist. 61. Praefertur „ enim utilius, & cum majori petita administrationis res Ecclesiae, qui in eadem „ transigit atatem: & ità Sacrum Concilium „ lium Collegium ex ipsis Cardinalibus „ gnorem eligit, ut praefertur in c. Operibus, 3. cum seq. dist. 79. quamvis extra „ legum alius ipso dignior invenitur.

Vide *prop. 47. ab Innoc. XI. dam.*

PLURALITAS BENEFICIORUM

1285 Cujuscunque generis, est prohibitum eidem personae cujusvis dignitatis, etiam si Cardinalatus honore fulgeat, Trid. *sess. 24. de ref. c. 17.*

1286 Tria autem sunt capita, quibus beneficia redduntur incompatibilia.

Primum, si requirant continuam residentiam personalem. Talia sunt beneficia cat-

ta. v. gr. duæ Parochiæ, duo Episcopatus, &c. quæ ex eadem conferri non possunt, nisi in eodem titulum, aliterum in commendam temporalem.

Secundum, Si sint beneficia uniformia sub eodem cæto: v. gr. duo Canonicatus in eadem Cathedrali, quamvis sint beneficia simplicia, quod depositum est, ne ob beneficiorum confusionem minuatur divinus cultus.

Tertium, Si unum ad congruam Clerici sustentationem sufficiat. Nam plura beneficia simplicia conferre eidem; cui unum sufficit, est bona Ecclesiæ dissipare, non dispensare. Et Trid. cit. concludit:

Uti. ut in posterum unum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur. Quod eodem si ad vitam ejus, cui conferitur, sufficere sustentandam non sufficiat; liceat nominare aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requiratur, nec conferre.

REDDITUM ECCLESIAE

117. *Conc. Rom. 2. cap. 4. sub S. Sylvestro 1. ut patet in Sum. Conc. hæc fuit distributio:*

Commemo autem vobis omnibus mihi concessum monumentum hoc, ut de redditibus Ecclesiæ quatuor partes fiant, quarum una cedat Pontifici (scilicet Episcopo). Altera Presbiteris, & Diaconis, & omni Clero. Tertia Templorum, & Ecclesiarum reparationi. Quarta pauperibus, infirmis, & peregrinis.

118. Finis hujus dispositionis ortum habet, quoniam in primitiva Ecclesia fideles omnes (ut habetur Actuum 4.) vivebant communiter, quia tamen laici ceperunt bona propria retinere, & modus vivendi in com-

muni solum apud Clericos remansit; ideo edita fuit allata dispositio.

1289. Nunc autem [ait Bardi in Selectis lib. 3. g. 10. sect. x. num. 8.] recensita dispositio non viget cum illo rigore, saltem quoad omnia. Nam nunc Clericis Cathedralibus inservientes sunt assignatæ Præbendæ, & Ecclesiis pro fabrica, & suppellectilibus sunt applicati quamplures redditus & oblationes; ut etiam advertit Barbosa *de jure Eccles. l. 3. c. 17. n. 7. & 8.* quia ideo subdit, vigorem illum de quarta parte fructuum eroganda Ecclesiæ, & Clero, remitti. Ità Bardi. Qui concludit ad præsens servandam esse consuetudinem: v. num. 1295.

QUÆRES I.

1290. *An Episcopi, & alii beneficiarii sint domini reddituum, seu fructuum, qui ex suis beneficiis ipsis proveniunt?*

Respondeo, esse veros omnium fructuum dominos. Bardi. cit. sect. Suarez, Vasq. Bonac. Bannes, Sotus, & alii 20. Doctores ad ipsum. Insuper ex Canonisticis, Fagnantis lib. 3. cap. Si quis sanè de Peculio Clerici. num. 3. Pitching. in Comp. lib. 3. tit. 2. §. 2. & 3. cum aliis multis.

Est contra Panorm. Sylvestr. Palud. & alios, qui volunt esse dispensatores; & administratores. Item contra Cajet. qui tenet esse dominos quoad portionem fructuum suæ sustentationi necessariam, quoad excessum vero dispensatores; & inde, si de superfluis disponant, non in pauperes, aut Ecclesiam, teneri ad restitutionem.

1291. Ratio communis, & firma nostræ resolutionis desumitur ex Conc. Trid. quod in sess. 24. cap. 12. de ref. contra beneficiarium in Curatum, Canonicum, & Præbendam disponit,

sponit, quod, nisi intra duos menses à die professionis, fidei professionem emittat: *Privetur dimidia parte fructuum, quos ratione etiam praebeata, & residentia fecit suos.*

1292 Item idem Conc. in sess. 23. c. x. de recentis loquens statuit, quod si quis absq; legitima causa à Superiori approbat, à sua Ecclesia ablit ultra tres menses, siue continuos, siue interruptos, sub eodem anno; *Eum pro rata temporis absentia fructus suos non facere.*

Ex quibus locis per locum ab opposito solidè inferitur, quod si fidei professionem praescripto tempore emittant, & uti supra, non ablit, fructus suos faciant; & consequenter, quod sint veri domini omnium fructuum, qui ex beneficiis Ecclesiasticis ipsis proveniunt.

1293 Idem confirmat Julius III. per Bullam, *Cum sicut nobis*, edita 26. Junii 1550.

Unde concludo cum Fagnano *cit.* & aliis, Episcopos, & Beneficiatos omnes equiparari usufructuarius in vita, & usufructus in morte, quantum ad hoc, quod in vita habent verum dominium, non quidem proprietatis, & quoad fundos, sed quoad redditus, & fructus: *v. n. 1302.*

1294 Obieis pro parte opposita quosdam antiquos Canones, maxime c. *Clericos* 1. qu. 5. c. *Quoniam* 16. q. 1. ubi Hieronymus ad Damasum Papam ait: *Clericos autem illos convenit Ecclesia stipendiis sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona: Qui autem bonis parentum, aut suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegiu profecto committunt, & per abusum talium, iudiciu sibi manducant, & bibunt.*

1295 Resp. cum Fagnano *cit. n.* Bardi, & aliis apud ipsos, tria esse distinguenda tempora. Primum primitiva Ecclesiae, tem-

porè Apostolorum, quo omnes fideles vivebant in communi.

1296 Secundum, quo laici corporum bona propria possidere, & modus vivendi communi remansit solum apud Clerum. Et hoc tempore communita fuit distributio in quatuor partes: *ut in n. 1287.* atque fuerunt elati Canones de *num. 1294.* quod dispositum fuit, ut Clerici, qui bona patrimonialia possidebant, viverent solum de illis, & redditus Ecclesiae eis competentes tribuerentur Clericis indigentibus, & alio peribis.

1297 Tertium tempus est, quo corporum Clerici bona propria possidere, Ecclesiae tati, *ex c. Nona de Consecr. dist. 1. c. f. p. l. de his qua sunt à Pralat.* Item pro Clericis, & ministris erecti fuerunt tituli Beneficiales, & Praebendae, c. 1. *& per totam 22. c. de multa, de Praebendis.* Et hoc tempore dispositum fuit, in c. *Episcopi, in c. Quos de testam.* & aliis iuribus, ut Clerici sint licite vivere de redditibus Ecclesiae, & haeredibus bona patrimonialia relinquere.

Et novissime Trid. relatum in *com. 4. ad 48. ad 73.* disposuit, ut nullus Clericus Ordines Sacras promoveatur, nisi benevolentiam, aut patrimonium possideat suae congruae, & honestae sustentationi sufficientis, & poena Episcopo scienter aliter promovendo, ut teneatur de suis fructibus eum alere, *n. citat.*

1298 Hinc clare constat, per relatores, & alios posteriores Canones cessasse antiquos, & simul non vigere rigorem distributionis in quatuor partes, ut dictum est *num. 1288.* Tamen Episcopos de fructibus, qui suae honestae sustentationi superflui sunt, mortali eleemosynas elargiri pauperibus quibus aliter subveniri non potest, ut modo dicemus.

Carborantur dicta ex iuribus nostri
temporis nunc adducendis.

QUÆRES II.

1299 An Episcopi & Beneficarii possiden-
tibus Patrimonium, possint licite de
fructibus & fructibus beneficii Ecclesiastici,
quærentibus Ecclesia, vivere juxta decentiam
sui, ac dignitatis: Patrimonium una cum
fructibus servato ad alios usus, & de eo dispo-
nere etiam aliis donando, prout eis placuerit?

Resp. Poss. Doctores n. 1290. cit. Proba-
tur ex Innoc. in c. Episcopus, n. 1. de Præ-
bend. Non credimus, quod qui habet benefi-
cium, potest debeat de Patrimonio, sed de Al-
tari v. n. 1297.

1300 Quod est conforme dicto Pauli 1.
ad Cor. 9. Quis militat suis stipendiis un-
quam? Qui plantat vineam, & de fructu ejus
comedat? Qui pascit gregem, & de lacte gregis
manducat? Et. Nescitis, quoniam qui in
sacris operantur, quæ de sacris sunt, e-
dem? Qui Altari de servant, cum Altari
parantur? Et 1. ad Thom. 5. inquit: Dignus est
quisque mercede sua.

1301 Idem dicitur: dum est de bonis pro-
priis, nullum acquiritis.

QUÆRES III.

1302 De quibus possint testari?

Resp. Poss. testari de bonis patrimoniali-
bus, & propria industria acquisitis; mi-
nus de fructibus beneficii. Doctores cit. n.
1303.

Probat ex c. Episcopi 12. quæst. 1. ubi af-
firmatur decretum Conc. Agathensis, c. 18. Epis-
copi de rebus propriis, vel acquisitis, vel quid-
quid de proprio habent, heredibus suis si volue-
rint, disponant. Quidquid vero de provi-
sione

ne sua Ecclesia fuerit, sive de agris, sive fru-
ctibus, sive de oblationibus, omnia in jure Ec-
clesiæ reservare censuimus.

Item ex Alex. III. in c. quia nos, de Testam.
L. c. Clerici de his, quæ paterna successione,
vel cognationis intuitu, aut de artificio sunt
adepti, seu dono consanguineorum, & amico-
rum, non habito respectu ad Ecclesiam, per-
venerunt ad ipsos, libere disponere valeant de
his tamen, quæ consideratione Ecclesiæ percepe-
runt, nullum de jure facere possunt testamentum.

1303 Quibus accedit communis Ecclesiæ
consuetudo, quæ nedom pauperes, sed etiam
divites ad beneficia promoventur, eisque sus-
tentantur.

1304 Dices. Beneficarii sunt domini fru-
ctuum beneficii: Ergo possunt de illis testa-
ri.

Resp. negando consequentiam; quia stat,
quod non possint de illis testari, cum hoc;
quod sint eorum domini; nam etiam impu-
bes non potest de suis bonis disponere, & ta-
men est eorum dominus. Ratio est; quia do-
minium est facultas disponendi de re quoad
omnes usus à lege non prohibitos; à jure au-
tem Ecclesiastico in rebus locis prohibitum
est beneficariis de fructibus beneficii testari,
ad Clericorum cupiditatem cohibendam,
quoad parentes ditandos: v. n. 1293.

QUÆRES IV.

1305 Quæ sit congrua beneficiorum susten-
tatio?

Congrua sustentatio, pro qua licet benefi-
ciarius potest fructus, & proventus bene-
ficii Ecclesiastici applicare, non est eadem in
omnibus, quia à quamplurimis circumstanti-
is attendendis dependet; unde remittenda est
arbitrio prudentis.

1306 Et quidem sub congrua sustentatione
ve-

veniant non solum necessaria, verum etiam decentia juxta conditionem status, personarum, & circumstantiarum. Bardi in *Selestis* lib. 3. q. 10. sect. 6. & 7. Fagnan. in lib. 3. c. Si quis sane, De *Peculio Cleric.* cum multis apud ipsos.

Sub congrua sustentatione comprehenduntur donationes remuneratoriae, etiam liberales, & gratuite, maxime de consuetudine; expensae ad hospitandum Magnates, &c. haec namque decent, & conveniunt decori status, felicitati gubernii, & incremento victitum.

1307 Hinc potest suis consanguineis, & familiaribus donare usque ad status decentiam, ex c. Siudeat in fin. 50. dist. his verbis: *Pracipimus, ut tale beneficium sibi Ecclesia concedatur, quo & ipse, & sui sufficienter possint habere sua sustentationis solatium.*

1308 Potest de Ecclesiae redditibus sorores, vel alias consanguineas dotare, si ex se, aut ex parentibus, ad quos primario dotare spectat, satis non habeat. Fagnanus citat. ex c. 1. de cohabit. Cler. & Mulier.

1309 Cavendum autem est, ne quoad consanguineos, & nepotes sanguinis passio obcaecet, & plus aequo excedatur. Unde [ut refert Fagnanus cit. J. D. Bernardus in declaratione super illis verbis Evangelii. *Ecce nos resignamus omnia*, sic ait: *Vivat de altario, ut juxta eundem Apostolum alimenta, & quibus pectatur habens, his contentus sit.* De altario, inquit, vivat, non superbiat, non luxurietur, denique non dicatur, non sibi de bonis Ecclesiae ampla palatia fabricet, murans quadrata rotundis, nec oculos inde congreget, aut superfluitate dissipet, non extollat de facultatibus Ecclesiae consanguineos suos, aut nepotes, aut nepotes nuptui tradat: & Ambrosius lib. 1. de officio. c. 30. relatus a D. Thom. in 2.2. quest. 185. art. 7. ad 2. *Hac est approbata liberalitas, ut*

proximis seminis tui ne deficiat. signum gnosceas, non tamen ut illos divites fieri vel ex eo quod tu potes conferre inopibus.

1310 Insuper, quoad alios viros, etiam danda moderatio Trid. sess. 25. de reformatione Episcopis monita his verbis:

Quapropter exemplo Patrum nostrorum Concilio Carthaginiensi non solum jubet, ut Episcopi modesta suppellectili, & mensa, & galis victu contenti sint: verum etiam in vestitu genere, ac tota ejus domo caveant, quid appareat, quod a sancto hoc ministerio alienum: quodque non simplicitatem Deo ac vanitatem contemptum praefereat.

1311 Item consideranda venit ratio loci, ubi est beneficium. Plurimumque vehiunt Episcopo Urbis, quae est Regni caput, aut caput Regni; quam Episcopo per Urbis.

Hinc Paulus 5. per Bullam In Eminenti edita 8. Aprilis 1606, facultatem concedit Clericis incolis, & civibus Urbis Romae, ejus districtus infra decem milliaria, & omnibus redditibus, fructibus, & proventus Ecclesiasticis quomodolibet eis provenientibus, in eadem Urbe, ac ejus districtu decem milliaria consistentibus, libere disponendi, tam inter vivos, quam in ultima voluntate, in favorem suorum consanguineorum, & affinium, aut personarum extraneorum, atque etiam decrevit, ut illis ab intestato decedentibus, eadem ad eorum haereditatem intestato proveniant.

1312 Secundo consideranda venit ratio nobilitatis personae beneficiarii, aut dignitatis, seu qualitatis beneficii.

Hinc in Extrav. *Execrabilis*, Joan. 22. obtinentibus, ex dispensatione plures dignitates, personatus, aut beneficia curata, precipitur, ut non possint retinere nisi unum, & simul ab hac lege excipiuntur Cardinales, &

QUÆRES V.

1315 An si beneficium sit tenue, & congruâ sustentatione deprivatâ, nil pro pauperibus superfluum, adhuc fructus beneficii sint dividendi?

Respondeo cum Fagnano in lib. 3. c. Si quis sanè, de Peculio Clericorum n. 27. alimenta Clerici esse anteponenda.

Probatur ex c. Nulli Episcoporum, §. His ita respondetur, 12. qu. 1. Sicut perfectissime charitatis manente, licet res Ecclesie omnibus debeant esse communes primum tamen sibi, & sua Ecclesie deservientibus subministret, reliqua quæ super sunt fidelium usibus ministraturus, ita & prabendæ Ecclesiarum, eadem charitate manente, piè, & religiose possunt distribui, nec tunc rebus Ecclesie, ut propriis, sed ut communibus utilitatibus deserviturus, ut ex his, quæ sibi assignata sunt, primum sibi necessaria percipiat: si qua verò suis necessitatibus superflua sunt, in communes usus Ecclesie expendat.

Et D. August. relatus in c. qui vult de Pœnit. dist. 3. ait: Qui vult elemosinam ordinatè dare, à se ipso debet incipere, & eam sibi primum dare; est enim elemosyna opus misericordie, verissimèque dictum est: Misere animam tuam placens Deo.

1316 Ratio est, quia alimenta ex redditibus beneficii debentur Clerico ex iustitia, pauperibus ex charitate. Unde pauperibus debentur superflua: vide a. n. 410. ad 415.

1317 Concluditur, alimenta beneficiati esse anteponenda reparationi Templi, ex c. de his de Eccles. adif. Reparationem verò Templi, cum spectet ad Dei cultum, esse anteponendam sustentationi pauperum.

1318 Auctoritates, quæ adduci possunt in contrarium, sunt intelligendæ de fructibus, qui superflui sunt, detracta decem beneficii.

Cc

ci.

ciarii sustentatione; hi quidem sunt dividendi. Ita Fagnanus cit.

1319 Conari autem debent Beneficarii, ut Tempia, quorum Beneficia sunt eis commendata, decentibus suppellectilibus, & necessariis reparatione non destituantur, sed in quantum possunt, de illis provideant. Insuper attendere debent, an Commendæ, & Abbatia Ecclesiastica ipsi collatae, sint fundatae cum aliquo onere alendi pauperes. Ac proinde recolenda sunt dicta n. 1309.

QUÆRES VI.

1320 An Episcopi, & Beneficarii non erogantes pauperibus redditus superfluos beneficiorum, aut eis ad malos usus abutentes, teneantur ad restitutionem?

Afficiant Doctores cit. n. 1290. qui tenent non esse veros dominos fructuum.

1321 Respondeo, peccare mortaliter, sed non teneri ad restitutionem. Doctores cit. 1290. qui tenent esse veros dominos fructuum beneficiorum.

Probatur valida, & clara auct. D. Thomæ 2. 2. q. 185. art. 7. apud Fagnanum cit. Si Episcopo portio separata ab aliis est assignata, potest de illa disponere, ut de patrimonio, & peccat male dispensando contra charitatem, non contra iustitiam, nec tenetur ad restitutionem. Sin autem portio illius non est separata, ejus fidei diviso committitur, qui si suam portionem faciat paulo majorem, non est in mala fide; alias si esset magnus excessus, non esset fidelis dispensator, & est restitutioni obnoxius.

1322 Item in quodlib. 6. art. 12. ad 3. docet alio modo esse discurrendum de redditibus Hospitalium, ac de redditibus beneficiorum; his verbis: *Aliter dicendum est de illis Ecclesiasticis bonis, quæ principaliter sunt attribuen-*

da necessitatibus pauperum, & ex parte necessitatibus ministrorum, sicut sunt bona spiritualia, & aliorum hujusmodi: & de illis bonis, quæ sunt principaliter attributa ministrorum, sicut sunt prebende, & alia hujusmodi; nam in primo peccatum committitur non solum ex abusu, sed etiam ex ipsa rerum conditione, dum ab eis suos usus assumit, quod est alterius, & tenetur ad restitutionem tanquam de rebus alienis. In secundis vero bonis non committitur peccatum, nisi per abusum, sicut in bonis patrimonialibus dictum est. Unde tenetur quis ad restitutionem, sed solum penitentiam peragendam.

Ubi (ut videtur) S. Doctor, quæritur onus restitutionis, discurrit de redditibus beneficiorum, sicut de redditibus patrimonialibus adeoque vult, quod sit eorum dominus.

1323 Non tenentur igitur ad restitutionem, si fructus superfluos beneficiorum pauperibus non erogant, sed eis abutuntur; tunc vero mortaliter contra charitatem peccant jure naturali, & divino tenentur pauperibus subvenire.

1324 Hinc Mendo in Epit. vet. beneficiorum Eccles. m. 7. recte addit: *Quod si fructus ecclesiasticis fructibus quis detrahit aliquam partem ad sui status decentiam, id non tenetur erogare pauperibus, sicut nec id, quod detrahitur pro celebratione Missæ, pro comitiis, pro concionibus, pro labore administrandi Sacramenta, pro aliisque ministris, & probabiliter pro distributionibus quotidianis, dum hæc totam, aut ferè totam summam reddituum non constituit. Quare non tenentur restituere de illis ad usus profanos.*

1325 Nomine pauperum veniunt etiam Hospitalia, Ecclesie pauperes, Domus Religioforum, & ipsi Religiosi.

QUÆRES VII.

1316 An quando beneficiarii peccant dan-
dum eis si accipientes peccant?

Deare, si inducant, vel excitent dantem;
minimè, si sine inductione donata
accipientes tenet Tambur. tom. 1. lib. 8. rom. 1.
can. 1. §. 4. num. 2. cum de Lugo; quia in pri-
mo casu sunt causa peccati alterius, in secundo
autem non sunt causa, sed tota malitia est ex
parte dantis.

Vide dicta de scandalo à num. 321.

1317 Certum tamen est, eos non teneri
ad restitutionem; quia valide accipiunt.

QUÆRES VIII.

1318 An Episcopus pecuniaras possint
applicare?

Episcopi, aut suæ Camere, applicare, &
habere onus, applicandi piis operibus,
tenet Roccus, Zerola, & Barbosa, apud Bar-
dine Solus lib. 3. q. 10. sect. 12.

1319 Deo tamen, non esse recedendum à
Cone. Trid. sess. 25. de ref. cap. 3. quod sic di-
citur: Sed liceat eis, si expedire videbitur, in
causis tribus, ad forum Ecclesiasticum quo-
visque pertinentibus contra quoscunque,
etiam laicos, per multas pecuniaras, qua lo-
copi di exstentibus eo ipso, quod exalta fue-
rit, ageretur.

QUÆRES IX.

1320 An quem spectent bona à beneficiario
accepta, & meliorationes ab eo in rebus Eo-
piscopatus?

1321 cum Pirhing. lib. 3. tit. 26. §. 3. in
Beneficiarius nullum, aut tenue patri-

monium habeat, bona ab eo empta, puta fun-
dus, prædia, &c. ad Ecclesiam spectant, quia
ex fructibus Ecclesiæ censentur empta, cap.
investigandum, 1. de Peculio Cleric. Potest ta-
men eorum fructibus uti, dum vivit.

1331 Si amplum patrimonium, dum bona
emit, habet, & beneficium tenue; spectant ad
beneficiarium, ejusque hæredes; quia cense-
ri debent ex fructibus patrimonialibus acqui-
sita, adeoque illorum naturam sequuntur,
ut in num. 1302. eò maxime, quia delictum
in dubio non est præsumendum. Nisi constet,
fuisse ab eo empta animo donandi Ecclesiæ,
seu nomine Ecclesiæ. Addit tamen Pirhing,
talem posse contingere casum, siue proprio,
siue alieno nomine bona empta sint, ut sint,
inter Ecclesiam, & hæredes dividenda, nisi
certò constet, quòd fuerint ex redditibus pa-
trimonialibus empta, cap. inquirendum 4. hu-
jus tit.

1332 Bona donata beneficiario ratione
ejus personæ, ad ipsum spectant, uti bona pa-
trimonialia, & quasi patrimonialia; bona ve-
rò ei donata pro servitio Ecclesiæ, ad Eccle-
siam spectant, siue immobilia sint, siue mo-
bilis; unde eorum non est dominus, sed fidelis
administrator.

1333 Meliorationes factæ in fundis Eccle-
siæ ex fructibus beneficii, ad Ecclesiam spe-
ctant, & solum beneficiarius illis uti potest,
dum vivit; si sint factæ ex fructibus patrimo-
nialibus, debent æstimari, & pretium talis
æstimationis transit ad hæredes, nisi constet
fuisse factas animo donandi Ecclesiæ.

QUÆRES X.

1334 An Religiosus ad Episcopatus assum-
ptus, domini fructuum?

PRima opinio affirmat, esse dominum, & de
illis disponere posse, uti Episcopi sæcula-
res.

Cc 2

res.

res. Medina, Palatius, & Sotus, Angles, Vasquez, Hurtado, apud Bardi in *selectis lib.* 3. q. 10. *sect.* 16. Ratio est, quia in *cap. statutum* 18. q. 1. decernitur, quod Monachus factus Episcopus possit sibi paternam hereditatem acquirere: sibi autem hereditatem acquirere, est esse dominum, nam ex *l. in rem actio ff. de rei vendic.* nullus sibi dominium acquirit, nisi qui est verus dominus.

Si igitur Religiosus ad Episcopatum assumptus potest esse dominus hereditatis paternae, poterit esse dominus fructuum beneficii; tota namque ratio, quae obstat possit, est professio paupertatis Religiosae, quae æquæ militat pro utroque casu.

1335. Secunda opinio, quam sequor, negat esse dominum, sed liberum administratorem: D. Thomas 2. 2. q. 185. *art.* 8. D. Bonaventura in 4. *sent. d.* 3. §. 8. *ad illud num.* 47. Castropal. *tr.* 6. *de Char. dist.* 2. p. 8. & alii quamplures apud Bardi *cit. num.* 3.

Ratio est (ex dicendis de obligatione voti) quia Religiosus per assumptionem ad Episcopatum non desinit esse Religiosus, nec est liber à tribus votis essentialibus; sed solum manet liber ab usibus, & observantiis illis regularibus, quae obstant statui Episcopali, ejusque decentiae; carentia autem domini omnium bonorum immobilium, & mobilium, illi non obstat, si Episcopus liberam eorum administrationem habeat.

Ad rationem in oppositum respondetur cum Glossa *ibi ver. legitimus*; quod sicut si ante assumptionem hereditatem paternam vendicaret sibi, non pro se, sed pro Monasterio vendicaret; ita post assumptionem ad Episcopatum illam vendicat sibi quoad usum; quoad dominium verò illam vendicat Ecclesiae, & hic est sensus relati Capituli.

1336. Dices cum Vasquez: Si acquireret dominium non sibi, sed Ecclesiae, non posset

hereditatem illam renunciare; ex relatione textu, dicitur, quod possit, at non cogit illam vendicare.

Resp. Quod ly *potest* ibi denotat libertatem à peccato, minimè libertatem exercitii; sicut Monachus, si ei proveniat hereditas, terna ante assumptionem, non potest illam renunciare; quia potest licet pro Monasterio paci acceptare, & Monasterio utpote cui est jus jam acquisitum; ita si ei proveniat assumptionem, non potest illam renunciare; potest licet acceptare, & Ecclesiae est jam acquisitum. Colligitur ex eodem textu, infra disponitur, ut Monachus hereditatem Monasterio restituat ante promotionem; Ecclesiae verò post promotionem ad Episcopatum.

Tamb, in *tom. 1. lib. 8. tract. 1. cap. 2. §. 1.*, citans Sanchez *lib. 6. in Decal. c. 8. m. 13.*, ait eos, si sint domini sive liberi administratores, peccare mortaliter, si superflua in usus non expendant, sed non teneri ad restitutionem; quia valide expendunt.

Et Fagnanus *lib. 3. c. ad audientiam, de C. non resid. num.* 18. ait, proprium esse duplicis generis, unum importat verum dominium, & proprietatem; quales habent boni saeculares; alterum intelligitur proprium quoad liberam administrationem, qualem habent beneficiati, &c. & secundum hoc Clerici saeculares, & Religiosi habentes administrationem, hoc est beneficia in titulum, acquiruntur, quoad potestatem dispensandi sibi in beneficiis. Cardin. Navar. in *cap. Novellat. m. 10. 11.* Rota, &c. ita Fagnanus.

RENUNCIATIO BENEFICII

1337. **E**st spontanea beneficii cessio legitime facta. Est duplex, tacita, & expressa. Tacita fit, quando quis aliquid agit, quod ex

ex rebus, aut ex statu retentioni beneficii opponitur; ut si Clericus beneficiarius, aut Religiosem profiteretur, aut Militiam assumeret, &c. His namque actibus est vacatio, ex 1. de Cler. conjug. c. beneficiarius, 4. de regul. 6. c. si de Cler. non resignavit; tunc namque censetur peractum sui renunciale.

Expressa, fit per scriptum ordinario præfatum, in quo debet exprimi iusta causa, ut gr. infalubritas aëris loci beneficii, impudicitas moralis residentie, implicatio ad negotia impossibilia, &c. v. n. 1341.

Renunciatio expressa est duplex, simplex, seu absoluta, & conditionata. Absoluta est quæ fit sine conditione, aut pacto. Conditionalis est, quæ fit sub aliqua conditione, aut pacto.

Ut sit valida, requiritur acceptatio, seu consensus superioris, cap. Admonet 4. de rebus. Nominis superioris non venit ille, qui potest beneficium conferre; sed ille qui potest beneficio privare, qui scilicet iurisdictionem supra beneficiarium habet: Huiusmodi regulariter sunt Episcopi, etiam quoad beneficia illa, quæ sunt Papæ reservata solum quoad collationem, quæ scilicet Episcopus conferre non potest, sed potest illis privare.

Quærensi plura sint beneficia, & diocesana quorum collatio ex iure Canonico est reservata Summo Pontifici, ut Ecclesiæ Patriarchales, Episcopales, &c. ut in regulis Cancellariæ Apostolicæ, quas referunt Canonici, & breviter Phœbeus lib. 1. tit. 13. plura sunt, quæ sunt reservata Pontifici, vel potestatem liberæ dispositionis, & iurisdictionis, quatenus ipse velit beneficium conferre, collatio ad Episcopum spectaret; vel tamen devotionis ob negligentiam, vel aliam inferiorum ordinum.

Insuper exiat reservatio mensium, & alternativa; dantur enim menses Apostolici, in quibus quorumvis beneficiorum, aliter quam per resignationem vacantium, spectant ad Summum Pontificem. Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis personaliter in suis Ecclesiis residentibus conceditur alternativa seu mensium, in quibus si vacent beneficia libera, & ab aliis, v. gr. à Patronis independentia, possint illa conferre; ita ut Ianuarius spectet ad Papam, Februarius ad Episcopum, Martius ad Papam, Aprilis ad Episcopum; & sic alternatim quoad reliquos menses.

RENUNCIATIO, SEU RESIGNATIO CONDITIONALIS.

1338 Non potest fieri, nisi in manibus Papæ; unde non potest ab Episcopo admitti sine autoritate Summi Pontificis. Ita B. Pius V. per Bullam 58. editam 1. Aprilis 1568. incip. *Quanta Ecclesia*. Talis, 1. est renunciatio beneficii facta in favorem tertiæ personæ, sub conditione alicujus pensionis solvendæ ipsi resignanti, vel alteri: v. num. 1209. & 1264. 2. Facta sub conditione, seu reservatione regressus, vel ingressus, aut accessus. Cum reservatione *Regressus* fit, quando quis beneficium jam adeptum alteri renunciat, reservando sibi jus ad beneficium redendi, si resignatarius præmoriatur. Cum reservatione *Ingressus* fit, quando quis post beneficii collationem sibi factam, ante possessionem illud alteri renunciat, sub conditione, ut resignatario præmortuo, possit propriâ auctoritate in ejus possessionem ingredi. Cum reservatione *Accessus* fit, quando beneficium alicui incapaci, v. gr. puero destinatum, alteri interim confertur, sub conditione, ut incapacitate illius cessante, v. gr. post legitimam ætatem, possit ille propria

pria auctoritate ad beneficium alteri collatum accedere, & pro se accipere. Hinc ingressus, regressus, & accessus est prohibitus per Trid. sess. 25. de ref. c. 7.

1339 Relinatio, seu renunciatio beneficii facta sub conditione precise, ut conferatur alicui certae personae, absque alio addito, aut pacto ex relatis, à Castropal. *part. 2. tr. 13. dist. 6. punct. 2. §. 1. n. 3.* & aliis, vocatur simplex in favorem, & consequenter, quod possit ab Ordinario admitti. Alii apud Piching. *lib. 1. tit. 9. sect. 5. §. 4.* voluit, quod possit ab Episcopo admitti, ita tamen, ut dicta clausula rejiciatur, & habeatur pro non adjecta, nam resignans non potest Episcopum relictionem admittentem obligare, ut beneficium renunciatum certae personae conferat, sed potest libere cui velit conferre; unde personae à resignante designatae si conferat, libere conferet, non ex vi conditionis resignantis.

Dicendum tamen est, huiusmodi relictionem faciendam esse in manibus Summi Pontificis, ad cavenda pericula, quae intervenire possunt; & ita servat stylus Curiae, & recepta consuetudo (ait Piching. *cir.*) fundata in Bulla B. Pii V. *cir.* ubi haec habentur verba:

Caveant autem Episcopi, & alii praedicti, itemque omnes electores, presentatores, & patroni, tam Ecclesiastici, quam laici quicumque sint, ne verbo quidem, aut nutu, vel signo, futuri in huiusmodi beneficiis, & officiis successores, ab ipsis resignantibus, aut aliis eorum significatione, vel hortatu resignentur, aut de his assumendis promissio inter eos, vel etiam intentio qualicumque intercedat.

Relinatio beneficii facta ab uno certae personae sub conditione, ut illius beneficium sibi conferatur, potest ab Episcopo admitti, quia est permutatio permilla in iure Canonico, ut *infra n. 1347.*

1340 Relinatio beneficii in favorem

tertia personae, auctoritate legitima sibi superior eam admittens, non debet illi tantum beneficium conferre, nisi sit idoneus, quia signatio illi facta includit tacitam conditionem Canonum *sibi idoneus.*

Verum tamen est, quod in renunciatione atque etiam in permutatione non tenetur resignans, aut permutans assumere dignitatem; quia ex nullo iure tale onus imponitur, quoniam ipse cedit, unde sufficit, quod dignum assumat Castropal. *part. 2. n. 13. dist. 6. punct. 1. n. 11.* cum pluribus.

RENUNCIATIO PURA

1341 Si simplex, & absoluta, potest ab Episcopo admitti sub iustis, & certis causis. Ita B. Pius V. in Bulla *cir.*

Causae ad simplicem, & absolutam renunciationem honestandam, & ab Episcopo admittendam requisitae ex iure Canonico, maxime B. Pii V. *in cir.* Bulla sunt plures, 1. Si beneficiarius sit senio confectus, 2. Valetudinarius, 3. Corpore impeditus, v. gr. si laborer lepra, paralyti, &c. ita ut non valeat, ut oportet, suo satisfacere muneri, 4. Corpore vitiatum, v. gr. si sit surdus, caecus, &c. 5. Si sit obnoxius crimini, ob quod possit beneficio privari, 6. Si sit ad aliud beneficium sufficiens promotus, maxime si sit incompatibilis, 7. Si sit censuris, aut poenis Ecclesiasticis irretitus, quantum absolutionem, aut dispensationem facilliter obtinere non potest, 8. Si capitales habeat inimicitias, aut aliud, ob quod non sit in loco beneficii securus, 9. Si sit Religionem ingressurus, aut matrimonium contracturus, dummodo realiter exequatur.

1342 Ubi nota, 1. quod beneficium resignatum ob matrimonium, statim providendi potest, illo contracto. At resignatum ob

Religionem, provideri non potest, nisi professione secuta.

3. Si beneficiarius sit in saceris, & sit ordinatus in titulum illius beneficii, debet hoc in resignatione exprimere. Et neque admitti potest, nisi constet, quod possit aliunde commodum vivere, ut in tom. 3. num. 48. Admitti tamen potest, si fiat Religiosus.

4. Pro beneficii relideniam exposcentibus, in resignatione exprimi debet tempus, à quo beneficium obtinuit, ex Stylo Curiae, cum non solet resignatio admitti, nisi sint tenentis possessa.

5. Relinatio beneficii, siue simplex, & absoluta, siue ad favorem alterius facta à Clerico in gravi infirmitate constituto, si Clericus ultra viginti dies à die consensus per se, vel per procuratorem coram legitimo superiore praesentati, non supervixerit, sed infra viginti dies moriatur, cadit, & beneficium vacare tendit, non per resignationem, sed per obitum, ex Reg. 19. Canc. Apost. Idem dicitur de Clerico sano, qui ultra viginti dies à praesentatione praesentati non supervixerit, sed per resignationem, siue à superiore admittatur, siue non admittatur, infra viginti dies a morte naturali (non sufficit civilis) mortuus est. Quod est dispositum ad vitandas fraudes, ut de beneficiis disponatur per modum ultimae voluntatis, sicut de bonis patrimonialibus. Pirhing. cit. sect. 3. §. 2.

Ex recentibus igitur causis in jure expressis, atque etiam ex aliis honestis causis, utilitatem tamen, & necessitatem Ecclesiae respicientibus, insuper notatis conditionibus servatis, praesentibus Episcopi resignationes simplices, & absolutas beneficiorum admittunt, v. n. 1337.

1343. Et quamvis B. Pius V. in citata Bulla non hanc servari conditionem, ut beneficia resignata non conferantur ipsorum resignantibus, aut Episcoporum resignationes admit-

tentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatum per extraneos collationum; Castropal. part. 2. tr. 13. dist. 6. punct. 2. §. 1. n. 7. ait: Adversus tamen, hanc constitutionem, quoad hanc conditionem, non videtur usum receptam, sed potius à principio fuisse ab ea supplicatum. Garc. 1. i. par. de benef. cap. 3. n. 270. August. Barbol. allegat. 69. n. 48. & consequenter nec poenas ob hanc causam ibidem impositas. Idem innuit Pirhing. in lib. 1. tit. 9. sect. 4. §. 3.

1344. Renunciatio facta ex metu gravi, juxta plures est ipso jure nulla; per alios cum Castropal. cit. §. 5. n. 4. est ipso jure valida, sed venit rescindenda à superiore: talis tamen metus esse debet extrinsecè incussus ab alio homine ad finem extorquendi renunciationem, juxta dicta de metu in votis, in contractibus, & matrimonio.

Hac ratione valida est renunciatio facta ex metu inimicitiae in loco, ut dictum est num. 1341. aut ex metu malitiae plebis, ex cap. Nisi cum pridem 10. de renunc. quia tunc renunciatio libere à resignante eligitur tamquam medium ad malum, quod timet vitandum.

1345. Renunciatio verò facta dolo, seu fraude, est ipso jure nulla. Castropal. cit. n. 7. & Pirhing. cit. sect. 7. §. 3. quia metus minuit, sed fraus, & dolus omnem tollit libertatem; ex l. 1. ff. de dolo. fraudatori suam malitiam non debet esse lucrosa. Nec debet quis alterius odio praeponderari, ex reg. 20. in 6. v. num. 1664.

1346. Denique. Quavis resignatio beneficii, etiam causa permutationis facta, & cujusvis beneficii, siue curati, siue simplicis, &c. est publicanda intra determinatum tempus. Ità praescribit Greg. XIII. in Bulla 85. Humano vix judicio, cujus summam refert Pirhing. cit. sect. 6. §. 5.

„Debent

Debent autem publicari à quibulvis resignatis, etiam exemptis, etiam officialibus Curie Romanæ, imò ab ipsis etiam Cardinalibus, si in eorum favore beneficium aliqua resignaverit; & quidem intra sex menses, si in Curia Romana resignatum sit beneficium, & hoc situm sit citra montes; si verò ultra montes situm sit, intra 9. menses à die supplicationis data, & resignata. Si verò extra-curiam coram ordinariis locorum resignatio facta sit, intra tres menses à die, quo collatum beneficium resignatum fuit, computandos, quòd intra mensem à tempore factæ resignationis, sub pena privationis juris conferendi, à collatore incurrenda, nisi intra mensem resignatum beneficium resignatario contulerit, & sub pena nullitæ factæ resignationis, si forma Gregorianæ constitutionis in factis his resignantibus servata non fuit.

PERMUTATIO

1347 **E**st, quando duo Clerici sua beneficia cedunt, ut alter alterius beneficium consequatur. Unde involvit duplicem resignationem conditionalem. Est autem à jure Canonico permilla, & potest ab Episcopo, seu superiore ordinario admitti non est enim aliud, quàm mutua permutatio beneficii proprii cum beneficio alterius.

Quatuor tamen requiruntur conditiones. Prima. Quod fiat autoritate superioris; quod si fiat autoritate propriâ, erit nulla, & simoniaca. Nominè superioris, veniunt Episcopi, & illi, qui jurisdictionem habent Episcopalem, licet non dignitatem, ita ut ad ipsos spectet ne dum conferre, sed etiam privare. Si beneficia permutanda sint in diversis Diocesisbus, permutatio ab utroque ordinario debet auctoritatem desumere.

Secunda; ut non fiat, nisi ex legitima
causa; causæ legitimæ sunt superius recensitæ
de non sufficit solus permittentis favor
eius privatum temporale commodum, sed
semper requiritur aliqua Ecclesiæ necessitas
aut utilitas, ut qui uno loco est minus utilis
alibi valeat se utilis exercere, c. quædam
de rerum permut. ¶ Si autem.

Tertia; ut, si beneficiapermutatio sit inaequalia, talis excessus non competat pecuniâ, aut alio temporali pretio æquivalenti, sive talis excessus sit in dignitate, aut spirituali, sive in fructibus, domus annexus titulo beneficii; aliâs erit simonia. n. 1201.

Pariter simonia erit pacisci de aliquo
ma pecunie pro compensando aliquo con
quod extat in beneficio permutato; sed
beneficia permutari debent.

Quarta conditio, ut permutatio non
nisi inter duos. Hinc simoniaca est permu-
tatio triangularis, aut quadrangularis, ut
Petrus suum beneficium cum beneficio
permutat, ut Paulus illud Nepoti Petro
gent. Nam hæc (ut ritè observat Phae-
non tam est permutatio quæ non
duos esse potest, sed contractus quidam
mutuus, Facio, ut facias sive Do, ut des,
iure Canonico circa spiritualia approbato
quod in spiritualibus interdita sit
pactio, omnisque conventio ex c. su. de pili

De beneficiis agunt Castropol. part. 1.
13. Fagnanus in locis citatis, & alius, ut in
indice. Phæbeus lib. 1. ex tit. 11. ad 17
tit.

DE JUREPATRONATUS.

1348 **J**us patronatus est potestas prae-
tandi instituendum ad beneficium
vacans. Quod jus vendi non potest sine limo

ita, et de jure 16. de jurepatr. quia est spiri-
tuali, seu ad beneficii collationem
conducitur v. n. 1241.

Presentatio est legitima personæ exhibitio
per patronum facta Episcopo, vel alteri, ad
quem institutio pertinet.

Jurpatronatus Ecclesiæ, beneficii, aut Ca-
pituli, non acquiritur, nisi per ejus novam
fundationem, constructionem, aut per ejus
competentem dotationem de pro-
prietate bonis, ex Trid. sess. 14. de refor. c. 22. Un-
de c. 1. de refor. c. 22. Un-
de c. 1. de refor. c. 22. Un-

Patronum faciunt dos, edificatio, fundus.
Quoniam tamen requiritur assensus Dic-
tatoris, sine quo iurispatronatus non acquiritur,
ex c. Nobis 25. de jurepatr.

A dicta lege Trid. sess. 25. de refor. cap. 9. ex-
cipitur, et sequitur: Exceptis patronatibus super
collatione aliorum Ecclesiæ competentibus: Ex-
cipitur illis, quæ ad Imperatorem, & Reges, seu
principes, aliosque sublimes, ac supre-
mos Principes, jura Imperii in dominis suis
bonis pertinent, & quæ in favorem studio-
rum generalium concessa sunt.

Jurpatronatus dividitur in laicum,
Ecclesiasticum, & mixtum. Laicum dicitur,
si fundatio, constructio, aut dotatio sit fa-
cta ex bonis propriis patrimonialibus. Eccle-
siasticum, si sit facta ex bonis Ecclesiæ. Mix-
tum, si sit facta partim ex bonis patrimonialibus,
partim ex bonis Ecclesiæ, seu quod ex pa-
tronis Ecclesiasticis, & laicis coalescit n. 1350.

Patrono plura competunt jura, 1.
competit præcipuus locus in Ecclesiâ, 2.
onus, & officium Ecclesiæ, ejusque bona
tueri, & protegi, 3. Jus præsentandi ad
beneficium vacans, 4. Quod si ipse, aut ejus
ad summam inopiam pervenerint, de-
beant ex bonis Ecclesiæ à se fundatæ sublevari,
de collatione, ex relato cap. Nobis.

Post. Exam. Ecclesiæ. Tom. I.

Quæ jura Glossa in cit. cap. Nobis, his ver-
bis comprehendit:

Patrono debetur honor, onus, utilitasque.

Præsent ut præsit, defendat, alatur egenus.

Patrono Ecclesiastico conceditur tempus
sex mensium ad præsentandum, laico verò
tempus quadrimestre à die notitiæ vacatio-
nis beneficii, intra quod si præsentare negli-
gant, devolvitur collatio ad Superiorem il-
lum, ad quem institutio pertinet, ex c. unico
de jurepatr. in 6.

Pariter collatio devolvitur, 1. Si patroni
sint plures, & intra ductum tempus de perso-
na instituenda non concordaverint, 2. Si per-
sona à majori parte patronorum præsentata,
repugnantibus aliis, non possit sine scandalo
substitui; tunc namque potest, & debet Præ-
latus, ut melius secundum Deum judicave-
rit, Ecclesiæ providere, 3. Si de jurepatrona-
tus contingat lis, & intra dictum tempus non
fuerit definitum, cui competat, ex c. quoniam
3. de jurepatr. Idque provisum est, ne Eccle-
sia diu maneat legitimo Rectore destituta, &
ne beneficia diu suspensa maneant in Ecclesiæ
perniciem: v. n. 1274.

Episcopus non tenetur monere pa-
tronum de beneficiarii morte, si patronus po-
tuit scire; tunc enim ad ipsum patronum spe-
ctat curare de usu sui juris.

E contra Mendo in Epit. ver. beneficium,
n. 4. addit:

Quod si beneficiarius distans decedat &
vita, ejusque mortem solus Episcopus sciat,
& non moneat patronum, qui eam non
potuit scire, & transeant quatuor men-
ses designati patronis laicis ad præsentan-
dum, & sex menses designati post obitum
beneficiarii patronis Ecclesiasticis; adhuc
non pertinet provisio beneficii de jure de-
voluti ad Episcopum, sicut pertineret, nisi
adesset ea circumstantia; nam patrono
D d

269

nequit tunc imputari omisio presentandi.
 Quod si Episcopus recte provideat de jure
 devoluto Capellaniam, & in ejus institutione
 injungatur, conferendam fore personis ex
 tali loco, familiae, aut sanguinis, non po-
 terit pro libito eam aliis conferre.

1352 Hoc est discrimen inter patronum
 Ecclesiasticum, & laicum ad presentandum;
 quod Ecclesiasticus, postquam aliquem præ-
 sentavit, non potest intra suum tempus alium
 presentare, potest verò patronus laicus, *ex c. cum autem 24. Pastoralis 29. de jure patro-*
natus. Et hæc potuit esse ratio; quia in Eccle-
 siastico præsumitur cognitio idoneitatis, &
 motum presentati, non sic in laico. Hæc au-
 tem limitatio presentationis in Ecclesiastico,
 compensatur per concessionem longioris
 temporis, ut diligentius super idoneitate præ-
 sentandi perquirat, cum variare non possit.

Quod si patroni sint duo, unus Ecclesiasti-
 cus, hoc est jure Ecclesiæ, & alter laicus, hoc
 est jure laicali: *ut in n. 1343.* tunc laicus va-
 riare potest, & simul sex menses habet ad præ-
 sentandum: Habet sex menses ad presentan-
 dum, ob communionem cum Ecclesiastico, &
 dignius ad se trahit minus dignum: Potest va-
 riare, ob privilegium, quod per se habet, cu-
 jus commodum sentit etiam ipse patronus
 Ecclesiasticus ob communionem cum socio
 privilegiato in re communi, & ne privilegiato
 societas non privilegiati præjudicet.

1353 Presentatio fieri debet de persona
 idonea. Si sit de indigno, & in ea persistatur,
 libere potest Superior beneficium personæ
 idoneæ conferre; quia presentatio indigni est
 presentatio nullius, & se habet toto legitimo
 tempore pro non facta. Colligitur *ex c. 2. de*
transl. Episc. Sex c. tunc 12. de Cler. non resid.

Presentatus debet à superiore examinari
 super idoneitate. Et repertus idoneus, debet
 ad beneficium institui, ita ut si Episcopus il-

lum instituere negligat, & absq; causa lega-
 ma, sine patrono, beneficium alteri conferat,
 collatio est ipso jure irrita. *Panor. in c. ad*
de jure patr.

1354 Non potest Episcopus malitiose
 pellere presentationem à patrono factam in
 effectum, ut alium presentet. Et tunc, si pa-
 tronus alium presentet, valida est institutio
 secundo presentati, sed Episcopus in preterito
 tenetur ei, quem recusavit, de alio compen-
 ti beneficio providere, *ex c. Pastoralis 29. de*
jure patr.

Si verò patronus laicus ex sua libertate
 res presentaverit, liberè potest Episcopus
 quem maluerit, instituere, si sint æque dig-
 ni, per hoc namq; non leditur jus patroni, qui
 per variationem nominationis non censetur
 priorem revocare, sed priori aliam cumulare
ex c. cum autem 24. de jure patr. Quod si
 sint æque digni, tenetur Episcopus institui
 digniorem: ita probabilius cum *Castro-
 part. 2. tr. 13. dis. 2. punct. 2. n. 3. & alii*
à n. 1358.

1355 Si persona à patrono laico præsen-
 ta in examine non reperiatur idonea, & Ep-
 scopus benigne ei indulgeat, ut melius se præ-
 pareat, & redeat ad secundum examen: tunc
 Patronus id sciens potest alium intra tempus
 legitimum presentare sub conditione, ut
 instituantur, in casu quod prior idoneus non
 reperiatur. Et hoc pacto jus suum servat ille
 sum, nam aliàs Episcopus, quadrimetre elap-
 so, supposita incapacitate presentati, libere
 posset alium instituere: *ut in n. 1351.* Non
 tenetur Episcopus patronum monere de in-
 capacitate presentati, sed posset liberè uti po-
 re suo.

1356 Non potest patronus presentare
 ipsum, *ex c. per nostras 26. de jure patr.* potest
 tamen presentare proprium filium, *Panor. in*
c. consuevit, quem plures sequuntur, quia
Pat.

Pat. & filius solum per solam juris fictionem censentur una persona, at re ipsa sunt due personæ.

1357 In iure patronatus hæredes succedunt per stirpes, non per capita. Et sic, si Petrus patronus succedant duo filii, Joannes, & Franciscus, & his defunctis, succedant unus filius Joannis, & duo, aut plures filii Francisci; hæres, aut plures filii Francisci succedunt, minime ut tot patroni, sed ut unus patronus iure stirpis, nempe sui patris Francisci.

QUÆRES.

1358 An patronus teneatur presentare quem?

R. Respondeo cum Castropal. *part. 2. tract. 13. dis. 2. punct. 7.* si patronatus sit Ecclesiasticus, patronus in beneficiis curatis tenetur presentare digniorem, ex Conc. Trid. *sess. 14. c. 1. de ref. his verbis,*

Manuerint nihil se ad Dei gloriam, & populi salutem utilius posse facere, quam si bonos Pastores, & Ecclesia gubernanda idoneos promereri studeant: eosque alienis peccatis communiens mortaliter peccare, nisi, quos dignos, & Ecclesie magis utiles ipsi iudicaverint, pro quibus precibus, vel humano affectu, aut amicis suggestionibus, sed eorum merito precepti diligenter curaverint.

In beneficiis vero simplicibus, si patronatus sit Ecclesiasticus, non tenetur patronus presentare digniorem; quia nullibi extat hoc ius.

1359 Si patronatus sit laicalis, patronus, siue in beneficiis simplicibus, siue curatis, tenetur presentare dignum, sed non tenetur presentare digniorem. Constat, quia Conc. Trid. in hac præsentatione non exposcit concurrere, ex quo videtur innuere, quod sufficiat, si

præsentetur dignus, & eligatur. Imò hoc clare insinuat *sess. 14. de ref. c. 18.* his verbis.

Peracto deinde examine, renunciatur quotcumque ab his idoneis iudicatis fuerint atate, moribus, doctrina, prudentia, aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandum opportunis, ex hisque Episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum iudicaverit, atque illi, & non alteri, collatio Ecclesie ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre. Si vero iure patronatus Ecclesiasticus erit, ac institutio ad Episcopum, & non alium pertineat, is quem patronus digniorem inter probatos ab examinadoribus iudicabit. Episcopo presentare teneatur, ut ab eo institutur. Cum vero institutio ab alio, quam ab Episcopo erit facienda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quam patronus ei præsentet, ad quem institutio spectat. Quod si ius patronatus laicorum fuerit, debeat, qui a patrono præsentatus erit, ab eisdem deputatis, ut supra, examinari, & non nisi idoneus repertus fuerit, admitti.

1360 Præsentatus tamen semper debet ab Episcopo examinari pro idoneitate comprobanda. Quod est verum, etiam si institutio sit facienda ab inferioribus. Trid. *sess. 25. de ref. c. 9.* his verbis:

Ad hac liceat Episcopo presentatos a patronis, si idonei non fuerint, repellere. Quod si ad inferioris institutio pertineat, ab Episcopo tamen iuxta alias statuta ab hac sancta Synodo, examinentur, alioquin institutio ab inferioribus facta irrita sit, & inanis.

De iure patronatus agunt Castropal. *part. 2. tr. 13. dis. 2. Ant. à Spir. Sanct. tom. 1. tr. 4. dis. 4. sect. 22.* Fagnanus *lib. 3. sub hoc tit. Pirhing, in Comp. lib. 3. tit. 38.* Phæbeus *lib. 1. tit. 15.*

DE PENSIONIBUS, ET PRÆSTIMONIIS.

1361 **P**ensio est jus percipiendi fructus certos, ex beneficio alieno, auctoritate legitimā, ad tempus, iusta de causa concessum. Hinc non est beneficium, cum hoc sit perpetuum, & detur in titulum, non sic Pensio; unde ex Trid. sess. 21. c. 2. de ref. non potest quis ad pensionem ordinari; ut in 10. 3. n. 48. ad 50.

Pensio ex dictis n. 509. est duplex laica, & Clericalis. *Laica* est, quæ datur titulo temporali, nimirum ob aliquod temporale obsequium, aut officium præstitum, aut præstandum; v. gr. ob pulsandum organum, ob canendum figuratè in choro. Ant. à Spir. Sanct. tom. 1. tr. 4. dist. 4. sect. 21. n. 335. Propter senectutem, paupertatem, &c. laica erit, si detur laico, si Clerico, si titulus sit temporalis; materialiter enim tunc se habet, quod pensionarius sit Clericus; v. n. 380.

1362 Clericalis est, quæ datur soli Clerico titulo clericali. Quæ est duplex, una, quæ datur Clerico ob aliquod spirituale munus exercendum, quæ dicitur simpliciter spiritualis; v. gr. ad recitandum Officium; pro munere coadjutoris Episcopi, Concionatoris, Visitatoris. &c. Alia, quæ datur ob aliquod temporale motivum, puta senectutem, paupertatem, &c. Sed exigit ut pensionarius sit Clericus; & hæc dicitur pensio mixta.

Ad pensionem Clericalem requiritur septennium completum; quia requiritur Clericatus, seu prima Tonsura. Fagnanus lib. 1. c. Cum in cunctis, de elect. n. 98. v. tom. 3. n. 21.

1363 Pensiones super beneficiis imponere potest Papa, quia ad ipsum spectat ple-

na beneficiorum dispositio, ex c. 1. de beneficiis in 6. Exposcit tamen iustam causam, citè imponat, ne dissipator appareat, sed ministrator.

1364 Caterdm, stando in jure Canon nullus inferior Papa potest super pensiones imponere.

1365 Et quamvis possit Episcopus, iudex delegatus pensionem imponere in sa transactionis, ex c. nisi, 21. de Probationum in casu, quo super eodem beneficio sit jus dubium, & sit inter duos Clericos namque Episcopus ad competentem, potest uni beneficium conferre, & onere, ut alteri pensionem solvat. Idem imponi non debet, nisi ad tempus, videlicet durante vita beneficiarii, ut vult com. durante vita pensionarii, ut docet apud Ant. à Spir. Sanct. 10. 1. tr. 4. dist. 27. taliter, quod non beneficium, sed persona beneficiarii maneat onerata; & si cetero non sit sectio beneficii quoad fructum nam pensio morte beneficiarii, aut pensionarii extinguitur. Non possunt autem collegæ id propriā auctoritate præstare sine consensu Episcopi; quia esset simonia, cum pars rei spirituali annexa.

1366 Imò, quamvis plures Doctores apud Pirhing. in comp. lib. 3. tit. 12. doceant posse Episcopum in quibusdam specialibus ex iusta, & necessaria causa, & evidentem Ecclesiæ utilitatem, pensiones imponere; hoc tamē docent cum limitationibus, 1. Ut non imponat in perpetuum, cum facultate transferendi ad alterum, durante vita pensionarii, 2. Ut non imponat præcisè in favorem alterius, aut transferendo beneficium cum pacto pensionis vendæ, quod simoniam saperet, sed ob Ecclesiæ utilitatem, aut necessitatem. Pirhing.

ob iustam, & necessariam causam ad tempus reservare, puta ad solvenda Episcopatus debita, ad fabricam Cathedralis, aut aliam communem causam. Sed non potest illos reservare directe in sui, suæ mentis, aut mensæ capituli utilitatem: ita ibi.

1373 Subdit Pirhing, in com. lib. 3. tit. 12. §. 1.

Quod si tamen consuetudo alicubi vigeat ut ex primi anni fructibus beneficiorum, in Diocesi existentium, ad augendos Episcopi redditus, reservetur aliquid, observandum hoc est, cum nullibi clara huius rei prohibitio sit, neque ulla simonia sit specios, & multam etiam probabilitatem ex annatis Pontifici solvendis trahere possit.

1374 Pensionarius per se, & spectato iure communi, tenetur ad solvenda onera beneficii Ecclesiastico annexa; pro rata tamen pensionis, ex reg. 77. juris in 6. rationi congruit, ut succedat in onere, qui substituitur in honore.

1375 Pensio, si sit imposita beneficio, eo vacante, & vivente pensionario, est solvenda ab administratore beneficii. Imò si beneficiarius aliquas annualitates omisit solvere in quantum illas ad usus privatos consumpsit, onus eas solvendi transit ad heredes illius, si aliquid ex ejus fructibus ad ipsos pervenit; quod si nihil heredes perceperunt, peti possunt à beneficiario successore; quia onus est reale, & impositum beneficio, adeoque cum eo transit, pensionario vivente: v. num. 1365.

1376 Pensio cessat, & extinguitur, 1. per mortem pensionarii, 2. per matrimonium à pensionario contractum de presenti, si pensio sit Clericalis: vel per promotionem ad Episcopatum, professionem religiosam, vel per assumptam militiam; quia pensio æquipatur beneficio, si pensionarius libere pensionem in perpetuum remisit.

Dd 3

1377 Pen-

1377 Pensio Clericalis non potest vendi sine simoniae labe, ex Bulla Pii V. bene verò pensio laicalis. Tancr. tr. 2. lib. 4. d. 20. n. 2. Castropal. d. 3. de simonia p. 13. nu. 7. Anton. à Spir. Sanct. tom. 1. tr. 4. dist. 4. sect. 21. n. 336. & alii apud ipsum.

1378 Ratio primi; quia pensio Clericalis habet annexum titulum spirituale; nam est jus percipiendi fructus ob officium spirituale; & saltem obligat ad recitandum Officium Virginis: v. n. 1361.

Ratio secundi; quia pensio laicalis non est annexa titulo spirituali, nec ex parte finis, nec ex parte subiecti.

1379 Nec obstat (ait Ant. à Spir. Sanct.) quòd illa Pensio extrahit se ex aliquo titulo spirituali, nempe ex beneficio, ad hoc ut sit spiritualis. Nam etiam tertia decimarum Regi concessa, extrahit se ex beneficio; & tamen quia ad nullum officium spirituale ordinantur, vendi possunt, & de facto quotidie venduntur.

Adde, pensionem non extrahi ex beneficio prout dicit munus spirituale, sed prout importat fructus temporales.

1380 Neque obstat, quòd pensionarius sit Clericus, si titulus sit laicalis, quia id materialiter se habet, ex num. 1362. Unde ex n. 508. non tenetur talis Clericus ad recitandum Officium Virginis, nisi pensio sit ei data, ut Clerico, nempe titulo Clericali, seu spirituali; ut expressè constat ex Bulla Beati Pii V. incip. Ex proximo, 20. Septembris 1571. his verbis:

At quicumque pensionem, fructus, aut alias res Ecclesiasticas, ut Clericus percipit, eum modo predicto ad dicendum Officium parvum B. Mariae, Virginis decernimus obligatum; & pensionum fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium.

1381 Si tamen Beneficiarius pensionem

propriam auctoritate redimat, non committit, Castropal. cit. num. 10. cred. tract. 2. lib. 4. dist. 20. num. 21. Spir. S. cit. num. 339. & nonnulli apud ipsum, Contra Navar. Sotum, & alios. redemptio pensionis non est emptio jus juris spiritualis, sed extinctio temporalis. Imò est quedam anticipatio solutio, per quam non tollitur, sed solvitur jus, quod pensionarius habet recipiendi fructus; sed perficitur, completur. Adeoque, qui pensionem mittit, non emit jus pensionarii ad fructus sed anticipat ei fructus, ad quos jus, solvit. Solet autem auctoritas huiusmodi ad redemptionem pensionis interponere ob maiorem securitatem, & ex hoc rix.

1382 Illud certum est, quòd qui legitima licentia resignat beneficium onere pensionis, non potest facere pactum constituta pensio postea redimatur; tale pactum, & onus, cum sit pretio extrinseco, simoniam importat. Ant. à Spir. Sanct. n. 339.

1383 Ex his colliges, quòd alius vendere pensionem, & aliud vendere fructus pensionis; nam vendere pensionem est vendere jus ad fructus, quod in pensione Clericali habet titulum spirituale annexum, adeoque sine simoniae labe non potest, ut ex num. 1361. & aliorum. Vendere autem fructus pensionis, est vendere rem purè temporalem, quae quidem potest sine simonia pretio temporali redimi. Et jus, quod confertur in emptore ad fructus, non est jus spirituale, sed est titulus spiritualis annexus, sed est omnino temporale, consurgens ex contractu materiali, & civilis emptionis; est, inquam jus pensionarii, sed emptio

qui proinde ut emptor fructus pen-
sionis colligit, & recipit nomine pensiona-
rii.

1384 Hac de ratione beneficiarius i-
mune simonia labe, fructus beneficii
percipit, imo etiam suâ durante vitâ ven-
ditur, non enim vendit titulum, & jus benefi-

1385 Eadem pariter dicenda veniunt de
pensionibus, quæ titulo spirituali dantur.
Nam pensiones sunt quasi pensiones quæ-
rentibus beneficiis separatae pro su-
stentatione pauperum Clericorum, ut in Cle-
ricis prædicant. A pensionibus distinguuntur,
quæ pensiones non sunt personalia, aut vi-
cia, ut pensiones, sed perpetua; unde non
transmittuntur per mortem ea habentium, sed
per mortem Ecclesiasticum aliis transferri
possunt. Id Ant. à Spir. S. cum com. vide
num. 101.

QUÆRES.

1386 An pensione jam collatâ, possit Prin-
cipaliter pensionario onus, ut partem pen-
sionis, aut alteri solvat?

Respond. non posse, si pensionarius sit Cle-
ricus, nisi urgeant, & adsint condi-
tiones impositionis gabellæ à num.
704. ad 714.
Constat ex dictis à num. 704. ad 714.
Quod et verum, siue pensio sit Clericalis,
siue laicalis, quia licet fructus sit tempora-
rius, est fructus Clerici, adeoque exem-

1387 Si verò pensio sit laicalis, &
laicalis, recurrit dicta à num. 791.
Illud certum est, non posse ad lon-
gum tempus imponere; quia id esset pen-
sionis translatio, & pensiones transferri
non possunt sine licentia Papæ, decrevit B.

Pius V. Constit. 73. Sacrosanctum, in tom. 2.
Bullar. & Urbanus VIII. Sanctissimus, in
tom. 4.

De pensionibus, agunt Castropal. par. 2.
tract. 13. disp. 1. punct. 1. Pagnanus lib. 1. cap.
Cum in cunctis, de elect. à num. 99. ad 105.
cap. Ad audientiam, de rescriptis à num. 136.
Et lib. 2. cap. Gravis, de rescriptis. spoliat. num. 36.
Pirhing. lib. 3. tit. 12. Phebeus lib. 1. tit. 16. à
num. 24.

CAPUT V.

DE MONIALIBUS.

1388 IN Monasteriis, ubi est præfixus
Monialium numerus, si augeantur
redditus, possunt alie admitti, juxta eorum
incrementum, quia præfixio supponitur fa-
cta, ne Monasterium gravetur.

1389 Numerus Conversarum, juxta men-
tem Clem. VIII. non debet excedere tertiam
partem Choristarum.

1390 Choristæ (minimè Conversæ) af-
ferre debent dotem pro sustentatione; quæ
debet esse à S. Congr. aut ab Episcopo consi-
deratis considerandis taxata.

Debet præfigi æqualis pro Civibus, & ex-
teris. Sac. Congr. 30. Septembris 1616. Non
potest Monasterium plus, aut minus taxa re-
cipere, sed plus est restituendum. S. Congr.
2. Maji 1596. Non minus, ne Monasterium
gravetur, Non plus, ne simonia committatur.
Non prohibetur autem, si aliquid omnino li-
beraliter pietatis, & virtutis causa, extra do-
tem elargiatur.

1391 Tertia Soror, ex S. Congr. 5. Se-
ptembris 1604. ducere debet duplicatam do-
tem, quarta Soror triplicatam; insuper ter-
tia, & quarta carent voce. Sed in hoc atten-
denda est consuetudo, & praxis.

1392 Dos

1392 Dos est solvenda, quando fit professio, minime prius, ne tollatur puella libertas; debet tamen prius apud personam fidelem Monasterio benevolam depositari, pro ejusdem Monasterii securitate: *v. an. 1107. ad n. 1111. Item v. n. 899. & 900.*

1393 Novitiz, si ad saculum redeat, restituenta sunt omnia utensilia, & bona, quae pro se secum detulit, & sua sunt. Conc. Trident. sess. 25. cap. 16. Quod si intra Novitiatum moriatur, restituenta sunt haeredibus.

1394 Novitiatu debet esse unius anni integer de momento ad momentum; ita ut si Novitia sine licentia ad brevissimum tempus exeat, animo deferendi Religionem, interrumpatur.

1395 Novitiz voluntas explorari debet ante professionem: *An sit constans, seducta, & an sciat, quid agat.* Trid. sess. 25. c. 17.

1396 Intra bimestre ante professionem facere debet renunciationem bonorum, ex Trident. sess. 25. Quae revocari non potest, nisi per testamentum, si tunc mori contingat. At si de Religione egrediatur, siue ante professionem, siue post, supposita professione invalida, renunciatio corrumpitur; quia includit virtutalem conditionem: Si validam professionem emittat.

1397 Novitia, si post primum quadrimestre infirmetur cum periculo mortis, potest ex indulto B. Pii V. professionem emittere. Potest etiam tunc renunciationem condere, aut testamentum.

1398 Professio facta ante annum vigesimum sextum expletum, tam pro viris, quam pro mulieribus, est invalida, Concil. Trid. sess. 25. cap. 15.

1399 Mortaliter peccant, & excommunicationem incurrunt cogentes mulierem in vitam ad ingressum Monasterii ad finem proficendi, vel ad habitum ibi suscipiendum, aut

ad professionem emittendam: *Præterquam casibus in iure expressis.* Quam poenam incurrunt etiam consules, aut quovis cooperantes ad vim. Pariter peccant eandem poenam incurrunt impediens gressum, aut professionem. Conc. Trid. 25. cap. 18.

1400 Vis, & metus injustus cadens in eum constantem, incussum à parentibus, alio homine, ad finem ingressus, & professus, nullam reddit professionem, juxta decretum citatum n. 1344.

1401 Quod si puella domi sit à parentibus gravibus angustiis pressa, & urgentibus perterrita, non ad finem, ut statum Religionis eligat, sed ex alia causa; & puella Monasterium ingrediatur, & profiteatur, non est professio, & libera, ob rationes adductas in locis citatis n. 1344. non obstat, quod metu reverentia, ipsi verò parentes, convertant puellam inde sumere voluntatem, & gendi statum Monasterii, & à sacris desistant, mortaliter peccabunt, & censuram Trid. incurrunt, per illa verba: *Quemadmodum que coegerint.*

1402 Item, si vis gravis incussa ad finem Religionis, & professionis sit iusta, valida professio, & illam incutientes non peccant, ut patet per verba Trid. de n. 1399. *Præterquam in casibus in iure expressis.*

1403 Tres possunt contingere casus. Primus. Si constet, puellam votum Religionis emisisse, quod non sit relaxatum; unde non potest ad executionem voti promissi.

1404 Secundus. Si mulier matrimonio contracto, post bimestre concessum ad liberandum de Religione, recuset matrimonium consummare; tunc cogi potest ad executionem, & votum scilicet, vel Religionem.

1405 Tertius. Si ambo conjuges sint in

inter quos Religionem ingressi, & unus
professionem emiserit, alius verò voluntate
mutata recuset professionem; potest ad illam
cogi, ex speciali obligatione, quam libere as-
sumpsit ad profutendum; qua ratione Cleri-
cus, subdianatus libere suscepto, cogi po-
test ad votum castitatis emittendum, si il-
libet recuset: vide dicta in imped. matrim. de
matr.

1406 In dubio de vi, & metu professio-
nis invalida, standum est pro valore pro-
fessionis, quia possessio stat pro professione,
quæ est certa.

1407 Nota Si parentes nobiles puellæ
proponant, se ob insufficientiam dotis non
posse nubere patri, ut propria conditio ex-
pedit, & hoc, aut motivis similibus, ac ve-
ritatem suadeant electionem Religionis, &
tunc puella Religionem profiteatur, valida
est professio, quia non fuit illata vis, sed pro-
positio humana, & honesta veræ convenien-
tiæ.

Si tamen ratione, si puella profiteatur ob pu-
tam reverentiam Patris, aut alterius sui ma-
gis, cui displicere timeret, valida, est profes-
sio, quia non est timor injustus, sed fundatus
in reverentia, quæ jure naturæ est parentibus
debita; & timor reverentialis professionem
invalidans non est, nisi ille, cui sunt graves
causæ ab extrinseco incusæ ad finem extor-
quendi professionem.

1408 Quod si recensita puella professio-
nem emisit, cum expressâ intentione nolendi
se ad vota obligare, peccavit mortaliter, &
pro tempore sequenti perdurat in continuo
peccato mortali, ob continuum onus, quod
libet obligandi se ad vota expressè, licet oc-
casum, & voluntate mutata, juxta dicta in
imped. matr. de Ordine sacro.

1409 Monialis transiens de uno in aliud
Monasterium, debet novum Novitiatum per-
ficere, Ex am. Ecclesiast. Tom. 2.

ficere; quia debet novam professionem emit-
tere: Et habilis pro uno, non censetur ad cæ-
tera habilis. Sanchez in summ. lib. 5. cap. 4.
num. 12.

1410 Moniales non possunt intra Mona-
sterium Eucharistiam retinere. Ex Trid. sess.
25. cap. 10.

1411 Possunt Corporalia, Agnus Dei,
& similia, ut ea componant, & ornent, tan-
gere.

1412 Non possunt habere osium intra
Ecclesiam, per quod possint à Monasterio ad
Ecclesiam egredi. Greg. XIII.

1413 Non possunt erigi Confraternitates
in Ecclesiis Monialium.

1414 Possunt esse testes in causis crimi-
nalibus Monialium; imò duæ sufficiunt ad
condemnandum, quamvis duæ mulieres sæ-
culares non sufficerent. Non possunt cogi, ut
sint testes in causis secularium, nisi quando
aliundè veritas constare non posset. Puellæ
autem sæculares non sunt exemptæ à potesta-
te secularis fori.

1415 Gaudent privilegiis, & indulgentiis
virosum sui Ordinis, quibus sunt capaces: v.
n. 471.

1416 Possunt per Procuratorem tenere
infantes in Baptismo, quamvis non possint
Monachi, quia sub ea prohibitionem non com-
prehenduntur.

1417 Abbatisa eligenda esse debet ætatis
annorum quadraginta expletorum, & pro-
fessionis octo. Quod si nulla talis in Mona-
sterio reperiatur, potest dispensare Præla-
tus, ut eligatur, quæ trigessimum ætatis an-
num excedat. Monialis in infirmaria agrotæ
suffragium est suscipiendum per disqualitri-
ces. Et servanda sunt dicta de electione à nu.
1277.

Suffragia dari debent per scrutinium se-
cretum à Monialibus professis, inter quas
Ec non

non veniunt Conversæ. Quantum ad atatem suffragantium, standum est propriis statutis. Scrutinium, datis jam suffragiis, est disquirendum à Præsidente, & disquisitoribus quoad numerum, an scilicet numerus suffragiorum sit conformis numero vocalium; quo peracto, scrutinium est publicandum, minime quoad nomina suffragantium, quia hæc debent esse secreta; sed quoad nomina, quibus sunt suffragia lata, & quoad numerum suffragiorum.

1418 Prælati Monialium debet Electioni præsidere, & suffragia recipere, haud intus Clausuram, sed ad Crates.

1419 Possit tamen clausuram ingredi in visitatione, tres secum ducendo socios. Item in casibus magnæ necessitatis, & ad Sacramenta ministranda, secum probum ducendo socium, uti ducere potest Confessarius.

1420 Moniales monendæ sunt, ut saltem semel singulis mensibus confiteantur, & Eucharistiam sumant. Trid. sess. 25. c. 10.

CONFESSARIUM MONIALIUM,

1421 Non sufficit, si sint pro secularibus approbati; sed requiritur, quod in specie sint approbati pro Monialibus. Approbatus pro uno Monasterio, aut pro una Moniali, aut pro una vice, non potest audire Confessiones alterius Monasterii, & respectivè alterius Monialis, aut aliâ vice, deputatione expletâ. Clemens X. anno 1670. *Superna* §. 2. ut infra de Sacr. Pœnit.

1422 Confessarii Monialium, quæ Regularium gubernio subsunt, non solum à propriis Prælati, verum etiam debent esse approbati ab Ordinario loci, qui tamen non potest deputare quem vult; sed eorum deputatione, & præsentatione, ad ipsos Superiores Regulares spectat, & ab eis per proprias litteras patentes est faciendâ. Greg. XV. *Inscrutabili*. Confessarius autem ad triennium à Super-

iore Regulari deputatus, non potest ordinario limitari ad annum; sed est vel ad triennium admittendus, vel absolute repositus. Constat ex Epistola S. C. Episcop. & Reg. sub die 4. Maji 1696. Ordinario Cantuariensi apud Matthæucci tom. 1. sub tit. de Confessariis Monialium, tenoris sequenti:

Referito in Sacra Congregatione d. Eminentissimo d. Adda, tuto citò, che l' S. S. ha presentato in ordine all' approvazione l' talei per un sol anno del Confessore ordinario, putato dal Provinciale della Provincia Olivante di Sicilia, per le Monache del Monastero di S. Chiara d' Aderno di coteffa Diocesi, getto all' Ordine de' Minori Osservanti di Francisco: questi Eminentissimi miei Signori sono stati di senso, ch' Ella, & ammetta il Confessor deputato à compire il triennio, & al fine mento lo rigetti; ec he in advenire debba offerirsi dal principio dell' approvazione, & simili Confessori. Gliel. significo, & il Sig. Illust. la prosperi.

1443 Moniales unius Monasterii non possunt virtute Jubilæi, aut Bullæ Cruciatæ,ingere Confessarium non approbatum prædictum pro secularibus, aut pro Monialibus alterius Monasterii. Lantolca ver. Jubilæum c. 1. Matthæucci de Confessariis Monialium Peliz. de Monialib. cap. 9. n. 20. & 1. c. Peyr. tom. 3. c. 4. n. 4. pag. 325. Bonac. de Sac. dis. 5. q. 7. §. num. 22. Port. & Summa Dicitur ver. Jubilæum n. 20.

Qui affirmant, id posse virtute Jubilæi, attentatâ solitâ formâ Jubilæi apparere, Summum Pastorem tempore illo universalis gratiæ nullum velle excludere à libertate sua confitendi peccata. Quod confirmant, ex Conf. 17. Urb. VIII. Pontificia sollicitudo, 28. Januarii 1624.

1444 Mea autem resolutio negativa præbatur, 1. ex Reg. 81. juris in 6. In generali con-

etiam non veniunt ea, quæ quis non esset veri-
ficatus in specie concessurus.

1445. Secundo, sequitur ex Bulla Clem.
XII. n. 1421. & ex Bulla Urb. VIII. In specu-
lo die 19. Junii 1630. ut sequitur:

In Speculo, &c. Nos, &c. Motu proprio, &c.
Constituimus S. Cruciatæ quæ respectu facultat-

is hujusmodi, etiam laicis, & Clericis secula-
ribus casibusque statibus gradibus, & conditio-

ni, etiam specialis non à digna, quoad casus re-
servati, etiam in Bulla Cena Domini (heresi

contemptis, non nisi in foro conscientie,
etiam in foro externo suffragatur, alio-

quinque hujusmodi, quantum ad præ-
dictum articulum eligendi confessarium, &

etiam in foro externo suffragatur, alio-
quinque hujusmodi, quantum ad præ-

dictum articulum eligendi confessarium, &
etiam in foro externo suffragatur, alio-

quinque hujusmodi, quantum ad præ-
dictum articulum eligendi confessarium, &

etiam in foro externo suffragatur, alio-
quinque hujusmodi, quantum ad præ-

dictum articulum eligendi confessarium, &
etiam in foro externo suffragatur, alio-

quinque hujusmodi, quantum ad præ-
dictum articulum eligendi confessarium, &

etiam in foro externo suffragatur, alio-
quinque hujusmodi, quantum ad præ-

dictum articulum eligendi confessarium, &
etiam in foro externo suffragatur, alio-

quinque hujusmodi, quantum ad præ-
dictum articulum eligendi confessarium, &

etiam in foro externo suffragatur, alio-
quinque hujusmodi, quantum ad præ-

dictum articulum eligendi confessarium, &
etiam in foro externo suffragatur, alio-

quinque hujusmodi, quantum ad præ-
dictum articulum eligendi confessarium, &

etiam in foro externo suffragatur, alio-
quinque hujusmodi, quantum ad præ-

dictum articulum eligendi confessarium, &
etiam in foro externo suffragatur, alio-

quinque hujusmodi, quantum ad præ-
dictum articulum eligendi confessarium, &

etiam in foro externo suffragatur, alio-
quinque hujusmodi, quantum ad præ-

dictum articulum eligendi confessarium, &
etiam in foro externo suffragatur, alio-

quinque hujusmodi, quantum ad præ-
dictum articulum eligendi confessarium, &

etiam in foro externo suffragatur, alio-
quinque hujusmodi, quantum ad præ-

dictum articulum eligendi confessarium, &
etiam in foro externo suffragatur, alio-

quinque hujusmodi, quantum ad præ-
dictum articulum eligendi confessarium, &

etiam in foro externo suffragatur, alio-
quinque hujusmodi, quantum ad præ-

eisdem Ordinariis locorum ad id probatos; hoc
est, ad munus Sanctimonialium Confessiones
excipiendi probatos. Unde Bulla supponit
Confessarios jam probatos per illis: Genera-
liter autem approbatos pro secularibus non
censeri approbatos pro Monialibus: Sed egere
quoad hoc speciali Episcopi approbatione, de-
cernit Clem. X. n. 1421. cit.

1447. Iisdem verbis usus est novissimè In-
noc. XII. in Bulla Jubilæi anni Sancti, quæ
incip. *Pontificia sollicitudo*, edita 19. Januarii
1700. ubi concedit Jubilæum anni Sancti
Monialibus, & facultatem eligendi pro refer-
vatis Confessarios: *Ab eisdem Ordinariis lo-
corum ad id probatos*. Quid clarius? Vide in-
frà de Bulla Cruciatæ.

1448. Id verum est, Ordinarios Jubilæi
tempore debere pro eis approbare plures, si-
ve seculares, siue Regulares, quos aptos ju-
dicaverint, quousque Moniales ipsæ exopta-
verint, ex Decr. Sac. Congr. Episc. & Regul.
24. Martii 1643. apud Lantuscā sit, ut eos
Moniales pro majore suo spiritali solamine
eligere valeant ad effectum Jubilæum lucran-
di, juxta intentum Pontificis.

1449. Quantum verò ad Religiosos, fateor
posse virtute Jubilæi sibi eligere Confessarium
etiam secularem ab Ordinario loci approba-
tum, à quo à reservatis absolvantur, nisi aliud
in contrarium in forma Jubilæi exprimitur,
quod hactenus non est expressum. Tambur.
tom. 2. pag. mibi 37. n. 40. Quia declaratio
contraria Pontificum est expressè edita pro
Bulla Cruciatæ, minimè pro Jubilæo; maxi-
mè cum Jubilæus soleat ab ipsis Superioribus
Regularibus Religiosis proponi.

1450. Reservatio calumniam facta pro Mo-
nialibus, non comprehendit puellas secula-
res ibi detentas, quia non sunt Moniales; nec
Novitias, quia hæc in odiosis non veniunt no-
mine Monialium.

1451 Confessarii Monialium, tam Ordinarii, quam Extraordinarii, esse debent ætatis quadraginta annorum; & specialiter pro Patribus Reformati Ordinis Minorum de Observantia, declaravit Sac. Congr. Concil. sub Alexan. VIII. 26. Novembris 1689. ut in Archivio Provinciæ in Conv. S. Mariæ Angelorum Panormi.

1452 Confessarius Ordinarius Monialium, non potest in eodem Monasterio deputari, nisi ad triennium, Sac. Congr. apud Gavantium. Quo elapso, potest pro alio Monasterio Ordinarius deputari, & pro eodem Extraordinarius. Imò qui in supplementum Confessarii Ordinarii per menses aliquot munus Confessarii in aliquo Monasterio exercuit, si Confessariorum Ordinariorum contingat, poterit ad triennium, mensibus illis non computatis, in eodem Monasterio pro Ordinario deputari, quia cum simus in odiosis, Sac. Congr. Decr. est benigne intelligendum de deputatione ordinaria, minimè accidentaliter in supplementum,

DE INGRESSU CONFESSARII ORDINARII

1453 **B**reviter Mendo in epit. verb. Moniales, cum multis ait:

Potest Confessarius ingredi ad ministranda Sacramenta Moniali agrotanti, non solum in periculo mortis, sed quoties ipsa pro sua devotione velit, seu quoties sana solebat Sacramenta recipere, etiam si id faceret quotidie; nam consolatio spiritali non est privanda, quo plius indiget agra, quam sana; eaque est causa iusta ingrediendi; ei que sufficit licentia, quam habeat, dum iusta adsit causa. Similiter potest ingredi ad assistendum moribunda, quousque è vita decedat. In ingressu autem ad sepelendas defunctas, servanda est consuetudo cuiusque Monasterii.

Imò potest etiam nocte ingredi ad assistendum moribunda, si opus fuerit.

1454 In præmissis autem casibus, de pro ingressu à Superiore habere licentiam nisi periculum sit in mora, & tempus suppetat ad petendum. In quo casu potest in defectum Confessarii deputari, potest ingredi quilibet promptus Sacerdos ad Confessionem excipiendam moribunda. Idem de Medico Pelliz. de Monialib. c. 5. n. 14.

CONFESSARIUS EXTRA- ORDINARIUS

1455 **E**X Trident. sess. 25. cap. 10. et aut ter in anno Monialibus ab ordinario offerendus præter ordinarium. Qualibet vice assignari solet per mensem; ferè mense Januarii, Maji, Septembris. Verba Trid. sunt: *Præter ordinarium autem Confessorem, alius extraordinarius ab Episcopo, & alius Superioribus inter in anno offeratur, qui omnium Confessiones audire debent.*

1456 Per hoc autem non prohibetur quin possit plures extraordinarius deputari, sed quoties opportunum judicaverit, potest Prælati paternè benignitate deputare. Idem de Monialib. cap. 10. n. 250. quia in tali casu, non est exclusio alterius. Et fuit præbat, & monet Pelliz. cit.

1457 Extraordinarius tempore deputationis pro Communionem ministranda ad obolum communionis, & maxime pro ingressu intra clausuram ad Communicandum, non firmæ Confessionem excipiendam, sed assistendum moribunda, indiget speciali licentia. Poterit tamen Prælati Sacerdotem regularem, aut regularem, quem opportunum judicaverit, deputare, ut alicui infirmæ in Monasterium assistat, & cuncta usque ad mortem præstet, quæ Confessarius Ordinarius Pelliz. cit. n. 249.

1458 Confessarius extraordinarius deputatus uno mense ad audiendas Confessiones Monialium alicujus Monasterii semel in hebdomada, si in aliqui hebdomada non sit licentia usus, poterit ea uti aliâ hebdomada, ejusdem tamen mensis, non alterius, etiam si sequentis mensis de novo pariter deputetur. Ratio desumitur ex verbis Bullæ Clem. X. *Super* 1443. cit. §. 3. *Itemque Confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro una vice audiendas, hanc posse expletâ deputatione, in vim approbationis hujusmodi, illarum Confessiones audire.*

Ex quibus verbis sequitur, intra mensem illum posse, quia pro eo non est expleta deputatio, sed durat; pro alio vero mense, etiam immediato, deputatio mensis prioris est expleta, & deputatio, quæ sequi supponitur, est nova; unde non potest prioris mensis approbatio, & licentia ad sequentem mensem extendi.

1459 Extraordinarius approbatus cum licentia semel in hebdomada, non potest bis eadem die, puta mane, & post meridiem, ad excipiendas Confessiones accedere. Et multo minus potest bis accedere distinctis diebus ejusdem hebdomadæ, sub prætextu, quod ly licentia afficiat diem, & bis accedendo duobus distinctis diebus, ex illis duas diei medietates computet, quæ unum integrum constituent diem vigintiquatuor horarum.

Ratio est, quia si id verum esset, posset eodem duobus distinctis diebus accedere, sed contra ejusdem hebdomadæ diebus mane, & post meridiem, vigintiquatuor computando horis, quot sufficerent ad constituendum integrum diem; quod præter absurdum, molestum esset. Ly semel igitur in hebdomada non afficit diem, sed actum accessus ad Confessiones excipiendas, Constat perferutan-

do discrimen inter has duas licentias. Licentia enim concessa pro octo diebus, pro mense pro die, distinguitur à licentia data pro semel seu pro una vice; & minimè ex alio capite, nisi quia licentia primo modo concessa afficit tempus, nempe octo dies, mensem, diem, &c. & sic poterit Confessarius singulis recensiti temporis diebus accedere, imò die, & post meridiem eorundem dierum, quoties opus fuerit; quia actus illi exercenti intra tempus deputationis, supra quod licentia cadit. Licentia igitur secundo modo concessa, cum distinguatur à prima, non afficit tempus, nampe diem, sed actum accessus; ac proinde sequitur, quod recensitus Confessarius, virtute talis licentiæ, non possit bis eodem die, mane, & post meridiem; & multò minus sub distinctis diebus ad Confessiones excipiendas accedere.

Minimè te pigeat lector, si molestum [nescio] aut risu dignum tibi hunc propositum calum, & rejecerim; quoniam haud sine tardio relatum habui.

1460 Illud tamen tibi certum sit, quod recensitus Confessarius, si dum confessiones excipit, ex aliquo accidenti ad breve tempus reversurus exeat, & redeat ad alias confessiones excipiendas, quas excepturus erat, licet, & valide absque nova licentia redit, & excipit; quia id totum moraliter censetur unicus accessus, & unicum munus, atque complementum exercitii licentiæ.

1461 Idem dic, si habita licentia quo una vice, ingressus es Monasterium ad excipiendam Confessionem ægrota, & post egressum, statim, antequam ad alia divertatis, vocatus, eò quia ægrota sit alienius oblita peccati, redeas, licet, & valide absque nova licentia iterum ingrederis ad ejusdem Confessionem complendam; quia moraliter est unus ingressus, unaque Confessionis perfectio. Pelliz.

de Monialibus c. 10. sect. 3. g. 9. ubi plures alios refert casus a n. 260. ad 265.

1462 Licentia concessa extraordinario ad ingrediendum pro Confessione infirmæ, extenditur ad socium, maxime si sit Regularis, qui debet secum ducere socium probum, atq; maturum, qui nunquam à Confessario sejungatur; eoque Confessiones excipiente, in aliqua parte sistat, ut eum videri, ab eoq; videri possit, ita tamen, ut Confessionem audire non valeat.

Dictus Confessarius in rigore juris debet peracto negotio exire, quod intelligitur recto tramite. At si per transitum officinas Monasterii circumbeat brevi tempore, non peccare, tenet Mendo in epist. ver. Moniales n. 15. Pelliz. de Monialib. cit. n. 166. & 167. Sanch. Rodr. Miranda, Peyr. Bonac. & alii apud ipsum.

1463 Quando, & quomodo liceat Superioribus Regularibus, & Confessariis, ingredi Clausuram Monasterii ipsis subiecti, & prope illud commorari: v. in Const. Alex. VII. Felici 1664. apud Lantuscum ver. Moniales

Item, quid possit Episcopus quoad Clausuram in Monasteriis exemptis, vide apud Mathæucci ver. Clausuram Monialium.

DE ALLOCUTIONE CUM MONIALIBUS

1464 Quantum ad seculares, etiam Ecclesiasticos, sunt attendenda edita Ordinarii, & Constitutiones Synodales, in quibus plura præscribi solent.

QUANTUM AD REGULARES

1465 Sunt specialia Decreta à S. Congreg. edita. Et quamvis his non obstantibus Castropal. part. 3. disp. 4. punct. 1. Vidal. in Inquisit. mor. tit. de Monialib. Inquisit. 2. & alii apud ipsos, & apud Vericelli in quest. mor. tract. 8. quest. 66. teneant, accessum ad colloquendum cum Monialibus, etiam cum frequentia, non esse mortalem, sed ad summum

venialem, seclusis circumstantiis extrinsecis præve intentionis, scandali, & periculo candidi hac moti ratione, quia prohibuit decreti Sixti V. de anno 1590. cui cetera Decreta subordinantur, fundatur in præsumptione scandali, his verbis: *Ad occurrendum scandalis, que contingere solent: Ex ex c. Tua n. 1. Is, qui fidem 30. de sponsilex fundata in presumptione, non habet locum in foro confessorum quando veritas est in contrarium.*

1466 Omnino dico, esse peccatum mortale, etiam si nullum adsit scandalum, auricularium, nec prava intentio. Vericelli n. 11: Donatus tom. 3. tr. 6. Et ut ostendat mente S. Congreg. adducenda putat ejusdem Decreta:

1467 Principale Decretum est S. Congreg. anno 1590. jussu Sixti V. editum, Illustrissimi, & Reverendissimi DD. Cardines, Sacra Regularium Congregationis Præfati ad occurrendum scandalis, que contingere solent, aliisq; justis, & rationabilibus causis, mû pie moventibus, de speciali, & expresso mandato S. D. N. Sixti Divina Providentia V. vive vocis oraculo eis factis, decreverunt, mandaverunt, nulli posthac Religio, cuiuscumq; Ordinis, gratas, qualitates, & dignitates existat (Superiore, cui Monasterii, seu domus cura incumbit, visitatore, vel visitatorio Confessarioq; Ordinario, & Extraordinario, ad tempus deputabitur, dumtaxat excepto licere absque licentia expressa ejusdem Sacre Congregationis accedere ad Monasteria, seu domus quarumcumque Monialium, vel Sororum, seu sui, seu alterius cuiusvis Ordinis, colloquendum, siue tractandum cum eis, si aliquando mandato sui Superioris, aliorum Religiosos ad prædicandum verbum Dei celebrandos Missas in ipsarum Monialium, seu Sororum Ecclesiis siue Oratoriis exterioribus, siue extra clausuram existentibus, missas

prohibuerunt, ne dicti Religiosi, nullo
quocumque colore, moniales, sorores, aut quamlibet
aliam personam intra clausuram degentes, al-
loqui possint.

Quæ immo, Singula sub pœnis privationis
voti, ac vocis activæ, & passivæ ipso facto
interdixit, aliisque ejusdem Congr. arbitrio,
præterierit inviolabiliter observari.

1663 Quod Decretum fuit per eamdem
Congr. anno 1623, confirmatum, & quo-
libet Superiorum licentiam moderatum, ut se-
quitur.

Unaliis, de anno 1590, per Sacram Car-
dinalium negotiorum Regularium Præfectorum
Congregationem, de mandato fel. rec. Sixti Pa-
pæ, accessum Regularium cujuscumque
Ordinis ad Monialium Monasteria, fuerit
interdictum, quod nulli Religioso cujuscumque Or-
dinis gradus, qualitatis, & dignitatis existat
superiorum, seu domus cura in-
cumbens, confessoribus, Confessario
Ordinario, & Extraordinario, cum ad
tempus deputabitur, dumtaxat exceptis, liceat
de ipsorum expressa ejusdem Sacra Congre-
gationis auctoritate ad Monasteria, seu domus
cujuscumque Monialium, vel Sororum, sive
Ordinis cujuscumque ad colloquendum, si-
cut ad locum cum eis. Quod si aliquando
mandato sui Superioris, aliquos Religiosos ad
publicandum verbum Dei, vel ad celebrandas
divinas in ipsarum Monialium, seu Sororum
Ecclesiis, seu Oratoriis exterioribus, sive ex-
terioribus, præexistentibus, mitti contigerit, ne
dicti Religiosi nullo quavis colore Moniales So-
res, aut quamlibet aliam personam intra
clausuram degentes alloqui possint, sub pœna
privationis officiorum, ac vocis activæ, & passivæ
ipso facto succurrere, aliisque ejusdem Sacra
Congregationis arbitrio, fueritque, postmodum
etiam Equites S. Joannis Hieroso-
lymitani, per eodem Decreto comprehendit, &

quoscumque contrascentes ab alio, quam ab
Apostolica Sede, aut à Sac. Congregatione ab-
soluti, & rehabilitari non posse. Amplissimi ejus-
dem Sacra Congregationis Patres Decreta huius-
modi innovanda, & inviolabiliter observan-
da statuerunt. Verum quia experientia com-
pertum est, interdum ob alias, & rationabiles
causas, easque, si a ferente casu, repentinas, ut ab
eadem Sacra Congregatione licentiam expe-
ctari, summè incommodum, vel inutile sit Re-
gularibus supradictis colloquendi cum Monia-
libus sibi attinentibus necessitatem obvenire,
facto verbo cum Sanctissimo Domino Nostro
Urbano VIII. & de Sanctissimis Suae expresso or-
dine, & mandato facultatem tribuerunt im-
ponere locorum Ordinariis, ut quatenus sibi vi-
sum fuerit in Domino expedire, licentiam con-
cedere possint per quatuor vices ad summam,
quolibet anno, cuicumque Regulari, ut Moniales
sibi in primo, & secundo tantum consanguini-
tatis gradu conjunctas convenire, & alloqui
possint. Id vero non aliter, quam servata forma
infra scripta ad hunc tenorem, ut id nullo modo liceat
diebus Festivis, aut in Adventu, Quadragesi-
ma, feria sexta, Sabbato, & vigiliis, prædictæ
que licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio,
ad quem spectet eam concedere, assignetur Con-
fessario Ordinario Monasterii, qui penes se re-
tinere debeat, & associat, & præsens sit, & au-
scultrices de more, non autem alia assistant, præ-
dictæque licentia pro die, & hora certa, in scri-
ptis concedatur, in librisque Cancellaria ejusdem
Ordinarii adnotetur. Quod si prædicti locorum
Ordinarii per plures vices, vel in ulteriori gra-
du conjunctis, aut aliter, quam servata forma
supradicta licentias concesserint, vel permis-
erint, sciant se intentionis Sanctissimi Domini
Nostri, & Sacra Congregationis transgressores,
judiciumque reformidendi. Regulares autem po-
nis in supradicto Decreto contentis, & si nullam
licentiam obtinuerint, eo ipso se novorint esse
addi-

addictos. *Sacris Congregatio Sacra Congr. se verius puniendos. Roma 12. Kal. Decembris 1623.*

1469 Et cum dubitatum fuerit, an supradictum Decretum Sixti confirmatum obliget sub mortali? S. Congr. sub die 1. Julii 1626. respondit:

Sacra Congregatio, attentis narratis, censuit, & declaravit, Regulares accedentes ad Monasteria Monialium contra formam decreti, quo huiusmodi accessus per Sac. Congr. prohibetur, ultra penas privationis officiorum, ac vocis activa, & passiva, incurrere penam peccati mortalis.

1470 Novissimè, quia plures Doctores prætendebant, non esse prohibitam allocutionem per breve tempus, etiam per quadrantem horæ cum dimidio, accessit Declaratio Sac. Congr. Conc. sub Clémente IX. ut sequitur:

Die 11. Maji 1669. Congregatio S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini interpretum, habita notitia, quod nonnulli Regulares absque licentia crates Monasteriorum Monialium adire, & frequentare non dubitent. prætendentes non esse interdictum per breve tempus etiam usque ad quadrantem horæ cum dimidio, quod horologio arenario aliquando metiuntur, Moniales aliasque personas intra Clausuras existentes alloqui, & hanc opinionem tanquam tutam affirmant, disseminant, & forsitan etiam scriptis evulgent. proprias graditer illaqueantes conscientias, & scandala conformentes, ad huiusmodi perniciosos errores eliminandos, opinionem prædictam improbandam, rejiciens, ac damnans declaravit, Regulares cujuscunque Ordinis, Militie, Societatis, Congregationis, & Instituti, etiam de quibus specialis mentio foret habenda, qui ad Monasteria Monialium, quamvis ab Ordinarij jurisdictione quomodolibet exempta, & etiam ipsis Regularibus subiecta, vel alias specialis mentione digna,

absque legitima facultate accedant, cellas, do etiam per quodcumque modicum temporis cum Monialibus, aut in alia Clausura degentibus, peccare mortali, eosque sub excommunicationis, privationis, ac vocis activa, & passiva, aliisque contra Regulas accedentes sine licentia ad Monasteria Monialium statutis penis, posse ab Ordinarij, quam Sedis Apostolica Delegato coerceri.

1471 Ex quibus Decretis, & Declarationibus constat, Sac. Congregationem sub tali prohibere quamlibet brevem allocutionem; licet enim allocutio in se sit levis, præterita tamen sub fine extrinseco à legibus intentio, est materia gravis; finis autem allocutionis etiam brevem allocutionem præbens, respicit bonum communis admodum da scandala, & pericula, quæ contingunt. Pro quo faciunt dicta in tom. 1. ad 14.

1472 Eò maximè quia speciale onus Religiosorum, & Sanctimonialium est, salutem cellæ diligere, disciplinam regulari servare, Chorum frequentare, majorem devotioni studere, Deo mentem tenere, & ipsum sponsum amare, à quibus solent modi allocutiones divertere, & spiritum perfacere.

1473 Ad rationem in oppositum prædictam, respondet Donatus ex Verticellis, &c.

Non tunc cessat lex, cessante facto, nisi illo presumpto, quando fundatur in probatione facti, aut delicti seu periculi determinati, secus autem, quando fundatur in probatione delicti indeterminati, & vagi, tunc non obligat in singulis casibus, etiam si in aliquo adsit periculum, ut patet de eo, qui legem nonne quisquam ferat arma, eo sine, ut etiam periculum occisionis, obligat enim amicos non portantes, etsi multi illa deferant ad desertum, vel decorem; quandoquidem legem

non inficit id, quod solet adesse in pluribus, non utem in paucis.

hæc pariter dicendum est de legibus prohibentibus locutionem cum Monialibus, non enim præsumunt periculum aliquod determinari, sed vagæ sunt determinatæ, quare obligant minus subditos in singulis casibus, etiam si in aliquo non adsit periculum.

1474 Sub recentitis Decretis non comprehenduntur scribentes, & mittentes litteras; quæ loquuntur de alloquentibus. Attendentes autem sunt constitutiones particulares decretales; nam in aliquibus locis adest prohibitio sub excommunicatione, ut Neapolis.

1475 Comprehenduntur alloquentes de loco proxima, aut via publica. Verricelli cit. 110, & Donatus cit. q. 15. quia allocutio est principale, quod prohibetur, accessus vero est accessorius. Est contra Diana par. 3. tr. 2. res. 4. Pelliz de Monialib. 5. sect. 4. q. 14. num. 314. Illis qui negant, quia poena non debentendi ad non expressa.

1476 Comprehenduntur alloquentes cum virginitatis, aut puellis educandis, in Monasteriis, ut constat ex verbis Decreti, quod non solum exprimit Moniales, sed etiam omnes, qui quamlibet aliam personam intra claustrum degentes.

1477 Non comprehendit alloquentem cum Abbatisa, tenent Verricelli tr. 8. q. 66. n. 25. Diana par. tr. 2. res. 48. not. 3. & alii contra Merollam; quia in odiois, nomine Monialium non venit Abbatisa, sicut nomine Monachorum in odiois non venit Abbas. Glossa in 1. de sum. Panoem. Donatus par. 1. tr. 1. q. 1. r. 1.

Verum tamen est, quod Alex. VII. in Const. de visitat. prohibuit huiusmodi allocutionem cum Abbatisa Urbis Romæ.

1478 Non incurrere in pœnas pauperes quæstores pro elemosyna sine do-
Puff. Exam. Ecclesiast. Tom. 4.

lo accedentes, docet Donat. tom. 3. tr. 6. q. 25. quia adest tacita licentia, publicus actus virtutis, usus, & praxis.

1479 Non incurrere socium Religiosi habentis licentiâ, docent Verricelli cit. n. 27. cum Pelliz, Peyr. & aliis contra Delbene; quia par est ratio de connexis, & datum est illi mutum assistere: ita illi.

1480 Denique pro plena hujus materie noticia, Pelliz de Monialibus c. 10. sect. 3. num. 277. habet:

„Addo, quod cum Diana par. 3. tract. 2. res. 104. & ante illum Peyr. tom. 2. privil. Const. 6. Pii V. n. 36. aliiq; docti recentiores putent, „Religiosum non subiacere pœnis latis contra Regulares ad Monasteria Monialium „accedentes sine licentiâ, si alicui Moniali „declarent casum aliquem conscientia; cum „talis locutio speciem habeat pie exhortationis; & alioqui cesset finis prohibitionis „in particulati, juxta ea quæ habet Diana „par. 5. tract. 14. res. 96. si velint confiteri „quenter philosophari, concedere debent, „Ordinarius posse mittere Religiosum ad „aliquod Monasterium Monialium causa i- „bi exercendi aliquod opus pietatis (ver. gr. „ad componendam aliquam seditionem ex- „ortam inter Moniales, ad consolandam „Monialem gravissimâ tristitiâ affectam, ad „consulendum in re gravi concernente bo- „num Monasterii, & ad alios similes effectus) „in his quippe procedit eadem ratio, quæ in „casu à præfatis Doctoribus concessio. Nec „obstat, quod Sacr. Congr. in Decreto jussu „Sixti V. edita anno 1590. expressè statuit, „nulli Religioso cujuscumq; Ordinis, gra- „dus, qualitatis, ac dignitatis (exceptis Supe- „riore, ac Visitoribus respectu Monialium „subjectarum, nec non Confessario tam Or- „dinario, quàm Extraordinario) licere abs- „que licentiâ expressâ ejusdem Sacre Con-
FF gregæ

Quia Bulla Pii V. comprehendit mulieres cujusvis generis, & speciei, Solummodo ingredi Monasteria Minimerum: ex parte speciali, & decl. Greg. XIII. qui derogavit Bullam Pii V. non derogasse dicto per Minimerum: at non inde potest ad aliorum Monasteria extendi; quia [ut bene advertit Donatus] Greg. id dixit declarando, non indulgendo; unde quoad aliorum Monasteria, non derogavit motui Pii V. qui absolute prohibet.

1484 Non comprehenduntur in prohibitionem quella ante usum rationis, puta ante septimum. Nec pares pueri quoad Monasteria Monialium. Donatus *cir. q. 7.* Quoad parvas in Monasteriis Monialium, attendendum est edita Episcoporum, quia solent prohiberi.

Introducetes, seu admittentes mulieres foras, incurrunt penas Pii V. nempe suspensionem à divinis, privationem officiorum; quibus possunt esse materia peccandi.

1485 Clausura Monasterii, sunt septa exterior, intra quæ sunt loca, ad quæ non est accessus communis utriusque sexui. Unde, loca clausuræ ea sunt, quæ intra septa, seu ambitum Monasterii existunt; & una clausura clauditur. Donatus *cir. q. 11.*

1486 Hinc mulieres non possunt ingredi hoc, si sunt intra Monasterii septa quia sunt pars Monasterii. Possunt verò, si sint diutius, aut contigui septis Monasteriis, & ad eas habent accessus, non transeundo per septa, sed extra, in quantum patet aditus.

1487 Possunt ingredi Sacristiam, si sit Ecclesie conjuncta, unico solum pariete medio divisa, & ad eam non fiat accessus per loca clausuræ, sed per Ecclesiam, aut per Sacristiam quia est pars, & officina Ecclesie. Nec si ad eam pervenire non possint, nisi

per Claustrum, & loca clausuræ. Donatus *cir. q. 12.*

1488 Possunt ingredi Claustra, quando in eis Missæ, Festa, aut divina Officia celebrantur. Item quando Processiones fiunt. Donatus *cir. q. 3.* Matthæucci *ver. Conventus.* Mendo *in ept. ver. Monasterium.* Rodr. *in comp. resol. 27.* ex viva vocis oraculo Pii V. apud Donatum *cir. q. 3.* qui fuscè probat, non esse revocatum: Cui accedit praxis, & consuetudo. Verum tamen est (ut advertit Rodr.) quod processio non debet fieri in fraudem legis.

1489 In aliquibus Monasteriis, ultra Claustrum interius, situm est aliud exterius, cum duabus januis, una ad publicam viam extra Monasterium, alia ad Ecclesiam, per quam ingredi solent mulieres, & recto tramite ad Ecclesiam accedere; hoc non habet rationem clausuræ.

1490 Ex Decr. S. Congr. Episc. & Regul. 4. Octobris 1588. tunc Conventus formati reputantur, ut non possint sine censuratum, & penarum incurfu ingredi, aut admitti mulieres, quando ibi adest Superior localis, puta Guardianus cum familia, etiam si locus non sit plenè muris, sepibus, aut fossatis circumdatus. Idem disponitur de sylvis contiguas, in quibus solent fratres deambulare. Secus de sylvis, quæ ad ligna inserviunt, & in quibus fratres non solent ordinariè deambulare. Nec quando Conventus est in fieri, ita ut solum ibi commorentur duo, aut tres fratres pro cura fabricæ; tunc non violatur Clausura, si mulieres admittantur in cellis, ubi fratres morantur; sed fratres sunt puniendi, & privandi, uti supra. Denique idem Decretum disponit, quod ubi adest consuetudo, quod mulieres inserviant fabricæ pro manualibus, ferendo calces, lapides, &c. etiam si Superior localis cum familia adfit, dictæ mulieres ingredientibus, pro servitio fa-

ff

bri

brica, Monasterii partes, non incurrant censuram, dummodo non accedant ad partes, ubi fratres habitant, dormiunt, & comedunt.

MONASTERIUM MONIALIUM

1491 **Q**uoad Clausuram ingredi prohibentur sub censuris, & pœnis tam viri, quàm mulieres excedentes septennium, ut infra de casibus reservatis.

1492 Non potest Ordinarius licentiam Monasterium ingrediendi concedere matri, forori, &c. causa visitandi filiam, aut fororem Monialem infirmam, etiam in articulo mortis, nec in habitus susceptione, aut professione.

1493 Potest Ordinarius licentiam mulieri nuptæ, maxime nobili, concedere, ut in Monasterium se recipiat securitatis causa, si urgeat rationabile periculum mortis à marito inferenda, & alibi tuta non sit: curare tamen debet, ut quam citius fieri potest, exeat. *Pelliz. de Monialib. c. 5. n. 110.*

1494 Potest Ordinarius licentiam ingrediendi exteris concedere ex causa rationabili, & necessaria. Necessitas sufficit, quod sit moralis; & tunc habetur, quando opus exercendum concernit moralem Monasterii, aut particularis Monialis necessitatem, nec potest commodè per Moniales exerceri. *Donatus tom. 3. tr. 5. q. 19. n. 10.*

Quæ licentia debet esse expressa, & in scriptis, ut exprimit *Trid. sess. 25. de Regular. cap. 5.* Idque etiam pro foro conscientie. *Pelliz. de Monialibus cap. 5. nu. 158.* contra plures apud ipsum, qui tenent, licentiam in scriptis requiri solum pro foro externo.

1495 Hinc de licentia expressa Ordinarii ingredi possunt Medici, Chirurghi, Confessarii, Architecti, Muratores, Fabri, Bajuli, Hortulani, Molitores, & similes. His, & Confes-

sariis Ordinariis licentia dari solet generalis ad semestre, trimestre, aut ad mentem; & elapso renovari debet. Prædicti licentiam ingrediuntur pro libito extra causam necessitatis, incurrunt pœnas ex *Constit. Greg. XIII. v. num. 1504.*

1496 Medicus non potest ingredi in prædicas, nec cum alio Medico, nisi pro causa consultationis in casu gravis infirmitatis, & ex speciali pro illis licentia. Et debet concedere associatus duobus Monialibus tamen & probis.

1497 Bajuli ingredi possunt ad fœderes magni ponderis alicujus personæ gratia, Monasterio tamen benemerenti, & prudentis Superioris arbitrium, ut in aposita conserventur pro securitate, & custodia. Quas res ferre possunt tam bajuli ordinarii virtute licentiæ generalis, illâ durante, quàm alii de speciali licentia.

1498 Si licentia non individuetur bajulis, sed absolute concedatur Monialibus, ut necessaria suis usus faciant deferri per bajulos possunt Moniales variare, si velint, aut iter per iisdem viis; nam cum gratia non distinguitur personas, nec nos distinguere debemus. *Pelliz. cap. 5. n. 123.*

1499 Si bajulus licentiatus sit notorius, tunc, si infirmetur, requiritur specialis licentia pro alio.

1500 At si eo infirmo, aut insufficiente, casus urgeat, v. gr. sit introducendum frumentum: ductor curru, aut equus decem rationabiliter morati non possit, sed illa recedere debeat; non possit utiliter deferri delatio, nec expectari accessus pro licentia novi bajuli, aut pro eodem ducere.

Pelliz. cit. num. 125. vult, quod non possit alius substitui virtute Epithecæ, sed quod sit expectanda licentia; quia jura licentiæ expressam, & in scriptis exposcunt. In his po-

tem tribus urgentibus potest habere locum
concedendo.

1504 Sartores licentari posse ad ingre-
diantur, tenet Donat. *cir. g. 25. n. 15.* cum
Rome, qui Moniales nequeunt pannum
commodè adaptare, & forcipibus uti, nec ve-
stium mensuram sumere, si sartores non in-
grediantur. Idem docet de Carpentariis *n. 16.*
Non possunt, dico cum Pelliz. *cir. num. 122.*
Mox loquendo de Carpendariis, quia
commodè mensuram calceamenti sumere
possunt ex alio calceamento, aut in janua in-
veniant aperta: Sic sartores; at si in aliquo casu
sartores non valeant hoc pacto vestes ada-
ptare, remittendum est Superioris iudicio, qui
necessitatem dignoscet, utique potest licen-
tiam concedere.

1505 Licentari potest Oeconomus Mo-
nasterii ad repertiendam in Archivio scriptu-
ram, quæ à Monialibus reperire non potest.

1506 Item Notarius cum testibus ad sti-
pulationem testamentum Novitiæ infirmæ.

1507 Licentari possunt feminae timora-
te conscientie ad serviendum infirmis, aut
decipulis, si Conversæ sint insufficientes. Do-
nat. *cir. quæst. 29.* & Pelliz. *cir. n. 128.* cum
pluribus, quia tunc sumus in casu necessitatis;
quia non debent Moniales diu desistere à
Choro. Et Trid. *sess. 25. cap. 5.* absolute lo-
quitur: *in casibus necessariis.* Et ibi poterunt
permanere, usquequò sufficiant Conversæ.
Non possunt autem ab Episcopo licentari, si
Conversæ sint sufficientes; quia Episcopus li-
centiam dare non potest, nisi in casibus ne-
cessariis.

1508 Feminae seculares admitti non pos-
sunt pro famulatu particularium Monialium,
etiam casus necessitatis, sine S. Congr. licentia,
feminae servientes cum licentia admittantur, de-
bent servare Clausuram: quòd si semel egre-
ssæ, non possunt admitti.

1506 Licentias concedere ingrediendi
Monasteria exempta, seu Regularibus subje-
cta in casibus necessariis, non spectat ad Su-
periores Regulares privativè quoad Episco-
pos, sed cumulativè. S. Congr. 13. Nov. 1610.
Superior Regularis debet eas interserere post
Episcopum. S. Congr. 16. Februarii 1617. Et
nihil debet addere, aut variare. Matthæucci
tom. 1. ver. Clausura Monialium n. 26.

1507 Possunt intra Monasteria admitti
puellæ educandæ, quamvis earum ingressus
non ordinetur ad finem Monachatum susci-
piendi. Sex autem sunt servandæ conditiones.
1. Ut id fiat de licentia in scriptis Ordina-
rii, qui respectu non exemptarum est Episco-
pus, respectu exemptarum Superior Regularis.
2. Ut fiat de consensu Superiorillæ, &
Monialium, capitulariter præstito. 3. Ut eo
vestitu incedant, qui virginali pudicitie, &
modestie convenit. 4. Ut nullam secum fa-
mulam ducant. 5. Ut eo tempore eandem ser-
vent Clausuram, quam Moniales, ita ut si se-
mel exierint, non possint redire. 6. Ut non in-
grediantur minores septem annis, nec ibi mo-
rentur supra annos 25. sine ætatis. Quo elapso
tempore, si non eligat statum Monachatus,
aut non exeat, Ordinarius debet ei præscribere
tempus ad deliberandum; quo elapso, licet
non incurrat censuras, cum jura de hoc casu
minimè loquantur, peccat mortaliter, si habi-
tum non suscipiat, aut exeat.

Hæ sex conditiones præscribuntur à Sac.
Congr. 31. Augusti 1575. pro Monasteriis, in
quibus ex consuetudine, aut designatione so-
lent admitti educandæ.

1508 In aliis autem Monasteriis, ultra li-
centiam Ordinarii, requiritur etiam S. Con-
greg. Episc. & Regul. licentia. Ex Decr. S. Con-
gr. 27. Maji 1603. Pelliz. *cir. c. 5. an. 176.*

1509 Uterius aliæ duæ requiri solent con-
ditiones. 1. Ut pro dictis puellis quolibet se-
mestri

meliori alimenta anticipatè solvantur. 2. Ut habitent in loco separato à Monialium dormitorio.

1510 Requiritur licentia S. Congr. ad conjugatas recipiendas, nisi in casu raro, ut in *nu. 1493*. Item ad recipiendas viduas, nisi istæ ingrediatur ad Monachatum suscipiendum. *Donat. tom. 2. rr. 5. q. 28.*

1511 In licentiis, quæ solent à Papa concedi fœminis nobilibus ingrediendi Monialium Monasteria, plures solent conditiones præscribi, quæ sunt omnino legendæ, & observandæ.

Inter alias est, ut ingrediatur associata à tribus matronis, quas semel electas variare, & mutare non possit, nisi alicujus earum obitu eveniente, & quod Monasteria ingrediatur pro tribus vicibus in totum, non autem eorum singula quolibet anno.

Hinc fit. 1. Ut non possit tribus vicibus singula Monasteria ingredi, sed solum tribus vicibus in totum. 2. Ut non possit ingredi cum duabus matronis, quia tres sunt præfixæ ad ejusdem custodiam, & conditio se habet, ut forma brevis. 3. Ut eas electas non possit ad libitum mutare.

Quod si aliqua infirmetur, sit absens, aut sine fraude recuset; tunc Pelliz. *de Monialib. c. 5. num. 137.* cum Peyr. & aliis putat, quod aliam substituere possit; quia gratia est favorabilis; unde prohibere videtur mutationem sociarum voluntariam, minimè necessariam; eò maximè, quia ea propriè non dicitur mutatio, sed suppletio; ita ille.

1512 Moniales non possunt malefactorum fugientem intra clausuram admittere; quia rigor clausuræ prævalet privilegio immunitatis.

Quod si casu janua aperta, ipse ingrediatur, tunc possunt satellites de licentia Ordinarium illum nolentem cogere, ut exeat. Imò

si Superior longè ablit, subitit confessoribus, & discretarum; quia mora ingrediti malefactorum est periculosum, & tunc Sponsis Christi. Hic tamen vi exat reponendus est in loco sacro, ut immunda gaudeat, si non sit delinquens superius exceptis; quia remotus fuit à loco sacro, & immuni.

Idem faciendum est, & servandum aliquam Monialium Ecclesiam confugit. *liz. de Monial. c. 5. à n. 131. ad 134.*

1513 Eodem modo est respectu eorum de ingressu quoad expellendos exire nolentes, & in similibus casibus sitatis; & attendendum est, an periculum mora.

EGREDI

1514 **E** Clausura non possunt Moniales professæ sub excommunicatione reservata Papæ, de qua infra de calborum vatis.

1515 Dantur autem à jure causæ tæatis ad licitè egrediendum: Tales sunt, lepra, pestis, incendium, bellum, datio, mina domus, & similes. Causæ tæmiæ, lepræ, pestis, debent esse omnino ppsos Superiores, maxime per Ordinarios rum, in scriptis approbatæ: Hic veniunt firmitates contagiosæ, malum Monasterium aut majori parti minantes.

1516 Incendium debet esse magnum, ut Moniales illud extinguere non possint.

1517 In causis incendii, belli, invasionis, &c. expectari debet Superioris licentia, & judicium; ipse namque debet peritus & peritorum prudentia judicare, & an sit gravis periculi, & necessitatis, & ista licentiam concedere, & providere cõsistat simul, ac securitari. Quod si tempus non suppetat, sed periculum sit in mora,

CAPUT VI.

DE RELIQUIIS.

Reliquie insignes sunt Caput, Crus, Brachium, aut illa pars corporis, in qua passus est Martyr, dummodo integra sit non parva, legitime ab Ordinariis approbata. Urb. VIII. in princ. Breviarii; unde sacra, digna, &c. vestes Sanctorum, &c. Reliquie insignes.

In Ecclesia, ubi est Reliquia insignis, fit potest Officium de eo Sancto.

Mortale, & sacrilegium committit, qui aliquam furatur, etiam devotionis prætextu. Com. quia devotio non dat jus ad notitiam, aut inferendum injuriam alteri. Doctores. l. p. 2. r. 14. q. 56. n. 5.

Parvitas materie à mortali excusabit, ut si simul concurrant. 1. Si sit pars minima. 2. Si in Ecclesia illa sint alie ejusdem Sancti partes. 3. Si non sit Reliquia rara. Ob rationis defectum, mortale erit furtum minime partis Sanctæ Spinæ, aut Crucis. Diana p. 2. r. 35. quia minima pars talis Reliquie, ratione raritatis censetur notabilis. Et dicitur aditus, ut per plura venialia furtum possit spoliari Ecclesia insigni, & rara Reliquia, qualis est Crux, & Sancta Spina.

Non peccat laicus, si reverenter Reliquiam tangat, licet ex usu fidelium, qui Re-

liquias ad collum appensas deferre solent. Bonac. disp. 8. de leg. q. 1. pun. 4. n. 7.

1524 Et quamvis irreverentia sit, cum Reliquia, aut Agno Dei fornicari, non est tamen talis, ut speciem sacrilegii contrahat. Bonac. p. 4. de Reliq. n. 8. Bord. ref. 117. n. 34. quia non violatur locus Sacer, aut persona Sacra, nec Sacramentum; & Reliquia solum materialiter, seu concomitanter, & per accidens se habet ad fornicationem: v. n. 1533.

1525 Reliquias repertas Sanctorum jam canonizatorum recognoscere, & approbare, spectat ad solos Episcopos de Theologorum, & aliorum piorum virorum consilio, antequam adorationi exponantur. Conc. Trident. sess. 25. in princ. c. de Reliq. & Vener. Sancti.

Consilium Theologorum est tantum consultivum; unde potest Episcopus contra illud decidere: attendere tamen tunc debet, ut proprium iudicium sit rationabilius, & firmitus. Quod si non valeat se resolvere, sed sistat in dubio, recurrendum est ad Metropolitanum in Concilio Provinciali; & tunc Episcopi Concilii habent votum decisivum; quia sunt collegæ in exercitio Concilii; & à Concilio decilio petitur, non consilium. Requiritur autem major suffragiorum pars.

1526 Ad probandum, & decidendum identitatem Reliquiarum, non requiritur evidentia, & certitudo physica; alias neque miracula pro canonizatione Sanctorum possent probari; quia quolibet miraculo posito, semper est intellectui, aliquid invenire, quod possit opponere, & locum dubitationi aperire. Diana par. 2. r. 15. ref. 51. Amba. Morales apud ipsum.

Sed sufficit certitudo practica, seu moralis, ex rationibus probabilibus orta, animi prudentis moventibus ad verisimiliter, & piè credendum, ita esse, ita ut nihil sit, quod dedecet, aut contradicat Constat

Constat ex verbis Conc. *Quæ veritati, pietati consentaneæ judicaverit. Et ex c. Placuit, de consecr. distinct. 1.* Ubi Reliquiæ illæ venerandæ dicuntur, quæ sunt certæ, hoc est, non evidenter, sed ex rationibus probabilibus. Et ille certus dicitur, qui probabiliter, non temerè cepit. *Nal. & Silv. apud Dianam cit.*

1527 Hoc præmissis, pluribus modis potest identitas Reliquiarum probari. Primo, Bullis Pontificiis, aut instrumentis publicis, sive instrumentum sit confectum per personam Ecclesiasticam, sive laicam; Notario namque fides datur ob conditionem personæ publicæ, & juratæ, ratione officii.

Secundo, probat scriptura authentica, subscripta scilicet à Superiore, & duobus testibus, vel quæ habet sigillum, & Superioris subscriptionem.

Scriptura non authentica, si sit antiqua, & apud Reliquias reperta, probat. *Hosienfis in c. 3. de Reliq. & ex pluribus juribus apud Grass. part. 1. lib. 2. c. 66. n. 18.* Quod est verum, si non agatur de præjudicio tertii; tunc namque scripturæ non creditur, nisi sit subscripta, & authentica, *c. Cum à nobis de testibus. Glossa ver. subscriptione c. 4. distinct. 110. Grass. cit. n. 35.* Vel nisi ex approbatione Reliquiæ, & talis scripturæ, aliquid certò moraliter sequatur, quod veritati Reliquiæ contradicat.

1528 Tempus antiquum dicitur, quod est sexaginta annorum. *Bord. ex pluribus resol. 113. n. 45.*

Pariter probant, 3. Memoria hominum, & traditio, seu publica vox. 4. Lapis marmoreus, aut inscriptio nomen continens Sancti, ubi Reliquia reperitur. 5. Juramentum probi hominis. 6. Conditio loci Altaris; quia Altaria non consecrantur sine appositione Reliquiarum.

1529 Reliquiæ, & Imagines adorantur eodem cultu, quo personæ; quia illi cultus relativus competit. *Com. ex dictis 169. de alienatione, & translatione, & 974. de venditione. v. n. 1205.*

AGNI DEI

1530 Potius censendi sunt sacre Imagines, quàm Reliquiæ; quia Christum Dominum mysticè repræsentant. *Criticatus c. 15. pag. 25.*

1531 Gregor. XIII. Const. 1. Omne studium, sub excommunicatione peccati incurrenda, non tamen reservata, promittit. *Ne quisquam Agnus Dei per Romanum Pontificem benedictos, depingere, minus aurum, aut colorem superinducere, neque, aut minari facere, nec illos vendere, pro se, seu tenere audeat.*

1532 Unde non potest quis vendere Agnos Dei albos, ratione materie intrinsecæ. *Azorius tom. 1. lib. 9. c. 9. quæstio 5. ver. Quæ contra Dianam par. 3. tr. 6. ref. 12.* Suarez, & alios apud ipsum. Ratio est, quia Gregor. non prohibet de Agnis Dei benedictis picturam, & venditionem simul conjunctam, sed tanquam duos actus distinctos, ut constat per particulam *Ne*. Scilicet fateor, quod possit aliquid accipere tantum expensarum in asportatione factarum.

Dixi, ratione materie intrinsecæ; quia si materia extrinsecæ, auri, argenti, &c. qua solent aptari, & extrinsecè ornari, vendi possit, non est dubium.

1533 Non est sacrilegium dare Agnum Dei, aut Reliquiam, ex benevolentia, & gratitudine, licet sit irreverentia, sacrilegium tamen esset, si daretur in solationem ob injuriam rei sacre; nam res sacra pretium turpis lucri: *v. n. 1514.*

Laicus eos tangens, si ablit contem-
perat, non peccat, ex usu.

In eorum confectioe intercedit sa-
cramentum; eorum autem materia, & virtutes
huius explicantur versibus:

Nullamque, & munda cera cum Chrismatis
unda

Conficiunt Agnum, quod munus do tibi
magnum.

Fonte velut natum, per Mystica Sanctifi-
catum.

Figura defursum depellit, & omne mali-
cium.

Potatum frangit, ut Christi sanguis, & an-
geli.

Frangens servatur simul, & partus libera-
tur.

Dona defert dignis, virtutem destruit i-
guis.

Potatus mundè, de fluctibus eripit unda.

CAPUT VII.

DE TENTATIONE DEI.

Tentatio Dei, est dictum, velfa-
ctum, quo quis explorat, num. Deus

certam perfectionem habeat: est duplex, for-
malis, & est, quando adest expressa dubie-
tas de aliqua perfectione, ut si quis se det præ-

sumptum e turri, ad experiendum, num Deus
sit omnipotens, eum à læsione liberando, de

quo dubitat, & hæc est mortalis; quia est gra-
vis irreverentia, juxta illud daemones Christo:

Si filius Dei es, dic, ut lapides isti panes fiant.

Improbata, & interpretativa alia; & est illa, cui
pugna dubitatio de est; & tunc habetur,

quando quis, licet non intendat Deum tenta-
re, tamen, vel agit, quod suapte natura

irreverenti videtur; ut si quis in gravi morbo
medicinalia omittat, nempe medicinam,

Pugil. Exam. Ecclesiast. Tom. I.

sperans, aut petens à solo Deo effectum. Hæc
ut plurimum est venialis ob imperfectionem
actûs, ignorantiam, inconsiderationem, aut
parvitatem periculi; imò nullum peccatum,
si juxta causa ad sit, v. gr. Dei instinctus, ne-
cessitas, pia utilitas: per accidens tamen po-
test esse mortalis ratione materiæ, si sit peri-
culum gravis mali, ut si quis advertenter in
puteum se projiceret ad ostendendam Dei
erga se providentiam.

Bonac. tom. 2. pag. 255. Tambur. tom. 1. lib.
2. c. 5. 2. Busemb. lib. 3. tr. 1. c. 2. dub. 1. Bertal-
dus 1. præcept. p. n. 1. 3.

1537 De hæresi, fuscè actum est in tom. 2. n.
258. a. n. 289. ad 239. S. a. n. 281. ad 296.

DE II. PRÆCEPTO
DECALOGI.

Non assumes nomen Dei tui in vanum.

CAPUT I.

DE BLASPHEMIA.

Stat dictum est in tom. 2. a. num. 210. ad
221.

1538 Facere daemonium sanctum, licet in
se sit blasphemia hæreticalis, in Regno tamen
Siciliæ, ob consuetudinem, non reputatur
blasphemia hæreticalis, sed simplex, ut in
tom. 2. n. 215. Imò à viro dignissimo, & S. In-
quis. Ministro, æquè perito, ac docto, audi-
vi, idem per totam Italiam servari, Ex Decla-
ra. S. loquiti. Rom. de anno ferè 1605.

1539 Et licet id sit regulariter verum;
potest dari casus, quod etiam in nostris Re-
gionibus censeatur Blasphemia hæreticalis, ex
adminiculis, & circumstantiis; putà si quis
dicat esse Sanctum, & Sanctissimum; si non
raro, sed cum frequentia, ad omnem animi

Gg mo-